

అంతరంగికములు

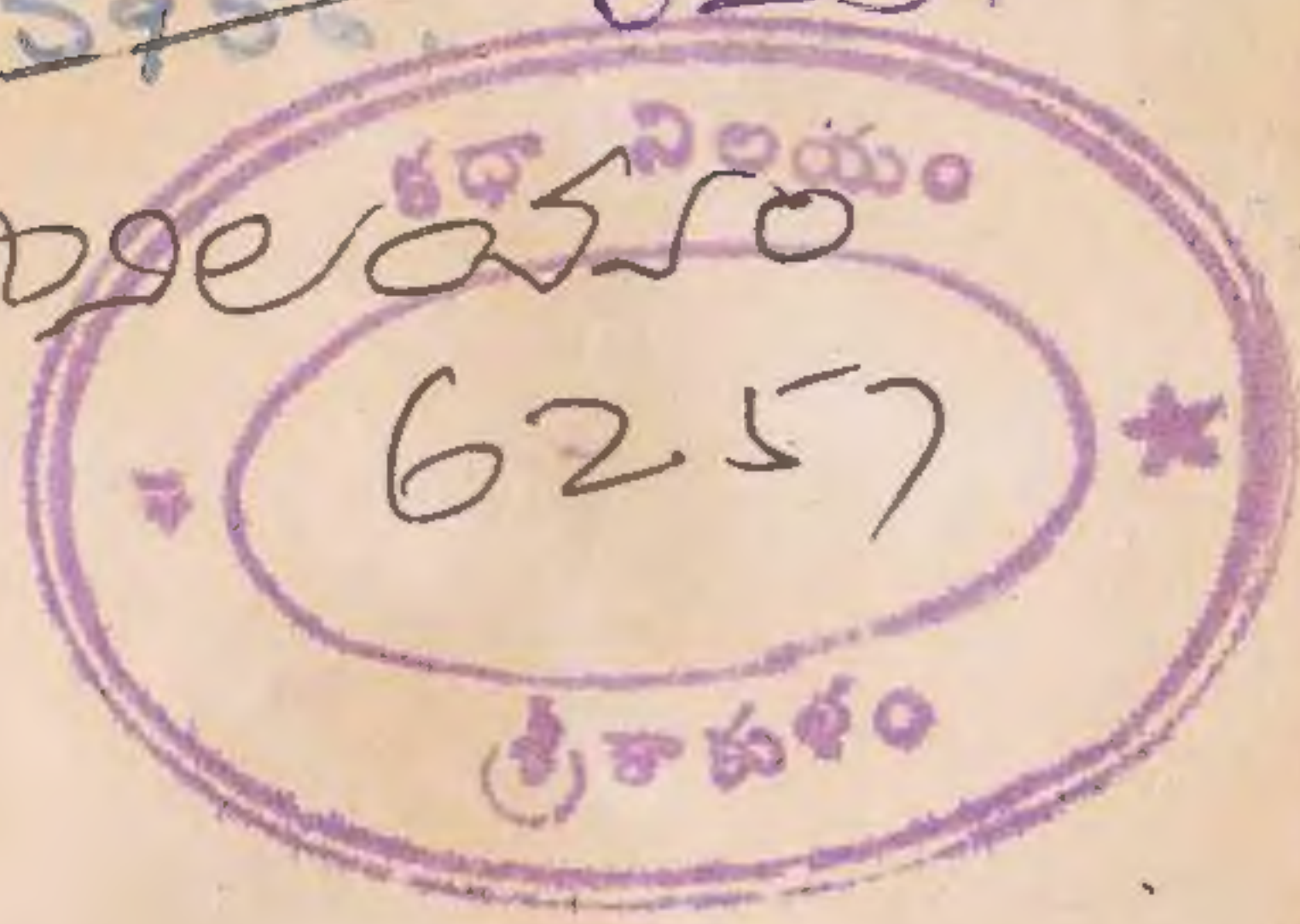

భారత్ పబ్లిషింగ్ హౌస్

~~5956~~ 6257

కర్ణాటక

6257

హిత శ్రీ కథలు

~~4956~~

రచన :

హిత శ్రీ

క. ఎస్. నరసింహ

ప్రభాత్ పబ్లిషింగ్ హౌస్

మెయిన్ రోడ్డు - తెనాలి

మొదటి ముద్రణ

సెప్టెంబరు 1964

సాదా ప్రతి రు 5-00

మేలు ప్రతి రు 6-00

ప్రచురణ నెం. 2

ముద్రణ :

అనుపమ ప్రింటర్స్, తెనాలి.

విషయసూచిక

			పుట
1. మొగలిరేకులు	భారతి	1962	1
2. మలుపు	ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక	1961	61
3. స్వరూపాలు	యువ	1960	84
4. పాతమనుషులు	ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక	1959	95
5. కొనేవాడు	భారతి	1955	114
6. స్వల్పవిషయాలు	ఆకాశవాణి	1955	149
7. ఆలోచన అనుభూతి	భారతి	1955	167
8. స్త్రీ	భారతి	1954	201
9. నీళ్ళధార	ఆంధ్రజ్యోతి	1954	228
10. నిలువుటద్దం	ఆంధ్రజ్యోతి	1953	241
11. జంగమా హేమవల్లి	తెలుగు స్వతంత్ర	1951	249
12. గాలిలో దీపాలు	,,	1951	261
13. డవాలు	,,	1950	269
14. దీర్ఘ సుమంగళీభవ	,,	1950	279
15. మలిన వజ్రాలు	,,	1950	294

GUPTA CIRCULATING LIBRARY
33/3, SAMPIGE ROAD, HALLESWARA
BANGALORE-3.

మొగలి రేకులు

“నేడు సుదినం” అన్నాడు దాసు.

“అవును. తిథి వార నక్షత్రాలు దివ్యంగా ఉన్నాయి” అన్నాడు డాక్టర్ రావు.

“వాటిసంగతి ఎలా ఉన్నా విందు దివ్యంగా ఉంది” అన్నాడు దాసు.

“పరాయి ఖర్చుమీదయితే అన్నీ బాగానే ఉంటాయి” అందుకున్నాడు డాక్టర్. అందరూ నవ్వారు. జగన్ మోహన రావు ఎం. ఏ., ఎల్. ఎల్. బి., ప్యాసయ్యాడు. ఎం. ఏ., లోక్లను వచ్చింది. ఉత్సాహంతో చిన్న విందు ఏర్పాటు చేశాడు. ముఖ్య స్నేహితులు డాక్టర్ రావు, అడ్వకేట్ దాసు, కాబోయే భార్య అని అందరూ అనుకుంటూ ఉన్న రజనీ హాజరయ్యారు. వేరే ఎవర్నీ పిలవలేదు. జగన్ మోహన

రావు ఇంటర్ జూనియర్ చదువుతుండగా, రావు బి.యస్.సి.,
ఫైనలియరూ, దాసు బి. ఏ., ఫైనల్ ఇయరూ చదువుతూ
ఉండేవారు. ఆ సంవత్సరం ముగ్గురూ హాస్టల్లో ఒకేగదిలో
ఉన్నారు. ఆ పరిచయమే క్రమంగా వృద్ధిపొంది, గాఢ
స్నేహంగా మారింది. రజని జగన్ మోహనరావు మేన
మామ కూతురు. బి. ఏ. ప్యాసయింది. ఇద్దరికీ వివాహం
దాదాపు నిశ్చయమైపోయింది. అయితే చదువు పూర్తయే
దాకా జగన్ మోహనరావు వివాహాన్ని వాయిదా వేశాడు.

“ఈ సందర్భంలో జగన్ ని మన అందరి తరఫునా అభి
నందిస్తున్నాను,” డాక్టర్ అన్నాడు. వెంటనే అందరూ
చప్పట్లు కొట్టారు.

“మన స్నేహితుడిని పొగడటం నా కిష్టంలేదు కాని_”

“అవసరం”, డాక్టర్ మాటల్ని మధ్యలో ఆపి, అందు
కున్నాడు దాసు.

“అతడు తెలివైనవాడని నా నమ్మకం. జీవితప్రాంగ
ణంలో అడుగుపెడుతున్నాడు. ఎప్పుడూ వెలుగుబాటమీదే
ప్రయాణిస్తాడని ఆశిస్తున్నాను,” కొంచెం కవితృపు ధోరణిలో
అన్నాడు డాక్టర్.

“ఎప్పుడూ ఏం ప్రయాణం? కొంచెం విశ్రాంతి తీసు
కోటం అవసరం”, అని నవ్వాడు దాసు.

“అవునవును. ఈ రోజుల్లో ప్రయాణం అంటేనే
భయం వేస్తోంది. ఒకటే రద్దీగద!” చిరునవ్వుతో అన్నాడు
జగన్.

రజని అర్థవంతంగా నవ్వి, “పాపం, ఎప్పుడూ థర్డ్ క్లాస్ ప్రయాణమేకదా?” అంది.

“ఫస్ట్ క్లాస్ ప్రయాణం నా కిష్టంలేదు. జనంలో కలిసి మెలసి ఉంటేగాని బాగుండదు నిజం చెప్పాలంటే. కాని నాన్న ఊరుకోడుగా. నెలరోజుల ముందునించే రిజర్వేషన్ అని గొడవచేస్తాడు”, అన్నాడు జగన్.

“బాగుంది. లేక కొందరు ఏడిస్తే, ఉండి కొందరేడుస్తారు”, అన్నాడు దాసు.

“లేకపోతే, దర్జాగా ఫస్ట్ క్లాస్ ప్రయాణం చేసేవాళ్ళకి థర్డ్ క్లాసు మనసేమిటి?” అంది రజని దాసుని సమర్థిస్తున్నట్లుగా.

“అది మనుషుల స్వభావాన్ని బట్టి ఉంటుంది. సరే, ఈ ఊకదంపుడు కేం, ముందు కార్యక్రమమేమిటి?” అన్నాడు డాక్టర్.

“అదే ఆలోచనీయాశం”, అన్నాడు జగన్.

“కొంపదీసి బల్లకట్టవుకదా?” భయపడ్డాడు దాసు.

“ఏం, పోటీకొస్తానని భయమా?” నవ్వాడు జగన్.

“పోటీ, వల్లకాదు. మన సంపాదన చూస్తూనే ఉన్నావుగా.”

“కొంచెం ఓపిక పట్టాలి.”

“లాభంలేదు బ్రదర్. జిల్లామునసబుగిరికి అప్లికేషన్ పారేశాను. అదొస్తే వచ్చినట్టు. లేకపోతే బల్ల తిప్పేస్తాను.”

“అంటే?”

“సి. సి. దాన్, ప్రొప్రయిటర్, దాన్ ప్రేడింగ్ కంపెనీ. అన్నట్టు జగన్, నువ్వు వ్యాపారం చేయరాదూ?”

“ఏం వ్యాపారం?”

“ఉదాహరణకి పేర్ల వ్యాపారం పెట్టొచ్చు. లేక పోతే పెద్ద పెద్ద కంపెనీలకి ఏజన్సీలు తీసుకోవచ్చు.”

“ఏం డాక్టర్?”

“వ్యాపారవిషయంలో సలహా కావలిస్తే ఏడుసార్లు దివాలాతీసినవాడిని అడగమన్నాడు.”

అందరూ నవ్వారు.

“నామాట విని ఐ. ఏ. ఎస్., కి కట్టరాదూ?” అంది రజని, కొంచెం అధికారపూర్వకంగా.

“మళ్ళీ చదువా?”

“ఎంత. నాలుగైదు నెలలు కష్టపడి చదివితే జీవితాంతం సుఖపడొచ్చు”, అంది రజని ఆశగా.

“ఐ. ఏ. ఎస్., సర్టిఫికేట్ జీవితంలో సుఖపడటానికి టిక్కెట్టు కాదుగా—సుఖపడతానని గ్యారంటీ ఏమిటి?” అన్నాడు జగన్.

“అలా ఎందుకనుకోవాలి?” అంది రజని అర్థంకాక.

“పోనీ సుఖపడొచ్చనే అనుకున్నా, సుఖమే పరమావధి కాదేమో. జీవితం పూర్తిగా జీవించాలంటే—”

రజని మధ్యలోనే అడ్డొచ్చింది.

“వేదాంతం మానెయ్యి జగన్.”

“ఐనా ఒకరికింద ఉద్యోగం చెయ్యటం ఏమంతఘనం?”

“అది ఉద్యోగం హోదానిబట్టి ఉంటుంది.”

“ప్రహో!” అని ఆమెవైపు చూశాడు జగన్.

“ఇంజనీర్ ఆఫీసరయితే ఎంత హోదా! ఎంత డర్జా!”

అంది రజని ఆకాశానికి నిచ్చేనలు వేస్తూ.

“ఎంత హోదా, ఎంత డర్జా!” వెక్కిరించాడు జగన్.

“ఈస్యంకాదు” అంది రజని కొంచెం కోపం తెచ్చుకుని.

“ఆ గానుగలో పడితే ఉపజ్ఞ పూర్తిగా నశిస్తుంది. నీ సలహా ఏమిటి డాక్టర్?”

“ఎవరికీ సలహా లివ్వొద్దని నాకు చాలామంది సలహా ఇచ్చారు.”

అందరూ పక్కున నవ్వారు.

“డాక్టర్, ప్లీజ్ డ్రూ కాకపోతే సలహా ఇచ్చేదెవరు? ఏ ఉద్దేశంలో ఐ. ఏ. ఎస్., కి కట్టటం మంచిదేనా?”

“నాకావిషయం తెలియదోయ్. అనుభవం ఉన్న ఆఫీసర్లని ఎవరినైనా కలుసుకుని మాట్లాడు.”

“అబ్బ! డాక్టర్, బతిమాలించుకోవాలని సరదాగా ఉందా?”

“నా కోరిక అభిప్రాయం ఉండి, అది నీకు చెప్పగలిగే ముందు అందులోని లాభనష్టాలు నేను బాగా తర్కించి ఉండాలి. ఈ లాభనష్టాలు అనేక విషయాలకి సంబంధించినవి. వ్యక్తి అభిరుచుల్నిబట్టి ఈ అంచనా : జరుగుతుంది. నా అభిరుచులే నీ అభిరుచులు కానవసరం లేదుగా. నీ అభిప్రాయం

నిరసించబడింది.

లేమిటో నీ కంటే నాకు బాగా తెలియదు. వాటికి సంబంధించకుండా నేనేం చెప్పినా నీకు లాభించదు. పైగా అపకారం జరుగుతుంది.”

“అభిప్రాయాలు తెలిసికోటంలో తప్పేముంది?”

“తెలుసుకోవచ్చు. అందువల్ల వివిధ వ్యక్తుల ఇష్టాన్ని తెలుస్తాయి. వాటి ప్రతిబింబాలు నీ మనసులో ప్రతిఫలించి, నిలిచిపోకుండా చూసుకోవాలి. మనోబలం గట్టిది కాకపోతే, అంతకుముందున్న సొంతభావాలు తుడిచిపెట్టుకు పోగల ప్రమాదం ఉంది. నీకేది మంచిదనితోస్తే, అదే చెయ్యి. ఎందుకంటే, తలో సలహా ఇస్తే, ఏ సలహా ఆచరించాలో పెద్ద సమస్యయి కూర్చుంటుంది. జగన్, సలహా అడగటం, ఇవ్వటం తప్పనికాదు. కాని ప్రయోజనం లేదేమో. నీకు నచ్చనిది నేను చెబితే నువ్వు పెడచెవిని పెడతావు. ఒకవేళ పాటించినా ఫలితాలకి విచారించవలసి రావచ్చు. కాదంటావా?”

“గంభీరంగా ఉపన్యసించావు. బాబోయ్, నిన్నెప్పుడూ సలహా అడగను” అన్నాడు జగన్ నవ్వుతూ.

రజనిమాత్రం ముఖం చిట్లించుకుంది. ఐ. ఏ. ఎస్., కి కట్టమని డాక్టర్ ప్రోత్సాహం ఇవ్వకపోవటం ఆమె కేమీ రుచించలేదు.

“మాటల్లో పడ్డాం. డాన్సు ప్రోగ్రాం ఉందికదా. ఎనిమిదవుతోంది. పోదామా?” అన్నాడు డాక్టర్ రజని నిరుత్సాహాన్ని కనిపెట్టి.

వెంటనే అందరూ లేచారు.

డాన్సు జరుగుతున్నంతసేపూ జగన్ నర్తకిని ఊరికే
తెగమెచ్చుకోటం రజనికి నచ్చలేదు.

“అబ్బ, తలనొప్పిగా ఉంది”, అంది విసుగ్గా.

జగన్ ఆమెవైపు ఆశ్చర్యంగా చూశాడు.

మధ్య మధ్య మెచ్చుకుంటూ, రజనివైపుచూసి
ఏదో అనబోయి, ఆమె ముఖభంగిమలుచూసి మానేశాడు.

ఎప్పుడెప్పుడు నృత్యం ఐపోతుందా అని నిమిషాలు
లెక్కపెట్టసాగింది రజని.

రజని నృత్యాన్ని ప్రశంసించకపోవటంవల్ల డాక్టర్తో,
దాసుతో నృత్యాన్ని గురించి ప్రశంసావాక్యాలు పలక
సాగాడు జగన్. అది మరీ కంటకప్రాయమైంది ఆమెకి.

నృత్యం ఐపోయింది. నలుగురూ బయటికి వచ్చారు.
జగన్ కొంచెం తటపటాయించి, “ఇప్పుడేవస్తా”, నని గ్రీన్
రూమ్‌లోకి వెళ్ళిపోయాడు.

రజని తెల్లబోయింది. ఆమె ముఖం జేవురించింది.
తనకా నృత్యం నచ్చలేదని తెలిసీ, జగన్ అలా ప్రవర్తించటం
తన అభిరుచిని కించపరచటమేనని కోపంతో గిరుక్కున
తల పక్కకి తిప్పేసుకుంది. కాని జగన్ ఆమె అయిష్టతని
సరిగా గమనించలేదు.

గ్రీన్ రూమ్‌లో మేకప్ విప్పేస్తోంది శారద.

“నమస్తే”, అన్నాడు జగన్.

నర్తకి శారద వెనక్కి తిరిగి చూసింది.

“నమస్తే.”

“మీ నృత్యం చాలా అద్భుతంగా ఉందండీ. ఇంత చక్కని నృత్యం చూడటం నాకిదే మొదటిసారి”, అన్నాడు జగన్ ఆరాధనాపూర్వకంగా.

“థాంక్స్”, అంది శారద చిరునవ్వుతో.

“నృత్యం చూస్తున్నంతసేపూ ఏదో అనాకికానందం కలిగింది. తమ కళ ఆమోదం పొందటంకంటే కళాకారులకి కోరదగ్గదేదీ ఉండదని నాకు తెలుసు. అంచేతే అభినందనలు చెప్పటానికి వచ్చాను. సెలవు,” వెళ్ళబోయాడు జగన్.

“ఒక్క నిమిషం. నా నృత్యం ఎందువల్ల బాగుందంటారు? అంటే ప్రత్యేకత ఏమైనా ఉందని మీ అభిప్రాయమా?” అతని ముఖంలోకి చూస్తూ, ఆసక్తితో అడిగింది నర్తకి.

“మీ అభినయం భావానుగుణంగా ఉంది. ముఖ్యంగా సాత్వికాభినయంలో అద్భుత నైపుణ్యం ప్రదర్శించారు. నర్తకి ఉపజ్ఞ, శక్తిసామర్థ్యాలు, సాత్వికాభినయంలో వెల్లడవుతాయని నా అభిప్రాయం.”

“మీకు నృత్యంలో ప్రవేశం ఉన్నట్టుంది.”

“లేదు. కాని నృత్యం గురించి కొంచెం చదివాను.”

శారద అతనివైపు మెచ్చుకోలుతో చూసింది.

“నా నృత్యం గురించి చాలామంది ప్రశంసించారు గాని, ఇలా విమర్శాపూర్వకంగా మెచ్చుకున్నది మీరే.

ఎంతో ప్రోత్సాహం ఇచ్చారు. చాలా సంతోషం. కృతజ్ఞురాలిని", అం దామె.

జగన్ ముఖంలో ఆనందం తాండవమాడింది. తన ఆనందాన్ని ఆమెకి తెలియచేసి, ప్రోత్సాహం ఇవ్వాలనే ఉద్దేశంతో ఆమెని అభినందించాడు. తన మెప్పు ఊరికే పోలేడు.

“నమస్కారం. వస్తానండీ”, అన్నాడు, చప్పున రజని, స్నేహితులు తనకోసం ప్రతీక్షిస్తున్నారని జ్ఞప్తికివచ్చి.

“నమస్కారం, మీపేరు చెప్పలేదు.”

“జగన్ మోహన్ రావు.”

“ఓ”, అంది శారద.

అతనిక ఏమీ అనక వెంటనే బయటికి వచ్చేశాడు. థియేటర్ గేటుదగ్గర డాక్టర్ ఒక్కడే ఉన్నాడు. దాను, రజని కనిపించకపోయేసరికి డాక్టర్ని అడిగాడు.

“రజనికి తలనొప్పిగా ఉందట. ఇంటికి వెళ్ళిపోయింది”, అన్నాడు డాక్టర్.

వెంటనే జగన్ కి కొంచెం పశ్చాత్తాపం కలిగింది. ఆమె థియేటర్లోకూడా తలనొప్పిగా ఉందని చెప్పింది. కాని కొన్ని నిమిషాలు తనకోసం వెయిట్ చెయ్యటం అసాధ్యమైనంత తలనొప్పా? అతనికి సందేహం కలిగింది.

“తలనొప్పా? కోపమా?”

“కోప మెందుకు?”

“నేను ఆలస్యం చేశానని.”

“అయితే రెండూ వచ్చిఉంటాయి. అదీగాక, చలి గాలిలో ఎక్కువసేపు ఉండటం మంచిదికాదని నేను సలహా ఇచ్చాను.”

“గొప్పపని చేశావు.”

“ఏంచెయ్యను? చలిగాలిలో ఎక్కువసేపు ఉండటం మంచిదా? అని డాక్టర్ని అడిగితే మంచిదేనని చెబుతాడా? అందులో తలనొప్పిగా ఉన్నదాయె.”

“అది శుద్ధ అబద్ధం” అన్నాడు జగన్. రజనికి అసలు తలనొప్పి రాలేదనీ, అంతా తనమీద కోపమేననీ తెలిసిందతనికి. తనేం చేశాడు?

“కావొచ్చు” అన్నాడు డాక్టర్ నవ్వి.

“ఇంత సంకుచితత్వం అయితే ఎలా డాక్టర్?” కొంచెం బాధగా అడిగాడు.

“అలా అనకు. కోపానికి, సంకుచితత్వానికి చాలా తేడా ఉంది. కోపం రావటం స్త్రీల సహజధర్మం.”

“నేను శారదతో మాట్లాడుతూ, తనని నిర్లక్ష్యం చేశానని అనుకుని ఉంటుంది.”

“ఆమె ఏమి అనుకుని ఉంటుందో నువ్వు ఊహగానం చెయ్యటం పనికిరాదోయ్. మనుషుల్ని అపార్థం చేసుకోటానికి అంతకంటే తేలికమార్గం ఇంకోటిలేదు.”

“అర్థం చేసుకోటానికి కూడా.”

“ఆమె ఏదో ఊహించుకుని కోపం తెచ్చుకుందని అనుమానించి, ఆమె ఊహ ఏమయి ఉంటుందోనని నువ్వు

“ఊహిస్తున్నావు. అంతకంటే ఆమె ప్రవర్తనకి నువ్వు ఎంత వరకు బాధ్యుడివో ఎందుకాలోచించవు.”

“అయితే తప్ప నామీదే ఉండంటావు.”

“ఎవరి తప్పయినా ఇబ్బందిలేదు. ఆమెకి కోపంవచ్చిందని నువ్వు కోపం తెచ్చుకుంటే నీ గొప్పతనం ఏముంది?”

“అయితే ఏమంటావు?”

“మనుషుల్ని సానుభూతితో అర్థంచేసుకోటానికి ప్రయత్నించమంటాను.”

జగన్ కాసేపు ఏమీ మాట్లాడలేదు. తరవాత దాసు విషయం జ్ఞప్తికి వచ్చింది.

“దాసేడి?”

“ఇద్దరూ కలిసివెళ్ళారు. నిన్నేమీ అనుకోవద్దని చెప్పమన్నారు.”

అనుకోకుండా చప్పున డాక్టర్ చెయ్యి పట్టుకున్నాడు జగన్. డాక్టర్ అతనివైపు కొంచెం ఆశ్చర్యంగా చూశాడు.

“రజనినిచూస్తే ఒక్కొక్కసారి నాకు వళ్ళుమండుతుంది.” అన్నాడు జగన్. వెంటనే అలా అన్నందుకు విచారించాడు. రజని తనని కవ్వించటానికీ, తనకి కోపం తెప్పించటానికీ సంకోచించదు. దాసుతో కలిసి అలా వెళ్ళిపోవటం తనని ముఖంమీద చెప్పతో కొట్టినట్లుగా ఉంటుందని ఆమె అభిప్రాయం! జగన్ అలా ఊహించగానే అతని ముఖం చిన్నబోయింది. రజని తనని అర్థంచేసుకోటానికి ప్రయత్నించదు. జగన్ నిట్టూర్చి అన్నాడు.

“సరే, మనిద్దరం మిగిలాం. పోదాం పద.”

“మా దేశీయ ధర్మానుపత్తికి ధియేటర్ యజమాని చందా ఇస్తానన్నాడు. ఒకసారి వెళ్ళివస్తా.”

“ఎంత?”

“నూటపదహార్లు.”

“అంతేనా?”

“నువ్వెంతిస్తావేమిటి?”

“అదేనా అడిగేపద్ధతి?”

“అయ్యా, ధర్మానుపత్తి ఒకటి స్థాపించి బీదలకి ఉచిత వైద్యం చేయటానికి సరికల్పించాను. పరికరాల నిమిత్తం చందాలు వసూలుచేస్తున్నాం. ఈ విధంగా వసూలుచేసిన డబ్బుకి ట్రస్టీలు ఏర్పాటుచేస్తాం. దయచేసి తమరు మీకు తోచింది ఇప్పిస్తే కృతజ్ఞులం.”

జగన్ పగలబడి నవ్వాడు. డాక్టర్ కూడా శ్రుతి కలిపాడు. జేబులోంచి చెక్ బుక్ తీసి వెయ్యిన్నూట పదహార్లకి చెక్కురాసి డాక్టర్ చేతికిచ్చాడు.

డాక్టర్ కళ్ళు మెరిశాయి. జేబులో పెట్టుకున్నాడు.

“సరే, నువ్వు రజని ఇంటికి వెళ్ళబోతున్నావని నాకు తెలుసు. నాదారి ఇటువైపు”, అని నవ్వుతూ డాక్టర్ ధియేటర్ ఆఫీసులోకి దారితీశాడు.

జగన్ ఒక్కసారిగా డాక్టర్ వైపు ఆశ్చర్యంగా చూసి, అడుగు ముందుకి వేశాడు. తను రజని ఇంటికే వెళ్ళబోతున్నాడు. డాక్టర్ ఎలా పసిగట్టాడు!

నెమ్మదిగా నడిచి రజని ఇంటిముందు ఆగాడు. వరం
డాలో మామయ్యావాళ్ళూ నిద్రపోతున్నారు. కిటికీదాకా
వెళ్ళి తొంగిచూశాడు. లైటు వెలుగుతోంది. రజని పొద్దు
పోయేదాకా చదువుకుంటూనే ఉంటుంది మామూలుగా.
పడకకుర్చీలో పడుకొని ఏదో ఆలోచిస్తున్న రజనిని
చూశాడు. ఆమెమీదికోపం అంతా ఒక్కసారిగా అదృశ్య
మైంది.

“రజనీ.”

ఉలిక్కిపడిచూసి, తలుపుతీసింది రజని.

“అలా ఉలిక్కిపడ్డావేం?” లోపలికి వెడుతూ అడిగాడు.

“ఏదో పరధ్యానంగా ఆలోచిస్తున్నాను.”

“నువ్వేం ఆలోచిస్తున్నావో నాకు తెలుసు.”

“ఏం ఆలోచిస్తున్నాను?”

“నేనింకా ఎందుకు రాలేదని?”

“ఇంతరాత్రివేళ నువ్వెందు కొస్తావనుకుంటాను?”

“క్షమాపణ కోరటానికి.”

“క్షమాపణ! ఎందుకు?”

“నామీద నీకు కోపం వచ్చినందుకు.”

ఆమెకి కోపంలో కూడా నవ్వాల్సింది.

“నాకెందుకు కోపం?”

“లేదా? అయితే బతికాను.”

“అబ్బా! నేనంటే అంత పెద్దలక్ష్యం ఉన్నట్టు
మాట్లాడతావేం?”

“కాబోయే అర్థాంగివి. నీ మీద లక్ష్యంలేకపోతే ఇంకెవరంటే లక్ష్యం ఉంటుంది.”

“ఆ డాక్టర్లు, డాన్సర్లు ఉన్నారాగా.”

“ఉన్నారు.”

“ఉంటే తమ రిక్క డెండుకున్నారు?”

“వాళ్ళు వెళ్ళిపోమ్మన్నారు.”

“నేను వెళ్ళిపోమ్మని అనలేనుగా.”

“నోరులేని పిల్లవికదూ. సరే నువ్వు వెళ్ళమనకుండానే వెడతాలే.”

“నేనంటే అంత నిర్లక్ష్యమని నాకు తెలుసు.”

“అలా ఎందు కనుకుంటావు రజనీ?” అన్నాడు జాలిగా జగన్.

“నీకు డాక్టరు ఉపన్యాసాలు బాగా తలకెక్కుతున్నాయి.”

“ఏ విషయంలో?”

“అన్నింటిలో. ఆఖరికి ఉద్యోగం విషయంలో కూడా నా సలహా నీకు పనికిరాలేదు. సలహా ఇవ్వనంటూనే ఆయన పిచ్చి ఊహలన్నీ నీకు బాగా తలకెక్కిస్తున్నాడు.”

జగన్ నవ్వాడు.

“నువ్వలా చిన్నబుచ్చుకుంటా వనుకోలేదు. పోనీ, నీ ఇష్టప్రకారం ఐ. ఏ. ఎస్. కి కడతాలే. ఏం?”,

“రే పీపాటికి మనసు మార్చుకోవా?”

“పోనీ ప్రమాణం చెయ్యనా? ఇదిగో ఈ చెక్కు-
బుక్కు- సాక్షిగా ప్రమాణం చేస్తున్నాను. భగవద్గీత
లేదుగా.”

జేబులోంచి కొంటెగా చెక్ బుక్ తీశాడు. రజని
చేతిలోనుంచిలాక్కుని కొంటర్ ఫాయిల్స్ చూసింది. వెంటనే
ఆమెముఖంలో ఆశ్చర్యమూ, కోపమూ, విసుగూ ప్రతి
ఫలించాయి.

“వెయ్యిన్నూట పదహార్లే! ఎందుకూ?” అం దామె.
పెళ్లి కాకపోయినా, ఖర్చుకి సంజాయిషీ అడిగే పద్ధతిలో ఆమె
ప్రశ్నించేసరికి గట్టిగా కాగిలిలోకి లాక్కుని “ప్లీజ్
అప్రూవ్” అనాలనిపించింది జగన్ కి. తమాయించుకొని,
“ధర్మాసుప్రతి పెడుతున్నాడుగా, చందా ఇచ్చావే”
అన్నాడు.

“వెయ్యిన్నూట పదహార్లే!” అందామె మళ్లీ.

జగన్ కి వెయ్యిన్నూట పదహార్లొక లెక్కకాదు.
కొనలసినంత ఆస్తికి ఒక్కడే వారసుడు. ఎందుకైనా
మించిదని తనపేరా, కొడుకుపేరా బ్యాంకులో రెండు
అకౌంటులలో డబ్బు వేశాడు అతని తండ్రి. జగన్ మీద
ఆయనకి వల్లమాలిన విశ్వాసం. చెడిపోతానికి డబ్బేకారణం
అని అందరూ అంటున్నా, అలాంటివాటికి జగన్ అతీతుడని
ఆయన నమ్మకం. చెడిపోయేవాడు ఎప్పుడైనా చెడిపోవచ్చు.
తన తదనంతరం చెడిపోయేవాడిని చెడిపోకుండా ఎవరు
కాపాడుతారు? జగన్ కూడా తండ్రి విశ్వాసాన్ని గంగపాలు
చేయలేదు. ఆ ఒక్కసారి మాత్రం ధర్మకార్యానికి చందా

ఇచ్చాడు. డాక్టర్ మీద అభిమానంకొద్దీ, చేయూత ఇవ్వ
దలిచాడు.

“డాక్టర్ చేసేది మంచిపనేకదా!” అన్నాడు.

“మంచిపనే!” అంది రజని ముఖం చిట్టించుకొని.

“రజనీ!” అన్నాడు చిరుకోపంతో.

“నేను చెప్పనే చెప్పానుగా. ఆ డాక్టర్ మాటలు
వింటే కొంపగుండమే”, అంది రజని ఏమాత్రం ఆలో
చించకుండా.

జగన్ కి ఆశాభంగం కలిగింది. తన ఔదార్యానికి
రజని ప్రశంసిస్తుందని ఆశించాడు. తనమీద ఆమెకి మరింత
గౌరవభావం కలుగుతుందని భ్రమపడ్డాడు. డాక్టర్ తనకి
ఎంత మిత్రుడో ఆమెకి తెలుసు. అతను చేసేది మంచిపని
కాదని ఎవరనగలరు. పరిస్థితి అర్థం చేసుకోకుండా అలా ఆమె
తన మనసుని గాయపరచటం అతనికి బాధ కలిగించింది.

“డాక్టర్ నాకు ప్రాణస్నేహితుడు రజనీ”, అన్నాడు
బాధగా.

“అందుకే ఇలా ప్రాణం తీస్తున్నాడు”, అంది రజని.

రజనివైపు దిగ్భ్రమతో చూశాడు. ఆమె భావాలు
ఎటువంటివైనా, తన మనసుని గాయపరిచేమాట లంటుందని
అత నెప్పుడూ అనుకోలేదు. అలా అంటే తన గుండెని
గుప్పిట్లో నలిపినట్టవుతుందని ఆమెకి తెలియకపోలేదు. కాని
డాక్టర్ మీది కోపాన్ని వెళ్ళగక్కే ప్రయత్నంలో తనబాధని
ఆమె లక్ష్యపెట్టదు. జగన్ కి ఎక్కడలేని నిస్పృహ కలిగింది.

ఆమె తనని అర్థంచేసుకోదు. కనీసం ప్రయత్నించదు. అసలు రజని తనని ప్రేమిస్తోందా? ఈ అనుమానం కలగగానే ఆమె వదనాన్ని దీక్షగా చూశాడు.

రజని!

ఎందుకో ఆమె అంటే ఎక్కడలేని అపేక్ష! ఎంతకోపం వచ్చినా, ఎలాగో సరిపెట్టుకుంటాడు. తన మనసూ, హృదయమూ గాయపడినా, ఆ ఎర్రటి పెదవులమీద ముద్దు పెట్టుకోవాలని తహతహపడ్డాడు.

“సరే, నీ ఇష్టం! నాకెందుకు. తీసికో నీ చెక్ బుక్” ఇచ్చేసింది రజని. యాంత్రికంగా తీసుకున్నాడు. ఏమీ అనలేదు.

మొదటిసారిగా రజని జగన్ బాధపడేవిధంగా తను ప్రవర్తించినట్లు కనిపెట్టింది. సామాన్యంగా ఎంత కోపంలో ఉన్నా, ఏదో ఒక జవాబు చెబుతాడు. అతనలా జవాబు చెప్పకుండా నిశ్శబ్దంగా నిలబడేసరికి జాలిగా, అనునయించే ధోరణిలో అంది.

“జగన్, అంటే నీకు కోపంగాని, ఇతర్ల డబ్బుతో నీకు సంపాదించుకోవటం ఘనకార్యమూ, చెప్ప. వెయ్యి కాదు. రెండువేలైనా, నువ్వు ఇవ్వదలచుకుంటే ఇవ్వనచ్చు కాని, ఒక్క దమ్మిడిఅయినా నువ్వు తోకరాలో పోగొట్టుకుంటే నాకు బాధగా ఉంటుంది.”

“తోకరా! డాక్టర్ నాకు తోకరా వేశాడా రజనీ” అన్నాడు జగన్ ఆమె అభిప్రాయం స్పష్టంగా తెలుసుకోటానికి కళ్ళలో చూస్తూ.

“మనుషుల నిజమైన మనస్తత్వాల్ని నువ్వు ఎందుకు అర్థం చేసుకోలేవు నా కర్థంకాదు జగన్.”

రజని నిజంగా డాక్టర్ని సరిగా అర్థం చేసుకోలేదా? ఇంతవరకూ తను డాక్టర్తో చనువుగా ఉంటూ, అతని మాటల్ని లక్ష్యపెట్టి తన మాటల్ని తోసివేస్తున్నాడనే ఊహతో ఆమె అలా ప్రవర్తిస్తోందని అనుకున్నాడు. కాని ఇప్పుడు ఆమె మాటలు వింటుంటే, ఎక్కడో ఏదో వక్రత ఉందని తట్టిందతనికి. ఆలోచనగా ఆమెవైపు చూస్తూ అన్నాడు:

“నేను మనుషుల్ని అపార్థం చేసుకుంటున్నానని డాక్టర్ అన్నాడు. అసలు అర్థమే చేసుకోలేదని నువ్వంటున్నావు. చూస్తే నాది వట్టి మట్టిబుర్రలా ఉంది.”

రజని చిరునవ్వుతో అపేక్షగా అతనివైపు చూసింది.

“పాటిమట్టేలే.”

జగన్ బాధ, కోపమూ ఆక్షణంలో అదృశ్యమయ్యాయి.

“అలా అనకపోతే, ఐ. ఏ. ఎస్., కి కూర్చోనని భయం. ఏం?”

“అబ్బ. నన్ను ఉద్ధరించటానికే పాపం!”

“మరెవర్ని ఉద్ధరించటానికి?”

రజని నవ్వింది.

“ఎవర్ని వాళ్ళు ఉద్ధరించు కుంటే చాలు. నిద్రరావటం లేదా!”

రజని ఆవులించింది.

“వెళ్ళమని చెప్పరాదూ? సెలవు.”

నవ్వుతూ జగన్ తలుపుదాకా వెళ్ళి, వెనక్కి చూశాడు.
అతనివైపే చూస్తూన్న రజని చప్పన కళ్ళుమూసుకుంది.

3

ఆసుపత్రి ప్రారంభోత్సవం జరుగుతోంది. జగన్, దాసు, రజని ముఖ్యమైన అతిథులగదిలో కూర్చున్నారు. ప్రారంభోత్సవం అనుకున్న సమయానికి ప్రారంభం కాకపోవటంతో దాసు ఆవలించాడు.

“ఏం డాక్టర్, మీ ఆసుపత్రి ప్రారంభోత్సవం ఎన్నింటికి?”

“మా ఆసుపత్రి! ఇది మాదికాదు దాసూ. మీ అందరిదీ”,

“మంచిదే. తలోనీసా పట్టుకు పొమ్మంటావా?”

“ఆ అవసరం కలక్కుండా ఉండాలనే డాక్టర్లైనవాడు కోరుకుంటాడు.”

“పొరపాటు. అలాంటి అవసరం కలగాలనే డాక్టర్లు కాచుకుంటారు.”

“అబ్బో. నీతో వాదించటమే. అడ్వకేటువి.”

“కాబోయే డిస్ట్రిక్ట్ మున్సిఫ్ ని. వాదనవినటం అలవాటు చేసికోవద్దూ?”

“నువ్వు మున్సిఫ్ కావాలేగాని, నీ ఇష్టంవచ్చినంతసేపు వాదించి, తలనొప్పికి మందిచ్చిపోనూ?”

అండరూ నవ్వాడు.

“బిల్లుమాత్రం చెయ్యకు నీ పుణ్యం. సరే, అసలు సంగతి, ప్రారంభోత్సవం ఇవాళ జరుగుతుందా?”

“కాస్త ఓపికపట్టుబాబూ. అప్పుడే ఆఫీసరై పోయా వనుకుంటే ఎలా?”

దాసు ఆవులించాడు.

“ఏం ఆఫీసరో! ఈ మధ్య బార్ రూమ్ లో నిద్రపోవటం అలవాటయింది. కాస్త కాఫీ తప్పిద్దూ, నీ మేలు మర్చిపోను.”

“ఓఅరగంట ఆగవయ్యా.”

“అప్పటికి గాథనిద్రలో ఉంటానేమో.”

“బ్రతికిపోతాం. అన్నట్టు డాక్టర్, శారదకోసం కూడా పంపావా?” అన్నాడు జగన్,

మెడికల్ మాగజైన్ ఏదో తిరగేస్తూ, రజని ఆ మాటలు విని తలెత్తి జగన్ వైపు చూసింది.

“ఆహా, వస్తూఉండాలి” అన్నాడు డాక్టర్.

“ఈమె నెక్కడపట్టావు రావుజీ?” అన్నాడు దాసు.

డాక్టర్ ముఖం కొంచెం ఏరబడ్డది.

“ఆమెనిగురించి తేలిగా మాట్లాడకు దాసూ. నూటికి కోటికి అలాంటివాళ్లుంటారు.”

“అవునవును. ఆసుప్రతి సహాయార్థం ఉచితప్రదర్శన ఇచ్చిందికదా? ఆమాత్రం పొగడ్డ తప్పదులే”, అన్నాడు దాసు, డాక్టర్ మాటల్ని ఏమాత్రం లక్ష్యపెట్టకుండా.

“నోరుమూసుకోవోయ్, దాసూ,” అన్నాడు జగన్.

“దానికేం భాగ్యం”, అన్నాడు దాసు కొంచెం వెటకారంగా. “కళ్లు మూసుకోమంటే కష్టంగాని.”

జగన్ అతనివైపు ఆశ్చర్యంగా చూశాడు. డాక్టర్కి బాగా కోపం వచ్చింది.

“ఏమిటి దాసూ నువ్వు మాట్లాడేది?” కొంచెం గట్టిగానే అన్నాడు డాక్టర్.

“నిద్రవస్తోంది. కళ్లు మూసుకోమన్నా మూసుకుంటాలే”, అన్నాడు దాసు మరింత నిర్లక్ష్యంగా.

రజనికి తృప్తిగా ఉంది. డాక్టర్ జగన్ వైపు చూశాడు. జగన్ డాక్టర్ వైపు చూశాడు. దాసు ఏం ఉద్దేశించిందీ వాళ్ళిద్దరికీ అర్థం కాలేదు.

“నీ కెన్నిసార్లు చెప్పినా అంతే. మనుషుల్ని మజా తేలిగ్గా తీసేస్తావు, దాసూ”, అన్నాడు డాక్టర్.

“శారదలో నువ్వు కనిపెట్టినదోషం ఏమిటి?” అన్నాడు జగన్.

“దోషి అని నిర్ణయమయ్యేదాకా ప్రతివాడినీ నిర్దోషిగానే భావించాలిఅంటుంది లా. నే నది ఒప్పుకోను. ఈ ప్రస్తుత ప్రపంచంలో నిర్దోషిగా, పూర్తిగా, మజువయేవరకూ ప్రతివాడూ దోషి అనే నా భావం. మనిషివి దోషం రాహు

వులా పట్టిందోయ్, ఏంచెప్పేది?” అన్నాడు దాసు. తన చెప్పేది యుగధర్మం అని సూచిస్తూ.

“నువ్వుక వింత మనిషివి”, అన్నాడు డాక్టర్ అతనితో వాదించటంవల్ల ప్రయోజనం లేదని తెలిసి.

“విద్యగలవాడు వింత పశువు. ఋజువు చెయ్యగలను. కావాలంటే. విద్యనేర్చినవాడు టోపీ పెట్టినట్టు, విద్యరాని వాడు పెట్టలేడు. కాదంటావా? ఏం డాక్టర్, గుండెమీద చెయ్యి వేసుకు చెప్పు”, సవాలు చేశాడు దాసు.

డాక్టర్ ఏమీ సమాధానం చెప్పలేదు. నవ్వాడు. బయట కారాగిన చప్పుడయింది. డాక్టర్ బయటికి వెళ్ళాడు. అతని వైపు చూసి, దాసు భావగర్భితంగా నవ్వి “స్నేహితుడై పోయాడుగాని, లేకపోతే డాక్టర్ పని పట్టేవాడిని”, అన్నాడు.

జగన్ కుతూహలంగా “ఏం జరిగిందేమిటి?” అన్నాడు.

“ఏం జరిగేదేమిటి, ఆ శారదలేదూ...” అని చప్పున రజనివైపు చూసి, నాలిక కరుచుచున్నాడు దాసు. ఆమె ఎటో చూస్తున్నట్టు ఆసక్తితో వినసాగింది.

“ఊ, శారదా?”

“తరవాత చెబుతాలే”, అన్నాడు దాసు.

“ఓ, వెధవ సస్పెన్సు. చెప్పేసెయ్యి.”

“పుకార్లు బయల్పెరాయి : డాక్టర్, శారదా కలిసి తిరుగుతున్నారట.”

జగన్ తెల్లబోయాడు.

“ఛీ, వెధవ పుకార్లు. ఎవడో ఏదో కూస్తే, నీ నోటి వెంబడి ఆ మాట ఎలా వచ్చింది?”

“చెప్పమని చంపితే ఏంచేసేది?” అన్నాడు దాసు, చీమకుట్టినట్టయినా లేకుండా.

అతను మాట్లాడేతీరూ, ఆ మాటల వైఖరీచూసి జగన్ నమ్మలేనట్టుగా అతనివైపు తేరిపారచూశాడు. దాసు చాలా కటువుగానే మాట్లాడతాడు. ఎంత గంభీరమైన విషయమైనా, తేలిగ్గా తీసేస్తాడు. మిత్రుడైన డాక్టర్ పట్ల అంత నిర్లక్ష్యంగా ఏమీ సంబంధంలేనట్టుగా ప్రవర్తించటంచూసి, జగన్ కి కొంచెం అసహ్యం వేసింది.

“డాక్టర్ మన స్నేహితుడు, దాసూ. మర్చిపోతున్నావు”.

“అందుకోసమేగా నోరు మూసుకున్నాను”, అన్నాడు దాసు.

ఇంతలో డాక్టర్, శారదా గదిలోకి వచ్చారు. డాక్టర్ అందర్నీ శారదకి పరిచయం చేశాడు. తర్వాత ఏర్పాట్లకోసం బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

“నా నృత్యంగురించి మీరు స్థానికపత్రికలో వ్రాసిన వ్యాసం చదివానండీ. కృతజ్ఞురాలిని. కాని, నిర్హేతుక కటాక్షంతో ఆకాశంలో కూచోబెట్టారు”, అంది శారద జగన్ ని ఉద్దేశించి.

“నేను రాసిందాంట్లో అతిశయోక్తి ఏమీ లేదండీ. ఎప్పటికైనా మీరు నృత్యంలో అత్యున్నత శిఖరాన్ని అందుకోగలరని నా నమ్మకం.”

“థాంక్స్.”

“ఆ వ్యాసం నేను చదవనేలేదే. చెప్పలేదేం జగన్?”
అన్నాడు దాసు.

“చెప్పేందుకేముంది?” అన్నాడు జగన్. రజని అతని
వైపు చురచుర చూసింది.

“నృత్యంలో సారం చూడాలనే ఆశయం మాత్రం
ఉంది. కాని, అది ఒక మంచి కలగా మాత్రమే నిలిచిపోతుం
దేమోనని భయం. నృత్యానికే నా జీవితాన్ని అంకితంచేసి,
లక్ష్యాన్ని అందుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నానండీ. కాని కొన్ని
సమయాల్లో ఏదో నిరుత్సాహం ఆవరిస్తుంది”, అంది శారద.

“నిరుత్సాహం ఎందుకండీ? మీ ఆశయం తప్పక సిద్ధి
స్తుంది”.

“అబ్బో. దేవుడల్ల వరమిస్తున్నాడే”, అనుకుంది రజని.

“శారదగారూ! మా రజని కూర్చున్న భంగిమ ఎలా
ఉందంటారు?” అన్నాడు జగన్ ఆమెని ఉడికిస్తూ.

వెంటనే రజని, “సంతోషం”, అని సరిగ్గా కూర్చుంది.

శారద నవ్వి, “అలిసిపోయినట్టున్నారే?” అంది.

మర్యాదకోసం “అవునండీ”, అంది రజని ఇష్టంలేక
పోయినా.

“మా రజనికి మీ డాన్స్‌ంటే గొప్ప అభిప్రాయం
అండీ.”

“నాలో గొప్పతనం లేకపోయినా, వారి అభిమానం
అలా అనిపిస్తుంది”, అంది శారద మర్యాదగా.

“మీకు పుణ్యం ఉంటుంది. ఆమెకి నృత్యం నేర్చు
దురూ. మహా ఉబలాట పడుతోంది.”

“అబద్ధాలకి హద్దుండాలి” అంది రజని.

“పోనీ, నేర్చుకోండి. తప్పేముంది?” అంది శారద
నవ్వుతూ.

“అది ఒకటే తక్కువయింది.”

“ఆ ఒకటి కూడా తక్కువ కాకుండా ఉండాలనేగా.”

“నేను చస్తే నేర్చుకోను”, అకస్మాత్తుగా రజనికి వోర్చు
నశించింది.

“నేర్చుకోటానికేమండీ?” అంది శారద రాజ్
ధోరణిలో.

“ఇష్టంలేదండీ.”

“అసలు అది పుట్టుకతో రావాలెండి. లలితకళ
లున్నాయి చూశారూ—”,

“నేర్చుకుంటే ప్రతివాళ్ళకీ వస్తుంది”, రజని అభిమానం
ఉట్టిపడేట్టు అంది అతన్ని వాక్యం పూర్తిచెయ్యనివ్వకుండా.

“నీకు తప్ప—”,

“అవును. నాకురాదు. బి. ఏ. ప్యాసుకావటం డిస్
క్వాలిఫికేషన్,” వ్యంగ్యంగా అంది రజని శారదకంటే తను
అన్నిటిలో అధికురాలినని నిరూపిస్తూ.

“నీకు తప్పకుండా వస్తుందని అనబోయాను. పూర్తిగా
వినకుండా తొందరపడ్డావు రజనీ”, అన్నాడు మరింత ఉడికిస్తూ.

ఆపుకోవాలనుకున్నా అందరూ నవ్వేశారు, రజని తప్ప.

“సమరించుకోటరీ అనవసరం.” రజనికి బాగా కోపం వచ్చింది. కోపం దాచదలచుకోలేదు.

“భావప్రకటన బాగుందంటారా?” అన్నాడు జగన్ శారదని ఉద్దేశించి, రజనివైపు కనుబామ లెగరవేస్తూ.

“అబ్బ, నా కసలే తలనొప్పిగాడింది”, అంది రజని. జగన్ నోరు కట్టుబడిపోయింది, రజని తలనొప్పిగాడింది అని అంటే అది ప్రమాదపు సూచనే.

ఇంతలో డాక్టరు పిలుపు వినిపించింది. బ్రతుకుజీవుడా అని లేచాడు జగన్. అందరూ అతన్ని అనుసరించి సమావేశం జరిగే స్థలానికి వెళ్ళారు. ఎక్కువమంది ఆహూతులులేరు. కొందరు ప్రముఖులుమాత్రం విచ్చేశారు. డాక్టర్ తన ఆశయాన్ని వివరించి, సహాయం చేసినవాళ్ళకి కృతజ్ఞత చెప్పాడు. ధర్మాసుపత్రిఅంటే పూర్తిగా ధర్మాసుపత్రి అనే అర్థంకాదనీ, అలాంటిది ఒకరిద్దరి వ్యక్తులకు సాధ్యంకాదనీ అన్నాడు. బీదలకు ఉచితంగా వైద్య సహాయం లభింపచేసే ఉద్దేశంతో స్థాపించబడిందనీ, రోజూ కొంతకాలం ఆ ఆసుపత్రి నిర్వహణకు తన సేవ వినియోగిస్తాననీ అన్నాడు. క్రమంగా ఇంకా విస్తృతం చేసి, సంఘ సేవాపరులైన ఒకరిద్దరి డాక్టర్ల సహాయంతో నిర్వహించే ఉద్దేశం ఉందనీ అన్నాడు.

తరవాత కొంతమంది మాట్లాడుతూ, తమ సహాయ సహకారాలని లభింపచేస్తూంటామని వాగ్దానం చేశారు. శారద కూడా మాట్లాడింది. డాక్టర్ పట్ల తన కెంతో గౌరవం ఉందని చెప్పి, ఆయన సంఘసేవానీ కికి అభినందనలు తెలియ చేసింది. ఉడతాభక్తిని తను చేసిన సహాయం గొప్పచేసి

చెప్పటంలోనే ఆయన ఉదాత్తత వెల్లడవుతోందనీ, యథా శక్తిని సహాయం చెయ్యటానికి తనెప్పుడూ సిద్ధమేననీ అంది. తన సహాయం మాటల్లోకాక, కార్యరూపంలో లభింప చేస్తాననీ, అనకాశం దొరికినప్పుడల్లా ప్రదర్శనలిచ్చి ధన సేకరణకి తోడ్పడతాననీ వాగ్దానం చేసింది. అయినా ఆమెకి తృప్తి కలగలేదు.

“డాక్టర్ గారి నిస్వార్థసేవ నాలో నిద్రాణమై ఉన్న సేవాశక్తిని, ఉత్సాహాన్ని మేలుకొల్పింది. ఈ ఆసుపత్రిలో రోజూ కొంత సమయాన్ని నక్కుగా రోగులకి సేవచేయటం కోసం వినియోగిస్తానని వాగ్దానం చేస్తున్నాను”, అంది ఉద్రేకంగా.

సభికులు చప్పట్లు కొట్టారు.

దాసు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వి, జగన్ వైపు చూశాడు.

డాక్టర్ భానోద్రేకంతో గద్గదమైన స్వరంతో శారదకి కృతజ్ఞతెలిపాడు.

సమావేశం ఆఖరయింది. అందరూ లేచారు.

“అదంతా డాక్టర్ గారి సేవాప్రభావమేనా?” అన్నాడు దాసు, జగన్ ని ఉద్దేశించి.

“ఊరుకో, దాసూ. మనిషైతరవాత కాస్త జ్ఞానం ఉండాలి”.

దాసుముఖం చిట్టించుకున్నాడు.

ఇంతలో డాక్టర్ వాళ్ళ దగ్గరికి వచ్చాడు.

“నువ్వు నా స్నేహితుడివైనందుకు గర్వంగా ఉంది డాక్టర్”, అన్నాడు జగన్. ఆయన నవ్వి, “అంత అభిమానం పనికిరాదు”, అన్నాడు.

“డాన్సర్ నర్సగా ఏం రాణిస్తుంది మహాశయా?”

“దానూ, వృత్తికీ, సేవకీ సంబంధంలేదు. అదీకాక, నృత్యం ఆమెకి వృత్తికాదు. ఉబుసుపోక. సరిగా చెప్పాలంటే కళారాధనకోసం”, అన్నాడు డాక్టర్.

“కళారాధన నర్సింగ్ హోమ్ లో ప్రారంభిస్తే రోగులకు కొంచెం ఉబుసుపోకగానే ఉంటుంది. నృత్యంవల్ల కూడా రోగాలు నయంచెయ్యవచ్చని నిరూపించారుగదా ఇద్దరూ కలిసి?”

డాక్టరు దానువైపు చూశాడు. అతని మాటల్లో కనిపించి కనిపించని వ్యంగ్యం పసికట్టి, “ఏం, బుద్ధిజాడ్యాలు కుదరొచ్చు”, అని బుజం తట్టాడు.

4

ఆసుపత్రి విజయవంతంగా నడుస్తోంది. డాక్టరూ, శారదా బీద ప్రజల్లో మంచిపేరు సంపాదించుకున్నారు. ప్రతి రోజూ శారద రెండుగంటలు ఉదయం ఆసుపత్రిలో పని చేస్తుంది. జగన్ తరుచుగా ఆసుపత్రికి రాక సాగించాడు. శారద సేవాభిలాష అతనికి ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఒకసారి ఆమెని అడిగాడు:

“కళాభిరుచి ఉన్నవాళ్ళు కళనిగురించి పాటుపడటం సహజం. ఇలా రోగులకోసం కాలాన్ని వృధా చేయడం నాకు వింతగా ఉందండీ”, అన్నాడు.

“వీంటేముంది?” అందామె.

“కాదా? ఈ కాలాన్ని సృత్యానికే వినియోగిస్తే మీ లక్ష్యానికి చేరువౌతారు. దీనివల్ల ఏంలాభం?”

“లాభంకోసమే మనం అన్నిపనులూ చేస్తామా?”

“అదికాదు. మీరేమీ అనుకోకపోతే ఒకమాట చెబుతాను. మీ రానాడు ఉద్రేకంలో వాగ్దానం చేశారు. మాట నిలబెట్టు కున్నారు. కాని, నిజంగా మీరేలా కాలాన్ని వృధాచేయటం డాక్టర్‌కి కూడా ఇష్టం ఉండదనుకుంటాను. మీరేమీ అనుకోకపోతే నేను డాక్టర్‌కి చెబుతాను, మీమ్మల్ని శ్రమపెట్టవద్దని.”

“నేను శ్రమ అనుకోటంలేదండీ.”

జగన్ ఆమెవైపు అపసమ్మకంతో చూశాడు. ఆమె నిజం చెబుతోందని సమ్మకలేకపోయాడు.

“నిజం చెప్పండి.”

“అబద్ధం చెప్పాలిసిన అవసరం ఏముందండీ?”

“మీ మనస్తత్వం చిత్రమైంది. ఎందుకంటే, ఒక లక్ష్యం ఎప్పుడైతే ఉందో దాన్ని నెరవేర్చుకోటానికి ప్రయత్నిస్తాం, కాని మధ్యలో మనసు మరోవిషయంమీదికి మరలించటానికి ఇష్టపడం.”

“కావచ్చు. జీవితం బహుముఖమైంది కదండీ. జీవిత లక్ష్యాన్ని నెరవేర్చుకోటానికి ప్రయత్నించటం, అది నెరవేరితే సంతోషించటం ఇవన్నీ మాములే. కాని, ఇతరులకు మనం ఏం చేశాం? అని ఆలోచిస్తే భయం వేస్తుంది. సంఘంలో జీవిస్తున్నాం కనుక, ఏదోఒక విధంగా ఇతరులకి ఉపకారం చేస్తే ఉండే ఆత్మతృప్తి, మన సొంత లక్ష్యాలని సాధించుకోవటంకోసం ప్రయత్నించటంలో ఉండదు. ‘స్వార్థత్యాగం’ తాంటి పెద్దపేర్లు పెట్టకండి. తృప్తి అనేది ఎప్పుడూ ఆత్మాశ్రయమే. అది ఏయే మార్గలలో లభిస్తుందో అన్వేషించటం ఒకవిధంగా స్వార్థమేకదా.”

జగన్ నిశ్చేష్టంగా శారదవైపు చూశాడు. ఆమె అలా విషయాన్ని విశదీకరిస్తుందనుకోలేదు. ఇంతకాలం ఆమె కేవలం మాటకోసం నర్సగా పని చేస్తోందని అరుకున్నాడు. కాని ఇంత ఆలోచన, ఇంత గాంభీర్యమూ ఆమె ప్రవర్తనని శాసిస్తున్నాయని తెలుసుకోలేకపోయాడు. ఆమెపట్ల అంతకు ముందులేని గౌరవం కలిగింది.

“మీలో ఇంత ఆలోచనాశక్తి ఉందని అనుకోలేదండీ!”

“అదంతా డాక్టరుగారి చలవ.”

జగన్ ఆమెవైపు నిశ్చలంగా చూశాడు. డాక్టర్ని ఆమె తనకంటే బాగా అర్థం చేసుకుందనిపించింది, అది ఎలా సంభవం? ఇంతకాలంనుంచీ, తాము మిత్రులుగా ఉంటున్నాము. డాక్టర్ స్వభావం కూలంకషంగా తనకి తెలుసనుకుంటున్నాడు. కాని తనలో అతను ఇన్ని ఆలోచనల్ని ఎప్పుడూ రేపలేదు. ఇంతకాలం నించీ డాక్టర్ని శారదవిషయం

అడగలేదు. వారిద్దరికీ ఏలా పరిచయం కలిగిందో తెలుసుకోవా లనిపించింది.

“డాక్టర్ మీకెలా తెలుసు?”

“ఆసుపత్రి నిధిసేకరణకి నేను ప్రదర్శన ఇవ్వలేదండీ.”

“అంతకుముందు తెలియదా?”

శారద ఒక్కక్షణం ఆగి తెలుసన్నట్టు తలూపింది.

“ఎలా?”

“పేషంటుగా.”

“ఓ. అలాగా.”

“అవునండీ. నృత్యప్రదర్శన ఏర్పాటైనరోజు అకస్మాత్తుగా కాలువాచి నొప్పిపుట్టింది. డాన్స్ చెయ్యటం అసంభవం అనిపించింది. డాక్టర్ గారిదగ్గరికి వెడితే “డాన్స్ చెయ్యటానికి వీలేదు,” అన్నారు. ఏమైనా నృత్యం మానటానికి వీలేదన్నాను. అయితే మందివ్వటానికి వీలేదన్నారు. బతిమాలాను. నాకోసం కాదనీ, టిక్కెట్లు కొనివచ్చినజనానికి ఆశాభంగం జౌతుందనీ చెప్పాను. “వాళ్ళు ఆశాభంగం చెందకుండా ఉండటం ముఖ్యమా, కాలుముఖ్యమా?” అన్నారు. “కాలు ముఖ్యమే. కాని డాన్స్ చేసినందువల్ల కొంత కాలం ట్రీట్ మెంట్ తీసుకోవలసి వచ్చినా పరవాలేదు. ఎలాగో బాధపడతాను. అంత మందికి ఆశాభంగం కలిగితే కష్టంగా ఉంటుంది,” దన్నాను. ఆయన నవ్వి ఏదో ఇంజక్షన్ ఇచ్చారు. చెయ్యిపెట్టి తీసేసి నట్టయింది నెప్పంతా. అదే పరిచయం.”

“అయితే జనంకోసం కాలువిరగ్నొట్టుకోటానికి ఒప్పుకున్నారన్నమాట.”

“చిత్రంగా మాట్లాడుతున్నారే. విరుగుతుందని తెలిస్తే ఎందుకొప్పుకుంటారండీ ఎవరుమాత్రం?”

జగన్ చిరునవ్వు నవ్వాడు.

“డాక్టర్ని ఒప్పించారంటే అఖండులే మీరు. సలహా లివ్వటం బాగాఅలవాటై, తన అభిప్రాయాల్ని ఇతర్లమీద రుద్దుతాడని మా రజని అంటుంది. మీరు డాక్టర్నే శాసించారే!”

“ఇంకానయం! అదేంమాటండీ?” చిరునవ్వుని బుగ్గల మధ్య నొక్కేస్తూ, పెదవులు బిగించి అంది శారద.

కెవ్వుమన్నాడు జగన్. పక్కనే టేబిల్ మీద ఉన్న ఆపరేషన్ సామగ్రితో ఆడుతుంటే కత్తి చేతిలో దిగబడ్డది. శారద కేకకు అదిరిపడి, చెయ్యిచూసి వెంటనే కాటన్ స్పిరిట్ లోముంచి రక్తం తుడిచేసి గాజ్ క్లాత్ చింపి కట్టుకట్టింది.

“నర్సింగ్ బాగా నేర్చుకున్నారే”, అన్నాడు జగన్.

“సమయానికి మీకుఉపయోగపడ్డది నేర్చుకున్నవిద్య.”

కృతజ్ఞతతో ఆమెవైపు చూశాడు.

“నర్సింగ్ లో కూడా మంచిప్రావీణ్యం ఉందని ఈసారి వ్యాసంలో రాస్తాను.”

“వాళ్ళు డబ్బిస్తారు కాబోలు.”

“అబ్బే. నేనే ఇచ్చివేయిస్తాను.”

“పోనీ, మీరే ప్రతిక పెట్టకూడదూ?”

“వండర్ ఫుల్. బ్రహ్మాండమైన ఐడియా. ఇది మీకే తట్టిందా, లేక మరెవరి ప్రోద్బలమన్నా ఉందా?”

“ఉన్నారగా మీ డాక్టర్.”

“ఇంకేం అలా చెప్పండి. సలహా ఇవ్వవయ్యా అంటే పెద్ద లెక్కరిచ్చాడు. పరోక్షంగా చెప్పకపోతే ప్రత్యక్షంగా చెబితే నోటిముత్యాలు రాలుతాయా?”

“అలా చెప్పలేదండీ. ఊరికే సూచనగా ప్రస్తావన వస్తే అన్నారు. మీకు రచనలో మంచి ప్రావీణ్యం ఉందిట. మా జగన్ ఎడిటర్ అయితే ప్రతిక్రి నేనూ వ్యాసాలు రాస్తాను” అన్నారు.

“నేను ఎడిటర్ని కాను. ఐ. ఏ. ఎస్., కి కూర్చుంటాను. అని చెప్పండి.”

“అది ఆయనకి తెలుసులెండి. అందుకే చెప్పలేదు.”
జగన్ ఆమెవైపు కొంచెం విస్మయంతో చూశాడు.
“ఎలా తెలుసో!”

“స్నేహితులుకదా! ఎన్ని కోతలుకోసినా, జగన్ ఆఫీసరై మనందర్నీ మర్చిపోతాడు, రజనిని తప్ప” అని అన్నారు డాక్టరుగారు.

జగన్ నవ్వాడు. అతనికి డాక్టర్ స్వభావమూ, శారదా స్వభావమూ తెలిసిపోయాయి. శారదనీ, రజనినీ పోల్చి చూశాడు. అసంతృప్తి మనసులో గూడుకట్టి హృదయాన్ని కలచివేసింది. శారద ఆలోచించే పద్ధతికీ రజని పద్ధతికీ ఎంతో

తేడాఉంది. స్వార్థం, స్వార్థత్యాగం అనే పెద్ద మాటలు ఉపయోగించకుండానే ఇద్దరిస్వభావాలనీ పడికట్టితూనే రజని తేలిపోతుంది.

ఆ ఆలోచనరాగానే జగన్ నిట్టూర్పు విడిచాడు. మనసులో ఏదో సందేహం మెదిలింది. తను రజనిని నిర్దాక్షిణ్యంగా విమర్శిస్తూ, లేనిపోనివి కల్పించుకుంటున్నాడా? ఇతరుల ప్రవర్తనతో, వారి దృక్పథాలతో పోల్చి, రజనికి అన్యాయం చేస్తున్నాడా? రజని వ్యక్తిత్వం రజనికి ఉంది. ఆమె ఉద్దేశాలనీ, భావాలనీ ఆమెపరిస్థితులలో పరిశీలించి చూస్తే రజనిని తప్పుపట్టటానికి వీలులేదేమో. ఆమెని అర్థంచేసుకోటానికి తను నిజంగా ప్రయత్నించాడా?

జగన్ ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్టు పసికట్టింది శారద.

“ఏదో ఆలోచిస్తున్నాడు?”

జగన్ ఆలోచనలోంచి తేరుకుని, “మా రజని మీ మాటలు వింటే ఏమంటుందోనని ఆలోచిస్తున్నాను”, అన్నాడు.

అదే సమయంలో డాక్టర్ వచ్చాడు.

“ఆసుపత్రిలో బాతాఘానీ వేస్తున్నారా? మంచిసేవే.”

“అందరికీ అంత సేవాతత్వం అలవాటు కావాద్దూ? డాక్టరుగారికి అభ్యంతరంగాఉంటే నెలవు తీసుకుంటాం.”

“నిరభ్యంతరంగా.”

“అంతేలే. వెయ్యిన్నూటపదహార్లు తీసుకునేటప్పుడు మాత్రం ఏక్కడలేని ఆప్యాయతా వస్తుందికదూ?”

డాక్టరు ఏమీ అనకుండా చిరునవ్వునవ్వాడు. జగన్
మనుందని వెళ్ళిపోయాడు.

“వట్టి బోళామనిషి”, అన్నాడు డాక్టర్.

“అలా అనకండి. చాలా యోగ్యులు”, అంది శారద.

“ఎందుకూ? నిన్ను బాగా పొగిడాడనా?”

“పొగిడారనికాదు. మనసునించి వచ్చేమాటే బయటికి
అంటారు. అందుకనే చాలా మంచివారు.”

“గట్టిగా అనకు. రజనికి తెలిస్తే చిక్కు.”

శారద నవ్వింది.

“ఆమెకి ఆయన మంచితనం తెలియదనా?”

“ఎందుకు తెలియదు. రజనినిగురించి నీ అభిప్రాయం
మిమిటి?”

“తప్పుపట్టటం నా అభిమతంకాదుగాని, ఆమె తనని
గురించే ఆలోచిస్తుందేమండీ? అతని మనసు అర్థం చేసుకో
లేదేమో అనిపిస్తుంది. వారిద్దరికీ వివాహం నిశ్చయమైందని
మీరిదివరకు అంటే చెబుతున్నాను.”

“నిశ్చయమైందనే అనుకుంటున్నాం.”

“అంటే?”

“అహ—ఏంలేదు. జగన్ వట్టి తిక్కమనిషిని నీకు
తెలియదూ?”

“సూక్ష్మంగా ఆలోచించేవాళ్ళని తిక్కమనిషింటే
ఎవరేంచేస్తారు. రజనిపట్ల అతనికెందుకో అసంతృప్తిగా
ఉందని కనిపెట్టాను.”

“వట్టి బోళామనిషని మళ్ళీ అంటున్నాను.”

“తన అభిప్రాయాలకంటే ఇతర అభిప్రాయాలకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యం ఇస్తాడు. తనవ్యక్తిత్వం సులభంగా మర్చిపోగలగటం అంత మంచిదికాదేమో.”

డాక్టర్ విస్మయంతో రజనివైపు చూశాడు.

“మన స్తవ్య పరిశీలనలో నీకు మంచి నైపుణ్యం ఉంది.”

“ఇంకా నయం. జగన్ గారుంటే ఈ సారి వ్యాసంలో అదికూడా రాసేస్తారు.”

డాక్టర్ ఒక్కక్షణం ఆగి, సూటిగా శారద కళ్ళలోకి చూసి అన్నాడు. “అతన్ని వివాహం చేసుకునే ఆమె అదృష్టవంతురాలనా, దురదృష్టవంతురాలనా నీ అభిప్రాయం.”

శారద నిస్సంకోచంగా అనేసింది.

“అదృష్టవంతురాలే. సందేహమేముందీ!”

“ఒకవేళ రజనికీ, అతనికీ వివాహం జరక్కపోతే!”

డాక్టరు ఏం ఉద్దేశిస్తున్నాడో ఆమె శోధించసాగింది.

“పాపం, ఆయన మానసికంగా దెబ్బతింటాడు.”

“నువ్వతన్ని వివాహం చేసుకోగలవా?”

శారద అదిరిపడ్డది.

“డాక్టరుగారూ!” అని కేక పెట్టింది. ఆమె కళ్ళలో గిరున నీళ్ళు తిరగటం డాక్టర్ చూశాడు.

“హాలో డాక్టర్”, అంటూ దాసు ప్రవేశించాడు.

“ఓ, దాసూ! ఏమిటీసంగతి. కూర్చో”, అన్నాడు డాక్టర్.

దాసు వస్తూనే చివరి సంభాషణలు విన్నాడు. మన ములో ఏవేవో ఆలోచనలు రేగాయి.

“ఏమిటి డాక్టర్, తీరిగ్గా ఉన్నారేం ఇద్దరూ?”

“మా మందులకి రోగాలు జడిసి పారిపోతున్నాయి, ఏం చెయ్యం?”

“రోగులు కారుగద!”

డాక్టర్ నవ్వాడు.

“ఏం పారిపోదామనుకుంటున్నావా?”

“ఆ పోయేదేదో వైకుంఠానికి పారిపోతాను. కానీ కొంతకాలం ఆగాలి. కనీసం సెలెక్షన్ రిజల్టు తెలిసేదాకా? ఇప్పుడు వచ్చిన విశేషాలేమిటంటే మనకు ఇంటర్వ్యూ వచ్చింది. ఆ వార్త చెవినివేసి వెడదామని వచ్చాను. జగన్ కి కూడా చెప్పాలి. వస్తానండీ శారదాదేవిగారూ”, అనేసి చకచక వెళ్ళిపోయాడు దాసు.

ఇద్దరూ ఊపిరి పీల్చుకున్నారు.

డాక్టర్ మళ్ళీ ఇందాకటి ప్రసక్తి తేలేదు. శారద కూడా ఏమీ అనలేదు. ఇద్దరూ అలాగే నిశ్శబ్దంగా కూర్చుండి పోయారు.

“కంగ్రాట్యులేషన్స్ దానూ.”

“కంగ్రాట్యులేషన్స్ కేమిటిలే. అయినా ఇదొక ఇంటర్వ్యూ మాత్రమేగా. సెలెక్ట్ యినప్పటి సంగతి. అదలా ఉంచు. నీతో ముఖ్యమైన విషయం మాట్లాడాలి.”

“ఏమిటబ్బా అంత ముఖ్యమైన విషయం?”

“రజనీకీ, నీకూ వివాహం సిరపడటేనా?”

“నీకు తెలియని కొత్తవిషయం ఏమీలేదు.”

దాసు సిగరెట్టు ముట్టించి జగన్ ముఖంలోకి చూసి అన్నాడు వార్నింగిస్తున్న ధోరణిలో.

“రోజులు మంచివికావు భాయ్.”

“ఏం, ఏమయింది?”

“ఆ డాన్సర్ శారదలేదూ?”

“ఆ...మళ్ళీ ఇంకో పుకార్లేదేనానా? నీకింకోపని లేదల్లేఉంది దానూ.”

నవ్వుతూ బల్లమీద మోచేతులానించి, తల చేతుల్లో పెట్టుకొని వంగి, దాసు ముఖంలోకి నవ్వేశాడు జగన్. మొదటిసారిగా అతనివేలికి కట్టుకట్టి ఉండటం చూశాడు దాసు.

“ఆ కట్టేమిటి?”

“చిన్నగాయమైందిలే.”

“..... ?”

“పొరపాటున ఆపరేషన్ కత్తి తగిలింది.”

“దాంతో ఎందుకు ఆడావు?”

“మాటల్లో పరాగ్గాండగా గుచ్చుకుంది.”

దాసుకు ఉన్నట్టుండి సందేహం కలిగింది.

“అదేమిటోయ్, అలా కొత్తగా నేర్చుకుంటున్న వాడిలా కట్టాడు కట్టు! బలే డాక్టర్.”

“డాక్టరుకాదు, శారద.”

గొప్ప సత్యం కనిపెట్టినట్టు కుతూహలంగా అతని ముఖంలోకిచూసి, “గాయం నువ్వు చేసుకున్నావా, పొర పాటున ఆమె చేసిందా? అంటే వేలుగాని కొరికి—”, అన్నాడు దాసు.

“షట్ప్”, అన్నాడు జగన్ వెంటనే.

“ఆ డాన్సర్ విషయంలో కొంచెం శ్రద్ధగా ఉండు, బ్రదర్.”

“అబ్బ. దానూ, ఆవిడని గురించి నీకేమీ తెలియదు.”

“తెలియనివాళ్ళు తెలుసనుకుంటుంటే, తెలిసినవాళ్ళు తెలియదనుకోవాలి కాబోలు.”

“ఏం తెలుసు, నీ ముఖం?” అన్నాడు జగన్ కొంచెం కోపంగా.

“డబ్బున్నవాడివి, పేరు ప్రతిష్ట లున్నవాడివి. అందు వల్ల గాలం నీమీదే పడుతోందోయ్, పిచ్చివాడా. ఇప్పుడు తప్పించుకో లేకపోతే, ఇహ నీ తరంకాదు. రొమాన్సు ప్రారంభమైన మొదట్లోనే తుంచివేయాలి—”.

“నీకు బుద్ధిలేదు.”

“దాం దుంపతెగ లేకపోతే పోనీ. ఈవాళ డాక్టరు ఇంటికి వెళ్ళకనేపోదును బుద్ధి ఉంటే. వెళ్ళినా అలా అకస్మాత్తుగా వెళ్ళి ఉండేవాడినికాదు.”

“ఏం జరిగిందంటావు?”

“డాక్టరుగారు శారదని అడుగుతున్నాడు ‘నువ్వు జగన్ ని పెళ్ళిచేసుకుంటావా?’ అని.”

తెల్లబోయాడు జగన్. అపనమ్మకంతో అతని కళ్ళలోకి చూశాడు.

“కట్టుకథ చెప్పుకు దానూ. ఇది జీవితాలతో వ్యవహారం.”

“అందుకే హెచ్చరిస్తున్నాను. జగన్, నువ్వేమనుకున్నా నాకు డాక్టర్ కంటే నువ్వే ఎక్కువ. నిజం చెప్పాను. జరిగిందిదీ!”

జగన్ ఎలాగో తేరుకుని, “అయితే ఆమె ఏమంది?” అన్నాడు, బెరుకుగా.

“డాక్టరుగారూ, అని ఏదో చెప్పబోయింది. ఇంతలో నేను రంగంమీదికిరావటం జరిగింది.”

“ఏదో పొరపాటు జరిగింది.”

“పొరపాటో, గ్రహపాటో. ఏకడుపో కాలో అయి ఉంటుందని నా అనుమానం. అందుకని, ఆ భారం ఏదో నీ మీదికి తోసెయ్యాలని డాక్టర్ చూస్తున్నాడు,” తన మామూలు కర్కశ ధోరణిలో అన్నాడు దాసు.

“ఛీ”, అన్నాడు జగన్. “అలా అభాండాలు వెయ్యకు. ఆవిడ ఆశయం అవినాహితగా ఉండి నృత్యంలో చివరి మెట్టు చేరుకోటమని నీకు తెలియదా.”

“అప్పటి ఆశయం అదీ. లేకపోతే, అదీ నటనే నేమో ఎవరికి తెలుసు. అందనిఫలం అని అనుకుంటే మోజు మరింత జాస్తవుతుందని పాచిక వేసిందేమో. మళ్ళీ చెబుతున్నాను. నిరోషి అని గట్టిగా తేలిస్తే గాని, దోషం అంతో ఇంతో ఉండక పోదని ప్రతివాడినీ మనం అనుమానించాలిసివస్తుంది. కీడంచి మేలెంచమన్నారు. తర్వాత నీ ఇష్టం.”

“డాక్టర్ని అడగమంటావా?”

“కాని, డాక్టర్ నిజం చెబుతాడనుకోను. ప్చ్. ప్రపంచం. ఇంతకీ నువ్వు శారదని చేసుకుంటావేమిటి కొంపతీసి?”

“దానూ, రజని కెప్పుడూ అన్యాయం చెయ్యను.”

“అన్యాయం, న్యాయం అనేవి ఊరికే మాటల్లో దొల్లే పదాలు. వాటికి అర్థం, విలువ ఎప్పటికప్పుడు మారిపోతూ వుంటాయి.”

“హాయిగా ఉన్న ప్రాణానికి ఏదో తెచ్చిపెట్టావు”

“లేకపోతే జీవితం ఫస్ట్ క్లాస్ ప్రయాణం అనుకున్నావా? పిచ్చివాడా. వ్యవహారం ముదరనీయవుకదా?”

అతని జవాబుకోసం నిరీక్షించాడు దాసు. ప్రత్యక్షతరంగా జగన్ ఒక నిట్టూర్పు విడిచాడు. కొన్ని క్షణాల తర్వాత నెమ్మదిగా అన్నాడు.

“డాక్టర్ అన్యాయం చెయ్యడు దాసూ. ఎవరికీ అన్యాయం చెయ్యడు. శారదకీ, రజనికీ, నాకూ—”.

“ప్రపంచంలో ఎవరికీ, ఏం, అంతేనా? మరి వెయ్యి నూట పదహార్లు ఏ గంగలో కలిశాయి స్వామీ?”

జగన్ ఆలోచనలో పడ్డాడు.

“ఆరోజే అనుకున్నాం. ఏదో పొరపాటుని సద్దుకున్నాం. కాని, ఈ మధ్య ప్రకటించిన నివేదిక చూశావుగా. వెయ్యి నూట పదహార్లు చ్చిన మహాదాత పేరేమైంది?”

“ఎలా పొరపాటుపడ్డాడు డాక్టర్?”

“ప్యాన్ బుక్ లో చూసి, విత్ డ్రా చేశాడని చెప్పావుగా.”

“అవును. డబ్బు తీసుకున్నట్టు ప్యాన్ బుక్ లో ఎంట్రీ ఉంది.”

“హరహర మహాదేవ.”

“అదేమిటి?”

“కైంకర్యం.”

“ఛా. అలా అనకు. ఏదో పొరపాటున అలా జరిగింది.”

“జగన్, నేనైతే అనవసరంగా ఎవర్నీ, ఏ పనినీ సమర్థించను. ఏమాత్రం అనుమానాస్పదంగా ఉన్నా, నిశితంగా విమర్శించి తీరతాను. ఎవర్ని వాళ్ళు మోసగించుకొవటంలో అర్థంలేదు. సరే నీ ఇష్టం, నే వస్తామరి.”

దాసు త్వరత్వరగా వెళ్ళిపోయాడు. అతను వెళ్ళిన కొద్దిసేపటికే డాక్టరు వచ్చాడు. అతన్ని చూడగానే ముకు

శించిన వదనంతో లేని నవ్వుతెచ్చుకుని, “ఇప్పుడే దాసు వచ్చి వెళ్ళాడు డాక్టర్. ఇంటర్వ్యూకి పిలుపువచ్చిందిట”, అన్నాడు.

“మంచిదే”, అని డాక్టర్ కుర్చీలో కూర్చుని, అతని చేతి కొక పత్రిక ఇచ్చాడు.

జగన్ “ఏమిటిది?” అని అందుకుని, తెరిచి పేజీలు తిప్పాడు. ఒక వ్యాసం శీర్షిక ‘స్థానిక ధర్మానుపత్తి డాక్టరు అధర్మం’, అని ఉంది.

ఆశ్చర్యంగా చదివాడు. డాక్టరు చందాల పేరుతో డబ్బు వసూలుచేసి, కైంకర్యం చేస్తున్నాడని ఉంది.

“ఏమిటిది డాక్టర్?” అన్నాడు జగన్ వాడిన ముఖంతో.

“పరిస్థితులు సరిగా తెలియనివాళ్లు వదంతి లేవదీశారు, అంతే.”

“ఎవరంటావు.”

“ఎవరైతే ఏం.”

“తెలిస్తే వెళ్ళి నిలదీసి అడగవచ్చుగదా.”

“అడిగినందువల్ల ప్రయోజనం ఏముంది?”

“అయితే ఏం చేద్దాం.”

“ఒక పెద్దమనిషి ఎవరైనా ఇది వట్టి అభాండం అని జవాబురాస్తే బాగుంటుంది.”

“నిజమే. ఎవరిచేత రాయస్తావు?”

“నువ్వు రాయకూడదా?”

“నేనా?”

“అవును. ఏం; రాయకూడదా?”

“అహ... ఎందుకు రాయకూడదా? తప్పక రాస్తాను.”

డాక్టరు చిరునవ్వుతో అతనివైపు చూచాడు. జగన్ కళ్లు పక్కకి తిప్పుకున్నాడు. తన వెయ్యిన్నూట పదహార్ల సంగతి అడుగుదామనుకున్నాడు. కాని, ఇప్పుడు ప్రసక్తి తెస్తే తను ఎవరిచేతో, ఆ వ్యాసం రాయించాడని అపోహ పడతాడేమో ననిపించింది. అదీగాక, ఎలా ముఖంమీద అడగ్గలడు? అడిగినా ఏదో చెబుతాడు. కాజేసినవాడికి ఏదోవంక చెప్పటం లెక్కా? కాని డాక్టర్ నిజంగా తన డబ్బు కొట్టేశాడా! కొట్టేయదలచుకుంటే లెక్క చూపించి ఆ పని చెయ్యవచ్చుగదా! అసలు పేరే లేకుండా చేస్తే, తను అడగవచ్చని అనుమానించడా? ఇందులో ఏదో కుంభకోణం ఉంది. ఏమిటీ సస్పెన్సు, అడిగి తేల్చుకుందామనీ, అడిగితే ఏమనుకుంటాడోననీ, డోలాయమానమానసు డైనాడు జగన్.

డాక్టర్ అతనివైపు దీక్షగా చూసి, “అయితే రాస్తావా?” అన్నాడు.

“ఏమిటి డాక్టర్, అలా అడుగుతావు. ఎందుకు రాయను? ఊరికే జవాబు రాయటంకాదు. ఏకిపారేస్తాను”, అన్నాడు జగన్ అకస్మాత్తుగా పాత స్నేహమంతా కళ్ళ కట్టి నట్టయి, ఉద్రేకంగా.

“అంత ఏకిపారేయొద్దు. ఆరోపణ నిరాధారమని రాస్తే చాలు.”

డాక్టర్ వెళ్ళటానికి లేచాడు. శారదవిషయం అడగా
లని తీర్మానించుకున్నాడు జగన్.

“డాక్టర్, శారద కులాసాగా ఉందా?” అన్నాడు
ఎలా మొదలుపెట్టాలో తెలియక.

“అహ. ఇప్పుడేకదా అక్కడినించి వస్తున్నావు!”
అన్నాడతను.

“ఇందాక ఆసుపత్రిలో వేలు తెగింది.”

“ఓ, అవునవును. శారద చెప్పింది. అడగటం మర్చి
పోయాను.”

శారద చెప్పిందట! తనూహించినట్టే జరిగింది.
ఒకవేళ శారదకి తనమీద ప్రేమ కలిగితే డాక్టర్ రాయ
బారం జరుపుతున్నాడా? అకస్మాత్తుగా అతని కింకో అను
మానం కలిగింది. తన డబ్బుకూడా లెక్కలో చూపించ
కుండా ఉండటం రజనికి తన అసమర్థతని నిరూపించి, అయి
ష్టత కలగచెయ్యటానికా. భగవాన్! తన బుద్ధి ఇలా
వక్రిస్తోందేం? ఇలాంటి ఊహలు తనని ముంచెత్తివేస్తున్నావేం?

ధైర్యాన్ని కూడకట్టుకుని అడిగేశాడు తను.

“దాసు చెప్పాడు. శారద వివాహ ప్రసక్తి తెచ్చా
వుటగా.”

డాక్టర్ సబ్బుడయ్యాడు.

“ఈ ప్రశ్న అడక్కుండా ఉంటే బావుండేది.”

జగన్ నిరుత్తురు డయ్యాడు. “ఏం, ఎందు కడక్కు
డను?” అనాలనిపించింది. కాని అడగలేకపోయాడు.

“కాని అడిగావు. దాను మా సంభాషణ విన్నాడని నాకు తెలుసు. అది నీకు చేరవేస్తా డనుకోలేదు. అతని ఊహాపోహల విషయం తెలియనిది కాదు. అందువల్ల ఎక్కువ ఆశ్చర్యపడ నవసరం లేదనుకో. సమాధానం చెబుతాను జగన్. కాని ఇప్పుడు కాదు. సమయం వచ్చినప్పుడు చెబుతాను. కాని నువ్వేమీ అపోహలు పెట్టుకోకు. వస్తా మరి.”

జగన్ పెదవి మెదపకుండా బల్లమీది పుస్తకాలవైపు చూశాడు.

డాక్టర్ తలుపు దగ్గరికి వెళ్ళగానే రజని లోపలి కొచ్చింది. ముఖావంగా ‘నమస్తే డాక్టరుగారూ’, అంది. డాక్టర్ పెదవులమీద చిరునవ్వు చిందించి ‘నమస్తే’, అని వెళ్ళిపోయాడు.

“రజనీ”, అన్నాడు జగన్ ఆమె లోపలికి వచ్చిరావటం తోనే.

“బావా”, అందామె.

జగన్ ప్రతిక ఆమెవైపు నెట్టి “చూడు”, అన్నాడు. ఆమె ప్రతిక పేజీలు తిప్పిచూసి మూసేసి బల్లమీదపడేసింది.

“మరి లోకుల డబ్బు కాజేస్తుంటే ఊరుకుంటారా?”

“ఆ వ్యాసానికి నేను సమాధానం రాయాలి.”

“నువ్వా?” ఆశ్చర్యంగా అంది రజని.

“అవును. డాక్టర్ అడిగాడు. రాస్తానని మాటి చాచును.”

అతని కళ్ళలోకి సూటిగా చూసింది రజని.

“ఎలా మాటిచాచ్చు ? ఆ వ్యాసంలో ఆరోపణ అబద్ధమా ?”

“కావొచ్చు, కాకపోవచ్చు. కాని దాన్ని ఖండించటం నా ధర్మం.”

“ధర్మం. ఏమిటి ధర్మం. గోముఖవ్యాఘ్రాల్ని సమర్థించటమా ?”

“రజనీ. డాక్టర్ నా స్నేహితుడు.”

“ఎవరు చేసినా తప్పు తప్పే. అభిమానా లెందుకు?”

“డాక్టర్ డబ్బు కొట్టేశాడని రుజువుకాలేదు. ఎందుకు అనవసరంగా అతన్ని నిందించటం?”

“ఇంకేం రుజువుకావాలి ?”

“ఆ చెక్కు ఆయన పాఠేసుకుంటే ఎవరై నా మార్చా లేమో. లేకపోతే ఎవరికై నా యిచ్చి మార్పుకు రమ్మంటే అతను కొట్టేశాడేమో.”

“ఇంత దౌర్బల్యం ఉందనుకోలేదు, బావా. నిక్కచ్చిగా ఎందుకు అడగవు?”

“అడగటానికి తొందరేముంది?”

“మనసు పాడుచేసుకుంటూ తొందరేముం దంటావేం?”

“రజనీ, నామనసు బాగాలేదు. నాపేర నువ్వే ఓవ్యాసం రాయకూడదూ ?”

“నా వల్ల కాదు.”

“సరే, నేనే రాస్తాలే.”

“నువ్వు రాయటానికి వీల్లేదు.”

“ఏమిటి రజనీ, మొండిపట్టు పడతావేం ? పరిస్థితి అర్థం చేసుకోలేవా?”

రజనీ ఒక్క ఊణం ఆలోచించింది.

“ఆ వ్యాసం రాసిం దెవరో తెలుసా ?”

“ఉహూ.. తెలిస్తే ఆ చెంపా ఈ చెంపా వాయిచే వాడిని.”

“వాయిస్తావా?”

“తప్పక.”

“అయితే వాయించు. నేనే రాశాను.”

జగన్ ఆమెవైపు చూసి దిగ్భ్రమ చెందాడు.

“ఎవరు ? నువ్వా ?”

“నేనే.”

“రజనీ!”

వలపు తలపులు పెంచుకుని మురిపెంగా చూసుకుంటున్న రజనీ జీవితంలో మొట్టమొదటిసారిగా గుండెలో తన్నినట్టయింది.

ముఖంలో కళాకాంతులు తగ్గిపోయాయి.

“ఎందుకు రాశావు రజనీ?” అన్నాడు హీనస్వరంతో.

“అది నా కర్తవ్యం.”

“కర్తవ్యం ! డాక్టరు మనసు కష్టపడితే నామనస్సు కష్టపడుతుందని తెలియదా రజనీ ? తెలుసు, తెలుసు. నే నెలా బాధపడినా నీ కనవసరం. నీ కసి తీగ్గుకోటమే నీకు కావలసింది. ఏం. అగణే కదూ?”

“బావా, నువ్వు పరిస్థితుల్ని అర్థం చేసుకోటంలేదు. సంఘక్షేమం దృష్ట్యా చేసిన పనిని వ్యక్తిగతక్షేమం దృష్ట్యా విమర్శిస్తున్నావు.”

“సంఘక్షేమం ! డాక్టర్ని నువ్వెంత ద్వేషిస్తున్నావో అతను నిన్నంత సానుభూతితో చూస్తున్నాడు. నీకు తెలియదు. నీలో సంకుచితత్వం, స్వార్థం, దురాశ, అహంభావం ఇల్లుకట్టుకొని—”

“చాలు. శబ్దాడంబరం అవసరం.”

“నీకు కోపం వస్తూంది. కర్కశమైన నిజం వింటుంటే కోపం రాదా ! రజనీ, నాకోసం నువ్వేమీ చెయ్యలేవు. నీకు కావలసింది నేను కాదు. హోదా, అధికారం, దర్జా, డాబు, దర్పం—”

“జగన్.” రజని అతనివైపు రోషంతో చూసింది.

“ఆవేశం తెచ్చుకోకు. నిజం తెలిస్తే దిద్దుకోటానికి ఏంటుంది.”

“నిజం సాకుతో నువ్వు చేసే అవమానం సహిస్తూ కూర్చునే అవసరం నాకులేదు.”

“నువ్వు ఆలోచించవు. సరే. నీకో విషయం చెబుతున్నాను. నేను ఐ. ఏ. ఎస్., కి కూర్చోను.”

“ఎవర్ని బెదిరిస్తున్నావు ?”

“డాక్టర్ మీద నాకున్న విశ్వాసం సడలితే సడలిందేమో. కాని అతడు నాకు ముఖ్య స్నేహితుడు. కనీసం

ఒకప్పుడైనా గాఢ స్నేహితుడు. జీవితాంతం నే నతన్ని స్నేహితుడుగానే చూడదలచుకున్నాను.”

“నష్టపడేది నువ్వే.”

“ఇప్పుడు చెప్పు, నన్ను పెళ్లి చేసుకోటం నీ కిష్టమేనా ?”

“మొగవాడివి కనుక అధికారం చెలాయిస్తున్నావు. అంతేగా?”

“కాదు. నా ఉద్దేశాలు చెబుతున్నాను. తర్వాత విచారించి ప్రయోజనంలేదు.”

“పైగా విశాల హృదయుడి నని చాటుకుంటావు.”

“నేనేం చాటుకోటంలేదు. నేను చాటుకునేది నా హృదయంలోని గాయాన్నే.”

హృదయంమీద చెయ్యి పెట్టుకోగా, అతని వేలికి కట్టిన కట్టు చూసి గతుక్కుమని “ఈ కట్టేమిటి బావా?” అంది రజని అతని చెయ్యి చేతిలోకి నీసుకొని.

“ఆసుప్రతిలో శారదతో మాట్లాడుతూ పరధ్యానంగా ఉంటే ఆపరేషన్ కత్తి తగిలింది. శారద కట్టు కట్టిందిలే”, అన్నా డతను.

అప్రయత్నంగా ఆమె చెయ్యి వదలివేసింది.

“శారద !”

“అందుకేనా ఇప్పటిదాకా చెప్పలేదు ?”

“ఎందుకు ?”

“ఛీ, అందుకేనా అంత దౌర్జన్యంగా వదిలించుకోవా
అని చూశావు?” అని అతని జవాబుకి కూడా ఎదురు
చూడకుండా గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగి వెళ్లిపోయింది రజని.
అత దౌర్జన్యంగా ఆమె వెళ్లినవైపే చూడసాగాడు.

దౌర్జన్యంగా వదిలించుకోట మేమిటో మొదట
అతనికి అర్థంకాలేదు. తరువాత తెలిసి ‘ఛీ’, అనుకున్నాడు.
రజనీ! రజనీ! జీవితంలో తను ఆమెకి అర్థంకాదు. ఎందుకీ
అతని బతుకుల సంసారం. విరక్తితో చేతుల్లో తలపెట్టు
కుని శూన్యంలోకి చూడసాగాడు జగన్.

6

ఉన్నట్టుండి ఒకరోజు రాత్రి ఎవరికీ చెప్పకుండా
జగన్ ఊరు విడిచి వెళ్లిపోయాడు. ఆ రోజు అతని ఇంటి
నుండి అలా చరచర వచ్చిం తరువాత మళ్ళీ అటువైపు వెళ్ల
లేదు రజని. జగన్ ఎక్కడికి వెళ్లాడో ఎవరికీ తెలియదు.
మొదట ఏదో పనిమీద వెళ్లా డనుకున్నారు. కాని ఎవరికీ
ఏ ఉత్తరమూ రాకపోయేసరికి గాబరాపడ్డారు. ఇంట్లో
సామానంతా అలాగే ఉంది. తాళం పగులగొట్టి చూశారు.
జగన్ మామయ్య అతని తండ్రికి రాశాడు. అందరూ
గాబరాపడి వాకబుచేశారు. బ్యాంకులో కనుక్కుంటే అకౌం
టులో డబ్బుంతా ఢిల్లీకి మార్చారని తెలిసింది. ఇలా
ఉండగా జగన్ తండ్రికి ఒక ఉత్తరం రాశాడు. అందులో

తను షేమంగానే ఉన్నాననీ, ఇప్పట్లో తిరిగి రాననీ
రాశాడు. పోనీ ఎక్కడో షేమంగా ఉన్నాడనుకున్నాడు.

ఉత్తరంవచ్చి సంగతి తెలిసే వరకూ రజని గాబరా
పడ్డది. ఉత్తరం వచ్చింతరవాత ఆమెకి వెన్నులో బాకు
పెట్టి పొడిచినట్టయింది. తనకి ఉత్తరం రాయలేదు. అంటే
తనని మర్చిపో దలుచుకున్నాడన్నమాట. తను అనుమానించి
నంతా అయింది. మనసిచ్చాడని భ్రమించి మనసిచ్చింది. తన
నెప్పుడు ఏ విషయంలోనూ లక్ష్యపెట్టలేదు. తనెంత
త్గినా తన పట్టుమీదే ఉన్నాడు. ఎందుకో అంత అహం
భావం !

రజని అలా మధనపడుతూండగా దాసు ఒకసారి
ఆమెకి శారదతో డాక్టరు అన్న మాటలు చెప్పాడు. ఆ
మాటలు వినగానే ఆమె ముఖం వివర్ణమయింది. శారదని
ప్రశంసిస్తుంటే మొదటినుంచీ తనకు అనుమానంగానే ఉంది.
చివరికి అదే నిజమయిపోయింది. తనేమో ఇంకా అతన్ని
పట్టుకొని ప్రాకులాడాలని చూస్తోంది. సిగ్గుతో ఆమె తల
దించుకుంది. ఛీ. ఎంత అన్యాయం చేశాడు? కాని శారదని
వివాహం చేసుకోదలిస్తే ఇంతకాలం ఆగటం దేనికి? ముఖం
తప్పించి తను సంబంధం నిరాకరించాడని రూఢి అయి
తర్వాత వచ్చి షేమంగా ఆమెని వివాహం చేసుకోవాలనా?
అప్పటికి తనని వదిలించుకున్నట్టు నోటితో చెప్పకుండా
క్రియారూపంగా చెప్పవచ్చు. బహుశా, వేరే సంబంధం
చూసుకోమని రాస్తాడు కాబోలు. రజనికి తీరని అవమానం
కలిగింది. అతడు వద్దనేదాకా తను కనిపెట్టుకు కూచోటం

అవమానకరం. ప్రతీకారం చేయాలి. రజనిజీవితాన్ని తను
యిష్టం వచ్చినట్లు శాసించలేదని తెలిసివచ్చేట్లు చేయాలి.
గుండె దిటవు చేసుకుని రజని తల్లితో చెప్పేసింది స్పష్టంగా.
అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. జగన్ చెప్పాపెట్టకుండా ఊరు
విడిచి వెళ్లి నప్పడే ఇద్దరికీ పొరపాచ్చా లేవో వాచ్చాయని
అనుకున్నారు. రజనికి ఉత్తరం కూడా రాకపోయేటప్పటికి
అది రూఢి అయింది. ఇప్పుడు రజని తను జగన్నని చేసుకో
నని చెప్పటంతో ఆ సంగతి పూర్తిగా స్పష్టమైపోయింది.
ఎన్నో నచ్చ చెప్పారు. జగన్ వచ్చిందాకా ఆగి సంగతేమిటో
తేల్చుకుందా మనుకున్నారు. కాని రజని కచ్చితంగా తన
నిరయానికి తిరుగు లేదని చెప్పటంతోనూ, జగన్ వెళ్ళి ఏడని
మిది నెలలయినా ఉత్తరం కూడా లేకపోవటంతోనూ, వేరే
సంబంధం చూసే ప్రయత్నంలో పడ్డాడు.

ఈ మధ్యలోనే దాసుకి డిస్ట్రిక్ట్ మున్సిఫ్ సెలెక్షన్
వచ్చింది. హుషారుగా డాక్టర్ తో చెప్పాడు. డాక్టర్
కంగ్రాటులేషన్స్ చెప్పాడు. దాసు ముఖ్యులకి విందొకటి
ఏర్పాటుచేశాడు. జగన్ ఊరు విడిచి వెళ్లి నప్పటినుంచీ డాక్టర్
మనసు మనసులో లేదు. అతనిలో ఉత్సాహం తగ్గిపోయింది.
ఏ కారణంవల్ల అతను ఊరు విడిచి వెళ్లిపోయి ఎవరికీ
తెలియకుండా దాక్కున్నాడో తెలియక బాధపడ్డాడు. రజనికి
కూడా ఉత్తరం లేదని తెలిసేసరికి వాల్లిద్దరి మధ్యా ఏవో
భేదాభిప్రాయాలు వచ్చిఉంటాయనీ, అందుకే తిరిగి ముఖం
చూపించటం ఇష్టంలేక రాలేదనీ, చివరికి తనకు రాయకపోవ
టానికి కూడా అడ్రసు తెలుస్తుందనే కారణంవల్లనేననీ

తీర్మానించాడు. దాను పిలిచిన విందుకి వెళ్ళటం ఇష్టంలేక పోయినా వెళ్ళకపోతే బాగుండదని హాజరయ్యాడు.

దానుకి కూడా జగన్ వెళ్లి పోయిన కారణం మొదట తెలీలేదు. తర్వాత రజనితో మాట్లాడితే అతనికి విషయం కొంత స్పష్టమైంది. రజని అతన్ని తిరస్కరించిందనీ, దాంతో అతనికి విరక్తి కలిగి వెళ్లిపోయాడనీ అనుకున్నాడు. ఆ తర్వాత ఇద్దరూ ఒకరంటే ఒకరికి అయిపత కలిగి వెళ్లి కిష్టపడలేదనీ అభిప్రాయపడ్డాడు. విందులో జగన్ లేక పోవటం అందరికీ పెద్ద లోపంగా ఉంది. రజని ఇంటికి వచ్చి రాత్రంతా ఏడ్చింది. తెల్లారి తన బలహీనతకి తిట్టుకుంది. లేనిపోని వ్యామోహంతో తనెందుకు బాధపడాలి. ప్రతీ కారం చేసి తీరాలనుకుంది. తను లేకపోతే తన జీవితం వట్టి ఎడారి అని భ్రమించి ఇష్టం వచ్చినట్టు ప్రవర్తించినవాడికి నీతిపాఠం చెప్పటం తన కర్తవ్యం.

జగన్ సంబంధం కాదని తేలిపోయేటప్పటికి రజని తండ్రి దృష్టిలోనికి దాను వచ్చాడు. గెజిటెడ్ ఆఫీసరయ్యాడు. ఆస్తి ఎక్కువ లేకపోయినా ఇబ్బంది లేదనుకున్నాడు. ఈ మాట రజనితో అనేసరికి ఆమెగుండెలు గతుక్కుమన్నాయి. ఆ భావాన్ని ఆమె సరిపెట్టుకోలేక పోయింది. కాని దానుదగ్గర ఈ ప్రసక్తి వచ్చినప్పుడు అతను ఇష్టపడటే మాట్లాడాడని తెలిసి తండ్రి రజనిని కొంత బలవంతం చేశాడు. మంచి పదవిలో ఉన్నవాడు, తెలిసినవాడు. ఒకసారి రజనితో దాసే ఈ విషయం కదిపాడు. ఆమె ఆలోచించి చెబుతానంది. నిర్ణయించేసే సమయంలో ఆమె

గుండెలు దడదడలాడాయి. హృదయంలో ఏమూలో 'రజనీ' అని జగన్ పిలిచినట్టయింది. ఆ రోజల్లా ఏడ్చింది. కాని మళ్ళీ గుండె దిటవు చేసుకుని తన అంగీకారాన్ని తెలిపింది. దాసు సంతోషించాడు.

శుభలేఖలు అచ్చయేదాకా డాక్టరుకి ఈ విషయం తెలియలేదు. రజనీ వివాహం నిరాడంబరంగా జరగాలని అంది. శుభలేఖలు కూడా కొద్దిమంది మిత్రులకీ, బంధువులకీ మాత్రం పంపటం జరిగింది. వివాహం నిశ్చయమైందని తెలిసినరోజే డాక్టర్ రజనీని కలుసుకున్నాడు. నచ్చచెప్పటానికి ప్రయత్నించాడు.

“తొందరపడుతున్నావమ్మా”, అన్నాడు.

రజనీకి డాక్టరుమీద గొంతుదాకా ఉంది. ఈ అనర్థాలిన్నిటికీ అతనే మూలం అని ఆమె గాఢనమ్మకం.

“నా సంగతి నేను చూసుకోగలను. పసిదానను కాదు గదండీ డాక్టరుగారూ”. అంది. డాక్టర్ చేసేదిలేక నిట్టూర్పు విడిచి వచ్చివేశాడు.

మర్నాడే ముహూర్తం.

“జగన్ ఇలా చేస్తాడని ఎప్పుడూ అనుకోలేదు, శారదా”, అన్నాడు ఆసుపత్రిలో డాక్టరు రావు గుండె బరువుతో.

“ఏదో గట్టి కారణమే ఉండాలి”, అందామె బాధగా.

“ఏవేవో కల్పించుకుని ఉంటాడు. అనుమానిసూనే ఉన్నా గాని మరి ఇంత తొందరపడతాడని అనుకోలేదు..

రజనీ జగన్ల ప్రవర్తన మొదటినుంచీ నాకు తెలిసినంత వరకూ ఆలాగే ఉంది. ఒక్కొక్కసారి ఇద్దరూ వెన్నలా కరిగి పోతారు. మరోసారి బిర్రబిగిసి పోతారు.”

“ఎవరు డాక్టర్ బిర్ర బిగిసేది?”

అదిరిపడి డాక్టర్, శారదా ఇద్దరూ తలుపువైపు చూశారు.

“హల్లో జగన్”, ఆనందంతో కొగిలించుకున్నాడు డాక్టర్.

చేతిలోని పేపరు బల్లమీద కొట్టి “ఏమిటి డాక్టర్ ఈ దురన్యాయం?” అన్నాడు జగన్.

ఫోటోలతో సహా రజనీ, దాసుల వివాహం జరగ జూతోందని ప్రకటన!

“అవును”, అన్నాడు డాక్టర్. “కాని నువ్వు వచ్చావుగా. నాకు ధైర్యంగా ఉంది. శారదా, రజనీని అరంటుగా ఇక్కడికి రమ్మని కబురుచెయ్యి.” శారద బయటికి వెళ్లింది.

“ఏమిటి ధైర్యం?” అన్నాడు జగన్.

“నీ విషయం నువ్వు చూసుకోగలవని—”

“డాక్టర్—స్నేహితుడివై వుండి, ఈ విషయం నాకు తెలియపరచలేదు కదూ?”

“జగన్, తెలియపరచకుండా ఉండగలనా. ఈ ప్రకటన వేసిం దెవరు? నేను కాదూ? సమయానికి వచ్చావు, జగన్ నువ్వు చూస్తావనే ఆశ ఏ మూలో కిరణంలా వెలిగింది.”

జగన్ డాక్టర్ వైపు తదేకంగా చూసి “డాక్టర్”, అని
కొగిలించుకొన్నాడు.

“జగన్, చెప్పకుండా వెళ్లాలిసిన అవసరం ఏం
వచ్చింది?”

జరిగింది చెప్పా డతను డాక్టర్ కి. తన పొరపాట్ల
వల్లే అంతా అలా జరిగిందని పశ్చాత్తాప పడ్డాడు డాక్టరు.

“నీ చందా విషయం మొదట పొరపాటునల్ల మర్చి
పోయాను. తర్వాత నీ రియాక్షన్ చూడాలనుకున్నాను.
డబ్బుసంగతి నువ్వు అడుగుతావని ఆశించాను. ఎప్పుడూ
అడగలేదు. చివరికి అవకాశం యిచ్చినా నువ్వు ఉపయోగించు
కోలేదు. కాని లోలోపల బాధపడ్డావు. ఇహ నేనే చెప్పేద్దా
మనుకుంటుండగానే ఈ ఉపద్రవం జరిగింది. జగన్, ఏవేవో
ఊహించుకుని బాధపడటం కంటే స్పష్టంగా అడిగి తేల్చేసుకో
కూడదా? నీకు ఈ విషయం బాగా తెలిసిరావాలనే అలా
చేశాను. అది ఇలా పరిణమించింది”, అన్నాడు డాక్టర్
బాధగా.

“వివాహ ప్రసక్తిని గురించి సమయం వచ్చినప్పుడు
చెబుతా నన్నావు. ఇప్పటికైనా సమయం వచ్చిందను
కుంటాను.”

“చెబుతాను జగన్. నీకూ రజనీకీ తత్వాలపట్ల అసం
తృప్తి ఉందని నాకు తెలుసు. అనేకసార్లు మాటల సంద
ర్భంలో బయటపడ్డారు. కాని మీ రిద్దరూ ప్రేమించు
కున్నారని కూడా తెలుసు. అయితే ఏ కారణంవల్లనైనా
మీ యిద్దరికీ వివాహం జరక్కపోతే నీ మనసు దెబ్బతింటుం

దని గ్రహించాను. జీవితం ప్రారంభం అయ్యే తరుణంలోనే ఒక వ్యక్తి నిరాశావాది ఐపోతే మానవుడి ప్రగతికి ఓకల్లేం తగిలించినట్లు అవుతుంది. జగన్, మనసుని మంచీ, చెడు చేరొకవైపుకీ లాగుతాయి. తొలి అనుభవాలే ఎదురుదెబ్బలే తే ఎటుచూసినా నెరాశ్యమే కలుగుతుంది. తరువాత ప్రతి విషయం ఆ దృక్పథంతోనే పరిశీలించే అవకాశం ఉంది. మనసు గట్టిది కాకపోతే ఈ ప్రమాదం మరీ ఎక్కువ. దీనికి క్రమంగా లోబడే అవకాశం ఉందని నాకు తెలుసు. చిత్రమేమంటే నీతో స్వల్పకాల పరిచయమే ఉన్నా శారద ఆ విషయాన్ని గ్రహించింది. రజనికి తెలియదు. వారిద్దరికీ ఇదే తేడా. ఆ పరిస్థితిలో, నీ మనసుకి దెబ్బ తగిలితే కాపాడగల ధైర్య స్థైర్యాలు శారదకి ఉన్నాయని అనుకున్నాను. అయితే స్వార్థత్యాగం కూడా కావాలి. అందుకనే శారదని కదిలించాను. కాని పొరబడ్డాను... మనసు ఒక్కటే కాదు జగన్. హృదయం కూడా కావాలి. హృదయంలో ప్రేమలేనిదే ఏమీ చెయ్యలేము. శారద...శారద...నరే ఆ విషయం అలా వదిలేయి. ఇప్పటి కార్యక్రమం ఏమిటో తేల్చు.”

ఇద్దరూ ఆలోచిస్తుండగా బయట అడుగులచప్పు డయింది.

ఎవరో చూసి వస్తానని డాక్టర్ బయటికి వెళ్లాడు.
రజని!

“రజనీ!” అని కేక వేసి చేతులు చాపాడు జగన్. కాని ఆమె దూరంగానే నిలబడి గాద్దదిక స్వరంతో ‘బావా’, అంది.

“రజనీ, కోపంలో ఏదో అంటే ఇలా తొందర పడతావా?”

“తొందరపడ్డాను. నిజమే. తీమించు బావా” అంది రజని గిరున తిరిగే కన్నీటిని తుడుచుకుంటూ.

“నేను ఐ. ఏ. ఎస్., పరీక్షకి కూచున్నాను. సెలెక్ట్ కూడా కావచ్చు, రజనీ”, అన్నాడు ప్రేమగా.

రజని దుఃఖాన్ని ఆపుకోలేకపోయింది. బల్లమీద తల పెట్టుకుని “బావా, నాకోసం నువ్వు ఏదైనా చేయగలవు. తెలుసుకోలేకపోయాను. నీ మనసుకి తృప్తిగా నేనేమీ చేయలేక పోయాను”, అని కన్నీటిధారలతో అభిషేకిస్తుండగా అత నామె కన్నీటిని రుమాలుతో తుడవసాగాడు.

“కొంచెం దూరంగా ఉండు బావా, నేను తుడుచుకుంటాలే”, అంది రజని బాధగా.

“రజనీ”, అన్నాడు హృదయంమీద చెయ్యి వేసుకొని జగన్. కాని కదలలేకపోయాడు.

“హాల్లో డాక్టర్. హృదయపూర్వకమైన ఆహ్వానం— అరె జగన్! రజని!—ఓ, సారీ. డాక్టర్ ఉన్నాడనుకున్నాను. బావా మరదళ్ల సరసం బాగుండలేదు. జగన్ తీమించాలి.” దాసు గబగబ లోపలికి ప్రవేశించి వాళ్లని చూసి అన్నాడు.

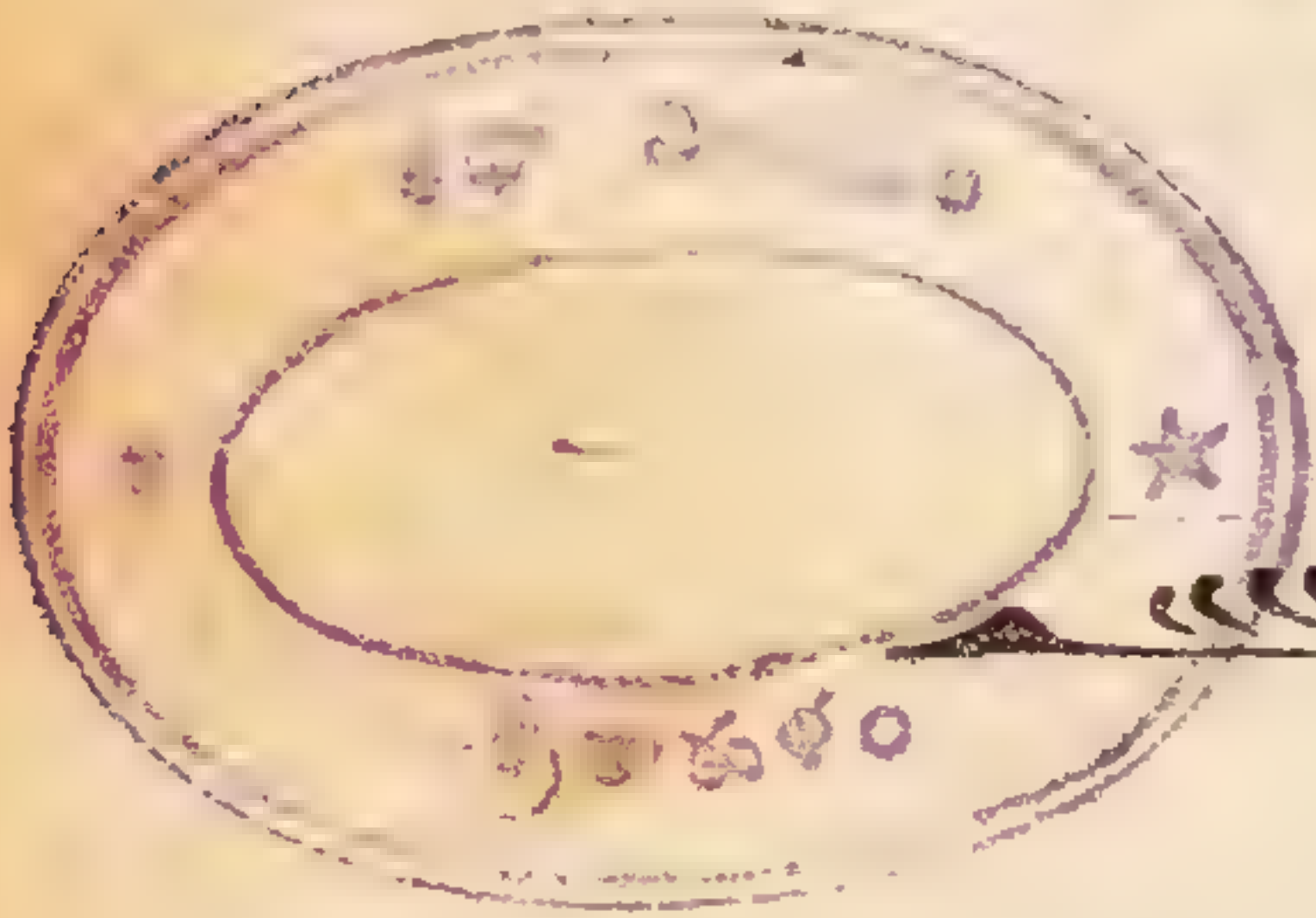
“దాసూ, ఏమిటా మాటలు?” అన్నాడు జగన్.

“జగన్, నువ్వు నా స్నేహితుడివే. కాని అనుమానాస్పదమైన విషయాలు జరగటం నేను సహించను. తీమించాలి. నా సంగతి నీకు తెలుసుకదూ?” అన్నాడు దాసు.

“తెలుసు దానూ, చక్కటి మొగలిపువ్వు యిస్తే ముందు రేకులముళ్ళే చూస్తావు. సరే, డాక్టరు దయవల్ల నువ్వేమీ సహించాలిసిన అనసరంలేదు. తరువాత తీర్గొ మిగతా విషయాలు మాట్లాడుకోకూడదూ?” అన్నాడు జగన్. చప్పన ముఖ కవళికలు మార్చి ఇద్దరివంకా ఓసారి చూసి “అలాగే, నేను మాత్రం నీ స్నేహితుణ్ణి కాదా, జగన్”, అనేసి దాను బయటికి వెళ్లిపోయాడు.

అతని స్వరంలోని సహజత్వానికి జగన్ ఆశ్చర్యపడ సాగాడు. అతని కళ్ళలోకి సాలోచనగా చూస్తూ “జగన్ కి మొగలిపువ్వుంటే అంత ఇష్టమా!” అనుకుంది రజని.

మొగలి రేకులు
జగన్ కి ఇష్టం

GUPTA CIRCULATING LIBRARY
33/3, SAMPIGE ROAD, MALLESWARAM
BANGALORE-43.

మ లు పు

రోడ్డుమీది జనం పలచబడుతున్నారు.

పడమటి దిక్కుగా జరుగున జారిపోతూ ఎదురైన పెద్ద
మేడకి స్థికొని తామరోడ్డు ఉత్తర దక్షిణాలుగా రెండు
పాయలైన చోట పోలీసు జవాను తీర్తిగా నిలబడి మనసులో
హెడ్ కానిస్టేబుల్ అయినట్టుగా వూహించుకొంటున్నాడు.

రోడ్డుకి ఎదురుగా ఉన్న మేడ క్రిందిభాగము దక్షిణపు
వైపు అద్దెకి తీసుకొని ఉంటున్న లాయరు విశ్వనాథం వసారా
లోకి వచ్చి తాపీగా సిగరెట్టు కాల్చిపారేస్తూ వచ్చేపోయే
జనాన్ని పరిశీలిస్తున్నాడు.

సమీపంలోని మునిసిపల్ రేడియో లాడ్ స్పీకర్
ద్వారా ఒకటే రొడచేస్తోంది.

పనిలేని పోలీసు జవాను అవకతవగా నిలబడుతూ
విసుగుపుట్టి దగ్గరో ఉన్న కాఫీహోటల్లోకి జొరబడ్డాడు.

ఆఖరి సిగరెట్టు తీసి, ప్యాకెట్ రోడ్డుమీదికి విసిరేసి,
సవిలాసంగా వెలిగించి గుప్పన పొగవదుల్తూ కిల్లీకొట్టువేపు
నడిచాడు విశ్వనాథం.

టాన్ పోలీసుస్టేషన్ లో ఏడు గంటలు కొట్టారు.

పోలీసుజవాను త్వరత్వరగా కాఫీ సేవిస్తున్నాడు.

విశ్వనాథం కొత్త సిగరెట్ ప్యాకెట్ కొని తిరిగి వస్తూ
ట్రాఫిక్ కాన్ స్టేబిల్ ఉండవలసిన స్థానంలో నిలబడి ఒకసారి
చూపు మేరవరకూ మూడుదిక్కులూ కలయచూశాడు.

మలుపు దగ్గర విద్యుద్దీపం కాంతి కిరణాలు చీకటిపడిన
కొద్ది వన్నె కెక్కుతున్నాయి.

ఏమీ తోచక, కదలిపోయే మనుషుల్ని, సాగిపోయే
వాహనాల్ని చూస్తూ, అర్థంకాని ధ్వనులేవో మేళవించే
శృతికి లయ కల్పించుకుంటూ, అన్నింటిలో ఒక క్రమ గతిని
పూహించుకుంటున్నాడు విశ్వనాథం. అది అతని అలవాటు.
ఒక సరదా. చరాచర ప్రకృతి సమస్తమూ క్రమబద్ధమని
అతని నమ్మకం. మనుషులు తమకి తెలియకుండానే ఒక
అజ్ఞాతశక్తివల్ల ఒక క్రమపద్ధతి ననుసరించి ప్రవర్తిస్తుంటారనీ,
సంగీతం మనిషికి పారలౌకికానందం ఇవ్వటానికి అదే కారణ
మనీ అతని సిద్ధాంతం.

ఏమీ తోచకపోతే నడుస్తున్న మనిషి అంగలు లెక్క
పెడుతుంటాడు. ఆకాశంలో మబ్బులు క్రమప్రయాణం

చూస్తూ ఆనందిస్తాడు. గులకరాళ్ళు నేలమీద పారబోసి వాటి వరసక్రమాన్ని పరిశీలిస్తాడు.

తూర్పువైపురోడ్డు ఒక్కసారిగా కాంతివంతమైంది. విశ్వనాథం తలెత్తి చూశాడు. అతని కళ్ళు జిగేలుమన్నాయి. హెడ్ లైట్లు పరచిన వెలుగుబాటలో వేగంగా ఒక కారు దూసుకు వస్తోంది. “టూ సీటర్” అనుకున్నాడు అతను. దక్షిణంనుంచి వేగంగా ఒక సైకిలు వస్తోంది.

కారు మలుపు తిరుగుతుందా?

సైకిల్ సరాసరి వెడుతుందా? లేక మలుపు తిరుగుతుందా?

కారు దక్షిణపువైపు తిరిగితే—

సైకిలూ అదేసమయంలో అటు తిరిగితే—

పొరపాటున ఇద్దరూ పొరపాటు చేస్తే !

విశ్వనాథం గుండె గతుక్కుమంది. మలుపు తొంభయి డిగ్రీలకోణంలో ఉంది. ఆ పెద్ద మేడ ఇటునుంచి వచ్చే వాళ్ళకీ అటునుంచి వచ్చేవాళ్ళకీ చూపు అందనివ్వదు. అక్కడ చాలా ప్రమాదాలు జరిగాయి. అందుకే, అంతరద్దీ లేకపోయినా అక్కడ పోలీసు జవాన్ని డ్యూటీలో వేశారు.

విశ్వనాథం వద్దనుకుంటూనే ఆలోచించ సాగాడు. ప్రమాదం జరుగుతుందేమోననే వూహ తన కెందుకు రావాలి. కాని ఇదివరకు ప్రమాదాలు జరిగాయి. ఎందుకు జరిగాయి? ఎవరికి వారే బాధ్యులు. ట్రాఫిక్ రూల్స్ తెలిసో,

తెలియకో, పరధ్యానంగానో, బుద్ధిపూర్వకంగానో, నిర్లక్ష్యం వల్లనో ఎవరో ఏదో తప్పు చేస్తూనే ఉంటారు.

విశ్వనాథం పొడిగా నవ్వుకున్నాడు. ఒక పెద్ద సమస్యని పరిష్కరించటం తేలికేమోగాని, ఒక మలుపుని జాగ్రత్తగా దాటటం—ఉహు..... ఈ మనుషులకి చేత గాదు.

కారు సమీపిస్తోంది.

సైకిలు కూడా చేరువ జాతోంది.

అన్నట్టు, పోలీసుజవానేడి ? విశ్వనాథం చుట్టూ చూశాడు. కిలీకొట్టుదగ్గర నిలబడి బీడి వెలిగిస్తున్నాడు.

విశ్వనాథం ఒక అడుగు ముందుకి వేశాడు. మరో అడుగు వేయబోయి అలాగే ఆగిపోయాడు.

మునిసిపల్ తాక్స్ స్పీకర్ దిక్కులు పిక్కటిల్లేటట్టు ప్రకటించింది.

“ఈ నెల పదమూడవ తేదీన సోవియట్ శాస్త్రజ్ఞులు ప్రయోగించిన రెండవ లూనిక్ గత అర్ధరాత్రి చంద్రమండలం చేరింది...”

చంద్రమండలం !

లూనిక్.

విశ్వనాథం ఒక్కక్షణం అప్రతిభుడయ్యాడు.

ఒక్కసారిగా నిశ్శబ్దం ఆవరించినట్లయింది.

అత్యద్భుత వైజ్ఞానిక విజయం !

విశ్వనాథం తలెత్తి ఆకాశంలోకి చూశాడు. చుక్కలు కనిపించాయి. చంద్రుడు లేడు. మనిషి తనని జయించాడని సిగ్గుపడి ఎక్కడో దాక్కున్నాడేమో! శ్రీరాముడు అద్దంలో చంద్రుణ్ణి చూశాడు. మనం చంద్రుడి దగ్గరికే వెడుతున్నాం. విశ్వనాథం హృదయం ఉన్నట్టుండి కలుక్కుమంది — ముల్లు విరిగినట్టు రాకెట్ చంద్రబింబానికి తగిలి చంద్రుడికి నొప్పి పుట్టిందేమోననే హాస్యాస్పదమైన వూహకలిగి నవ్వుకున్నాడు. విశ్వనాథం. కాని ఏదో అసంతృప్తిగా ఉంది అతనికి. హిమాలయశిఖరాన్ని మనిషి జయించాడని విన్నప్పుడు ఆశ్చర్యమూ, ఉత్సాహమూ, సంతోషమూ కలిగాయి. కాని మనసులో ఏదో వెలితి అనుభూతి పొందాడు.

పవిత్రమైన ఎవరెస్టుశిఖరంమీద మనిషి నుంచున్నాడు! మనిషి ఎవరెస్టు శిఖరమంత ఎత్తుగా పెరిగిపోయినాడు! విజానఖిని. సాహసికుడు. అయినా ఏదో అసంతృప్తి కలిగింది తనకి.

విశ్వనాథంకి వెంటనే మరోభయం పట్టుకుంది. ఇక్కడించి చంద్రమండలం సైనికస్థావరం కాదుకదా!

మనసులోని అలజడిని కప్పిపుచ్చుకుంటూ విశ్వనాథం గాళిదాసుని తలుచుకున్నాడు.

“శరచ్చంద్ర చంద్రికా ధవళం...” అన్నాడు మహాకవి. శరచ్చంద్రుడు! దగ్గరికి వెడితే...! దూరపుచంద్రుడు చల్లన! అంతే.

అక్కడ మనుషులు నుంచోటానికి వీలుంటుందా? ఉంటే అప్పుడుకూడా కవులు వర్ణిస్తారా ఇలాగే?

విశ్వనాథం మనసు ఆలోచనలతో నిండిపోటంతో అతని నేత్రాలు గాఢకళ్ళయి పోయాయి. ప్రమాదపు మలుపు దగ్గర ప్రమాదం జరుగనే జరిగిపోయింది. కాదు, సైకిలు ఢీకొన్న శబ్దానికి అతను మామూలు ప్రపంచంలో పడి జరిగిన సంఘటన అర్థంచేసుకునేసరికి కొన్ని క్షణాలు గడిచిపోయాయి. చప్పున అక్కడకు వెళ్ళాడు. ఏ దుర్ఘటనూ రంంలోనో తను శంకించిన కీడు అక్షరాలా నిజమయింది. సైకిలు తునాతునకలై పోయింది. మనిషి కాదు వెనక్కు విసరివేయబడ్డాడు. త్వరత్వరగా వెళ్ళి లేవదీశాడు. పడినపాటు అదురుకి రక్తం చిమ్మింది. చుట్టూ చూశాడు. కాదులోంచి ఒక యువతి ఒక యువకుడు దిగి, ఆదురాగా తనవైపు, దెబ్బతిన్న వ్యక్తివైపు చూస్తున్నారు.

ప్రమాదం జరిగిందని తెలియటంతోనే జనం గుమికూడసాగారు. ట్రాఫిక్ పోలీసు కానిస్టేబిలు జనాన్ని తోసుకుంటూ వచ్చి జరిగిందిచూచి ఉగ్రుడై పోయాడు. కాదులై సెన్నుచూశాడు. నెంబరు నోటుచేసుకున్నాడు. మీది మీదికి వచ్చే జనాన్ని అదిలించేసరికి అతని తలప్రాణం తోకకు వస్తోంది. జనం ఎవరికితోచివట్లు వాళ్లు మాట్లాడుతున్నారు.

“బగమంతుడు రచ్చించాడుకానీ, పిలగాణ్ణి అన్యాయంగా పొట్టన పెట్టుకునేవారే గందా!”

“మారాజులు! కాదున్న మారాజులు!”

“అసలేం జరిగింది?”

“కనిపించటంలే? యాక్సిడెంటు.”

“అరెరె ... ఎవరా అబ్బాయి ?”

“పాపం ! కొత్తసెకిలలేవుంది. ఫ్చ ... తుక్కు
తుక్కుయి పోయింది.”

“ర్యాల్”

“ర్యాల్నా ? ఫారినా ? ఇండియనా ?”

“ఇండియనే. ఆ మనిషి చూస్తే తెలీటంతే ?”

“త్రీ హండ్రడ్ !”

“చెవులుపిండి వసూలుచేస్తేసరి.”

“అసలు తప్పెవరిది ?”

“డ్రైవరుదే.”

“సెకిలుకూడా రాష్ గానే తొక్కుతున్నాడులే.”

“అబ్బ ... ఈ కుర్రాళ్ళకి ఇంత మిడిసిపాలుదేనికి ?
ఏదో ముంచుకుపోయినట్లు !”

“కుర్రాళ్ళు కుర్రాళ్ళా ఈ కాలం !”

“లైటు లేదుట !”

“మరి కానిస్టేబులు వూరుకున్నాడూ !”

“లైటు ఉందండీ !”

“కానిస్టేబుల్ పరాకు చిత్తగిస్తున్నాడు కాబోలు.”

“అసలు డ్రైవరు సిగ్నలివ్వలేదుట !”

“కారెవరిదీ ?”

“ఏమో !”

“హారన్ కూడా కొట్టలేదుటండీ.”

“సైకిలు రాంగుసైడు నుండి వచ్చిందిట.”

“సైకిలుకి బెల్లుందా ?”

“బేనాను. బెల్ కొట్టలేదంటున్నాను.”

“బెల్ కొట్టాల్సిన అవసరం లేదండీ !”

“ఐనీ !”

“నాకు రూల్సు తెలుసు. అయూం ఇన్ ది బార్.”

“ఐ విట్ నెస్ ఎవరో ?”

“డ్రైవరుదగ్గర స్టేటుమెంటు తీసుకోరే.”

“డ్రైవరు తప్పేదండీ.”

“ఓహో, ఇంకెవరిదిట ?”

“నేనూ ఓకారు ఓనర్స్, నాకూ తెలుసునండోయ్.”

దెబ్బతగిలిన యువకుడికికా స్తవ్రూపిరాడేటట్లు దూరంగా సర్దుకోమని విశ్వనాథం జనాన్ని ఎంత వేడుకొన్నా, వాళ్ళింకా సానుభూతి చూపించడానికి చుట్టుముట్టి అతని మాటల్ని పెడ చెవిని పెట్టటంతో కానిస్టేబుల్ కొంత బలప్రయోగంచేయక తప్పలేదు. తనులేని సమయంలో యాక్సిడెంట్ జరిగి, తన ఉద్యోగానికి ప్రమాదంకలిగే పరిస్థితి ఏర్పడటంవల్ల అసలే అతనికి కోపంగావుంది. చికాకుతో అడిగాడు.

“ఎవరిదండీ ఈ కారు ?”

“మాదే !” అన్నాడు యువకుడు.

“అంటే ?”

“నా పేరు మూర్తి. ఎడ్రసు కావాలంటే ఇదిగో.”

ఓ,కాదు జేబులోనుంచి తీసి యిచ్చాడు అతను. మాట్లాడకుండా ఆ కాగు తీసుకుని ఓసారి చూసి నోట్ బుక్ లో పెట్టుకున్నాడు పోలీసు జవాను.

“మీరేనా కాదు డ్రైవ్ చేసింది?”

మూర్తి తటపటాయించాడు. సమయానికి డ్రైవరును వెంట తెచ్చుకోనందుకు విచారించాడు. శశిరేఖమీద అతనికి చిరుకోపం కలిగింది. వద్దన్నకొద్దీ డ్రైవ్ చేస్తానని పట్టుపట్టింది. ఈ అనర్థం కలిగింది. అతనేమీ మాట్లాడకపోయేసరికి కాన్స్టేబుల్ రెట్టించి అడిగాడు.

శశిరేఖముఖం ఎర్రబడింది.

“నేనే” అందామని ప్రయత్నించింది కానీ, ఈ ప్రమాదం జరుగటంవల్ల ఆమె శక్తులన్నీ ఉడిగిపోయినట్లయింది. పెదవిదాటి మాట బయటకు రాలేదు.

“మీ డ్రైవింగు లైసెన్సు చూపించండి.”

మూర్తిముఖం కళ తప్పింది. ఎన్నాళ్ళనుంచో డ్రైవింగు నేర్చుకోవాలని ప్రయత్నించి వదిలేయటమే కానీ, అది సాధించలేకపోయాడు. తన బద్ధకానికి తగిన ప్రతిఫలం యిప్పుడు అనుభవిస్తున్నాడు.

“డ్రైవ్ చేసింది మా శశిరేఖ, నేను కాదు.” అని స్పష్టంగా అన్నాడు. పోలీసు కాన్స్టేబులు ముఖంలో ఊంచెం ఆశ్చర్యం ద్యోతకమయింది.

“అంటే మీరేనా?”

తలూపాడు మూర్తి. పాక్ నించి ఇంకా తేరుకోక పోవటంవల్లా, ఈ పోలీసు ఉపద్రవంవల్లా ఆమె తేజోవిహీనమైనముఖంతో మూర్తివైపు, కాన్ స్టేబిల్ వైపు చూసి పణికే చేతుల్తో తన డ్రైవింగు లైసెన్సు తీసి చూపించింది.

నేరం ఒక స్త్రీమీద మోపవలసి రావటంతో కాన్ స్టేబిల్ కోపం లోలోపలే చాలవరకు అణచుకున్నాడు. అయినా ఇంతగొడవ జరగటానికి ఆమె కారణం కావటంవల్ల విసుగ్గా అన్నాడు.

“అంత అజాగ్రత్తగా కాదు నడిపితే ఎలాగండి? మనుషులు బతకాలా అక్కర్లేదా?”

అవమానంతో శశిరేఖ ముఖం దించుకుంది. మూర్తి బయటికి ఏమీ అనలేక కాన్ స్టేబిల్ మీద మనసులో భాంధూం చేయసాగాడు.

“వారిదేం తప్పులేదండి, తప్పంతా నాదే.”

హీనస్వరంతో ఈమాట వినిపించేసరికి ఆ దిక్కుకి అందరూ తిరిగారు.

దుస్తులన్నీ దుమ్ముపట్టి, ముఖమంతా మలినమై, ఎర్రచారలతో, నీటిబిందువులతో జుగుప్సాకరంగా ఉన్నా, అతని కనుముక్కుతీరులోని ఆకర్షణ అందరి దృష్టుల్ని ఆకట్టింది.

అతని సౌమ్యతని లోలోపల మెచ్చుకుంది శశిరేఖ.

“వారు హారన్ కొడుతూ ఉన్నా, నేనే కళవళపడి రంగుపైడనించి వచ్చి వారికి ఇబ్బంది కలిగించాను.”

మూర్తి విస్ఫారిత స్త్రోతాలతో అతనివైపు చూశాడు. శశిరేఖ తలెత్తి అతని వదనం విస్మయంతో సునిశితంగా చూసింది. ఎవరీవ్యక్తి? ఎందుకలా అబద్ధాలు చెబుతాడు? తను హారన్ కొట్టలేదు. అతడు రాంగుస్సెక్స్ నించి రానూ లేదు. తనే మలుపు సరిగా తిప్పలేక పోయింది. చేతకాక కాదు. పరధ్యానంలో ఉండి పొరపాటు చేసింది. ఆవ్యక్తి లేచి నుంచున్నాడు. గట్టిగా పూపిరిపీల్చి ఒదుల్తూ ఓసారి గుండె మీద చెయ్యి వేసి అమముకున్నాడు. ముక్కునుంచి కొంచెం రక్తం చిమ్మింది.

విశ్వనాథం గుడ్డకోసం వెతికాడు.

మూర్తి కారులోకి చూశాడు.

శశిరేఖ వెంటనే నిస్సంకోచంగా తన చీరకొంగు పత్రున చింపి విశ్వనాథంకి ఇచ్చింది.

అది చూసిన జనమంతా నోడు తెరిచి చూశారు. మూర్తి అర్థంకాని చూపులు ఆమెమీద ప్రసరించాడు. ఆవ్యక్తి మనసులో కృతజ్ఞత చెప్పుకున్నాడు.

విశ్వనాథం ప్రథమ చికిత్స చేశాడు. “చూడండి అదే మా ఇల్లు. కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకుని కొంచెం స్వస్థత కలగగానే వెడుదురుగాని, రండి. మీరూ రండి మూర్తి గారూ, శశిరేఖగారూ! కాన్స్టేబిల్, ఏమైనా అడగాలిసిన ప్రశ్నలుంటే అక్కడే అడగవచ్చు, నువ్వు కూడా రా.” అందరినీ ఆహ్వానించాడు విశ్వనాథం.

ఆ ఆహ్వానం అందరికంటే శశిరేఖకి ఆనందదాయకమైంది. జనమధ్య నేరస్థురాలిగా నిలబడి దెబ్బతిన్న

అభిమానంతో ఆమె కుంగిపోయింది. మరికొంచెంసేపు ఆపరి
స్థితిలో ఉంటే మూర్ఛవచ్చే పర్యంత మవుతుందని ఆమెకి
తెలుసు. ఆమె వెంటనే అంగీకార సూచకంగా అడుగు
ముందుకి వేసేసరికి మూర్తికి ఆమెను అనుసరించక తప్పలేదు.
కాన్స్టేబిల్ కి మాత్రం ఆ కామ అక్కడినించి ఎంతత్వరగా
వెళ్లితే అంత మంచిదని ఉంది. ఇన్స్పెక్టర్ కి ఈ కబురు తెలిస్తే
వచ్చి విరుచుకుపడతాడు. అదృష్టవశాత్తూ పెద్ద ప్రమాదం
ఏమీ జరగలేదు. లేకపోతే తను పెద్ద దెబ్బతినేవాడు.

“కారు ఇక్కడనించి త్వరగా తీస్తే మంచిది సార్.”
అన్నాడు.

“పక్కగానే ఉందిగా, ఇప్పుడే వస్తారులే.” అన్నాడు
విశ్వనాథం. చేసేదిలేక కాన్స్టేబిల్ మాట్లాడకుండా జారు
కున్నాడు.

అందర్నీ ఇంట్లోకి ప్రవేశపెట్టి, దెబ్బతగిలిన వ్యక్తిని
మంచంమీద పడుకోబెట్టి, కిటికీ తలుపులన్నీ తీశాడు విశ్వ
నాథం. ఉక్కగా ఉంది అంటూ విశ్వనాథం విననకర్ర
తీసుకొని కుర్చీ మంచందగ్గరకి లాక్కుని వినరటం ప్రారం
భించాడు. ఆవ్యక్తి వద్దంటూనే ఉన్నాడు. ఇంతలో శశిరేఖ
విననకర్ర లాక్కుంది. అతను మొహమాటపడ్డాడు.

“మీరు అతిథులు” అన్నాడు విశ్వనాథం.

“పరవాలేదు. చేసిన తప్పుకి ఈమాత్రం సేవైనా చేస్తే
నామనసుకి ఊరటగా ఉంటుంది” అంది.

మూర్తి ముఖం ముడుచుకున్నాడు. అతని ముఖం మీద స్వేదబిందువులు చేరాయి. జేబుకుమాలతో తుడుచు కోటం మర్చిపోయాడు. పరాగ్గా లేచి నుంచున్నాడు.

“ఎక్కడికి?” అన్నాడు విశ్వనాథం.

మూర్తి అతనివైపు తేరిపారచూసి వెంటనే తెలివి తెచ్చుకుని మళ్ళీ కుర్చున్నాడు.

“ఉక్కగా ఉందా?”

“ఆ...అవునండీ” అన్నాడు సమాధానం అందుకుని మూర్తి.

“పోనీ వసారాలో కూర్చుందామా?”

“అలాగే” అని లేవబోయి మళ్ళీ ఓక్షణం ఆలోచించి శశిరేఖవైపు చిరాగ్గా చూసి, “ఎందుకులెండి, ఇక్కడే కూర్చుందాం” అన్నాడు మూర్తి.

విశ్వనాథం కుర్చీలో జేరగిలబడుతూ సిగరెట్ తీసు కుని మూర్తికి అందించాడు. అతను అలవాటు లేదన్నాడు. విశ్వనాథం తాపీగా సిగరెట్ వెలిగించి మూర్తివైపు చూసి “అసలీ ప్రమాదం ఎలా జరిగిందండీ?” అన్నాడు.

“చేతకాని డ్రైవింగు” అన్నాడు కటువుగా మూర్తి.

కంతస్వరంలోని ఆ కాఠిన్యానికి ఉలిక్కిపడి తలెత్తి మూర్తివైపుచూసి ముఖం చిట్టించుకుంది శశిరేఖ. విశ్వనాథం కూడా కొంచెం ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

శశిరేఖ తన వైపు చూసిన చూపులోని భావాన్ని గ్రహించి మూర్తి కొంచెం పశ్చాత్తాప పడ్డాడు. అయితే ఆమె ముఖం చిట్టించుకోటంతో అతనికి కోపం వచ్చింది.

“అనుభవం లేదా?”

“అనుభవం ఉంటే అలా ఎందుకు జరుగుతుంది?”

శశిరేఖ ముఖం చిన్నబుచ్చుకుంది.

“డ్రైవింగు రానివాళ్ళకి వచ్చినవాళ్ళని చూస్తే అలాగే ఉంటుంది.”

“డ్రైవింగు రానివాళ్ళకి అరెస్టు చేయడం లేదుగా.”

శశిరేఖ ముఖంలో అసహ్యం తాండవించింది. అయితే అరెస్టు తాడనే భయంతో నన్నమాట మూర్తి తనని ఆదుకోటానికి ప్రయత్నించలేదు. తామిద్దరూ కారునించి దిగినప్పుడు ఎవరూ చూసిన జ్ఞాపకంలేదుతనకి. మూర్తి నేరం తమబుజాల మీద వేసుకుంటాడని ఒకక్షణం తను ఆశించింది. కోరుకుంది. మూర్తిని కష్టాలపాలు చేయాలనికాదు. కాని అతనికాదర్పనూ, అధికారమూ ఉన్నాయని, అతని హృదయవైశాల్యం తాను ప్రత్యక్షంగా అనుభూతిపొందాలనీ, ఆ ఔన్నత్యాన్నీ, అనురాగాన్నీ ప్రేమగా స్మరించుకుంటూ జీవితసాఫల్యం అనుభవించాలనీ తన మనసులో కోరికలు స్పష్టస్పష్టంగా కలిగాయి. అయితే మూర్తి తను ఆశించిన విధంగా జవాబు చెప్పనప్పుడు అతని కా ఊహ ఒకవేళ తటలేదేమోనని సరిపెట్టుకుంది. కాని ఇప్పుడు హృదయంలో నిప్పు రగులుకుంది. మూర్తి ఇంత స్వార్థంతో ప్రవర్తిస్తాడని తను అనుకోలేదు. జనమధ్య నేరస్థురాలిగా తను నిలబడ్డ సమయంలో

మూర్తి ఏమీ చేయలేకపోయాడు. ఆమె కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. కాని స్థలంకానిస్థలం కావటంవల్ల లోపలే అణచుకుంది.

మూర్తి కూడా మాట జారితరవాత నాలికకొడుక్కున్నాడు. కాని ఏం చేస్తాడు? కోపంలో శశిరేఖ మరో విధంగా అర్థచేసుకుందేమో! ఆమెని బాధపెట్టాలని తన కేమీలేదు. కాని ఆమె బాధపడుతూనే ఉంది.

“అరెస్టవుతానని భయపడే పిరికిదాన్ని కాను.” ముఖంగా అంది శశిరేఖ. తనసంభాషణ కలిగించిన ఫలితం విశ్వనాథం కనిపెట్టకపోలేదు. మాట తప్పించటం మంచిదని, సమర్థిస్తున్నట్టు అన్నాడు.

“అన్నప్పడల్లా మన పైం అవుతుందా ఏమిటి లెండి. అయినా హారన్ సౌండ్ చేస్తే బాగుండిపోయేది.”

“ఆ తప్పు నాదేలెండి విశ్వనాథంగారూ.” శశిరేఖని అరునయించే ప్రయత్నంలో అన్నాడు మూర్తి.

“ఏం?”

“సమయానికి ఓ రేడియోవార్త చెవినిపడ్డది. సోవియట్ రాకెట్ చంద్రమండలం చేరిందట.”

“అవునవును” అన్నాడు విశ్వనాథం, ఆవార్త విన్న వెంటనే తన భావపరంపర ఏవిధంగా మొదలై ఎలా అకస్మాత్తుగా అంతమైందీ జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ.

“నేను సైంటిస్టుని విశ్వనాథంగారూ. సైంటిస్టు ఆవార్తకి ఎలా ఉప్పొంగిపోతాడో వూహించుకొండి.

శశిరేఖతో ఆ విషయం ముచ్చటిస్తూ ఆమెకి పరాకు కలగచేసి పరోక్షంగా ఈ ప్రమాదానికి నేను కారణమయ్యాను.”

ఇంకానయం ! అంతమాత్రమైనా అన్నాడు ! తనని అనునయించాలని ప్రయత్నంకాబోలు. హృదయానికి తగిలిన గాయం అంత సులభంగా మానదని తెలీదు కాబోలు. తను పరాకుగా ఉండటానికి కారణం మూర్తి మాట్లాడటంకాదు. అతని మాటలు తన చెవిని దూరనేలేదు. తనేమీ జవాబివ్వక పోవడంవల్ల ఆవిషయం అతనికే స్పష్టమై ఉండాలి. పాపం, ప్రమాదంలేకపోతే ఇతర్ల తప్పుల్ని తన నెత్తిన వేసుకోటానికి మూర్తికూడా సిద్ధమే !

“లేనిపోని బాధ్యతల్ని నెత్తిన వేసుకోటం ఎందుకు ?” అందామె వ్యంగ్యం స్పష్టంగా అందరికి అర్థమయేలా.

“ఉన్న సంగతి చెప్పాను.” అన్నాడు మూర్తి, దెబ్బ తిన్న అహంతో. లేనిపోని బాధ్యతలట !

“మీరు మాట్లాడిం దేమిటో నేనసలు వినలేదు.”

“మరి?” ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు మూర్తి.

శశిరేఖ మాట్లాడలేదు. అదే సమయంలో కొత్త మనుషులనుధ్య తను క్లిష్ట పరిస్థితిలో ఉన్నదనే విషయం గుర్తుకు వచ్చింది. తను అలా మాట్లాడుతుంటే వాళ్ళేమనుకుంటున్నారో అనే భావనకలిగి ఆమె ముఖం ఎర్రబారింది. మూర్తిఅనే ప్రతిమాటా ఆమెని ఎందుకో రెచ్చగొడుతోంది. వాళ్ళిద్దరిమధ్యా ఏవో పొరపాట్లు అకస్మాత్తుగా ఏర్పడ్డాయని విశ్వనాథం గమనించాడు. మూర్తి తమాషాగా

అన్నమాటలకే ఆమె అలా ఉడుక్కోవటం విశ్వనాథంకి ఆశ్చర్యంగా ఉంది.

ఎవరూ మాట్లాడకపోవటంతో నిశ్శబ్దం అందరి మనసుల్లో ఏవేవో ఆలోచనల్ని సృష్టిస్తోంది.

వాతావరణం అసహజంగా మారి దుర్భరం కాసాగింది. మూర్తికి ఊణాలు గంటలుగా మారిపోతున్నట్టునిపించినై. ఆ నిశ్శబ్దాన్ని భరించలేక అన్నాడు.

“మనిషి త్వరలో చంద్రమండలం చేరతాడని నాకు నమ్మకం ఉంది.” విశ్వనాథం ఏకీభవిస్తున్నట్లుగా తల వూపాడు.

శశిరేఖ పెదవులమీద సంతోషంలేని చిరునవ్వుకటి విరిసింది. ఆమె పెదవులు బిగబట్టుకుంది. ఒట్టి సైంటిస్టు. విశ్వ విద్యాలయం వాళ్ళు పరీక్షచేసి ఎం. ఎస్. సి. డిగ్రీ ఇచ్చారు. ఫస్టుక్లాసు. అవును. ఇంకేం క్లాసువస్తుంది మరి! అతని నర నరాలలో సైన్సు ఉంది. ఇప్పుడిప్పుడే తను అతని ఎనలైజు చేస్తోంది. కొంపతీసి తనూ సైంటిస్టే కాబోటం లేదుగదా! అసాధ్యం! తనెప్పటికీ అతనిలా మానసిక యంత్రంలా తయారుకాలేదు. కాని, కాని... తనెప్పుడూ ఇలా ఆలోచించి ఎరగదు. ఏవేవో ఆలోచనలు ముసురుకుంటున్నాయి. శరత్పూర్ణ మనాడు పూర్ణ చంద్రబింబం హృదయాన్ని ఆనంద తరంగితం చేస్తున్న సమయంలో “శశిరేఖా” అని మృదువుగా పిలిచిన మూర్తిని తన్మయత్వంలో క్రీగంట చూస్తే, “చంద్రుడిలో ఆ మచ్చ లేమిటో తెలుసా, కొండలు” అన్నాడు. కొండ శిఖరంమీదినుంచి ఒకసారిగా అగాధం

లోకి పడినట్టయింది. కాని మనసుని సరిపెట్టుకుంది. ఇవాళ...! కారు డ్రైవ్ చేస్తున్నప్పుడు రేడియోవార్త వినగానే మనసు ఎందుకో వికలమైంది. ఏదో అందని ఆదర్శంలా చంద్రబింబం మబ్బులతో దోబూచులాడుతుంటే, ఆ తేలి మబ్బులో మబ్బుగా తేలిపోతూ చంద్రబింబాన్ని అందు కోవాలని కలలుకనేది. కాని అదేసాధ్యమైతే—? కటిక నిజమేదో స్ఫటికంలా మెరుస్తూ బాకుల ఝుళిపించింది. సమస్తమూ శూన్యంగా కనిపించింది.

అంతే, ప్రమాదం జరిగిపోయింది.

జరిగిన ప్రమాదం తలుచుకుని శశిరేఖ మళ్ళీ ఒకసారి ఒణికింది. అదృష్టవశాత్తూ ఘోర మేమీ జరగలేదు. జాలిగా అతని క్షతగాత్రం చూసింది. వద్దనుకుంటూనే అతని కళ్ళలోకి చూసింది. అతనూ అదే సమయంలో ఆమెవైపు చూశాడు. కళ్ళలోని చెమ్మ అతన్ని కలవర పెట్టింది. శశిరేఖ కళ్ళని తిప్పకుంది. మూర్తి ఇదంతా గమనిస్తూనే ఉన్నాడు. అసహనంతో కుర్చీలో అటూ ఇటూ కదిలాడు. గుండెల్లో ఏదో బాధ కలిగింది. పట్టలేని ఉక్రోశంతో తనవైపు చూస్తూ అన్నాడు.

“అన్నట్టు మీ పేరేమిటి మిస్టర్?”

అతని గొంతులోని కర్కశత్వానికి అతనికే ఆశ్చర్యం వేసింది.

“భాస్కరరావు.”

పేరులోని భాస్కర శబ్దం మూర్తికి బొత్తిగా నచ్చ లేదు. కసిగా అన్నాడు.

“కనీసం మీరయినా బెల్ మోగించి వుంటే ఈ అవస్థ తప్పేది.”

అంత నిర్మొగమాటంగా, కటువుగా అనాలని తన ఉద్దేశ్యం కాకపోయినప్పటికీ ఆమాటలు అలా ధ్వనించాయి.

భాస్కరరావు శాంతంగా మూర్తివైపు, శశిరేఖ వైపు చూసి, అన్నాడు.

“నా కేమయినా ఫరవాలేదు. ఏకాకిని. అందులోనూ వేదాంతిని. మీకు కష్టం కలిగించాననే బాధ.”

శశిరేఖ అతనివైపు ప్రశాంతంగా చూచి, మూర్తిని మందలిస్తున్నట్లుగా అతనివైపు ముఖం తిప్పింది. ఆచూపులో “ఆమాత్రం సంస్కారం నీకు లేకపోయింది” అనే ఎత్తి పొడుపు స్పష్టంగా గమనించాడు మూర్తి.

విశ్వనాథం ప్రేక్షకుడిగా చూస్తూ సంభాషణలో కలగ చేసుకోలేదు. నిశ్శబ్దాన్ని భగ్నం చేస్తూ భాస్కరరావు మళ్ళీ అన్నాడు.

“ఎప్పుడూ ఏదో ఆలోచిస్తూ ఉండటం అలవాటయి పోయింది. అందులో చంద్రగ్రహం మీద మానవుడు అధికారం చేయబోతున్నాడనే సరికి ఏవేదో ఆలోచనలు ఉక్కిరి బిక్కిరి చేశాయి. లేకపోతే తగుజాగ్రత్తలో ఉండేవాణ్ణి. అన్నట్లు చూశారూ, మనిషి దేముంది అంతా గ్రహబలం అంటామనికదా మనవాళ్లు. చివరకు మనిషే గ్రహాలను అదుపులో పెడుతున్నాడు. నాకు తెలుసు, ఇలాంటి రోజు వస్తుందని. ఇంకా దేవుడూ, దయ్యం ఏమిటండీ!”

విశ్వనాథం తల పంకించాడు.

శశిరేఖ మనసులో ఏదో తర్కిస్తోంది.

ఏ విషయం గురించీ ఆలోచించటం అలవాటులేని శశిరేఖ ఆలోచనామగ్న కావటం చూసి, అణచుకోలేని అసహనంతో మూర్తి కుర్చీలోనుండి లేచి, నిలబడి విసుగ్గా అన్నాడు.

“ఈ శుష్కవేదాంతాన్ని తర్కిస్తూంటే కాలం గడిచిపోతూంది. ఊమించండి విశ్వనాథంగారూ ! మాకు సెలవిప్పించండి.”

మూర్తి వైఖరి శశిరేఖ కేమీ నచ్చలేదు.

“ఇంట్లో ఎవరూ లేరు. లేకపోతే భోజనం చెయ్యి కుండా మిమ్మల్ని పోనిచ్చేవాడిని కాదు. కనీసం కాస్త కాఫీ అయినా, తీసుకుపోదురుగాని. కాసేపు కూర్చోండి. ఇప్పుడే ఆర్దరిచ్చి వస్తాను. దగ్గరలోనే హోటలుంది.” అని వాళ్ళ అనుమతికోసం నిరీక్షించకుండానే విశ్వనాథం త్వరత్వరగా గది బయటకు అడుగువేశాడు. ఒక్క ఊణం తటపటా యించి, మూర్తి అతన్ని అనుసరిస్తూ, “నేనూ వస్తా పదండి” అన్నాడు.

హోటలుకు వెళ్ళే దారిలో విశ్వనాథం అడిగాడు.

“సొంత విషయాలలో జోక్యం కలిగించుకుంటున్నానని అనుకోకండి. ఆమె మీ కేమవుతుంది ? ”

“దగ్గర సంబంధమే ఏర్పడబోతుంది. ఆమె నాకు కాబోయే భార్య.”

“ఓ అలాగా ! శుభం !”

“బి. ఏ., చదువుతోంది. లిటరేచర్. సెలవులకివచ్చింది. మనరికం లెండి.”

“అలాగా ! సంతోషం !”

“కాని ప్రమాదం జరిగినప్పటినుండి ఆమె మనసు మనుసులో లేదు. విశ్వనాథంగారూ! మీతో ఎక్కువ పరిచయం లేకపోయినప్పటికీ, మీరు నాకు ఆస్తిమిత్రులుగా భావించుకుంటున్నాను. ఒక విషయం చెబుతున్నాను. ఆమెకు నామీద ఎందుకో కోపంగా ఉందని గ్రహించాను. ఈ ప్రమాదం జరిగినప్పటినుండి నా ప్రవర్తనలో ఏమైనా లోపం కనుపిస్తోందా మీకు?”

విశ్వనాథంకు ఏం జవాబివ్వాలో తెలియలేదు. ఆలోచిస్తూ వూరుకున్నాడు.

“ఏమైనప్పటికీ దయచేసి మీరో చిన్న సహాయం చెయ్యాలి విశ్వనాథం గారూ.”

“నేనా ! ఏం సహాయం ?”

“అజాగ్రత్తగా కారు నడిపినందుకు పోలీసువారు కేసు పెట్టింది, కారు నడిపింది నేనని బుకాయిస్తాను. లైసెన్సు లేకుండా డ్రైవ్ చేసినందుకు కూడా శిక్షపడితే పడనివ్వండి. సంతోషంగా స్వీకరిస్తాను. ఆమెకు కోర్టుబాధ లేకుండా చూడటం నా కర్తవ్యం. కాని మీరు నాకు అనుకూలంగా సాయం చెప్పాలి. అంటే నేనే డ్రయివ్ చేశానని.”

విశ్వనాథం చిరునవ్వుతో అతని ముఖం తేరిపాడు చూచాడు. కానీ ఏమీ మాట్లాడలేదు. మూర్తి కూడా

మరేమీ అనలేదు. విశ్వనాథం కాఫీ ఆర్డరిచ్చాడు. ఇద్దరూ కలిసి విశ్వనాథం ఇంటికి తిరిగి వస్తూండగా, పోలీసు కానిస్టేబులు కనుపించి, విశ్వనాథానికి ప్రప్రథమంగా నమస్కారం చేశాడు. ఎప్పుడూలేని ఈ ఆచారానికి అతడు మొదట తెల్లపోయినా, వెనువెంటనే సంగతి గ్రహించి చిరునవ్వు నవ్వాడు.

మూర్తి, విశ్వనాథం, ఇంటి వసారాలోకి ప్రవేశిస్తూండగా, వాళ్లేమాత్రమూ వూహించలేని సంఘటన జరిగింది. రోషకషాయిత నేత్రాలతో చలించే పెదవులతో వడిగా గదిలోనుండి బయటకు వచ్చి శశిరేఖ చరచరా కాదువై పు నడిచిపోయింది.

మూర్తి, విశ్వనాథం స్తంభీభూతులై నాడు.

ఒక్కక్షణం వరకు మూర్తి జరిగింది అర్థం చేసుకోలేక పోయాడు. శశిరేఖ డ్రైవింగు సీటులో కూర్చుని రషీమని తలుపు వేసిన ధ్వనికి అతను మేల్కొని చప్పున కాదుదగ్గరకు పరుగెత్తాడు.

కాని మూర్తి వెళ్లేలోగానే కాదు ముందుకు దూసుకు పోయింది.

విశ్వనాథంకి ఇదేమీ అర్థంకాక, భాస్కరరావును అడగాలని లోపలకు అడుగుపెట్టి “ఏం జరిగింది?” అంటూ భాస్కరరావు వైపు చూసి, అదిరిపడ్డాడు.

భాస్కరరావు మంచంమీదలేడు. నుంచుని ఉన్నాడు. ముక్కుపుటాలనుండి రక్తం ప్రవహిస్తోంది. మనిషి ఊగిపోతూ ఆసరాగా కుర్చీ పట్టుకుని నిలబడ్డాడు.

“మీ వంటి పెద్దమనుష్యులు అబద్ధపు సాక్ష్యం ఎప్పుడూ చెప్పరు, నాకు తెలుసు,” అన్నా డతను ఆయాసంగా.

“ఏం జరిగింది?” అన్నాడు మళ్ళీ మూర్తి, జరిగిందేమిటో అర్థం చేసుకోలేక.

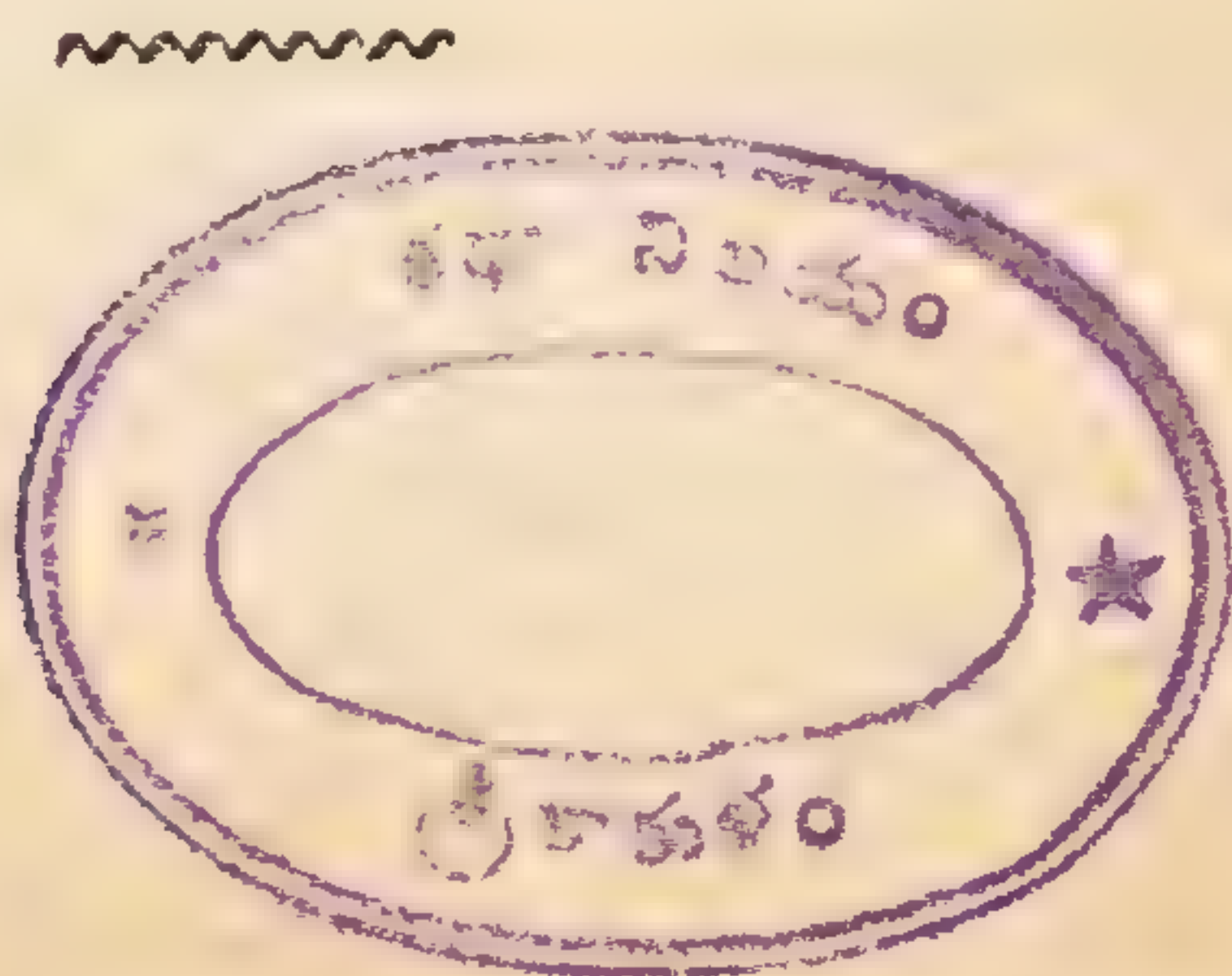
భాస్కరరావేమీ జవాబివ్వలేదు. గది బయటకు నడువసాగాడు.

“ఎక్కడికండీ ?” అన్నాడు విశ్వనాథం.

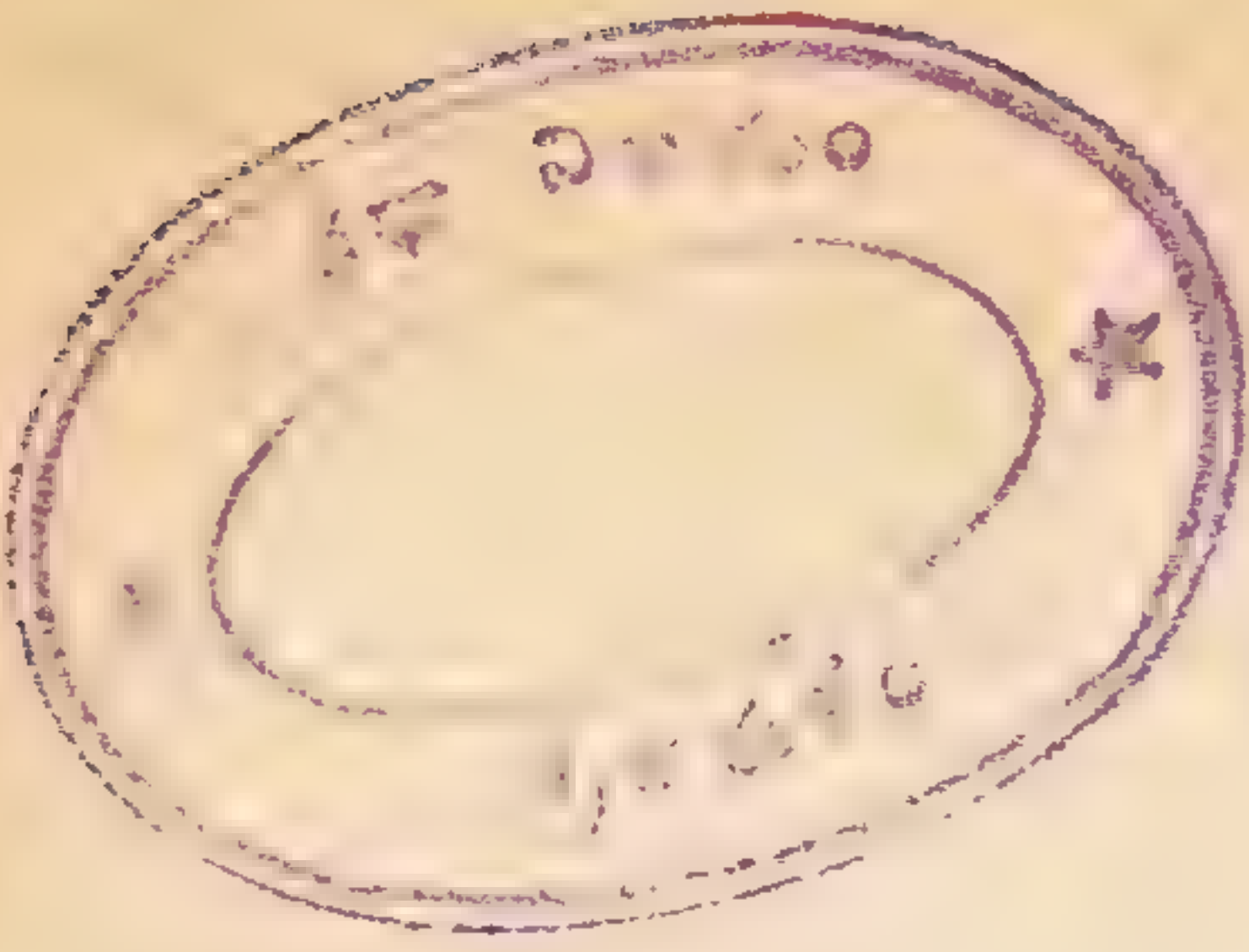
“పోలీసు స్టేషనుకి.” అని ముక్త సరిగా అనేసి గబగబా బయటకు వెళ్ళిపోయాడు భాస్కరరావు.

అప్రతిభుడయిన విశ్వనాథం తెప్పరిల్లి వసారాలోకి వచ్చి తాపీగా సిగరెట్ తీసి వెలిగించి, గుప్పన పొగ వదలి దూరమవుతున్న భాస్కరరావువైపు విస్మయంతో చూడ సాగాడు.

GUPTA CIRCULATING LIBRARY
33/3, SAMPIGE ROAD, MALLESWARAM
BANGALORE-3.

స్వ రూ పా లు

పదిపదిహేనేళ్ళ క్రిందటి సంగతి. తెలుగు దేశంలో అప్పటి కింకా జమీందార్లు రద్దుకాలేదు. ఆ రోజుల్లో ఓ జమీందారుగారుండేవారు. ఉన్నట్టుండి ఓ శుభముహూర్తాన ఆయన కోమంచి ఆలోచన తట్టింది. సమాజ వికాస పథకం లాంటి దేదో ఆయన మనసులో మెదిలింది. దారి ద్రాస్తే అజ్ఞానాన్నీ తన జమీలో పూర్తిగా కాకపోయినా, కొంతవరకై నా ఎందుకు నిర్మూలించకూడదూ? వెంటనే దివాను గారిని సంప్రదించారు. దేవుడి నరానికి అడ్డొచ్చే పూజారి లాంటి వారు కారు దివానుగారు. భేష్ అంటే భేష్ అనుకున్నారు. వెంటనే ఒక సమాజాభ్యుదయోద్యోగిని నియమించాలని తీర్మానించుకున్నారు. సహజంగా ఆ భారం దివానుగారి భుజస్కంధాలమీద పడ్డది.

ఉత్సాహంలో వెంటనే తలూపినా, తీరిగ్గా ఆలోచించిన తరువాత దివానుగారికి ఈ పథకంలోని వ్యయ ప్రయాసలు తెలిసినట్లయ్యాయి. అదీకాక అసలు సరైన ఉద్యోగిని నియమించేభారం తనపైన ఉంది. ఎవరో నియమించినా, ఇందులోని హెచ్చుతగ్గులన్నిటికీ తనే బాధ్యత వహించాలి. పథకం విఫలమైతే జమీందారుగారు తనని అసమర్థుడికింద జమకట్టేస్తారు. అభిరుచి, ఉత్సాహమూ, దీక్ష, సామర్థ్యమూ పుణికిపుచ్చుకున్న యువకుడు లభ్యం కావాలి, ఎలా?

ఇదీ సమస్య ప్రారంభం.

ఇదే కథా ప్రారంభమూ.

దివానుగారికి ఉన్న సమస్య ఈ ఒకే ఒక్కటికాదు. మరొకటి, ఇరవై సంవత్సరాల కిందటే ఉద్భవించి అపరిష్కృతంగా నిలిచి ఉంది. ఈ సమస్యకి రూపం విశాల, దివానుగారి అమ్మాయి, గ్రాడ్యువటు. ఆమె అభిమానవిషయం సమాజశాస్త్రం. ఏవేవో పెద్దపెద్ద ఊహలు, గొప్పగొప్ప ఆశయాలు. అంత ఔన్నత్యం గల వరుడికోసం గాలించే ప్రయత్నంలో ఇంచుమించుగా నిరాశావాదానికి దివానుగారు చేరువగా వచ్చారు. దివానుగారు ఆలోచనా నిమగ్నులైనారు.

ఆలోచిస్తుంటే విశాల సమస్యలోకి విషయం మళ్ళింది. ఆ సమస్య తలపుకి రాగానే దివానుగారికి నవ్వు రానేవచ్చింది. అసలు విశాలనే ఈ ఉద్యోగానికి నియమిస్తే భేషుగ్గా ఉంటుంది! కాని...

అరెరె... ఈ క్షణంలో విశాల పరాయిపిల్లయి పోతే ఎంత బాగుండి పోయేది... పరాయిపిల్ల...!

వెంటనే దివానుగారికి మెరుపులాంటి ఆలోచన కలిగింది. రెండు సమస్యలకీ ఒకటే పరిష్కారం. అమ్మయ్య! ఒక్కటే సమస్య. దివానుగారి పెదవులమీద చిరునవ్వు చిగురించింది. కాని వెంటనే అది మాయం కావటంకూడా జరిగింది. ఇప్పుడు సమస్య పరిష్కారం మరింత కష్టం.

ఉద్యోగం గురించి పత్రికల్లో ప్రకటించి, హేమా హేమీ లనతగ్గ అభ్యర్థుల్ని కొందర్ని ఎంచి వారికి తాఖీదులు పంపారు దివానుగారు. ఆరోజే ఇంటర్వ్యూ. ఆ విషయం గురించి విశాలతో యదాలాపంగా అనేసరికి ఆమె ఎగిరి గంతు వేసినంత పనిచేసింది. ఏమైనా సరే ప్రణాళిక విజయవంతంగా నిర్వహించాలని సరదాపడ్డది. అదంతా సులభంకాదని ఆయన అనేసరికి ఎదురు ప్రశ్నలు వేసింది. “సరైన ఉద్యోగిని ఎంచుకోటం కష్టం; మన అదృష్టం బాగుంటే మంచివాడు వొడుగుతాడు, లేకపోతే లేదు”, అన్నారు దివానుగారు. అదేమంత కష్టం కాదంది విశాల. “అయితే నువ్వే ఇంటర్వ్యూ చెయ్యి”, అన్నారు దివానుగారు కొంచెం విసుగ్గా.

విశాల చిన్నబుచ్చుకొంది. కోపమూ, అలుకా ఆమె వదనంలో వ్యాపించటం చూసి దివానుగారు అనునయ పూర్వకంగా అన్నారు.

“కాదమ్మా, అరడజను మందిని ఇంటర్వ్యూకి రమ్మని పిలిచాము. అందరూ ఫస్ట్ క్లాస్ లో ప్యాసయినవాళ్ళే

అన్నిటో అందరూ సమానులే. కాని ప్రత్యేకించి ఈ ఉద్యోగానికి ఎవరు సరిపోతారో ఎలా చెప్పగలం? అంతా మన అదృష్టం.”

విశాల ఆలోచించింది.

ఇంటర్వ్యూ సమయం సమీపించ సాగింది. దివానుగారింటోనే ఇంటర్వ్యూ. ఆయన నౌకర్ని పిలిచి, వెయిటింగ్ రూంలోని సోఫాలూ, టేబిల్నూ, నిలువుటద్దమూ శుభ్రం చేసి ఇంటర్వ్యూకి అన్నీ సిద్ధం చేయమనీ, అభ్యర్థులు రాగానే వారిని వెయిటింగ్ రూంలో కూర్చోపెట్టమనీ ఆర్డరు వేశాడు.

విశాల పెదవులమీద చిరునవ్వు చిందులాడింది. ఆమె ఆలోచనా తరంగం ఒడ్డుకు వచ్చింది. నౌకర్ని పిలిచి ఏదో నెమ్మదిగా చెప్పింది. అతడు బెదురుగా దివానుగారివై పు చూశాడు. ఆయన విశాలవైపు చూశాడు. ‘ఫరవాలేదులే’, అంది విశాల నౌకరుతో. అతడు మళ్ళీ దివానుగారివైపు చూశాడు.

దివానుగారు ఏమీ అవలేదు. విశాల ఏమీ మాట్లాడ లేదు. నౌకరు వెళ్ళిపోయాడు.

దివానుగారు కూడా ఏదో ఆలోచిస్తూనే అడుగులో అడుగేశాడు.

ఇంటర్వ్యూకి పిలిచిన ఆరుగురిలో అయిదుగురే వచ్చారు. ఒక్కొక్కరినీ ఏదో కొన్ని ప్రశ్నలడిగి ఇంటర్వ్యూ అయిందనిపించారు దివానుగారు. అందరూ వెయిటింగ్ రూములో రెస్టు తీసుకుంటున్నారు! ఎవరి ముఖాల్లోను

సంతృప్తిలేదు. ఆశాభంగం, కోపం, చులకన, హేళన వారి ముఖాల్లో ద్యోతకమవుతున్నాయి.

“భలే ఇంటర్వ్యూ”, అన్నాడు ఉండబట్టలేక ఒక అభ్యర్థి. అందరూ ఒక్కసారిగా నవ్వారు.

“ఏం దివానుగారండీ!” అన్నాడు మరొకడు.

“గట్టివాడే నంటారు మరి”, అన్నాడు ఇంకొకడు అర్థంకానట్టు.

“ఏంగట్టి బాబూ? ఏం చదివాడో, ఏమో గాని అడగటానికి ప్రశ్నలే లేనట్టు ఒకటే సొంత డబ్బా. ఈ సోఫాలు ఇంగ్లండ్ నించి తెప్పించాట్ట. ఆ టేబిల్స్ జర్మనీ నించి తెప్పించాట్ట. ఆ అద్దం బెలియం నించి సరాసరి ఇక్కడికి వచ్చిందట. మరి ఈయన ఏ వండర్ లాండ్ నించి దిగి వచ్చాడో!”

అందరూ నవ్వారు.

అదేసమయంలో ఓ వ్యక్తి ఆదరా బాదరాగా పెద్ద పెద్ద అంగలేసుకుంటు గదిలో ప్రవేశించి, ఓసారి టైంచూసుకుని, ఓసారి అందరి ముఖాలు చూసి, వెంటనే జేబురుమాలు తీసుకుని ముఖం తుడుచుకోసాగాడు. “ఇంటర్వ్యూకి వచ్చారా సార్?” అన్నాడు ఒకడు ఎగతాళిగా.

“అవునండీ; ఆలస్యమై పోయింది. ఇంచుమించు పరుగెత్తాను. స్టేషన్లో ఒక్క బండీలేదు. ఏం డోరండీ?” అన్నాడు.

“మరేం ఫరవాలేదులెండి. ఇంత గొప్ప ఇంటర్వ్యూకి అంతమాత్రం ఆలస్యమైతే ఏం నష్టంలేదు. మీరు మాత్రం

కంఠం ఈ సామాన్య పరకాయించి చూడండి. ఆ బెలియం అద్దం సైజూ, మందం, మెరుగూ; ఈ సోఫాల నునుపూ, ఇవి తయారైన విదేశాల పేర్లు ... ఇవేనండోయ్ చాలా ముఖ్యం.”

ఆ వ్యక్తి ఈ మాటలు సరిగా వినలేదు. అద్దం అనగానే అటువైపు అతని దృష్టి మళ్ళింది. సరాసరి అద్దం దగ్గరికి వెళ్ళి సూటూ, హాటూ, సరిచూసుకోబోయాడు. అద్దం సరిగా కనిపించలేదు. దుమ్మా ధూళితో నిండి ఉంది. పక్కన చూశాడు. అద్దం అమర్చిన బల్లమీద పక్కగా డస్టర్ కనిపించింది. అది తీసి అద్దం శుభ్రంగా తుడిచేసి, చెదిరిపోయిన జుట్టూ, కొంచెం నలిగిన కోటూ, పక్కకి జరిగిన నెక్ట్ సరిచేసుకున్నాడు.

ఇదంతా చూసి రెస్టు తీసుకుంటున్న అభ్యర్థులు నవ్వు కున్నారు.

“అంత నీటు పనికిరాదండీ”, నెమ్మదిగా అన్నాడు ఒక అభ్యర్థి పక్కన వున్న తాత్కాలిక స్నేహితుడితో.

“నీటుగా లేకపోతే ఉద్యోగం రాదని భయం కాబోలు పాపం.”

“మరేం ఫరవాలేదులెండి రాకపోతే. ఏ ఉద్యోగమైనా చేసేరకమే.”

“ఓహో అలాగా? మీకు తెలుసు కాబోలు ఇతను.”

“ముఖం చూస్తే తెలియదుటండీ.”

“అవునవును. మద్రాస్ సైడ్ నించి వచ్చినట్టున్నాడు. అన్నట్టు మనందరం వాల్తేరు సైడ్ నించే వచ్చాం.”

“ఎందుకరీడి దండగ? ఈ దివానుగారి దగ్గర ఉద్యోగం వెలగబెట్టటం కంటే నిరుద్యోగం నయం.”

కొత్తవ్యక్తి అద్దంలో చూసుకోటం ముగించి గది నాలుగు మూలలూ చూసి ఖాళీ స్థానాల్లో కూర్చుని అన్నాడు.

“మీ ఇంటర్వ్యూ ఐపోయిందాండి?”

అయిందని అందరూ తలలూపారు.

“దివానుగారు కదా! ఇలా ఉంచారేమండి వెయిటింగ్ రూం? ఆ అద్దం నిండా దుమ్మే. మీరు చూడలేదా?”

“ఎందుకు చూడలేదు? అందరం చూశాం. ఆ మాత్రం పరిశీలనాశక్తి లేకపోలేదు లెండి ఇక్కడెవరికీ!” అన్నాడో అభ్యర్థి.

“అబ్బేబ్బే అదికాదండి,” అన్నాడా వ్యక్తి.

“ఆ అద్దంమీద దుమ్మే పట్టింది మనకి! అందమైన అద్దాన్ని వొదిలేసి దుమ్ముకోసం చూస్తారేమండి?”

“అదెట్లా ఏడిస్తే ఎవడిక్కావాలి? మనం ఉద్యోగం కోసం వచ్చాం గాని అద్దంలో అందం చూసుకోవడానికి కాదుగా.”

“మీరందరూ నవ్వుతారేమోగాని, నేనసలావిషయమే పట్టించుకోలేదండీ. అంతసేపు అద్దం ముందున్నాను గాని దాని దుమ్ముసంగతే నాకు స్పష్టంగా బుర్రకెక్కలేదండీ.”

“నేను రాగానే చూశానండి. నాకర్ని పిల్చి చెబుదామనుకున్నాను. కాని మనం అనవసరంగా కలగచేసుకోటం దేనికిలెమ్మని ఊరుకున్నాను.”

“ఏమిటండి ఈ ఊకదంపుడు ? ప్రపంచంలో ఇంత కంటే మంచి విషయా లేమీ లేవా? పాలిటిక్స్ మాట్లాడండి. విండాం. లేక పోతే సినిమాల్ని గురించి మాట్లాడండి. ఏమండీ, మీ కే సినిమా లిష్టం ? హిందీ, ఇంగ్లీషు, తెలుగు...”

అందరూ నవ్వారు.

ఆ సమయంలో నాకరువచ్చి ‘ప్రకాశరావుగారు వచ్చారా?’ అని అడిగాడు.

“నేనే,” అన్నాడు కొత్తవ్యక్తి.

“దివానుగారు రమ్మంటున్నారు సార్.”

ప్రకాశరావు నాకరువెంట లోపలికి వెళ్ళాడు. మిగతా అధ్యర్థులు ముసిముసిగా నవ్వుకున్నారు.

దివానుగారిని చూడగానే నమస్కారం చేశాడు ప్రకాశరావు.

“కూర్చోండి, మీరేనా ప్రకాశరావుగారు?”

“అవునండి,” కూర్చుంటూ అన్నాడు ప్రకాశరావు.

దివానుగారు కాగితాలు తిరగవేస్తూ “ఈ ఉద్యోగం చాలా కష్టమైందండి”, అన్నారు. ఆమాట ఆయన ఉద్యోగాన్ని గురించో, లేక ఇంటర్వ్యూకి సంబంధించిన ఉద్యోగాన్ని గురించో తెలియక ఒకక్షణం ఆలోచించి అన్నాడు ప్రకాశరావు.

“ఉద్యోగం అన్న తరవాత కష్టపడక తప్పదు కదండీ.”

“నిజశ్చే. ఈ ఉద్యోగం మీకిస్తే చెయ్యటం ఇష్టమేనా?”

“ఇష్టమే. లేకపోతే ఇంతదూరం వచ్చేవాడిని కాదు.”

“అందుకు మీ అభిప్రాయంలో మీ ప్రత్యేకార్హత లేమిటి?”

“ఇతరుల అర్హతలు తెలియవు. కనుక నా ప్రత్యేకార్హత లేమిటో చెప్పలేను. కాని ఇందులో నాకభిరుచి ఉంది.”

“ఎందులో? సమాజంలోనా? అభ్యుదయంలోనా? ఉద్యోగంలోనా?”

“సమాజాభ్యుదయానికి తోడ్పడే ఉద్యోగంలో.”

“ఉద్యోగం ముఖ్యమన్నమాట.”

“కాదు. అవసరం.”

“ఈ ఉద్యోగం మీకు నస్తుందని ఆశిస్తున్నారా?”

“ఆశించటం, అవకాశందారికితే ఉపయోగించుకోటానికి ప్రయత్నించటం సహజం. అద్దం కనిపిస్తే ముఖం చూసుకోకుండా ఉంటారా ఎవరైనా?”

ఒక్కసారి నఖశిఖపర్యంతం ప్రకాశరావు మీద దృష్టి ప్రసరింపచేశారు దివానుగారు. తరవాత చిరునవ్వు నవ్వుతూ అన్నారు. “అద్దం విషయం వచ్చింది కనుక చెబుతున్నాను. వెయిటింగ్ రూంలో అద్దం ఉంది చూశారా? ఎటువంటి అద్దమండీ! ఏమంటారు?”

తల ఊపాడు ప్రకాశరావు చిరు నవ్వుతో.

“ఆ తళతళ, ఆ నాణత్య, ఆ నగిషీ! ఎంతముచ్చట వేస్తుందండీ! ఇక్కడి సరుకు కాదండోయ్. సరాసరి బెలియం నించి తెప్పించాను. ఆఁ. బెలియంనించి! నాకొకటి, జమీందారుగారికి ఒకటి. ఎంత చక్కగా ప్రతిబింబం కనిపిస్తుంది! దుమ్ము పడ్డా స్ఫటికంలా మెరుస్తూనే ఉంటుందంటే నమ్మండి.”

ప్రకాశరావు పెదవులమీద హాసరేఖ ఉదయించింది. అది చూసి దివానుగారు కొంచెం తగ్గారు.

“దుమ్ము పడ్డా స్ఫటికంలా మెరుస్తుందంటే మెరుస్తుందని కాదు. అంత నాణ్యమైనదని నా ఉద్దేశం.”

“నాకు తెలుసండీ. అందుకేకదా? అద్దం తుడిచి మరీ ప్రతిబింబం చూసుకున్నాను.”

దివానుగారు తృప్తిపడ్డారు. గుచ్చిగుచ్చి ప్రకాశరావు ముఖంలోకి చూశారు.

“తుడిచారా?”

“అవునండీ.”

“అయితే ఈ ఉద్యోగం మీకు రాదు.”

“ఉద్యోగానికీ, దీనికీ, ఏమిటి సంబంధం.”

“సమాజాభ్యుదయాధికారి పదవికోసం వచ్చి, నౌకరు పని చేశారు.”

తెల్ల బోయాడు ప్రకాశరావు. కాని మరుక్షణంలోనే తేరుకుని అన్నాడు.

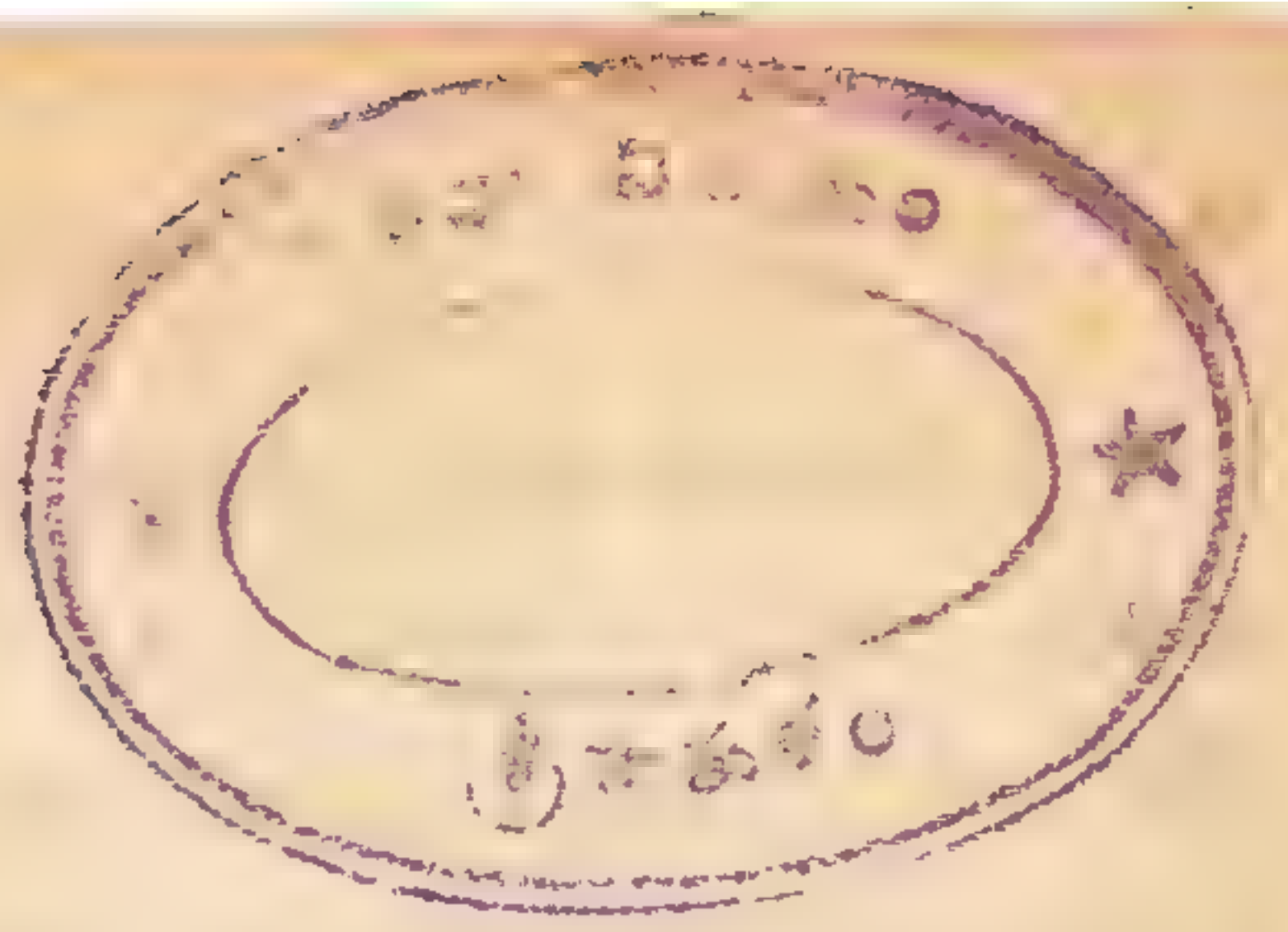

“కాదండి. నాకరుపదవికోసంవచ్చి సమాజాభ్యుదయాధికారి పనిచేశాను.”

అంతే! దివానుగారి సమస్య మంచుతెరలా తొలగిపోయింది. వారి ప్రసన్నత చూసి ప్రకాశరావు మందస్మితవదను డయాడు. తెరవెనక ఉన్న విశాల గాజులు గలగల మన్నాయి. ఆమె ఆర్డర్ పైపు చేస్తోంది. దివానుగారి మనసులో మెదిలే శుభలేఖ గురించి కూడా తెలిస్తే వాళ్ళ ఆనందం ద్విగుణీకృత మయ్యేది. కాని దేనికైనా సమయం రావాలికదా!

GUPTA CIRCULATING LIBRARY
33/3, CAMPLING ROAD, MALLESWARAM
BANGALORE-3.

పాత మనుషులు

పోస్టుమన్ ఇచ్చివెళ్లిన కనరు చింపి ఉత్తరం చదువు
మనేసరికి రంగారావు ముఖంలో వింతమార్పు కలిగింది.
మొదట ఆ ఉత్తరం ఎవరు రాసిందీ అతడు పోల్చుకోలేక
పోయాడు. కాని మరుక్షణంలోనే మరపుతెర విడిపోయింది.
జాపకాల అట్టడుగున పడి సలిగిపోయిన వృత్తాంతం గుర్తుకు
వచ్చింది. ఆ ఉత్తరం తన జాబుకి జవాబే. కాని ఆ జవాబు
వానటానికి రెండుసంవత్సరాల కాలం పట్టింది. ఒకప్పుడు
ఆ జవాబుకోసం కన్నులు కాయలు కాచేట్టు ఎదురు
చూశాడు. కాని తీరని ఆశాభంగం కలిగింది. అంతేకాదు.
ధరించలేని అనమానం కలిగింది. కాని... కాని.....
ఇప్పుడు ఆ జవాబు తనలో ఏ ఉత్సాహాన్నీ కలిగించటం
లేదు. మీదుమిక్కిలి మరిచిపోయిన బాధల్ని రేపింది.

విశాలని తను ప్రేమించాడు. కనీసం, ఒకప్పుడు ఆమెని ఆరాధించాడు. తన అంతసుకీ ఆమె అంతసుకీ తేడా ఉండొచ్చు, కాని హృదయగతమైన బాంధవ్యం బాహ్యపరిస్థితులకి అతీతమని తను వ్రాపించాడు. అందుకే ధైర్యంగా పరిస్థితిని ఆమెకు తెలియబరుస్తూ ఉ తరం రాశాడు. తనని సహృదయతతో అర్థం చేసుకోవలసిందని ప్రార్థించాడు. ఆమె జవాబుమీదే తన భవిష్యత్తంతా ఆధారపడి ఉందని సూచించాడు. ఒకవేళ ఆమె అన్యధా భావితే తనని తుమించి ఆ విషయం మర్చిపోవలసిందని ప్రాధేయపడ్డాడు. వీటన్నిటికీ జవాబుగా ఆమె మానం ధరించింది. మానంలోని అనిశ్చిత పరిస్థితిని భరించలేక ముఖాముఖి మాట్లాడటానికి ఇంటికి వెడితే తనని ద్వారం దగ్గర చూసి ఆమె గబాలున తలుపు వేసుకుని లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. తన ముఖంలో నెత్తురుచుక్క లేకుండా పోయింది ఆక్షణం. తను నిశ్చేష్టుడై పోయాడు. బరువుగా అడుగువేసుకుంటూ వచ్చినదారినే వెళ్లి పోయాడు. ఇంత కర్కశంగా అవమానకరంగా, ఆమె తనపట్ల ప్రవర్తిస్తుందని ఎంతమాత్రం ఊహించలేక పోయాడు. ఆమెతో తనకి కాలేజీలో చదివే రోజుల్నుంచీ పరిచయం ఉంది. తనతో ఎన్నోసార్లు ఆమె స్వేచ్ఛగా మాట్లాడింది. బూచిని చూచినట్లుగా అలా భయపడి పారిపోవలసిన అవసరం ఆమె కేమీలేదు. పొనీ అంతతో ఆగితే పరిస్థితి మరోవిధంగా ఉండేది. తను ఎన్నడూ ఊహించని విధంగా ఆమె ప్రవర్తించింది. ఆ సంఘటన ఇంకా తన కళ్ళకి కట్టినట్లుగా ఉంది...

భగ్నహృదయంతో ఆ ఉదయం తను ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు. తను అదోవిధంగా ఉండటం చూసి మిత్రులంతా పరిహాసం చేయసాగారు. ప్రేమ న్యవహారంలో పడి ప్రపంచం మర్చిపోయాడన్నాడు. తను విశాలకి రాసిన ఉత్తరం విషయం వాళ్ళందరికీ ఎలాగో తెలిసిపోయింది. తన సాహసానికి వాళ్ళందరూ అబ్బురపడి తనని అభినందించారు. కాని తన మనసులోని తుఘాను సంగతి గ్రహించగల మిత్రుడు ఒక్కడూ లేడు.

తను పరధ్యానంగా ఏదో పని చేసుకొంటుంటే బంట్లోను నచ్చి ఆఫీసుగారు రమ్మంటున్నారని చెప్పాడు. తన గుండెల్లో రాయిపడ్డది. భయం భయంగా నెల్లాడు. తనని చూసీచూడగానే ఉగ్రరూపం దాల్చి ఆఫీసుకు “నేరం ఒప్పుకుంటున్నావా?” అని అరిచాడు. తనకి ఒక్కక్షణం ముని తిప్పిపట్టయింది. ధైర్యంచేసి హీనస్వరంతో అడిగాడు: “నేరమేమిటి సార్?”

“సిగ్గులేక నేరమేమిటో అడుగుతున్నావా? ఈ ఉత్తరం రాసిం దెవరు? నువ్వేనా?”

డ్రాయర్ లోంచి ఓ ఉత్తరం తీసి తన కళ్ళమీదికి విసిరినట్లాడు ఆఫీసుకు. ఆ ఉత్తరం చూడగానే తన ప్రేరణం ముగిసిపోయింది. ఎంతపని చేసింది విశాల! తనంటే ఆమె కష్టం లేకపోవచ్చు. కాని అంత మూర్ఖంగా ప్రవరించాలా? తనలో ఒక్కమాట చెబితే సరిపోయేదిగదా! “ఏం మాట్లాడవేం?”

తను ఏమీ అనలేక తలూపాడు.

“నిన్ను డిస్మిస్ చేశాను, ఫో”, అరిచాడు ఆఫీసర్.

తనకు కాళ్లు వణికాయి. ఉద్యోగం ఉంటేనే తనకి రోజు గడవదు. ఇక లేకపోతే దిక్కేమిటి ?

“పైకి వస్తావు, బాగుపడతావు అనుకున్నాను. ఛీ-నీ ముఖం చూడటం పాపం. వెళ్ళిపో”, అన్నాడు ఆఫీసరు. తనేదో చెప్పాలని నోరువిప్పాడు. నెమ్మదిగా అన్నాడు. “క్షమించండి, కాని నేను మనస్ఫూర్తిగా విశాలని ప్రేమించాను.”

“షట్ప్. తాహ తెరిగి మాట్లాడు”, అన్నాడు ఆఫీసరు.

నెమ్మదిగా బయటికి వచ్చాడు. తన తాహతు ! పొరపాటే ! ఆఫీసులో చేరింతర్వాత తన తాహతు మారి పోయింది ! తను చెప్పేది వింటానికికూడ ఆయనకు నోపిక లేదు. నేరం మోపాడు. తన జవాబు వినే అవసరంకూడా లేదనుకున్నాడు. మాట అనగానే మండిపడ్డాడు. తన అంతస్తు తక్కువైతేమాత్రం తను మనిషికాడా ? తనేం అపసవ్యంగా ప్రవర్తించలేదే ! ఎంత అనాలోచితంగా అహంకారంగా మాట్లాడుతారు మనుషులు !

ఆఫీసులోకి వచ్చాడు తను. అందరూ తననిచూచి లేనిపోని సానుభూతి వెలిబుచ్చారు. అసలు తను అంత అనాలోచితంగా ఉత్తరం రాయకుండ ఉండొల్పిందని అన్నారు. ఆ రోజున అందరూ తనని అభినందించారు. ఈరోజున తన వల్ల తప్పు పడుతున్నారు. ఫలితాన్నిబట్టి చేసినపనుల్ని సమగ్రించటమో దుయ్యబట్టటమో, వాళ్ళకలనాటు. కాని తన పద్ధతి అదికాదు. తను సరియైన మార్గం అనుకుంటే ఫలితం

ఏమైనా తప్పక అనుసరిస్తాడు. కనుక గతించినదానికి తను విచారించాల్సిన అవసరంలేదు. ఎటొచ్చీ మనుషుల మనస్తత్వాన్ని కొంత తెలుసుకో గలిగాడు. తను ఆఫీసు విడిచి బయటికి నడిచాడు. మనసంతా చికాకుగా వుంది. ఉద్యోగం పోయింది. అనమానానికి గురైనాడు. మనసు విరిగింది. కావాలనుకున్నది లభించలేదు. కాని అందుకోసం తను బాధ పడటం లేదు. ఆపులనుకున్నవాళ్లు విసిరి కసిరి కొట్టారు. అదీ మానని గాయం.

తను అలా కుంగిపోయిన మనసుతో నడుస్తుంటే, తనని ఎక్కడ చూశాడో కాని కొట్టులోంచి గబగబ పరుగెత్తుకొచ్చి నడిబజార్లో నిలేశాడు సుబ్బారావు. అతనికి తను నంద రూపాయలు బాకీ వున్నాడు. తను యిస్తానన్న గడువుకి ఇన్వనిమాట నిజమే. అయినా అంత అసభ్యంగా అతడు ప్రవర్తిస్తాడనుకోలేదు. తప్పక వచ్చే నెల తీరుస్తాననిమాటిచ్చినా అతడు వినలేదు. పైగా ఆమాట అసగానే అతడు వెకిలిగా నవ్వి ఎగతాళిగా అన్నాడు. “ఉద్యోగం ఉన్నప్పుడు లేదు గానీ, ఉద్యోగం పోయింతర్వాత తీరుస్తావులేవయ్యా మహా!”

ఆ మాటల్లోని చులకనతో కూడిన అవమానంకంటే ఎక్కువగా ఆశ్చర్యం వేసింది. తనకి తన ఉద్యోగం పోయిందన్న విషయం అప్పుడే సుబ్బారావు కెలా తెలిసింది?

“ఆ విషయం మీ కెలా తెలిసింది?” అని, అడిగాడు తను.

“నీ విషయం?”

“అదే. ఉద్యోగం పోయిందన్న విషయం.”

“మీ తోటి ఆఫీసు గుమస్తాలు పొద్దున్నే అనుకున్నాను. హెడ్ గుమస్తాగారు చెప్పారట. ఆఫీసుగా రమ్మాయితో మీరేదో వ్యవహారం జరపబోతే ఆయన తెలుసుకుని డిస్మిస్ చేసేస్తానని పొద్దున ధాం ధూం చేశారట. పనిమీద హెడ్ గుమస్తాగారు ఆఫీసుగారింటికి వెడితే ఆయనతో యీ విషయం అంతా చెప్పారట. నేను పనిమీద మీ ఆఫీసుకు ఇంతకిముందే వెడితే, సంగతి తెలిసింది. అవునుగానీ అదేంపనయ్యా. ఏదో పెద్దమనిషివని అనుకున్నాను గాని ఆఫీసుగారి కోటలోనే పాగావేసే ఘనుడివని అనుకోలేదే!”

గుక్కతిప్పకుండ సుబ్బారావు అలా చెబుతుంటే తను దిగ్భ్రాంతుడయ్యాడు. అయితే, తన మిత్రులందరికీ యీ విషయం తనకంటే ముందే తెలిసిందన్నమాట. అయితే వాళ్ళన్నమాటలన్నీ తనని అపహాస్యం చేయటానికే నన్నమాట. తను తెలుసుకోలేకపోయాడు. స్నేహితులను కున్నాడుగానీ ఇంతదౌర్భాగ్యులనుకోలేదు. తను కష్టంలో వుంటే వాళ్ళకి చెరలాటంగాడంది! తనేదో ఘనకార్యం చేశాడని తన భుజం తట్టారు. ఆఫీసుమీద వాళ్ళందరికి అంతో ఇంతో కోపంవుంది. బహుశా తనని ప్రశంసించటం తనేదో ఆయన్ని అపఖ్యాతిపాలు చేశాడనే తృప్తితో కాబోలు. వాళ్ళలో కొందరికైనా తనమీద కూడా కోపం వుంది. తనమీద ఆఫీసుకి ఏదో కొంత అభిమానం ఉందని ఈర్ష్య! ఇప్పుడు తనూ, ఆయనా ఇద్దరూ అవమానించబడ్డారనే తృప్తితో అక్కసు తీరేట్టు వ్యంగ్యంగా తనతో ప్రసంగించారు! ఎటువంటి కపట మనస్తత్వం.

అంతా ఆలోచిస్తుంటే తనకి విరక్తి కలిగింది. తనేనో ఆలోచిస్తుంటే సుబ్బారావు భుజం తట్టాడు.

“బాకీ సంగతి ఏం చెప్పావయ్యా?”

బాకీ ! ఎలా తీర్చగలడు తను ! అతడు నడిబజార్లో అలా అడుగుతుంటే తనకి చిన్నతనం వేసింది. తన ఉద్యోగం పోయిందని తెలిసినా, నిర్దయగా, ఎలా తీరుస్తావని అడుగుతున్నాడు. కాని కొన్నాళ్ళు గడుస్తానులెమ్మని మాత్రేనా అనలేదు. అసహ్యం వేసింది. చేతికివున్న రిస్తువాచి తీసి సుబ్బారావు చేతిలో పడేసి అడుగు ముందుకి వేశాడు తను. లోపల సంతోషించినా ఏదో మొహమాటపడటం “అబ్బేబ్బే.. రిస్తువాచి ఎందుకూ ?” అని గొణుగుతూనే జేబులో వేసుకున్నాడు సుబ్బారావు. ఎందుకో పై పై మర్యాదలు!

కష్టాలు ప్రారంభమయ్యాయి. పొద్దుటినుంచి తిండి తినలేదు. జేబులో డబ్బులేదు. అయినా ధైర్యం విడువక ఊరంతా ఉద్యోగంకోసం తిరిగాడు. కాళ్ళు బలపాలు కట్టాయి... ఆకలి దహించసాగింది. పచ్చిమంచినీళ్ళతో కడుపునింపుకున్నాడు. ప్రపంచంలోని కుళ్ళనీ, స్వార్థాన్నీ, దయా రాహిత్యాన్నీ, పశుత్వాన్నీ, ఆ ఒక్కరోజులో పూర్తిగా చూశాడు తను. ప్రపంచంలో మానవత్వం ఏమూల దాగిందో నని ఆశ్చర్యపోయాడు. అంతకుముందున్న ఆశావాదం అంతా అణగారి పోయింది. తన మనుషులు, తన ఊరు, తన దేశం, తన ప్రపంచం అసేభావాలన్నీ తారుమారై పోయాయి. తీరని ద్వేషం ప్రబలింది. అందరూ కలకలలాడుతూ ఊరంతా సందడిగాడంటే తను ఒక మారుమూల

దౌర్భాగ్యస్థితిలో ఆకలితో మాడుతూ మంచినీళ్ళతో కడుపు నింపుకుంటూ దుర్భరజీవితం గడపవలసి వచ్చింది. తోట మనుషులవలె ఎవరికీ తనసంగతి పట్టలేదు. చిన్న మొత్తం సహాయం చేసినవాడులేదు. చిరునవ్వు చిందఃలాడే వయస్సులో ఎటుచూసినా ఏదో ఉద్రేకం కలిగేది తనకి. తనజీవితాన్ని అందరూ కలిసి దోచుకుంటున్నాడు.

అయితే, బళ్లు ఓడలూ, ఓడలు బళ్లు కాకపోవు. ఆ రోజు ఉదయం తన జీవితానికి శుభోదయం. ఆనాటి శుభ ఘడియలో పోస్టుమేన్ అందించిన ఉత్తరం తన దుర్భర జీవితానికి స్వస్తిచెప్పింది. స్వగ్రామంలోని భూముల్లో మైకా గనులున్నాయని భూగర్భశాస్త్రజ్ఞులు కనుగొన్నారట. ఎందుకూ పనికిరాదని వదలిపెసిన తన నాలుగైదేకరాల బీడుకి మంచి గిరాకీ తగిలింది. ఆ స్థలం అమ్మాలని తను విశ్వప్రయత్నం చేశాడు. సాధ్యం కాలేదు. ఎందుకూ పనికిరాని చవిటిపర్ర అని ఎవరూ కొనటానికిరాలేదు. అదృష్టవంతుడే తను. దమ్మిడి ఆదాయంలేని భూమి వేల ఖరీదు చేసింది ! అప్పటినుంచీ తనదశ మారిపోయింది. అందరూ తనని అభినందించినవారే. తన ఉనికి అప్పుడుగానీ ఎవరికీ గుర్తులేదు.

అంతేకాదు, ఓడలు బళ్లుకూడా అయ్యాయి. ఈవార్త తెలిసి తన గ్రామంలోని భూముల్ని చాలామంది పెద్ద ధర యిచ్చి కొన్నారు. అందులో తన పూర్వపు ఆఫీసరుగారు ఒకరు. పాపం, దురదృష్టవంతుడు. ఆయన కొన్న భూముల్లో గనులు లేకపోలేదుగానీ అవి లాభసాటికావటం. త్రవ్వకం ఖర్చులు గిట్టవటం. మనిషి కుంగిపోయాడు పాపం. ఉన్న

ఆస్తిసంతా అమ్మేసి భూములు కొన్నాడు. చివరికి అవి ఎందుకూ కొరగానివని తెలుసుకున్నాడు. పెద్ద సంసారం కూడా. ఉద్యోగం వల్ల వచ్చే డబ్బుతో సంసారం గడపటమే కష్టం. అందులో సుఖజీవితానికి అలవాటుపడ్డ జీవులు. పై అంతస్తులో మెలిగినవాళ్లు.

వ్యంగ్యపూరితమైన మందహాసం రంగారావు పెదవులమీద తాండవించింది. ఉత్తరం మళ్ళీ ఒకసారి చూశాడు. ఒక్కక్షణం విశాలమీద జాలికలిగింది. ఎంత అభిజాత్యం!

“మీరు వ్రాసిన ఉత్తరం జ్ఞాపకం ఉందనుకుంటాను. అప్పుడు అపార్థం చేసుకుని మీ మనసుకి కష్టం కలిగించాను. తుమించండి.”

రెండే వాక్యాలు. ఎంత అభిమానం! ఓడిపోయినా పైమెట్టుమీదే ఉండాలి కాబోలు. నోరువిడిచి చెబితే స్వాభిమానం దెబ్బతింటుంది కాబోలు. తను ఆమె భావం అర్థం చేసుకుని రెక్కలు కట్టుకొని ఆమె ముందునాలాలి కాబోలు. ఈ ఆలోచన ఆనాడేమైందో! హు! తన మనసు విరిగింది. లాభంలేదు. పాపం, విశాల! ఏదో గొప్ప సంబంధం వస్తుందని ఆశపడి తనని కాలదన్నింది. ఇప్పుడు రెండో పెళ్ళి సంబంధాలు ఆలోచిస్తున్నారని తెలుసుకొని ఎంత ఆశాభంగం చెందిందో! ఆ మధ్య యీ విషయం గురించి తనతో ఎవరో అన్నారు. కాని తను అంతగా పట్టించుకోలేదు. ఈ రెండు సంవత్సరాల్లో ఆమెని దాదాపు

మర్చిపోయాడు తను. తనకెందుకు ఆమెని గురించి ఆలోచనలు? ఎలా రాసిపెట్టివుంటే అలాగే జరుగుతుంది.

రంగారావు ప్రశాంతతకోసం కళ్ళుమూసుకుని పడక మర్చిపో పడుకున్నాడు. కాని మనసులో విశాలమూరి మెదిలింది. ఆమె దీనంగా వుంది. జీవితకాలం అంతటినీ శాసించే వివాహవిషయం సమస్యగా తయారై ఆందోళన కలిగిస్తున్నప్పుడు ఆమె ముఖభంగిమ ఎలా ఉంటుందో ఊహించుకున్నాడు. అతనికి జాలివేసింది. తను తలుచుకుంటే ఆ ఎర్రటి పెదవులమీద తాండవించే విషాదం తొలగించి చిరునవ్వులు చిందింపచేయగలడు! కానీ... చటుక్కున రంగారావుకి ఒక ఆలోచన కలిగింది. వెంటనే అతడు లేచి దుస్తులు వేసుకొని తను పూర్వం పనిచేసిన ఆఫీసుకి వెళ్లాడు. పాత మిత్రులు కనిపించారు. గౌరవం చేయబోయారు. ఈసడించుకున్నాడు. ముఖావంగా సమాధానం చెప్పాడు. ఏనావాళ్ళు చిన్నబుచ్చుకున్నట్లు కనిపించలేదు. తనకి గర్వం డబ్బుతోబాటు పెరిగిపోయిందని లోపల తిట్టుకుంటూ అయినా తను డబ్బుకలవాడు కనుక, తనతో వాళ్ళకి ఎన్నో అవసరాలు ఉండొచ్చు. కనుక కోపాన్ని దిగమింగుకొని చిరునవ్వులు తెచ్చిపెట్టుకుని చనువుగా మాట్లాడుతున్నారు. అసహ్యం వేసింది రంగారావుకి. అతడు వెంటనే సరాసరి ఆఫీసరు దగ్గరికి వెళ్లాడు. రంగారావునిచూసి ఆయన కొంచెం ఆశ్చర్యపడి, తికమకపడి సర్దుకొని “ఏంకావాలి”, అన్నాడు. రంగారావు ఆయనవైపు ఒకసారి చూసి ఏమీ అనకుండా, ఉత్తరంతీసి ఆయన కిచ్చాడు. ఇదేమీ అర్థంకాక, చేతిలోని

ఉత్తరంవైపు, రంగారావు వైపు చూచి ఆఫీసరు ఉత్తరం చదివాడు. ఆయన ముఖం ఎర్రబడ్డది. పెదవులు వణికాయి. అయినా ఏమీ తొణకకుండా అన్నాడు.

“ఏమిటిది?”

“ఉత్తరం. ఎవరు రాశారో తెలుసనుకుంటాను. పరిస్థితికూడా మీకు తెలుసు,” నెమ్మదిగా అన్నాడు రంగారావు.

ఆయన కొంచెంసేపు ఆలోచించి ఆవేశాన్ని అణచి పెట్టుకుని అన్నాడు. “ఏదే ఏమంటావు?”

“ఆ రోజున నన్ను డిస్మిస్ చేశారు. ఈ రోజున విశాలని ఇంట్లోంచి వెళ్ళకొట్టేస్తారా?”

వ్యంగ్యంగా నవ్వాడు రంగారావు. ఆఫీసరు ఏమీ అనలేదు. భరించలేని అవమానం అతని ముఖంలో ద్యోతకమైంది. రంగారావుకి ఇంక అక్కడ ఉండటానికి బుద్ధివుట్టలేదు.

“సెలవు”, అనేసి బయటికి వచ్చేశాడు... గుమాస్తాలు ఏదో గుసగుసలాడుకుంటున్నారు. వాళ్ళవైపు ఒకసారి నిర్లక్ష్యంగా చూసి ఆఫీసుదాటి వచ్చాడు రంగారావు.

ఇన్నాళ్ళకి తను మాటకి మాట చెప్పగలిగాడు. అవమానం ఎంత చేదుగా ఉంటుందో ఊహింప చేయగలిగాడు! ఆఫీసర్ని యింకా దులిపేసేవాడే తను. కాని ఆయన ముఖంచూస్తే తనకి కొంచెం జాలివేసింది. మనిషి రెండు సంవత్సరాల్లో బాగా మారిపోయాడు. ముఖం ముడుతలు

పడిపోయింది. కష్టాలు మనిషిని ఎంత కుంగదీస్తాయో ఆయన ముఖం చూస్తేనే తెలుస్తోంది. పాపం, విశాల వివాహం అతనికో పెద్ద సమస్యగా తయారైనట్టు అతని వదనంలో దిగులు స్పష్టంగా కనిపించింది. తను వచ్చిన పని పొర పాటుగా అర్థం చేసుకొని ఉంటాడు. తను గతం మర్చిపోయి పరిస్థితుల్ని గమనించి సరిపెట్టుకుంటాడనుకున్నాడు కాబోలు ఒక్క ఊణం ఆశగా తనముఖంలోకి చూశాడు. కాని తను కసిరికొట్టేసరికి పాపం, చిన్నబుచ్చుకున్నాడు. తనకి కొంచెం జాలివేసింది. ఆవదనంలోని నిరాశా నిస్పృహల్ని విచారాన్నీ తను ఒక్కమాటతో తుడిచివేయగలడు. ఒక్కమాట! అంతే, విషాద మేఘాచ్ఛాదితమైన ఆయన వదనం దరహాసచంద్రికల్ని ప్రసరింపచేయగలదు. అందుకు తను సముద్ధుడు. కాని...కాని... తనహృదయం అర్థం కానటం లేదు. తన కష్టాలన్నిటికీ ఒక విధంగా ఆయన కారకుడు. తనెందుకు ఆయనపట్ల జాలి దలచాలి?

ఆలోచిస్తూ నడవసాగాడు రంగారావు. అల్లంత దూరంలోనే అతనిని చూసి పరిగెత్తుకు వచ్చాడు సుబ్బారావు. అది గమనించి చూసీచూడనట్టుగానే ఊరుకున్నాడు రంగారావు.

“రంగారావుగారూ దయంచాలి”, సుబ్బారావు ప్రాధేయపడసాగాడు.

విషాదంగా నవ్వాడు రంగారావు. దయ! ఇప్పుడు అందరూ తన దయకోసం పాకులాడుతున్నారు. ఒకప్పుడు అది తనకి అతి అపురూపమైంది.

“కొంచెం గడువిప్పించండి. అణా పైసలతో బాకీ తీర్చుకుంటాను.”

గడువు! గడువు జీవితాలనే మార్చివేయగలదు. కాని తన కది పూర్వం అలభ్యమైంది.

“గడువు కావాలా?” అన్నాడు వెటకారంగా.

“చిత్తం”, సుబ్బారావు వినయ విధేయతలు ఉట్టిపడేలా మీది కండువా రెండు కొనలూ పట్టుకొని చేతులు జోడించాడు.

ఆ పరిస్థితిని చూసి జాలిపడినా నవ్వాపుకోలేక పోయాడు రంగారావు.

“మీది కండువా లాక్కోను లేవయ్యా, భయ పడకు.”

సుబ్బారావు ఆమాటలోని వ్యంగ్యాన్ని అర్థంచేసుకో లేకపోలేదు. ఒకప్పుడు రంగారావు తన వాచిని అతడు ఇంచు మించుగా జప్తుచేశాడు. పరిస్థితులు తర్వాత మారి పోయాయి. వ్యాపారంలో పెద్ద డెబ్బతిన్నాడు. గతిలేక రంగారావు దగ్గర అప్పు తీసుకున్నాడు.

ఇచ్చేటప్పుడు రంగారావు ఇలాంటి పరిస్థితికోసమే ఎదురు చూశాడు. తృప్తిగా నవ్వాడు రంగారావు. సమయానికి తిరిగి ఇవ్వలేకపోవటంవల్ల రంగారావు నిస్సంకోచంగా దావాచేసి ఆస్తి జప్తుపెట్టాడు. రేపో మాపో జప్తు. ఉన్నట్టుండి గంభీరంగా ముఖం పెట్టాడు రంగారావు.

“ఏమైనా సరే, జప్తు ఆపటానికి వీలేదు. నేను ఖచ్చితమైన మనిషిని.”

సుబ్బారావు వ్లనవదనంతో నిరాశగా నెమ్మదిగా అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ వెళ్లిపోయాడు. పాసం తనలా అవమానిస్తాడని అనుకుని ఉండడు. ఇంత నిర్దాక్షిణ్యంగా తనలా తయారయ్యాడు ! తనలో జాలి నశించి పోతోంది. సుబ్బారావు పరిస్థితికి, తనకు లోపల అసలు జాలితేక పోలేదు. ఆయన విచారవదనం తనకు బాధ కలిగి స్తూనే ఉంది. తలుచుకుంటే ఆ విచారాన్నంతా తను పారదోల గలడు. ఒక్క మాటతో అతని పెదవులపై మందహాసాన్ని తాండవింప జేయగలడు. కాని తను జాలిదలచ వలసిన అవసరమేమిటి ? ఎవరిప్రవర్తన కనుగుణంగా వారు ఫలితాన్ని అనుభవిస్తుంటే మధ్య తనెందుకు జోక్యం కల్పించుకోవాలి ?

ఆలోచనలతో రంగారావు మనసు వేడెక్కింది. అతనికి విసుగు పుట్టసాగింది. ఎవరెవరో వ్యక్తులు అతని మనోవీధిలో గోచరిస్తున్నారు. అందరూ ఏదో తనని అభ్యర్థిస్తున్నారే! తన ఉనికికి ఒకప్పుడు ఎవరికీ పట్టలేదు. కాని తను ఉచ్ఛస్థితిలో ఉండగానే అందరికీ తను కావలసివచ్చాడు. బీదవిద్యార్థులు, బీదకుటుంబీకులు, మిత్రులు, పరిచయస్థులు అందరూ తన ఆర్థిక సహాయం కోసం అరులు చాచారు. తనెవరికీ ఏ సహాయము చేయలేదు. తనకి సహాయం కావలసినప్పుడు ఎవరూ తనని ఆదుకోలేదు. ప్రపంచం తన గుండెని రాయిగా మార్చేసింది. తన అనుభూతులన్నీ నశించి పోయాయి. తనకి కావలసింది కేవలం తన స్వార్థం! అదే, ప్రపంచం తనకి నేర్పిన గుణపాఠం.

రంగారావు మనసులో ఏదో బాధ కలిగింది. జీవితమే
నిస్సారమనిపించింది దతనికి. ఏం సాధించాలి ఈ ప్రపంచంలో?
మనిషికి మనిషికి, మధ్యన ఇన్ని తెరలున్నప్పుడు హృద
యానికి ఎలా దగ్గరికి రాగలుగుతుంది. అదే లేనినాడు జీవిత
సాఫల్యమేమిటి? తన డబ్బు, తన సహాయం, అందరికీ కావాలి.
కాని తనెవరికీ అక్కర్లేదు. తనకు కావాలని అనుకున్నవాళ్లు
తనకు దక్కనేలేదు. విశాల రెండు సంవత్సరాల క్రితం తనని
అర్థం చేసుకొని ఉంటే తన జీవితమే మరోవిధంగా ఉండేది.
ఇప్పుడు డామె జీవితాన్ని చూసి భయపడి తనసహాయంకోరింది.
అంతేకాని తను కావలసికాదు. ఈ నాటకంలో తనపాత్ర
నిర్వహణాభారాన్ని వహించలేడు.

ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్న రంగారావు ఎదురుగా వేగంగా
వస్తున్న కారుని గమనించలేదు. తీరా దగ్గరకు వచ్చేసరికి
తప్పుకోబోయాడు. కాని వెనకనుంచి మరొకకారు అతే
హతాత్తుగా వచ్చింది. ఒక్కక్షణం మాత్రం అతడు ఆలో
చించి తప్పుకోటానికి వ్యవధివుంది. కాని ఆ పరిస్థితిలో అతనికి
కాలూ చేయి ఆడలేదు. విపరీతమైన భయం ఆవహించింది.
మరుక్షణం అతని కళ్ళముందు కారుచక్రాలు గిరగిర తిరిగి
నట్టు కనిపించాయి. ఆ తర్వాత అతడు స్వప్నహలోలేడు.
ప్రమాదం జరిగిపోయింది.

హాస్పిటల్ లో రంగారావు డెడ్ దగ్గర డాక్టర్లు నడు
ఆదుర్దాగా రంగారావు పరిస్థితిని పరిశీలించసాగారు. కొన్ని
గంటలు గడిచాయి.

డాక్టరు పెదవులమీద హాసరేఖ ప్రకాశించింది. రంగారావు నెమ్మదిగా కళ్లు విప్పాడు. వెంటనే గట్టిగా కళ్లు మూసుకున్నాడు. ప్రశాంతతని సూచించే అతని ముఖకళవళి కలు చప్పున మారాయి. ఏదో తీవ్రమైన భయాందోళనలు అతనిముఖంలో వ్యక్తం కాసాగాయి.

డాక్టర్ చిరునవ్వుతో రంగారావు భుజంతట్టాడు.

“భయంలేదు. ప్రమాదం దాటిపోయింది. కళ్లు తెరవండి.”

రంగారావు వదనం మళ్ళీ ప్రశాంతమైంది. నెమ్మదిగా కళ్లు విప్పాడు. ఎదురుగా డాక్టరు కనిపించాడు. పరిస్థితి అర్థం చేసుకుంటున్నట్టుగా డాక్టరువైపు పరకాయించి చూశాడు రంగారావు.

డాక్టరు చిరునవ్వు నవ్వాడు.

“దైవకృపవల్ల మీరు నాకు ఆశాభంగం కలిగించలేదు.”

రంగారావుకు పరిస్థితి క్రమంగా తెలిసింది. డాక్టరు అన్నమాటలు పునరాలోచించుకోసాగాడు. ఆలోచిస్తూ డాక్టరువైపు చూడసాగాడు. ఎంత కులాసాగా, ఉత్సాహంగా చిరునవ్వుల వెన్నెలలు చిందిస్తూ మాట్లాడుతున్నాడు! మందస్వరంతో అడిగాడు.

“మీ పేరేమిటి డాక్టర్?”

“చంద్రశేఖర్.”

పౌరమినాటి చంద్రుడు జాపకం వచ్చాడు రంగారావుకి.

“అలాగా, మీరు చాలా కృతజ్ఞుడి డాక్టర్ చంద్ర శేఖర్”.

“నేను నిమిత్తమాత్రుణ్ణి. మృత్యువుతో హోరా హోరీగా పోట్లాడాను. మరి మీరు నాతో సహకరించబట్టే కదా నేను గెలిచాను.”

మనస్ఫూర్తిగా హుషారుగా నవ్వాడు డాక్టరు.

తను సహకరించాడట! ఏమిటి తను సహకరించింది? నిస్సహాయుడై పడివుంటే డాక్టరు తన చాతుర్యంతో రక్షించాడు. చేతకాని డాక్టర్లే తే?

అయ్యో! అలాంటి ఒక డాక్టర్ వల్లే తన తల్లి అకాలమరణానికి గురయింది.

రంగారావుకి ఆ ఆలోచన భయం కలిగించింది. మరొక విధంగా జరిగివుంటే డాక్టరు యిలా నవ్వుతూ ఉత్సాహంగా మాట్లాడగలిగేవాడు కాదుకదా? అప్పుడాయన ముఖలక్షణాలు ఎలా ఉండేవి!

అకస్మాత్తుగా రంగారావు మనోవీధిలో ఎవరెవరో వ్యక్తులు గోచరించారు. అందరి నదనాల్లో ఏదో విషాదం, ఏదో బాధ, ఏదో నిస్పృహ. రంగారావు ఉల్లాసం హరించి పోయింది. బాధగా కళ్లుమూసుకున్నాడు. ఏవేవో పిచ్చి ఆలోచనలు అతని మనసుని ముసురుకున్నాయి. ఏవేవో దృశ్యాలు, ఒక పెద్ద నదీప్రవాహం - వరద - అందులో చిక్కుకుపోయిన మనుషులు. ఎవరో ఒడ్డున నిలబడి కేక వేస్తున్నాడు. అయ్యో! మునిగిపోతున్నాడు. తను చేతకానివాడు కాదు! నదిలో చప్పున దూకాలి ...

గబాలున లేవబోయాడు రంగారావు. కాని డాక్టరు పట్టుకొని అపాడు. ఒక్క ఊణం డాక్టరువైపు తేరిపారచూచి వికలమైన మనస్సును కుదుటపరచుకోటానికి ప్రయత్నించ సాగాడు రంగారావు.

“ఏమిటలా ఉలిక్కిపడి లేచారు?”

డాక్టరువైపు ఆదుర్దాగా చూస్తూ హీనస్వరంతో అడిగాడు రంగారావు.

“నేను తప్పక బ్రతుకుతానా డాక్టర్?”

“నిశ్చేపంగా”, అన్నాడు డాక్టర్ నవ్వుతూ.

రంగారావు వదనం ప్రశాంతమైంది.

“మంచిదేకాని మళ్ళీ పాతమనిషినిమాత్రం కాలేను, డాక్టర్.”

“నేను హామీ యిస్తున్నాను. ఒక్క నెల రోజుల్లో కోలుకొని మళ్ళీ ఎప్పటిలాగే తిరుగుతాను.”

రంగారావు భయంగా “వద్దు, వద్దు డాక్టర్ అలా అనకండి”, అన్నాడు.

డాక్టర్ కి ఇదేమీ అర్థంకాక రంగారావు వైపు ఆశ్చర్యంగా చూడసాగాడు.

“జరిగిపోయిన ప్రతిక్షణమూ పాతదేకదూ డాక్టర్? అలాగే మనుషులూ. ఒకే మనిషిలో ప్రతిక్షణమూ ఒక కొత్త మనిషిని గుర్తించటం అసంభవమూ డాక్టర్?”

“అసంభవంకాదు.” డాక్టర్ చిరునవ్వుతో అతని కళ్ళలోకిచూసి “మీకు విశ్రాంతి అవసరం. ఇంకేమీ

అలోచించకుండా నిద్రపోండి", అని అతని భుజంవరకూ
దుప్పటలాగి అభయమిస్తున్నట్లుగా భుజం తట్టి వెళ్లి
పోయాడు.

రంగారావు కళ్లుమూసుకున్నాడు. వెనువెంటనే కను
రెప్పలమాటున దాక్కున్న మనుషు లెవరెవరో కనిపించాడు.

ఒమ్, వాళ్లు ఎవరోకాదు. రంగారావు పోల్చు
కున్నాడు. తనెరిగిన పాతమనుషులే!

చేతకాని డాక్టర్ ! ఈతరాని మనిషి ఇంకా, ఇంకా..!!

కొ నే వా డు

బి. ఏ., పరీక్ష ఆఖరిపేపరు కూడా బాగారాసిన తరవాత రంగారావుకి నెత్తిమీద నించి కొన్ని టన్నుల బరువు తీసేసినట్టయింది. కులాసాగా ఆ సాయంత్రం పికారుకి బయలుదేరాడు. అతనికి బజారంతా కొత్తకొత్తగా కనిపించసాగింది. అధమం రోజు కోస్తారైనా బజారు మీదిగా పోవటం అతని కలవాటే. కాని బజారునైపు పరకాయించి సావధానంగా, సావకాశంగా చూడటమనేది అతని జీవితంలో అదే మొదటిసారి. అంతకుముందు సర్వకాల సర్వావస్థల్లో నీడలా వెంటదగిలి భయపెట్టే పరీక్షా పెనుభూతం అతనిని ఏ ఇతరవిషయాన్ని గురించీ సరిగా ఆలోచించ నివ్వలేదు. ఆ తీరికా, కోరికా కూడా అతనికి ముందెప్పుడూ కలగలేదు. ఆ రోజు రంగారావు కొత్తమనిషి. హుషారుగా నడుస్తూ కని

పించే ప్రతిదుకాణం బోర్డునీ, ఎదురయే ప్రతిమనిషినీ సావ
కాశంగా పరిశీలించ సాగాడు. రోడ్డుకి రెండువైపులా బాదులు
తీర్చిన అంగళ్లు, వొచ్చేపోయే జనం, బళ్ళహడావుడీ—
ఇవన్నీ ఏవేవో ఆలోచనలు కలిగిస్తుంటే రంగారావుకి అంతా
ఏమిటో తమాషాగా కనిపిస్తోంది.

వెల్ కం - ఫౌంటెన్.

సుస్వాగతం.

GUPTA CIRCULATING LIBRARY
33/3, SAHAYE ROAD, MAULANA
BANGALORE-3.

రంగురంగుల అద్దాల మీద ఆకర్షణీయంగా రాశారు.

వెడితే! - టరమ్స్ క్యాష్.

నేడు రొక్కం! రేపు అరువు!

‘బహుదూరపు బాటసారీ, ఇటు రానో ఒక్కసారీ’,
అని శ్రావ్యంగా ఎవరో పిలుస్తున్నారు—ఏదో హోటల్లోంచి.
ఎందుకో? పోనీ, ఓసారి వెళ్ళి కనుక్కుంటే!

హోటల్ గడపదాకా వెళ్లాడు.

“పదార్థములు వెన్నకాచిన నేతితో తయారు. కాదని
మీరపుచ్చేసినచో రు 116 లు బహుమానం.”

హోటల్ గడపలోనే బోర్డు. భేష్! ఇవి చూడటానికే
రాబోలు. ‘థాంక్స్’, అనుకుని ముందుకి నడిచాడు రంగా
రావు. ఆహ్వానం వినిపిస్తూనే ఉంది. ‘డబ్బుంటే’, అని
సవరణ ప్రతిపాదించాడు రంగారావు తన మనసులో.

మరెవరో దయచేయమంటున్నారు.

“నో, థాంక్స్!”

నవ్వుకుని నడక సాగించాడు రంగారావు.

ఓ రెండతస్తులమేడ. పిట్టగోడ మూడువైపులా రంగు
రంగుల అక్షరాలు రోడ్డుమీద పోయే జనంవైపు గుడ్లు ఉరిమి
చూస్తూ వాళ్ళచూపుల్ని నిర్బంధించి బలవంతాన పైకి లాగి
'సారీ' అన్నట్టుగా చూస్తూ,

“మరేం లేదు, ఇచ్చట మీ కే రకమైన పుస్తకములు
కావలసినను దొరుకును”, అని సమాచారం అందచేసు
న్నాయి.

సిటిజన్స్ ది కాబోలు! ఎవరికి నచ్చింది వారు తీసుకో
వచ్చునా? సిటిజన్స్ కిలాంటి సదుపాయం ఉండాలిసిందే!

“బై నాలెడ్జ్!”

విజ్ఞానం కొనండి.

కొనాలి? సిటిజన్స్ సొంతం కాదా?

నవ్యాపుకోలేక బయటికి నవ్వేశాడు రంగారావు.
దగ్గరగా ఉన్న ఇద్దరు ముగ్గురు అతనివైపు వింతగా చూశారు.
అతను గబగబ ముందుకి నడిచాడు.

మళ్ళీ ఏదో హోటల్. పెద్ద పెద్ద అక్షరాలతో
రాశారు.

“మీ తృప్తి మా ఆశయం.”

“సంతోషం!” అనుకున్నాడు రంగారావు.

“వెల స్వల్పం, ఫల మధికం”.

ఓసారి తను ఇక్కడ తిన్న పెసరట్టు తనచేత డాక్టర్ కి
పది రూపాయలు ఫీజు ఇప్పించింది. చరచర ముందుకి
సాగాడు రంగారావు.

“చెప్పలేకుండా పోతున్నారా? అయ్యో”, అని పరామర్శించి “ప్రమాదంసుమా!” అని హెచ్చరిస్తోంది ఓ బోర్డు. నిజమే. ఓసారి ఓ బోర్డు తన పాదాల్ని తెగకరిచి రెండు రోజులు ఇంట్లో మూలపడేసింది తనని. నవ్వొచ్చింది రంగారావుకి. ఎక్కడ చూసినా, ఎటు చూసినా ఈ ఆధునిక ఫలకాలు ఇంతింత అక్షరాలతో వికృతంగా కనిపిస్తున్నాయి. తను ఏదో క్లాసు చదివేరోజులు జ్ఞాపకం వచ్చాయి రంగారావుకి. టీచర్ ఇచ్చిన లెక్కల్ని తాటికాయల్లాంటి అక్షరాలతో, అంకెలతో గబగబా రాసుకుని, నిమిషాలమీద ఇస్తు వచ్చినట్టు చేసేసి, టీచర్ దగ్గరికి పరిగెత్తి ఒకరి పలక మీద మరొకరు పలక పోటీపెట్టి ఆయనకి ఊపిరాడకుండా “ముందు నా లెక్క చూడండి సార్”, అని కుక్ర్రాళ్లు గొడవ చెయ్యటం రంగారావుకి బాగా జ్ఞాపకం. ఈ బోర్డు లన్నీ చిన్నపిల్లల పలకల్లా కనిపించాయి అతనికి. నవ్వుకున్నాడు.

ఈ అక్షరా లన్నీ—పచ్చవీ, ఎర్రవీ, తెల్లవీ—పరస్పరం ఎల్లప్పుడూ అనుమానంగా, ఈర్ష్యగా, కోపంగా చూసుకుంటూనే ఉంటాయి కాబోలు ననుకున్నాడు రంగారావు.

ఎంపోరియంలూ, షాప్ లూ, హశాన్ లూ, కంపెనీలూ దాటిపోతున్నాయి.

వైరెటీ క్లాత్ !

న్యూ వైరెటీ క్లాత్ !

నియో మోడరన్ టెక్స్ టైల్స్ !

బ్యూటీఫుల్ పీస్ గుడ్స్ !

స్వదేశీ!

సిల్క్!

రకరకాల్లో ప్రత్యేకత.

ప్రత్యేకతలన్నీ ప్రత్యేకంగా చూస్తున్నాడు రంగారావు, రోడ్డుమీదనించే. అతనికో విషయం హఠాత్తుగా తట్టింది. తనకిమల్లేనే ఇంకా ఎందరో అలాగే చూస్తున్నారు. పోతున్నారు. వాళ్ళేమనుకుంటున్నారో! కొందరి కళ్ళలో ఆశలు ప్రతిఫలిస్తున్నాయి. కొందరి కళ్ళలో నిస్పృహ! ఖరీదైన వస్తువులుండే కొట్లవైపు చూసే చూడగానే పొరపాటుగా తప్పుపని చేసినట్టు కొందరు వెంటనే కళ్లు పక్కకి తిప్పేసుకోటర్ని చూసి రంగారావుకి ముల్లు గుచ్చుకున్నట్టయి వాళ్ళవైపు జాలిగా చూశాడు. మరోవిషయం రంగారావుకి వెంటనే తట్టింది. అంగళ్ళ యజమానులు రోడ్డుమీద పోయే జనంవైపు అర్థంకాని చూపులతో ఏమిటో వెతుక్కుంటున్నట్టుగా చూస్తున్నారు. చాలామంది జనం మాత్రం ఎవరి దారిన వాళ్లు పోతున్నారు. ఇది అంత మర్యాదకరంగా తనకే కనిపించటం లేదు. ఇహ కొట్లయజమానులసంగతి చెప్పాలా? పిలిచిన పేరంటానికి పోకుండా ఉండకూడదు! ఆ భాష రంగారావు కర్ణమూతోంది. స్వాగతమండీ, స్వాగతం!! వినిపించుకోరేం, మర్యాదగా పిలుస్తుంటే! మీతృప్తే మా ఆశయం. ఒకసారి దయచేసిన మీకే తెలియగలదు.

ఇదే దారి...అది కాదు.

ఇటు—ఇటు.

అటు కాదని వేరే చెప్పక్కర్లేదు. క్వాలిటీ అక్కరేదూ? రండి! రండి! ఓహోహో! రాజాధి రాజా, మార్తాండు తైజా!

ఎవరు రాజు!

నవ్వొచ్చింది రంగారావుకి. కాని వెంటనే అతని మనసులో చదువుల సరస్వతి ప్రత్యక్షమై జవాబిచ్చేసింది.

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థలో కొనేవాడే రాజు.

'Under Capitalism consumer is the king.'

రాజు! ఈ బజార్లో నడుస్తున్న జనులందరూ రాజులే. తనూ!

బలే నినాదం! బావుంది! అద్భుతం!

తను దుకాణం పెడితే ఇదే తనే నినాదం. కాని వొద్దు...వొద్దు. చూస్తూ చూస్తూ రాజ్యం త్యజించటం సామాన్యమైన విషయం కాదు!

స్వేచ్ఛగా ఇష్టం వచ్చినట్టు సంచరిస్తున్న మనసుని అరికట్టి నడుస్తున్నాడు రంగారావు.

బ్యూటీఫుల్ టెక్స్టయిల్స్ గల తన మిత్రుడున్నాడు. ఓసారి విజిట్ చెయ్యటం ధర్మం. ఆ షాపు పెద్ద బిల్డింగులో ఓమూల ఉంది. అరడజన్ కొట్లు దాటిపోవాలి. నెమ్మదిగా ప్రతికొట్టూ పరిశీలిస్తూ నడుస్తున్నాడు రంగారావు.

“ఏంకావాలండీ?”

అందరూ ఆతృతగా అడుగుతున్నారు.

“ఏమీ వొద్దు.”

ఒద్దనిపించుకోటంతో కొంచెం చిన్నతనంవేసి ముఖం పక్కకి తిప్పుకుంటున్నాడు—పాపుల్లోవాళ్లు. తన మిత్రుడు భాళీగా కూర్చున్నాడు. “ఏం గుప్తా”, అన్నాడు. అతడు కొంచెం ఉలిక్కిపడటంచూసి “ఏరోయ్”, అన్నాడు. నిజానికి చిన్నకాక మొన్నే ఏవో షర్టింగులూ, కోటింగులూ తీసుకున్నాడు. మళ్ళీ ఇవాళే తన కేం అవసరం వచ్చిందబ్బా అని ఆశ్చర్యపడుతున్నట్టున్నాడనుకున్నాడు రంగారావు.

“ఏం కావాలి?”

ఈ ప్రశ్న వినగానే రంగారావుకి నొళ్లు మండింది. అదేం ప్రశ్న? స్కూల్ ఫైనల్ దాకా కలిసి చదువుకున్నాడు గదా! “ఏమిటి సంగతులు?” అని అడగకూడదా? ఏం కావాలిసోస్తుంది తనకి ప్రతిరోజూ! మళ్ళీ అడిగాడు గుప్తా మర్యాదగా “ఏం కావాలి?” అని. వెంటనే రంగారావుకి తన రాజరికం జ్ఞాపకం వచ్చింది. కాని ఏం అడగాలో తెలియలేదు. ఏమీ తోచక “చీర లున్నాయా?” అన్నాడు. “ఉన్నాయా?” అని అడగటమేమిటి, ఎదురుగా బీరువాల్లోంచి వందలకి వందలు కనిపిస్తుంటే! చీరలు అనేమాట వినేసరికి గుప్తాకి కొంచెం ముఖం వికసించింది. ఫరవాలేదు—కా సగిరాకీ అన్నమాటే. అతని కా సంతోషం కలిగించినందుకు రంగారావుకి సంతోషంగానే ఉంది. కాని...

“ఏం చీరలు కావాలి? బాంబేప్రింటెడ్, ఫారిన్ ప్రింటెడ్ వాయిల్స్, జార్జెట్, మిఫాన్, బెనారస్ సిల్క్, బెంగుళూరు సిల్క్, ఆర్గండ్, ఇమిటేషన్ ఆర్గండ్, క్రేప్”, ఏమేమిటో చెప్పుకుపోతున్నాడు. రంగారావుకి పచ్చి వెల

క్కాయ నోట్లో పడటయింది. తనీ పేర్లుకూడా సరిగా వినలే
 దింతవరకూ, ఏం చెప్పాలి? గుప్తా చెప్పిన మొదటిపేరు
 జాపకం పెట్టుకొని “బాంబే ప్రింటెడ్ చూపించు”,
 అన్నాడు. అనడమే తడవుగా పాపులోని కుర్రాళ్ళూ, గుప్తా
 కలిసి గబగబ బీరువా తలుపులు లాగేసి చీరలు బల్లమీద
 పరవటం మొదలు పెట్టారు. రంగారావుకి అయోమయంగా
 ఉంది. ఊరుకున్నవాడు ఊరుకోక అనవసరంగా కావాలని
 చిక్కు తెచ్చుకున్నాడు. పాపం, వాళ్లు శ్రమపడి అవన్నీ
 చూపిస్తుంటే, బెల్లంకొట్టినరాయిలా అలా చూస్తూ నింఛో
 టం ఘోరం అనిపించి “అవన్నీ ఒద్దులే” అన్నాడు కాని
 గుప్తా ఆ మాట లేమాత్రం సరుకుచేయక, “ఫరవాలేదులే
 చూడు,” అన్నాడు. యంత్రంలా రంగారావు పరీక్షిస్తున్నట్టుగా
 ప్రతిచీరా స్పృశించి చూస్తున్నాడు. అతనికి ముచ్చెమటలు
 పడుతున్నాయి. చీరలు కుప్పలుకుప్పలుగా బల్లమీద పడు
 తున్నాయి. తను ఏదీ కొనబోవటంలేదు. “ఈ గుప్తాకి చీరలు
 కోనే అవసరం తనకింకా రాలేదనే విషయం తెలియదేం?
 వెధవవ్యాపారం, వీడూ”, అని విసుక్కున్నాడు. కొంపతీసి
 తనని బాగా ఎరిగినవాళ్ళెవరైనా చూస్తే అదో తంటా!
 “పెళ్ళికాకుండానే నీకీ చీరలగొడ వేమిటిరోయ్?” అని
 రకీమని అనేశారంటే పరువుకాస్తా పోతుంది. గుప్తా తనని
 ఎన్ని శాపనార్థాలు పెడతాడో, ఏదీ కొనకుండా పోతే.

“అంతగా నచ్చలేదు. వొస్తా”, అని లేవబోయాడు
 రంగారావు. కాని గుప్తా వదలేదు. ఇంకా ఏవేవో చూపిస్తు
 న్నాడు. ఈసారి కాస్త వొళ్ళుమండి, “ఎందుకురా? ఇవన్నీ

చూపించక్కర్లేదు. వొచ్చిన ప్రతివాడికీ ఇంత శ్రమపడి మళ్ళీ చచ్చినట్టు మడతలు పెట్టుకొంటావా ఏం?” అన్నాడు. గుప్తా ఏమీ విసుక్కొక “మరి లేకపోతే అమ్మకం ఎలా జరుగుతుంది?” అన్నాడు. రంగారావు కొంచెం ఆశ్చర్యపడి “ఇలా రోజు కెన్నిసార్లు ఈ ప్రదర్శన జరుగుతుంది?” అన్నాడు.

“నీలాంటివాళ్లు ఎంతమంది వస్తే అన్నిసార్లు”.

“ఏమైనా దెబ్బకొట్టాడా?” అనుకున్నాడు రంగారావు.

“సరే ఇహ వస్తా.”

“కొనకపోతే మానే. అన్నీ చూసిపో,” బలవంతం చేశాడుగుప్తా. గుడ్లప్పగించి చూశాడు రంగారావు. ప్రదర్శనానంతరం “సారీ”, అని మాత్రం అనేసి వెనక్కి తిరిగాడు.

“థాంక్యూ.”

ఎదురుగా బోర్డు ఉంది.

రంగారావు ముఖం జేవురించింది.

ఓసారి వెనక్కి తిరిగి గుప్తాముఖం చూస్తే— రంగారావుకి సాహసం కలగలేదు. ఎన్ని జిట్టుకొంటున్నాడో! “థాంక్యూ!” అని గుప్తా ఎబ్బెట్టుగా అన్నట్టుగానే ఉంది అతనికి. కొట్టు దాటిరాగానే పక్కకొట్లవాళ్ళు రంగారావు ప్రవర్తనని సి. ఐ. డి. ల్లా కనిపెట్టి సమయంకోసం కాచుకు కూచున్నట్టుగా ఒకరి తరవాత ఒకరు “మంచి మంచి కొత్త వెర్సె టీ చీర లున్నాయి. చూస్తారా?” అని ఆదుర్దాగా అడగసాగారు.

రంగారావుకి కాళ్ళు వొణికాయి. ఇంకా కాసేపు అలా నిలబడితే బలవంతాన తనని లాక్కుపోయి తమ తమ నమూనాలు ప్రదర్శించి బాధించగల రని భయం వేసి గబగబ ముందుకి నడిచి బయటపడ్డాడు. తను వ్యాపారంపెడితే వస్త్రాలయం మాత్రం జన్మలో ప్రారంభించటం జరగదు.

మళ్ళీ బోర్డులు—రకరకాలు.

జనరల్ స్టోర్స్!

ఫ్యాన్సీ స్టోర్స్!

రంగారావుకి ఏదో వెలితిగా కనిపించింది. ఆలోచించగా జాపకం వచ్చింది. అక్కడో ఫేమస్ ఫ్యాన్సీ షాప్ ఉండాలి. ఏమయింది? కనిపించదేం? నిన్నకాక మొన్న చూశాడే! డేరా మేకు పీకేశాడన్నమాట. అసలే చిన్న షాపు. ఎవరూ కొనటంలేదు కాబోలు. రంగారావు వెంటనే ఇంకో విషయం కనిపెట్టాడు. మై ఫ్యాన్సీ—విస్తరించింది. మొదట ఈ రెండు షాపులకీ మధ్య ఇంకేవో చిన్న చిన్నవి రెండు మూడు షాపు లుండేవి. వాటన్నిటిని క్రమంగా మై ఫ్యాన్సీ—కబళించివేసింది. ఇప్పుడు ఫేమస్ షాప్ కూడా అదృశ్యం. 'ఇంతింతై వటుడింతయై...' అన్న పద్యపాదం స్ఫురణకి వచ్చింది రంగారావుకి. ఎవరో బాగుపడ్డందుకు సంతోషం. మూడుపువ్వులూ ఆరుకాయలూ. అదే కావలసింది. కాని ఎవరో బాగుపడలేకపోవటం దురదృష్టం. శోచనీయం. ఏమిటో ఆలోచిస్తూ కొట్టుముందు నుంచున్నాడతను.

రంగారావు వైఖరి చూసి కొట్టు యజమాని బిగ్గరగా ఓ కేక పెట్టాడు.

“ఏం కావాలండీ?”

రంగారావు పరిస్థితి గ్రహించి మాట్లాడకుండా ముందుకి వెడితే జనం తనవైపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తారనీ, కొట్టోయజమాని నిరాశగా చూస్తాడనీ అనుమానించి కొట్టోకి వెళ్లాడు.

“ఎన్నాళ్ళ కెన్నాళ్ళకి దర్శనభాగ్యం!” అన్నట్టు కొట్టు యజమాని చిరునవ్వుతో “ఏం కావాలండీ?” అని అతి మర్యాదగా అడిగాడు. రంగారావుకి తన రాజరికం వెంటనే స్ఫురించగా కొంచెం దరాగా కొట్టు నాలుగు మూలలూ చూసి “షాపు పెద్దది చేశారే!” అని మెచ్చుకుంటున్నట్టుగా అన్నాడు. ఆయన నవ్వి “తక్కువ లాభం, ఎక్కువ అమ్మకం. అదే మాలత్యం, మా పాలిసీ. అందుకే మీలాంటివాళ్లు మా కొట్టుకి రావటం”, అన్నాడు. రంగారావు మనసులో “మా తృప్తే మీ ఆశయం” అనుకొన్నాడు.

“మీ కేం కావాలి?”

ఏం అడగాలో రంగారావుకి తోచలేదు. తన కేమీ అక్కర్లేదు.

“ప్రస్తుతం ఏమీ వొద్దులెండి. ఊరికే చూసిపోదామని వొచ్చాను.” అనాలనుకున్నాడు, గాని అలా అంటే యున్నందు తనని లక్ష్యపెట్టడేమోనని “టాయ్ లెట్ సామగ్రి ధర లెలా ఉన్నాయి?” అన్నాడు.

ఆ షాపు యజమాని వెనువెంటనే తడుముకోకుండా అనర్గళంగా టకటక చెప్పేస్తున్నాడు. ఒక్కొక్క వస్తువూ, ఆ వస్తువు తను ఎంత ధర కమ్ముతున్నదీ, ఇతరు లెలా అము

తున్నదీ, కావాలంటే కనుకోవచ్చు నని అభయంకూడా ఇస్తున్నాడు.

రంగారావు మాత్రం అత్యాశ్చర్యంగా అతనివెపు చూడసాగాడు. అద్భుతధారణశక్తి అతనికి దిగ్భ్రమ గొల్పు తోంది. తనకొట్లో అమ్మేధరలే కాక ఇతరులవి కూడా అద్భు తంగా జాపకం ఉంచుకుని లిస్టుల సహాయం ఏమాత్రం లేకనే టకటక షరసక్రమంగా చెప్పేయటం చూస్తే, ఈ మాన వుడు కాలేజీ చదువు కొనసాగిస్తే యూనివర్సిటీ ఫస్టు మాత్రమే కాక రికార్డులు పగలకొట్టించేవాడని కూడా నిస్సం దేహంగా చెప్పొచ్చు అనిపించింది రంగారావుకి. కాని ఆ ఆశ్చర్యం క్రమంగా భయంలోకి దిగింది. ఇంతావిని తుస్సన వెళ్ళిపోతే అనర్గళంగా శాపనార్థాలు ఒక్కమ్మడిగా రావొచ్చు. అయితే అదృష్టవశాత్తూ, ఆ యజమాని ఓ చిన్న పొరపాటు చేశాడు. కావాలిస్తే ఇతరచోట్ల ధరలు విచారించి తన ధరలు తక్కువగా ఉంటేనే కొనొచ్చు అన్నాడు. ఈ అవకాశం వెంటనే సర్వీనియోగం చేసుకుని “విచారించి వొస్తానెండి”, అనేసి అప్పటి అవస్థనించి తప్పించుకొన్నాడు. ఏదురుగా ఉన్న ఫాన్సీకోట్ల యజమానుల కళ్ళన్నీ రంగారావుని వెంబడించాయి. రంగారావుకి కొద్దిగా భయం వేసి గబగబ నడిచాడు.

మందులు! మెడికల్ లైన్ !

ఇంగ్లీషుమందులు, ఆయుర్వేదాషధాలు, హోమియో మందులు, వరసగా బీరువాల్లోంచి సీసాలు తొంగి చూస్తు న్నాయి.

రంగారావు భయంగా ఆ తెల్లటి అక్షరాలవైపు,
 సీసాలవైపు, ఆ కొట్ల యజమానులవైపు చూశాడు.
 మెడికల్ షాపుల్ని చూస్తే వాసనాపూర్వకమైన అదో
 భయం అతనికి చిన్నప్పటినించీ. మందులవాళ్లు కంపెనీల
 యజమాన్లు జనంవైపు చూస్తూ ఖాళీగా కూచోటం ఎల్ల
 ప్పుడూ వాంఛనీయం అనుకున్నాడు రంగారావు, భయగ్ర
 స్తుడై. తనవైపు ఎవరో దుకాణదారుడు చూస్తున్నాడు. తన
 చేతిలో చీటీ ఏమీలేదు అదృష్టవశాత్తూ. గాడ్ ఫర్ బిడ్ !
 మందు లెక్కువైతే మరణా లెక్కువ అని ఓమిత్రుడు చమత్క
 రించాడు ఆ మధ్య. 'కాదు ఆస్పత్రు లెక్కువయితే', అని తను
 సవరించాడు చమత్కారంగా. ఎవరికో కీడు జరిగి మందుల
 అమ్మకం— కావాలని వాంఛించకపోయినా — వృద్ధికాపటం
 ఘోరం అనిపించిందతనికి. ముందు కీడు జరిగితేనే తరవాత
 మందులు కొనటం జరుగుతుందని రంగారావు ఆ ఊణంలో
 ఆలోచించటానికి సిద్ధంగా లేడు. డబ్బిచ్చి పెట్టుబడిమీద
 లాభాలు ఊరికే తీసుకోమన్నా తను మందులషాపు మాత్రం
 కలలోకూడా పెట్టడు ! రంగారావు నడుస్తూనే ఉన్నాడు.

కొత్త కొత్త సంగతులు—ఇదివరకెప్పుడూ సూచనగా
 నైనా తను అనుకోనివి—ఎన్నో అనుభవానికి వొస్తున్నాయి.

ప్రకటనలు ...

ధరలు...

తగ్గింపు రేట్లు...

అంతకంటే తగ్గింపు రేట్లు.

మీ రెక్కడ కొనాలో ఏం కొనాలో మీకు తెలియదు...మా సలహా పొందండి. సలహా ఉచితం.

రంగారావు తల తిరుగుతోంది.

పోటీ—పోటీ—పోటీ.

ఎక్కడ చూసినా పోటీ—ఎటుచూసినా పోటీ.

తను అక్కర్లేనివి అనవసరంగా బేరంచేశాడు. బేరం చేస్తున్నంతసేపూ నీవి. వెనక్కి తిరిగితే— “థాంక్యూ!” రంగారావుకి అపహాస్యంగా గుప్తా థాంక్యూ అన్నట్టనిపించింది.

అవును, మరి. కొనేవాడే రాజు. డబ్బిచ్చేవాడే మహారాజు. చిరునవ్వుతో ప్రతిఫలంగా కృతజ్ఞతాభివందనాలు. ఎంత నిరీక్షణ! ఎంత ఆశ! ఎన్ని ఆకర్షణలు!

రోడ్డుమీద జనం నడుస్తున్నారు. నడుస్తున్న జనాన్ని చూసి దుకాణదారులు ఆశపడుతున్నారు. జనం ఆశగా వస్తువులవైపు చూస్తున్నారు. తీసుకోమని బతిమాలుతున్నట్టుగా యజమానులు కళ్ళతో వాళ్ళని పలకరిస్తున్నారు. ఒకే ఒక్క వస్తువు ఇద్దర్నీ—ఇరుపక్షాలవాళ్ళనీ—అడ్డగిస్తోంది. డబ్బు! ‘వెధవడబ్బు’, అనుకున్నాడు రంగారావు. గవర్నమెంటు ముద్రకొట్టించి పారెయ్యకూడదూ? వెంటనే నవ్వొచ్చింది రంగారావుకి. తన ఆర్థికశాస్త్రవిజ్ఞాన మంతా ఏమయినట్టు? పరీక్షలో ఏకరువు పెట్టిన ద్రవ్యోల్బణ ప్రమాదాలన్నీ మళ్ళీ గుర్తుకొస్తున్నాయి. అవన్నీ జ్ఞాపకం చేసుకుని మళ్ళీ ఆయాతన అనుభవించటానికి అతడు సిద్ధంగా లేడు. కాని అతని మనసులో ఏదో బాధగా ఉంది. పోనీ,

ఉన్నవన్నీ తలాకాసినీ పంచుకోగూడదూ? పంచుకుంటే ప్రతివాడికీ దక్కేది ఏమిటో తనకి తెలియకపోలేదు. ఉత్పత్తి! ఉత్పత్తి ఎక్కువకావాలి. అందాకా ఏంచేసేట్టు! ఉన్నదేదో ఎంత కొద్ది అయినా అందరూ పంచుకోటమే న్యాయమని పిస్తుంది రంగారావుకి. అవన్నీ చిక్కువిషయాలు. ప్రస్తుతం తను అవన్నీ ఆలోచించే స్థితిలో లేడు. మనసు తిప్పుకున్నాడు రంగారావు.

కోనేవాళ్లు బేరాలు చేస్తున్నారు.

తనలాంటి కోనేవాళ్లు కాదుగదా!

తను దుకాణదారుడైతే!

రంగారావుకి ముచ్చెమటలు పట్టాయి. తన వల్ల కాదు. వొచ్చిన ప్రతివాడికీ ఓ నమస్కారం పెట్టేసి వొదిలించుకుంటాడు. అలా అయితే అమ్మకం జరగదు. అమ్మకం జరక్కపోతే డబ్బురాదు. డబ్బురాకపోతే—? తన రాజరికం నశిస్తుంది.

అకస్మాత్తుగా రంగారావుకి ఓ ఆలోచన కలిగింది. దుకాణదారులూ కొనేవాళ్ళే. ప్రపంచంలో ప్రతిమనషీ కొనేవాడే.

పెట్టుబడిదారీవ్యవస్థలో ప్రతివాడికి రాజయోగం ఉంది. రాజయోగం! అందుకోసమే ఈ నిరీక్షణ. ఈ వేడి కోలు. ఈ ఆశ!

“రండి రండి రాజలూ, కొనండి, కొనండి.” అంటున్నారు యజమానులు.

సర్వం హాస్యాస్పదంగా కనిపించింది రంగారావుకి ఒక్కక్షణం.

ఆలోచిస్తూ నడుస్తూనే ఉన్నాడు రంగారావు.

ఎవరో కాఫీహోటల్ ముందు తచ్చాడుతున్నాడు. ఎవరు? ఓ! తనకి తెలిసినవాడే. ఎలిమెంటరీస్కూల్ టీచర్. ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నాడు? కాఫీ తాగుదామా వద్దా అని కాబోలు. 'కొనవయ్యా అరకప్పుకాఫీ', అని హోటల్ యజమానితరపున రంగారావు మనసులో విసుక్కున్నాడు. కాని ఆ టీచర్ కాసేపు అలాగే సంకోచించి, చివరికి ఎదురుగాఉన్న మల్లెపూల అంగడిలో ఓ బేడా పువ్వులు తీసుకుని వెనక్కివెళ్ళిపోయాడు. రంగారావుకి హృదయంలో కలుక్కుమంది. చూపం! డబ్బులేవు కాబోలు. భార్య గడుసుదై ఉండాలి. మూడు జనదాటటానికి జడిసి ఉంటాడు. తనో అరకప్పు కాఫీ ఇప్పిస్తే బావుండేది!

ఆలోచనలతో నిండిన రంగారావుమనసుని మరో దృష్టికి తనవైపు లాక్కుంది. ఎన్. జి. ఓ. అని చెప్పకనే వెలుగున్న వాలకంగల ఓ పెద్దమనిషి చిన్నపిల్లవాడిని నెట్టాగా నడిపించుమంటూ ఓ దుకాణం దగ్గర ఆగి అరకప్పుకాఫీ 'సిజర్' సిగరెట్లు అడిగాడు. కాని ఇంతలో ఆ పిల్లవాడితో రోవాలని చెయ్యిపెట్టి చూపిస్తూ మారాం చెయ్యి పొగిండు. ఆ ఎన్. జి. ఓ. ఒక్కక్షణం తటపటాయించి నీలులు తీసుకుని చిన్న నవ్వుజెచ్చుకుని సిగరెట్లు అక్కరలేనని అరకప్పుకాఫీ తీసుకుని పిల్లవాడి చేతిలోపెట్టి, చుట్టూ

జనం ఉన్నారని కూడా సందేహించకుండా వాడిని హృదయాని కదుముకుని ముందుకి సాగిపోయాడు.

రంగారావు ఒక్కక్షణం తనెక్కడున్నాడో మర్చిపోయి రోడ్డుమధ్యగా కదలకుండా నిలబడ్డాడు. ఇంతలో పోలీస్ విజిల్ విని తేరుకుని ఆ దృశ్యం జ్ఞాపకం చేసుకోసాగాడు. అతని హృదయంలో ఏదో వేదన మెదిలింది. మనసులోనే ఎస్. జి. ఓ. కి సానుభూతి అందజేశాడు రంగారావు.

ఆ విషయంగురించి ఎక్కువసేపు ఆలోచించాలిసిన అవస్థ రంగారావుకి తప్పిపోయింది. నాలుగడుగులు వెయ్యిగానే మరో విశేషం అతని దృష్టిని ఆకర్షించింది. అప్పుడే అంగడిలో అడుగుపెట్టి ఓ పెద్దనునిసి చేతిలో ప్యాకెట్ విప్పి బల్లమీద పడేస్తూ “ప్రస్తుతం చీర అవసరం లేదులెండి. ధోవతులు చూపించండి,” అంటున్నాడు. చీరలు అమ్మినవి వాపసు తీసుకోవటం కొట్టు యజమానికి కొత్త కాకపోయినా ప్రస్తుత పరిస్థితి అతని కేదో కొంచెం వింతగా కనిపించినట్టుంది; కొంచెం ఆశ్చర్యంగాచూసి ఏమీ మాట్లాడకుండానే ధోవతులు చూపించసాగాడు. ఐతే రంగారావుకి మాత్రం అదేమీ విషమసమస్యగా కనిపించలేదు. ఆ పెద్దనునిసి కట్టుకున్న ధోవతి అనబడేది ఆ సమస్యను త్వరితంగానే పరిష్కరించింది. ఆయన శ్రీమతి కేదో పురస్కారం ఏదో సందర్భాన ఇవ్వాలని ప్రయత్నించి ఆర్థికస్థితి అందుబాటులో లేక కాలం కలిసిరానందువల్ల అవసరాలు వాయిదా వెయ్యలేకపోయాడు. ‘పాపం’, అనుకున్నాడు రంగారావు.

అవసరాలు వాయిదా పడవు.

“నిజం, నిజం” అనుకున్నాడు రంగారావు.

అందరూ సుఖపడితే బాగుండును.

“సుఖదుఃఖాలు కావడికుండలు”, అని జ్ఞాపకంవొచ్చింది. “అంతేలే,” అనుకున్నాడు. తనకి కొంచెం వేదాంతం అబ్బుతోంది. చిన్నగా నవ్వుకుని జనప్రవాహాన్ని దాటుకుంటూ నడుస్తున్నాడు రంగారావు.

ఒక్కసారిగా రంగారావు హృదయం ఝల్లుమంది. కళ్లు జిగేల్ మన్నాయి. మెరుపు మెరిసినట్టయింది.

“ఖటావ్ వాయిల్స్.”

ఓ అందమైన అమ్మాయి అందంగా చీరకట్టుకుని నిలబడ్డది నాజూకుగా, వాయూరంగా.

అది బొమ్మే! కేవలం రంగులకలయికే నని రంగారావు వెంటనే నమ్మినా నమ్మలేకపోయాడు. ఆ బొమ్మని అతడు చూడడం అది మొదటిసారి ఎంతమాత్రం కాదు. అయినా ఆ రోజు అది అతనికి ఎంతో కొత్తగా, తాజాగా, అందంగా, సజీవంగా, ఇంకా ఇంకా ఏమిటోగా కనిపించసాగింది.

ఆ చీర ఎంత బావుంది! చీర బావుందా? ఆమె కట్టుకోవటంతోని నాజూకుతనం బావుందా? లేక ఆమె - ఆ బొమ్మ అందమే చీర బావుందనిపిస్తోందా? చీర ఎలా కట్టుకుంటావో కూడా రంగారావుకి తెలియదు. ఆ మెళుకువ లన్నీ చూస్తుంటే ఇన్నాళ్ళనించీ తను ఆ సుందరదృశ్యాన్ని ఎలా చూడలేకపోయాడో రంగారావుకి అవగతం కావడంలేదు.

చూచినకొద్దీ తనకి చూడాలనిపిస్తోంది. ఆ చిత్రకారు డేవర్ గొప్పవాడు. జీవకళ ఉట్టిపడుతోంది.

అలా తన్మయత్వంతో చూస్తున్న రంగారావుకి అకస్మాత్తుగా అనిపించింది : తన నాస్తితిలో ఎవరైనా చూస్తే బావుండదు. తెలియనివాళ్ళయితే నవ్వుకుంటారు. తెలిసినవాళ్ళయితే ఏడిపిస్తారు. సజీవంగా నడిచే అందమైన అమ్మాయిల్ని తను ఇదివరలో చూడకపోలేదు. చిత్రచాం చల్యం తాత్కాలికంగా కలగక పోలేదు. కాని ఇప్పుడదేదో భావం హృదయంలో కలుగుతోంది. అదే భావంతో హృదయం నిండిపోతోంది. ఏదో రసవాహిని ప్రవహిస్తోంది. వాయిల్ చీర బావుంటుంది కాబోలు !

కాని గుప్తాకొట్లో చూస్తే తనకేం నచ్చినట్టులేదే ! తమతమ నెలవులు దప్పిన—! అనవసరంగా తను అక్కర్లేని బేరాలు చేశాడు. గుప్తా ఏమనుకున్నాడో !

అకస్మాత్తుగా రంగారావుమనసులో మెరుపులా ఓ ఆలోచన మెరిసింది.

తనూ ఎప్పుడో కొనాలి! కోంటాడు - చీరలు. రంగారావు హృదయం పరవశించింది. ఆ ప్రణయ బహుమానాలు మనసులో మెదల్తున్నాయి. ఆనంద తరంగాల్లో తేలిపోతూ అతడు ముందుకు నడిచాడు.

నవరత్నాలు రాలేలా నవ్వుతూ పసిపాప పలకరించింది, ఎదుగుగా కాన్వాస్ మీద తీరిగ్గా కూచుని. జల్లుమంది రంగారావు హృదయం. రెండోసారి రెండోమాదిరిగా. ఆ

బోసిన్తోటితో నవ్వే పసిపాప పక్కన ఉన్న అక్షరాలు చదివాడు రంగారావు.

“అమ్మా, నీకు తెలిసియుండలేదా?” ఏదో ప్రకటన. ఐనా రంగారావు హృదయం ప్రభులమైంది. హృదయంలో ఏదో ఆవేశం ఉబికింది. పక్కనే ఉన్న ఆటవస్తువుల వైపు కోరికగా చూశాడు. ఆ క్షణంలో తన్ను తాను మర్చిపోయిన రంగారావు ఇంచుమించు ఆ ఆటవస్తువుల్లో ఏదో కొనబోయి రకీమని తన్ను తాను తెలుసుకుని ఆగిపోయాడు. ఆ పసిపాప చేతిలో ఏదో పెట్టాలని ప్రబలంగా అనిపించింది. ఆ ఊహకి అతనికి నవ్వు రాకపోలేదు.

తనూ కొనాలి; కొంటాడు—ఆటవస్తువులూ, అవీ ఇవీ. ఏవి?

ఆలోచిస్తున్నాడు రంగారావు.

చీరలూ, (రకరకాలవి).

ఫ్యాన్సీ సామాన్లు, టాయిలెట్ సామగ్రి, (కొత్త కొత్తవి) నగలూ, (మంచిమంచివి).

ఆటవస్తువులూ, చాక్ లెట్లూ ఇంకా, ఇంకా ఎన్నెన్నో...

మందులూ, మందులు!!

భయంవేసింది రంగారావుకి. గబగబ ముందుకి వడిచాడు ఆ ఆలోచన మర్చిపోవాలని ప్రయత్నిస్తూ.

ఓ పెద్ద కాన్వాస్ మీద ఓ కుటుంబం.

యజమాని చేతిలో ఇన్సరెన్స్ పాలిసీ.

“మీ కుటుంబం మీపై ఆధారపడియున్నది.”

జీవిత భీమా !

జీవితం! భీమా !

మధురమైన ఆలోచనలన్నీ ఉప్పొంగి కాన్వాన్ కి
కొట్టుకుని శిథిలమయ్యాయి.

కొనుక్కొండి పాలిస్తే.

కొనేవాడే రాజు. మగ మహారాజు. జీవితం కొని
ఇచ్చేవాడు. అన్నీ కొని తెచ్చేవాడు.

చుట్టూ తిరిగి రంగారావు ఆలోచనలన్నీ మొదటి
కొచ్చాయి. మళ్ళీ జనంవై పూ, కొట్లవై పూ విచిత్రంగా
చూడసాగాడు రంగారావు. ఆగిపోయిన వీణానాదపు ప్రతి
ధ్వని ఇంకా ఆగిపోలేదు. అది అస్పష్టంగా నేపథ్యంలో వినిపి
స్తుండగా రంగారావు అప్పుడప్పుడు తాళంవేస్తూ ముందు
ముందుకి పోతున్నాడు.

ఎవరో పాడుతున్నారు, వేలంపాట. జనం చుట్టూ
మూగారు. వేలంవేసే ఆసామీ హడావిడి చేస్తున్నాడు.

“పది రూపాయలు...పది రూపాయలు... ఒకటి...
రెండూ...రెండూ! మంచి తరుణం. ఆలోచించుకోండి..
మించిపోవును. పది రూపాయలు. రెండు...”

రంగారావు జనంలో జొరబడ్డాడు. పక్కనే ఓ ముస
లాయన ఆదుర్దాగా డబ్బు లెక్క చూసుకుంటున్నాడు.
ఎన్నిసార్లు చూసుకుంటున్నా అంతే వొస్తోంది కాబోలు.

మళ్ళీ మళ్ళీ చూసుకుంటున్నాడు. మధ్య మధ్య వేలంవేసే ఆసామీవైపు చూస్తున్నాడు.

“బంగారంలాంటి సరుకు. పిఫాన్ సిల్క్. అతి చౌక. కాదు చౌకగా పోతోంది. తరవాత విచారిస్తే లాభం లేదు. పది రూపాయలు...”

ముసలాయన నిస్పృహగా నుంచున్నాడు. ఆయన ముఖంలో దైన్యం తాండవిస్తోంది. రంగారావు చూశాడు ఆ ముఖ కవళికలు. పాపం! డబ్బు తక్కువైనట్టుంది. కూతురికి కొనిపెట్టాలని ఉబలాట పడుతున్నట్టున్నాడు. పేద వాడని వేరే చెప్పాలిసిన పనిలేదు. ముమ్మారులూ కుచేలుడే. అవతల ఆసామీ ఎవరో హుషారుగా ఉన్నాడు. రంగారావుకి ఆ ఉత్సాహం చూసి వొళ్లు మండింది. ముసలాయన్ని పలకరించాడు.

“ఆ చీర కొంటా రేమిటి?”

ఆయన నిరాశగా “చ్ఛ్”, అన్నాడు.

“పాడినట్టున్నాడు”.

“మన తాహతుకు దాటిపోయింది.”

పది రూపాయలకి పాటపెంచిన ఆసామీ వీళ్ళిద్దరి వైపు చూస్తున్నాడు. ఆ చూపుల్లో ఏదో ఎగతాళి కనిపించింది రంగారావుకి. యువకర కం పొంగింది. కొనేవాడు మహా! ఎందుకా డాబు! ఎందుకేమిటి! కొనేవాడే రాజు! రాజు!

ఉన్నట్టుండి రంగారావు అరిచాడు. “పన్నెండు.”

వేలంతసామీ హుషారుగా కేకేశాడు. “పన్నెండు... క్లియరెన్స్ సేల్ — చౌక చౌక... కాదు చౌక...”

అవతల ఆసామీ తెల్లబోయాడు. తటపటాయిం చాడు. ఏదో అనబోయాడు. సంకోచించి ఆగాడు. మళ్ళీ ఏదో ప్రయత్నించసాగాడు. “రెండూ, రెండూ... మూడూ! తీసుకోండి.”

కాలహరణం సహించని వేలంతసామీ పన్నెండుకి పాట ఫైసల్ చేశాడు. రంగారావు గర్వంగా చూశాడు. కొనేవాడు రంగారావు!

అయితే ఆ ఉత్సాహం విసురుగా చేతుల్లో చీర పడ గానే ఒక్కసారిగా అణగారింది. తనేంచేశాడు! పన్నెండు రూపాయలు! తనేం చేసుకుంటాడు చీర? ఏం చేయాలని పాట పాడాడో అంతరాంతరాలు చెప్పినా రంగారావుకి ఏదోగా ఉంది. తెగించి డబ్బు అవతల పారేసి ముసలాయనతో జనంలోంచి బయటికొచ్చాడు. ముసలాయన దృష్టి అంతా చీరమీదే ఉంది.

“మీ రెంతవరకూ పాడారు?”

“ఎనిమిది”

“ఆ ఎనిమిది రూపాయలూ ఇచ్చి, ఈ చీర తీసుకుంటారా!”

ముసలాయన ఆశ్చర్యంగా చూశాడు.

“ఎందుకు? మీకు అక్కర్లేదా?”

“నాకెందుకు? బ్రహ్మచారిని.”

“అయితే ఎందుకు పాడారు ?”

“చెప్పలేను.”

“చిత్రంగా మాట్లాడుతున్నారే.”

“చిత్ర మేమీ లేదు.”

“చూస్తూ చూస్తూ నాలుగు రూపాయలు నష్టపడే వాళ్ళని నే నెక్కడా చూడలేదు.”

“నన్ను చూశారుగా.”

“అందుకే ఆశ్చర్యంగా ఉంది.”

“మనుషులు ఆశ్చర్యకరంగానే ప్రవర్తిస్తారు. ఓ విధంగా నేనూ ఆశ్చర్యపడుతూనే ఉన్నాను.”

“మీరు కేవలం నాకు సహాయం చెయ్యాలనే ఉద్దేశంతో వేలం పాడినట్టున్నారు.”

“నా కంట ఔదార్యం ఉందని నే ననుకోను. ఆలోచిస్తే ఇలా చేసేవాడిని కాదేమో. కానీ మనం అన్ని పనులూ ఆలోచించి చెయ్యం చూడండి.”

“మీరు తమాషాగా మాట్లాడుతున్నారు.”

“ఇవాళ నేను చాలా మంచి ‘మూడ్’, లో ఉన్నా లెండి. ఇవాళే పరీక్షలైనాయి. అదీ కారణం.”

ముసలాయన కొంచెం నవ్వాడు. రంగారావు వ్యవహారంలోకి దింపాడు. ఆయన మొహమాటపడ్డాడు. తీసుకోకపోతే తనకి నాలుగు రూపాయలేకాక పన్నెండూ దండగే నని రంగారావు నచ్చ చెప్పిం తరవాత ఆయన తప్పనిసరిగా తీసుకున్నాడు. ఆ చీర తీసుకుంటున్నప్పుడు ఆయన సంతోషం

అంతా ఇంతా కాదు. ఆ సంతోషం చూసి రంగారావు కూడా హృదయపూర్వకంగా సంతోషించాడు—లోలోపల కొంత బెంగగా ఉన్నాడు. తను నాలుగు రూపాయలు పోగొట్టుకున్నాడు. కాని అది సర్వనియోగం అయినట్టేనని సమాధాన పడుచుకున్నాడు.

“మీ సహాయం మర్చిపోలేను. అమ్మాయికి ఒక్క మంచిచీర కొనిపెట్టాలని ఎన్నాళ్ళనించో ఎంతో ప్రయత్నించాను. కాని సాధ్యంకాలేదు. ఇవాళేదో అదృష్టవశాత్తూ చవగ్గా వొస్తుందని ఆశపడితే అది కాస్తా అడియాస అయే సమయంలో మీరు సహాయం చేశారు.”

“ఇదికూడా ఓ గొప్ప సహాయంలా మాట్లాడకండి.”

“ఎందుకు కాదు? ముక్కా మొహం ఎరగనివాడికి ఎవరైనా ఇలా తోడుపడతారా? మీ అడ్రస్ చెప్పండి. ఈసారి ఫస్టుతారీకున మీ నాలుగు రూపాయలూ ఇచ్చేస్తాను.”

“అబ్బే, ఎందుకులెండి. నేను అప్పుగా ఇవ్వలేదుగా. మారుబేరాని కిచ్చేశాను అంతే.”

“ఇంత మంచి హృదయంగలవాడివి, నీ పేరేమిటి నాయనా?”

ఇలా అకస్మాత్ గా ఏకవచనంలో పిలిచేసరికి రంగారావు కొంచెం తికమకపడ్డాడు. ఆ సంబోధనలోని ఆర్ద్రత, స్వరంలోని కంపనం అతన్ని కొంచెం కలవరపెట్టాయి.

“ఏకవచనంలో పిలిచా నని ఏమీ అనుకోకు. తండ్రి లాంటివాడిని, బహువచనంలో సంబోధించి గౌరవిస్తే ఆయు ళ్లీనం అంటారు.”

రంగారావు హృదయం కరిగింది.

“మీ ఇష్టంవొచ్చినట్టు పిలవొచ్చు. నాపేరు రంగారావు.”

“సంతోషం. ఏం చేస్తున్నావు నాయనా?”

“చెప్పాను కదూ? బి. ఏ., పరీక్ష ఆఖరి పేపరు ఇవాళే రాశాను.”

“సంతోషం, బాబూ. తప్పక ప్యాసవుతావు. నీలాంటి సహృదయుల్ని నే నెంతోమందిని చూడలేదు. జీవితంలో నీలాంటివారి అండదండలే ఉంటే ఇన్ని కష్టాలనుభవించేవాడిని కాదేమో.”

రంగారావు ఆసక్తిగా అడిగాడు “జీవితంలో చాలా ఇబ్బందులు పడటాన్ని.”

ఆయన చిన్నగా నవ్వాడు. “అవును కాని వాటిని గురించి నే నెప్పుడూ విచారించను. అయినవాళ్ళని కాదని, లోకాన్ని ఎదిరించి వర్ణాంతరం, అందులో వితంతువివాహం చేసుకోకపోతే ఇన్ని కష్టాలు ఉండేవికావేమో. కాని తృప్తి కూడా ఉండేదికాదు. నాకు జీవితంలో ఇప్పుడు మిగిలిందల్లా అదొక్క సుఖమే. ఇప్పుడు అమ్మాయి తప్ప నా అనేవా నరూ నాకు లేరు. పిచ్చిపిల్ల.”

ముసలాయన విషాదంగా, ముసిముసిగా నవ్వుకోటం ఎందుకో రంగారావుకి సరిగా అర్థంకాలేదు.

“నేనంటే ఎంత ప్రేమ! నేను సాయంత్రం బడినించి— నేను ఎలిమెంటరీస్కూల్ టీచర్నిలే నాయనా; వేషంచూసి కనిపెట్టే ఉంటావు—ఏం చెబుతున్నానూ? ఆ... నేను బడినించి వచ్చేదాకా తనుకూడా కాఫీ తాగకుండా నాకోసం చూస్తూనే ఉంటుంది. సాపం. ఇవాళ ఎంతో ఆలస్యమైంది. నాలుగింటికే పోయేవాడిని. ఆపనీ ఈపనీ తగిలి ఆగిపోయాను. ఇంతలో ఈ వేలంవెర్రిలో పడ్డాను. పిఫాస్ సిల్కు! పిచ్చి పిల్ల ఎంత సంతోషిస్తుందో! డబ్బే ఉంటే! ఎందుకులే, ప్చ్ అమ్మాయిదే దిగులు.”

రానురాను ఆయన అర్థస్వగతంగా మాట్లాడటంతో రంగారావు సంభాషణలో ఏమీ కలగచేసుకోకుండా ఊరికే వినసాగాడు. సంజచీకటి పడుతోంది. ముసలాయన ఓ చిన్న పూరింటి గుమ్మంముందు ఆగి “ఓసారి లోపలికొచ్చి కూచుని పో బాబూ” అని ప్రార్థనాపూర్వకంగా రంగారావుతో అని తలుపుతట్టాడు.

తలుపు తెరుచుకుంది.

మెరుపు మెరిసింది; కాదు, చుక్క తళుక్కుమంది; కాదు, ఓ అమ్మాయి కనిపించింది. ఆ అమ్మాయి రంగారావు అనే ఒకానొక వ్యక్తి ఆ సమయంలో ప్రత్యక్షమవుతాడని ఏకోశానా అనుకోలేదు. అనుకుంటే చాటుగా దాగే దేమో. పారిపోయేదేమో. కాని ప్రస్తుతం బెదిరి రంగారావు

కళ్ళలోకి సూటిగా చూసింది ఊణం. తరవాత జరిగింది తెలిసి, సిగ్గుపడి చివాలున లోపలకి వెళ్ళిపోయింది.

రెండూ, రెండూ నాలుగు కళ్ళూ కలిసిన ఊణంలో రంగారావు శక్తిని యావత్తు ఏదో అయస్కాంతశక్తి ఆకర్షించి రంగారావుని బొమ్మలా, శిలావిగ్రహంలా నుంచో పెట్టింది.

ముసలాయన హెచ్చరిక విని తేడుకున్నాడు రంగారావు.

“ఆ కుర్చీ ఇలా వెయ్యమ్మా, శారదా!”

శారద!

“శారద నీరడేందు ఘనసార పటీర మరాళ మల్లికా..”

బి. ఏ., పాద్మ టూలోని పద్యం గిరున రికార్డులా రంగారావు మనసులో తిరిగింది.

యాంత్రికంగా ఆ పాతకుర్చీలో కూలబడ్డాడు రంగారావు.

“కాఫీ ఉందామ్మా?”

“ఊఁ. తెస్తున్నా”

ఆ సన్నటి స్వరంలోనే సంగీతశాస్త్రమంతా ఇమిడి ఉండనిపించింది రంగారావుకి.

కాఫీకప్పు కింద—తన దగ్గరగా—శారద పెట్టినప్పుడు విల్లులా వంగిన ఆ మృదుల తనూలతని మనసులో ఫోటో గ్రాఫు చేశాడు రంగారావు.

ముసలాయన ఏదో మాట్లాడుతున్నాడు. తను వింటున్నాడు కానీ వినటంలేదు. అమ్మాయితో తన విషయం

చెప్పినట్టు చూచాయగా అతనికి తెలిసింది. అప్రయత్నంగా ఆమెవైపు చూశాడు.

మళ్ళీ ... నాలుగుకళ్ళూ !

రంగారావు హృదయంలో ఎవరో వీణ మీలు తున్నారు. వీణ మీటేదెవరు ? ప్రశ్నించుకున్నాడు రంగారావు. “శారద కదూ?” అప్రయత్నంగా జవాబిచ్చింది అతని హృదయం — పోనీ, మనసు.

ధ్వనితరంగాలు — ఆనందతరంగాలు ! వాటిమీద తేలిపోతూ రంగారావు !

ముసలాయన దగ్గర సెలవు తీసుకొని రంగారావు వీధిలో ప్రవేశించి ముందుకు నడుస్తూ నెసక్కి చూస్తూ సందు తిరిగి ఎలాగో రూమ్ కి చేరుకున్నాడు. ఊణాలూ, నిమిషాలూ గడిచిపోతున్నాయి.

గదిలో క్యారియర్ ఎదురు చూస్తోంది. ఆ విషయం ఎప్పుడో ఓసారి జ్ఞాపకంవచ్చి పైంచూసి ఉలిక్కిపడి ఆ మొక్కు తీర్చుకుని పడుకుని మళ్ళీ ఆలోచనాసాగరంలో పూర్తిగా మునిగిపోయాడు రంగారావు.

“తనూ ఎప్పుడో కొనాలి; కొంటాడు—”

కొంటాడేమిటి ! కొన్నాడు ! బి. ఏ., ఆఖరి పరీక్ష రాసేసిన రోజే — ఆ సాయంత్రమే.

ఐపోయాయి పరీక్షలు. వదిలింది భారం.

మధుర మధురమైన జీవితం. ముందున్నదంతా అదే.

ఆ చూపు ! కళ్ళల్లోంచి ప్రవహించే ఆ విద్యుత్తు.

అవి చూపులు కావు. తూపులు. కళ్ళలోంచి దూసుకుపోయి గుండెల్లో గుచ్చుకుని హృదయాన్ని గాయపరిచాయి.

ఖటావ్ వాయిల్స్ మనసులో మెదిలాయి రంగారావుకి.

షిఫాన్ సిల్క్ ! మధురస్మృతి.

కొనేవాడు రంగారావు కొన్నాడు. కొనేవాడే రాజు. రంగారావు రాజు. రాజాధిరాజు.

రోడ్డుమీద పోయే జనం 'రూల్స్', అతిక్రమించి రంగారావు మనసులో జొరబడ్డాడు.

రంగారావు హృదయంలో ఏదో బాధ.

పుష్పబాణవిలాసం కాదు. రంగారావుకి అదే ఆలోచించాలని ఉంది. కాని మనసేదో ఆలోచిస్తోంది. రెండూ స్థలంకోసం పోటీ పడుతున్నాయి. ఆ విషయం అతనికి చప్పున తెలిసిపోయింది.

పోటీ ! పోటీ !! తనలోకూడా ఏదో పోటీ ! తనకి కూడా పోటీ తప్పదు !

బి. ఏ., ప్యాస్ కాగానే ఉద్యోగానికి పోటీ. ఫస్టుక్లాస్, సెకండ్ క్లాస్ ... పోటీదారులు. తనకు ఆర్డినరీపాస్ కంటే రాదు. అలా అయితే ఉద్యోగం .. రాదా ? రాకపోతే ? డబ్బుండదు. ఉండకపోతే ! కొనలేడు, ఏవీ —

రంగారావుకి ముచ్చెమటలు పోశాయి.

ఇన్సూరెన్స్ బొమ్మ కనిపిస్తోంది.

జీవితం ! భీమా !

కుటుంబాన్ని అన్యాయం చెయ్యకండి ! భీమా చెయ్యండి. ఉత్తమోత్తమమైన భీమా కుటుంబం లేకపోవడమే ! ఎందుకో వెంటనే అలా అనిపించింది రంగారావుకి.

కాఫీ తాగలేని ఎలిమెంటరీ టీచర్ ; సిగరెట్ కొనలేని ఎన్. జి. ఓ. ; చీర కొనలేని పెద్దమనిషి జాలిగా రంగారావు వైపు చూస్తున్నారు.

జీవితం వాళ్ళని మోసగిస్తోంది. ఘోరం.

జీవితం ! రంగురంగుల బోర్డులన్నీ పరస్పరం ద్వేషించుకుంటూ ఈర్ష్యగా చూస్తున్నాయి. పోటీ పడుతున్నాయి.

“రండి రండి, రాజులూ... ఏరీ, ఏరీ ?”

“కావాలి, కావాలి... ఎలా, ఎలా ?”

ఏం కావాలి ? ఎన్నో కావాలి ! ఇంకా ఎన్నో !! అదే జీవితం.

అవసరాలు.

సుఖాలు.

విలాసాలు !

ఇవన్నీ కలిస్తే జీవితం. వాటికోసం పోటీపడటమే జీవిత పోరాటం. అతిరథ మహారథులే, రాజాధి రాజులూ మర్తాండ తేజులూ. యోధానుయోధులకే రాజయోగం.

రంగారావు కింకో ఊహ తట్టింది.

బతికేవాళ్ళందరూ యోధానుయోధులే. అతిరథ మహారథులు కాకపోవచ్చు.

వేలంపాటలో చిత్రయిన ముసలాయన కనిపించాడు
రంగారావుకి. అంతే, అంతే! అందరూ! ఆ రోజున
ఆయన—తరవాత మరొకరు—ఒక్కొక్కరూ! ఎప్పుడో
తనూ...!

భయం వేసింది రంగారావుకి.

జీవితాన్ని కాలసర్పం కాటు వేస్తోంది! లాభంలేదు.
కాలాన్ని నిర్లక్ష్యంచేసి ఏమరుపాటుగా ప్రవర్తిస్తే జీవితం
ఆఖరు.

నేడు పుష్పబాణ విలాసానికి వశమైతే, రేపు?

కోనలేనివాడు ఉండి లేనివాడు. జీవన్మృతుడు.

రాజుని చూసిన కళ్ళతో మొగుణ్ణిచూస్తే మొత్తం
బుద్ధిపుడుతుంది!

రంగారావు మనసులో ఈ ఆలోచన బాణంలా
గుచ్చుకుంది. అతని ముఖం చిన్నబోయింది. తనని వైకి
గానీయదు ప్రపంచం. తనని లక్ష్యపెట్టకు ఎవరూ, ఆ
అమ్మాయి కూడా.

రంగారావు నిస్పృహగా, ఆలోచించటం మానే
శాడు. కళ్ళు మూసుకున్నాడు. నిద్ర రావటంలేదు. ఎలా
నొస్తుంది నిద్ర? తనకి నిద్ర రాదు! ఆశలన్నీ అడియాస
లయ్యాయి. మళ్ళీ ఆలోచనలు.

ఆ అమ్మాయి, శారద—పాపం—నిస్సహాయురాలు.
ఆ చూపులో ఏదో ఉంది. ఆ అమాయకత్వంలో ఏదో
అయస్కాంతశక్తి ఉంది. కాంతత్వంలో కాంతత్వం కలిగించ

వచ్చు. అలా తనవైపేచూస్తే, తన నేత్రాలుకూడా అయస్కాంతాల్లా—

రంగారావు హృదయం జల్లుమంది. శరీరం గగుర్పొడిచింది. కాని, కాని...అయ్యో! తను నిస్సహాయుడేనా? చేతకానివాడేనా? ఏం చెయ్యగలడు? డబ్బే ఉంటే, ఈ ఊణంలో ఆమె దగ్గరవాలి...ఎందుకు దంభోక్తులు! డబ్బు లేకుండా దాన్ని గురించి ఆలోచించటం అనవసరం. జీవితం ఇలా అడవిగాచిన వెన్నెలలా విపోవలసిందేనా? ఆమె సంగతేమిటి? పాపం, ఆ బీద ఎలిమెంటరీటీచర్ ఆమెకి మంచి మొగుణి ఎక్కడ కొనితేగలడు? ఆమెగతి అంతేనా, పాపం! తనూ, బీదవాడే! ఏం చెయ్యగలడు? ఆమె కసలు వివాహం కాదేమో! ఎన్నోచిక్కులు. తనకీ కాదు. తను జీవితంనుంచి పారిపోతున్నాడా?

రంగారావుకి కోపంవచ్చింది, తనమీదే. తనెక్కడికీ పారిపోవటంలేదు. హాయిగా మంచంమీద పడుకుని నిద్ర పట్టక తన్నుకుంటున్నాడు! కళ్లు మూసుకున్నాడతను. నిద్ర రాదు. ఆలోచనలు, ఊణాలూ, నిమిషాలూ, గంటలూ గడిచి పోతున్నాయి. టైమెంతయిందో? ఎంతయితే ఏం?

చివాలున మంచంమీదనుంచి లేచి తలుపు తీశాడు రంగారావు. చీకటిగా ఉంది. అలా చల్లగాలికి తిరిగితే నిద్ర పడుతుందేమో! తలుపు దగ్గరగావేసి ఆ చీకట్లోనే బయలుదేరాడు. రోడ్డంతా నిర్మానుష్యంగా ఉంది.

ఆలోచిస్తూ, మానేస్తూ, నడుస్తూ, ఆగుతూ తిరుగుతున్న రంగారావుకి ఆ చీకట్లో గట్టిగా ఓ ఎదురుదెబ్బ తగిలి

“అబ్బా”, అని రోడ్డుమీద కూలబడిపోయాడు. వేలికి కంకరాయి తగిలి నెత్తురు వస్తున్నట్టుంది. చెయ్యి తడి అయింది! దిక్కురబోయి కాసేపు ఆ వేలుపట్టుకుని అలాగే కూచున్నాడు. ఆ అవస్థలో అతనికి శారద జ్ఞాపకం వచ్చింది. అలా తన వేలినించి రక్తం వస్తుంటే ఆమె ఏం చేస్తేదో! ఆమె కట్టుకున్న షిఫాన్ సిల్క్ చీర బోర్డర్ చింపి తన వేలుకి..! ఎవరో తన హృదయంలో వీణ మీటుతున్నారని - మధుర మధురంగా.

నెమ్మదిగా లేచి నుంచుని రూమ్ కి వెళ్ళటానికి వెనక్కి తిరిగి అడుగులో అడుగు వేస్తూ రంగారావు యాదాలాపంగా ఆ కాశంలోకి చూశాడు. ఆ నీలాకాశంలో ఉజ్వలంగా తెల్లటి చుక్క ధనశకాంతలు విరజిమ్ముతూ మెదుస్తోంది! వేగు చుక్క పొడిచింది.

విస్ఫారిత నేత్రాలతో తదేకంగా చూడసాగాడు రంగారావు. విరిసిన మల్లెమొగ్గ. సూర్యుణ్ణి చిదిమి పెట్టిన దీపం. ఎర్రటి పెదవుల్లో మొలకెత్తిన చిరునవ్వు. అందాలన్నిటినీ చిలికి వెలికి తీసిన పుష్యరాగం...

ఎన్ని పోలికలు వెతికినా రంగారావుకి తృప్తికలగలేదు! అలాంటి అందాన్ని తనెప్పుడో, ఎక్కడో తప్పక చూశాడు. దిగంతాల కివతలే! చూసినప్పుడు గుర్తించాడో, లేదో, కాని లీలగా చిరపరిచితంగా ఏదో దృశ్యం మనసులో మెదుల్తోంది. అతను కళ్లుమూసుకుని మనస్సులో అన్వేషణ సాగించాడు. చప్పున ఏదో భావకిరణం మెరిసి తలెత్తి ఆ కాశంలోకి చూశాడు.

వేగుచుక్క పరిచితంగా మరోసారి తఱుక్కని పలక
రించింది—తెలిసోగకళ్ళతో.

సాందర్యానికి ఖరీదుకట్టే షరాబులాగా అత నలాగే
ఆ తెల్లటి చుక్కవైపుచూస్తూ నిలబడిపోయాడు.

స్వల్ప విషయాలు

చిక్కటి చీకటిని తదుముతూ పొగలు కక్కుతూ హడావిడిగ మద్రాస్ మెయిల్ ప్లాట్ ఫారం చేరుకుంటోంది. అప్పుడే స్టేషన్లో అడుగుపెట్టిన పోలీస్ ఆఫీసర్ రంగనాథరావు ప్లాట్ ఫారంమీద నెమ్మదిగా అడుగులు వేస్తూ కొంచెం తలెత్తి హోదా ఉట్టిపడేట్టు బ్రెయిన్ వైపు చూస్తూ రైలు పెట్టెల్ని తనిఖీ చేయసాగాడు. ఆ సమయంలో అతనికి నిస్సందేహంగా కొంచెం స్వాతిశయం కలిగింది. తను స్టేషన్లో అడుగు పెట్టాడో లేదో అలస్యానికి పేడుమోసిన ఆ మెయిల్ అలావచ్చేయటం చూస్తే ఆ బండే తనముందు నమ్రతగా హజరై గౌరవాభివందనం చేస్తున్నట్టనిపించింది రంగనాథరావుకి. అయితే అతని కిలాంటి తమాషా ఊహలు అప్పుడప్పుడు కలుగుతూండటం మామూలే కనక, వెంటనే మనసు

లోనే నవ్వి ఆ దృశ్యం చెరిపేసుకుని తనపనిలో నిమగ్నుడయ్యాడు. ఆ రైల్వో తన పైఅధికారి రావాలి. దాటిపోయిన మొదటితరగతి పెట్టెల్లో కనిపించలేదు. మెయిల్ అలిసిపోయి ఆగిపోయింది. వెనక్కితిరిగి రైలు చివరిదాకా వెళ్ళిచూచాడు. రంగనాథరావు. పైఅధికారి తన కెందుకో ఆ రోజు ముఖం తప్పించేశాడు. సరే, ఇక వెతికి లాభంలేదు. కాదులో ఇంటికి చేరి హాయిగా నిద్రపోతే కలలో దర్శన మిస్తాడేమో మహానుభావుడు ! రంగనాథరావు తను అనవసరంగా స్టేషన్ కి వచ్చి నందుకు విసుక్కుని మెయిల్ వైపు కొంచెం కోపంగా పరకాయించి చూచాడు. ఆ కోపదృష్టులకి చలించి భయపడినట్టుగా మద్రాస్ మెయిల్ ఆక్రోశించింది. గంట గణగణ మోగుతోంది రంగనాథరావు చెవుల్లో. అతడు ఒక్కసారి తీక్షణంగా ప్లాట్ ఫారం ఆ మూలనించి ఈ మూలదాకా చూశాడు. ఈలవేశాడు గార్డు. పచ్చలాంతరు కాంతి పుంజాలు విరజిమ్ముతోంది. బరువుగా కదిలింది మెయిల్.

ఏమీతోచక జనాన్ని ఉబుసుపోకగా పరికిస్తున్న రంగనాథరావు కళ్లు ఓ యువకుడిమీద నిలిచి రకీమని అక్కడే ఆగిపోయాయి. అత డేవరో గాభరాగా అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నాడు. ముఖంలో ఆందోళన కనిపిస్తోంది. ఎందుకో సమో చుట్టుపక్కల తచ్చాడుతూ అకస్మాత్తుగా రంగనాథరావుని చూసి ఒక్కక్షణం ఆగి, తేరిపారచూసి వెనక్కితిరిగి గబగబ నడిచి వెళ్ళసాగాడు. పోలీస్ ఆఫీసర్ రంగనాథరావుకి ఏదో అనుమానం తట్టింది. అత డలా బి తరచూపులు చూస్తూ తనని కనిపెట్టి తటాలున తప్పుకోటంలో

అత నేదో నేరంలో ఇరుక్కునట్టు వెల్లడవుతూనే ఉంది. ఈ ఆలోచన కలగగానే రంగనాథరావు ఆ యువకుడికోసం గాలించసాగాడు. ప్లాట్ ఫారమంతా కలయచూసి వెయిటింగ్ రూమ్ లోకి వచ్చేసరికి సాక్షాత్తు ముమ్మారులూ ఆ యువకుడి రూపమే ప్రత్యక్షమైంది. అయితే వెనక్కితిరిగి కూర్చుని రాండ్ టేబిల్ మీదికి వంగి ఏదో రాసుకుంటున్న భంగిమలో ఉండటంవల్ల, రంగనాథరావు అనుమాన నివృత్తి కోసం మరింత దగ్గరగా అతని వెనకగా వచ్చి చూశాడు. అతడే, సందేహంలేదు. ఆ తలకి చుట్టిన మట్లరు, ఇన్ షర్టు, జాన్ బ్రౌజరు - అతన్ని పట్టి ఇచ్చాయి. రంగనాథరావు కుతూహలంగా అతని బుజాల మీదుగా నంగి చూడసాగాడు. ఆయువకు డేదో రాస్తున్నాడు. వెనకాల అలికిడి విని అనుమానంగా అతను వెనక్కి తలతిప్పి తెల్లబోయాడు. ఇద్దరి చూపులూ క్షణకాలం కలిసి వేరయ్యాయి. రంగనాథరావు కొంచెం తటపటాయించాడు. ఆ యువకుడి ముఖంలో కోపం, ఆవేశం, అసహ్యం పోటీలు పడుతున్నాయి. ముఖం చిట్లించుకుని, “ఇతర ఉత్తరాలు దొంగచాటుగా చదవటం పెద్దమనిషి తరహా అనిపించుకోదు”, అని చీదరింపుగా అన్నాడు. రంగనాథరావు వెంటనే ఏమీ జవాబివ్వలేదు. తాపీగా పక్క నవున్న కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. తరవాత జేబులోంచి సిగరెట్ కేస్ తీసి, ఓ సిగరెట్ వెలిగించి పొగ వదుల్తూ ఆ యువకుడివైపు అలాగే చూడసాగాడు. ఆ వైఖరికి అతనికి వొళ్లుమండి చివాలున లేచి వెళ్ళిపోబోయాడు. కాని రంగనాథరావు అధికారస్వరంతో కొంచెం బిగ్గరగా

“ఆగండి, మీతో కొంచెం మాట్లాడాలి,” అన్నాడు. ఆ యువకు డేమీ మాట్లాడకుండా నిర్లిప్తంగా కుర్చీలో మళ్ళీ కూర్చున్నాడు.

“మీ పేరేమిటి?”

“ఫలానా”, నిర్లక్ష్యంగా జవాబిచ్చా డాయువకుడు.

“సరిగా జవాబులు చెప్పటం మంచిది”, రంగనాథరావు స్వరంలో కొంచెం చిరాకు ధ్వనించింది.

“మీ రనుకున్నదే”, అన్నాడతను.

“నే ననుకునే దేమిటి? నీ పేరేమిటో నా కెలా తెలుస్తుంది?” అని విసుక్కున్నాడు రంగనాథరావు.

ఆ యువకుడు కొంచెం పొడిగా నవ్వి “పేరు తెలియకుండానే మాట్లాడటాని కెలా వచ్చింది?” అన్నాడు.

రంగనాథరావుకి అరికాలిమంట నెత్తి కెక్కింది. కోపంగా అన్నాడు. “నేరస్థుల పేర్లేమిటో ముందుగా విచారించాలిసిన అవసరం నా కేమీలేదు.”

ఈ మాటలకి ఆ యువకుడు విసుపోయి అపనమకంతో రంగనాథరావు వైపు తేరిపారచూచాడు. అతని కళ్ళలో ఏదో సందేహం తొంగిచూస్తోందనే విషయం పోలీసు ఉద్యోగి రంగనాథరావు వెంటనే గమనించాడు. తను తొందరపడ్డా డేమో ననిపించిందతనికి. సర్దుకుంటున్నట్టుగా “సరే నే నా ఉత్తరం చూడవచ్చా?” అని తగ్గుస్వరంలో అన్నాడు.

“క్షమించండి, అది వ్యక్తిగతమైనది.” అనేశాడతను.

రంగనాథరావు కుర్చీకి జేరగిలబడి గట్టిగా పొగపీల్చి వెయిటింగ్ రూమ్ చుట్టూ ఒకసారి చూసి వొదిలేశాడు. సరిగా అదేసమయంలో తలుపుదగ్గర ఇద్దరు ముగ్గురు యువకులు తారట్లాడుతూ లోపలికి రావటానికి సందేహిస్తుండటం గమనించి 'ఏం కావా', లన్నట్టుగా వాళ్ళవైపు చూసి తల ఎగర వేశాడు. ఆ సంజ్ఞతో వాళ్ళకి ధైర్యం వచ్చి సరాసరి లోపలికివచ్చి ఏదో లిస్తుతీసి రంగనాథరావుకి చూపిస్తూ 'తుపానుబాధితుల సహాయార్థం', అని నసిగాదు. కోపమూ నవ్వుకూడా కలిసి వచ్చేసరికి రంగనాథరావు తప్పనిసరిగా చిరునవ్వునవ్వి 'ఈ చందాలకి వేళా పాళా లేదా?' అన్నాడు. 'సంఘసేవ అవన్నీ గుర్తించదండీ', అని, తన సమాధానం హుందాగానే ఉన్నదని గర్వంగా చూశాడు ఆ బృందనాయకుడు. చందాలలిస్టు ఓసారి పైనించి కిందికిచూసి వాపసు ఇచ్చేశాడు ఆఫీసర్. పదులూ, పదిహేన్నూ వేశారు చాలామంది.

"తమరు....." అసంపూర్తిగా ఆగాడు చందాల వసూలుదారు. పెదవి విరిచాడు రంగనాథరావు.

"ఏదో తమకు తోచినది—"

ఆ మాటలకు మధ్యలోనే అడ్డొచ్చి అన్నాడు రంగనాథరావు.

"చాలామంది వేశారుగా చాలైండి".

"తమలాంటివారే అలా అనుకుంటే—" ఆశక్తోద్ధి నమ్రతగా అడుగుతున్నా డతను. కాని చూస్తూచూస్తూ పదో పదిహేనో వాడులుకోబుద్ధి పుట్టలేదు రంగనాథరావుకి.

వెళ్ళిపోమ్మని ఖచ్చితంగా చెప్పేశాడు. ఆఖరి విజ్ఞప్తి చేయ సాగా డతను.

“మీరిచ్చే ప్రతి రాగిదమ్మడి ఒక బీదవాడి అతి ప్రాథమిక అవసరాలకు కొంతకుకొంతైనా సహాయపడుతుంది. ప్రతి అణా ఒక బీదవాడి ముఖ్యావసరాలకు...”

“ఎవ రా బీదవాడు?”

“లక్షోపలక్షులు. ఎందరెందరో దరిద్రనారాయణులు.”

“అయితే సరే. అందరికీ మనం ఎక్కడ సహాయం చేస్తాం? అది సంభవమేనా?” అని గడుసుగా నవ్వి, ఇహ వెళ్ళమన్నట్టుగా గడియారంవైపు చూసుకుని, ఒకసారి దగ్గి ముఖం కొంచెం గంభీరంగా పెట్టాడు రంగనాథరావు. అదే తక్షణాన అతడు ఊహించని సంఘటన జరిగిపోయి అతనిని ఆశ్చర్యచకితుణ్ణి చేసింది. తేను అనుమానించిన యువకుడు చప్పున పర్సు తీసి నోట్లన్నీ బయటికి లాగి చందా ఇచ్చే శాడు. ఈ ఆకస్మికసంఘటనకి స్తంభీభూతులై ఆ చందాల బృందంవారు ఏమనటానికీ నోరురాక ఏదో కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా నసిగి వెళ్ళబోతూ ఏదో జ్ఞాపకం వొచ్చినట్టు ఆగి, ఆ యువకుడి పేరు అడిగారు. నిర్లిప్తంగా అతను, “శేఖరం”, అన్నాడు. ఆపేరు రాసుకుని మళ్ళీ ఇంకోసారి కృతజ్ఞత చెప్పేసి రంగనాథరావువైపు కొంచెం చులకనగా చూసి, వెళ్ళిపోయారు చందాలవారు. ముఖం కొట్టేసినట్లయి ఆ ఉద్యోగి శేఖరంవైపు చూడలేక తల దించుకొని, ఇంతలో ఏదో తళుక్కున మనసులో మెరసినట్లయి హేళనగా అన్నాడు.

“సొంత డబ్బేనా?”

శేఖరం జవాబివ్వదలచుకోక మాట్లాడకుండా ఊరు కున్నాడు. ఆఫీసర్‌కి కోంచెం ఉక్రోశం వచ్చింది. పౌరుషంగా అన్నాడు.

“ఆ ఉత్తరం నేను చూడాలి.”

“చూశారుగా”, ఈసడింపుగా అన్నాడు శేఖరం.

“లేదు. చూడాలి”.

“కారణం ?”

“మీ ప్రవర్తన అనుమానాస్పదంగా ఉంది. చదువు కున్నట్టుగా కనిపిస్తున్నారు. నాకిబ్బంది కలిగించకండి.”

ఆ మాటలభావం గ్రహించి ఉత్తరం అతనిమీద పడే శాడు శేఖరం నిర్లక్ష్యంగా. రంగనాథరావు చదవసాగాడు.

“ప్రియమైన రోజా,

ఈ రాత్రి మద్రాస్ మేయిల్ మనిద్దరికోసమే హుటా హుటిగా వస్తోందనుకున్నాను. నన్ను అపహసించి అది వెళ్ళిపోతుంటే కుంగిపోయాను. గుండె పగిలిపోతే బాగుండు ననిపించింది. నువ్వురా లేదు. కారణం తెలుసు. పరిస్థితు లన్నీ మనకు వ్యతిరేకమే. బతికి బావుకు నేదేమిటి ? నిన్ను తోభ పెట్టడమేగా ! సెలవియ్యి.

నీ

శేఖరం”

చేసేది పోలీస్ ఉద్యోగమే అయినా రంగనాథరావుది జాలిగుండె. ఉత్తరం చదివిన తరవాత అతనికి శేఖరం మీది కోపం పోయి ఆ స్థానంలో జాలి కలిగింది.

“పాపం, ప్రేమోపహతుడు”, అనుకున్నాడు. శేఖరం వైపు దయతో నిండిన కళ్ళతో చూశాడు. కాని అతడు తలవంచుకునే వున్నాడు.

“ఏమిటోయ్ ఈపని?” కొంచెం చనువుగా అడిగాడు రంగనాథరావు. శేఖరం జవాబివ్వలేదు.

“ఎవరా అమ్మాయి?” ప్రత్యుత్తరం లేదు శేఖరం దగ్గర్నుంచి.

“ఇందుకా అంత ఆదుర్దాగా ప్లాట్ ఫారం మీద కాలు కాలిన పిల్లిలా తిరిగావు! ఎందుకో అనుకున్నాను”, తేలిగ్గా నవ్వాడు రంగనాథరావు.

ఆ నవ్వుకి శేఖరం ఓసారి తలెత్తి అతనివైపు చూసి మళ్ళీ పక్కకి తిప్పి ఏదో ఆలోచించసాగాడు. వ్యవహారం తను ఊహించిన విధంగా షరిణమించటంలేదు. “ఆ అమ్మాయి నిన్ను నిజంగా ప్రేమించిందా?” కొంచెం కుతూహలంగా అడిగాడు రంగనాథరావు. ప్రేమవ్యవహారాల్లో సంబంధం కలిగించుకోటం ఆ పోలీస్ ఆఫీసర్ కి అదే మొదటిసారి. ఈసారి శేఖరం నోరువిప్పాడు.

“మనస్సాక్షిగా.”

“సాక్ష్యం?”

“ఆమెకి నేనూ, నా కామె.”

“అయితే మరి పెళ్లెందుకు చేసుకోలేదు?”

“అనేక ఆటంకాలున్నాయి”, అన్నాడు శేఖరం విస్మయంగా.

“ఏమిటవి?”

“నాకు వేలకివేలు లేవు. పెద్దపెద్ద చదువులు లేవు. గొప్పగొప్ప సంబంధీకులు లేరు. కామధేనువులాంటి ఉద్యోగం లేదు.”

“అయితే ఏమున్నాయి?” అప్రయత్నంగా కొంచెం హాస్యధోరణిలో అడిగాడు రంగనాథరావు.

“తినటానికి తిండి ఉంది. బి. ఏ., డిగ్రీ ఉంది. సాహిత్య సంగీతంలో ప్రవేశం ఉంది. అన్నిటినిమించి హృదయం ఉంది”, అన్నాడు శేఖరం ఆత్మగౌరవం ఉట్టిపడేలా.

“మంచిదే. మరి అభ్యంతరం ఏమిటి?” అడిగాడు రంగనాథరావు నిజంగానే అర్థంగాక. శేఖరం కళ్ళెత్తి ఆయన వైపుచూస్తూ విషాదంగా నవ్వాడు.

కాని ఆ అమ్మాయి తండ్రికి కావలసినవి అవికావు. కాబోయే అల్లుడు విదేశాల్లో డిగ్రీలు ఫౌండిరావాలనీ, మంచి సంప్రదాయం అయి ఉండాలనీ, వరాంతరం పనికిరాదనీ ఏవేవో ఊహలున్నాయి ఆయనకి”, అంటూ నిట్టూర్చాడు శేఖరం.

“ఓహో, అలాగా!” అని మళ్ళీ సందేహంగా “ఆయన్ని అడిగిచూశావా?” అన్నాడు రంగనాథరావు.

“ఎందుకూ? లాభంలేదు.”

“ఆ అమ్మాయి అడిగింది కాబోలు.”

లేదన్నాడు శేఖరం.

రంగనాథరావు బిగ్గరగా నవ్వాడు. భావంగ్రహించి శేఖరం అందుకున్నాడు.

“అవసరం లేదు. ఆయన స్వభావం ఆమెకి పూర్తిగా తెలుసు. ప్రతి చిన్న విషయంలో ఆయన పేచీకోరేనట. సహనం అంటే అయనకి అర్థం తెలియదుట. తనమాటే తనదిట. ఏమాత్రం అభ్యుదయ భావాలు లేనని, తను కాలేజీలో చేరేటప్పుడే ఈ విషయాలన్నీ హెచ్చరించాడని ఆమె నా కెన్నోసార్లు చెప్పింది. అందుకే ఆయనకి తెలియకుండా మద్రాసులో వివాహం చేసుకుందామని నిశ్చయించుకున్నాము. కాని నేను దురదృష్టవంతుణ్ణి తేలిపోయింది.”

“అందువల్ల ఆత్మహత్య చేసుకుందామనుకున్నావా?” అన్నాడు రంగనాథరావు కొంచెం మందలింపుగా.

“ఏం చెయ్యను?” అన్నాడు శేఖరం నిస్సహాయంగా.

“అందుకేనా అంత ఉదారంగా కరెన్సీ నోట్లన్నీ పంచి పెట్టేశావు?” రంగనాథరావుస్వరంలో ఒక విధమైన ధ్వని గమనించిన శేఖరం ఏమీ బదులు చెప్పలేక ఊరుకున్నాడు.

“ఆత్మహత్య నేరమని తెలుసా?”

“కావచ్చు.”

“ఇప్పుడు నిన్ను ఆత్మహత్యాప్రయత్న నేరంకింద అరెస్టుచేస్తే ఏంచేస్తావు?”

“మీ ఇష్టం”, అన్నాడు శేఖరం నిర్లక్ష్యంగా.

“ఈప్రయత్యం విరమించుకుంటానని హామి ఇస్తే నీ దారిని నువ్వు, నాదారిన నేనూ పోవటానికి నాకు అభ్యంతరం లేదు. కాని నీ హామిపట్ల నువ్వు నిజాయితీగా ఉండాలి.” అని అతనివైపు ఆశగా చూశాడు పోలీసు ఆఫీసర్.

“క్షమించండి. నాకు జీవితంమీద ఆశలేదు.”

“కాని ఆత్మహత్య నేరం, అన్యాయం, పిరికితనం, ఆలోచించు.” శేఖరం జవాబివ్వలేదు.

“ఏం?” అన్నాడు రంగనాథరావు ఒప్పకోమన్నట్టు.

“క్షమించండి”, అన్నాడు శేఖరం.

“అయితే నిన్ను అరెస్టు చేయక తప్పదు.”

“మీ ఇష్టం”.

“ఆల్ రైట్, పద”, విసుగ్గా అన్నాడు పోలీస్ ఆఫీసరు.

తీవ్రమైన ఆ కంఠం విని కొంచెం చలించాడు శేఖరం. అంతకోపంలో ఆయన్ని చూడటం అతని కదే ప్రథమం. బరువుగా అడుగులు వేసుకుంటూ నడవసాగాడు. ఇద్దరూ స్టేషన్ ఆవరణ దాటి బయటికి వచ్చారు. వెన్నెల మసక మసగ్గా మబ్బుల్లోంచి జారి పడుతోంది. వెన్నెల్లో రంగ నాథరావు ‘టూసీటర్’ నల్లగా మెరుస్తోంది. డ్రైవరు కనిపించక చుట్టుప్రక్కల చూశాడు రంగనాథరావు. మూరంలో బీడీ కాల్చుకుంటూ అతడు ఎవరితోనో ముట్టాడుతున్నాడు. యజమాని కేక విని అతడు అదరిపడి

ఒక్క పరుగులో అక్కడికి చేరుకున్నాడు. రెండు తప్పులు చేశాడు తను. కారుదగ్గర హజరు కాలేకపోవటం, బీడీ కాల్చుకుంటూ ఆఫీసరుగారి కంట పడటం, కోపంగా అరిచాడు రంగనాథరావు.

“ఎన్నిసార్లు చెప్పాను నీకు ఆ వెధవ పని చెయ్యద్దని. కారుదగ్గర రెడీగా ఉండవు. నా ఎదుట బీడీ కాల్చటం మానవు.”

“సార్”, అన్నాడు డ్రైవర్ బతిమాలుకుంటున్నట్టు.

“ఇప్పటికి వందసార్లు ఉద్యోగంపీ కేశాను. ఏంలాభం?” గొణ్ణుకున్నాడు ఆఫీసర్.

అంటే మళ్ళీ వందసార్లు ఉద్యోగం ఇచ్చాడన్నమాట అని నవ్వుకున్నాడు శేఖరం.

“సార్”, అన్నాడు డ్రైవరు తమించమన్నట్టు.

ఇద్దరూ కార్లో కూర్చున్నారు. కారు కదలబోయే సమయానికి ఓ యువకుడువచ్చి ‘నమస్కారమండీ’, అన్నాడు.

“ఓ నువ్వటోయ్, మూర్తి, ఏం ఇలావచ్చావు? రా, కూర్చో, ఇంటికేనా?” అని రంగనాథరావు అతన్ని నవ్వుతూ పలకరించాడు. అతను కార్లో కూర్చోగానే కారు బయల్దేరింది.

“ఏమిటోయ్, విశేషాలు మూర్తి?”

“ఆఫీసర్ గారు రేపు మధ్యాహ్నం వస్తామన్నారండీ”, అన్నాడు మూర్తి.

“ఆఫీసర్ గా రెవరు?” అని కనుబొమ్మలు చిట్లించి అడిగాడు రంగనాథరావు.

“డి. ఎస్. పి. గారండీ.”

“ఓహో నీ కెలా తెలిసింది?”

“నేను వారి కాంప్ క్లర్కుని గదండీ!”

“కాంప్ క్లర్కు! ఎప్పట్నించీ?”

“సుమారు ఓ నెల రోజుల్నుంచీ.”

“బి. ఏ. ఆనర్సు., ఇంకా సంవత్సరం చదవాలికదూ నువ్వు?”

“అవును కాని మా నేశానండీ.”

“మా నేశావా? ఎందుకూ?”

మూర్తి ఓ నిట్టూర్పు విడిచాడు.

“మా కుటుంబ వ్యవహారాలు మీకు తెలియనివిగావు గదండీ. అసలే బీద సంసారం. అందులో పెద్ద సంసారం. అందరికీ నేనే దిక్కు. అదొకటి తక్కువైనట్టు ఈస్థిలోనే నేను మా మేనమామ కూతుర్ని పెళ్ళి చేసుకోవలసి రావడం—ఇన్ని బాధ్యతలు నెత్తిమీద పెట్టుకొని సంసారాన్ని ఈ సుమరావాలంటే చదువుకికూడ యింక డబ్బెక్కడనించి నొస్తుంది?”

“అదేమిటి, ఎక్కడా ప్రయత్నం చెయ్యలేదా?” అన్నాడు రంగనాథరావు.

“చెయ్యకేం. అన్ని ప్రయత్నాలూ ఆయాయి. అవి విఫలమయ్యాయి.”

“మరి ఇంతవరకు ఖర్చు పెట్టిందంతా వ్యర్థంకదూ ?”

“అదంతా జ్ఞాపకంచెయ్యకండి. తలుచుకున్నప్పుడల్లా గుండెల్లో బాధగా వుంటుంది.”

“ఈ సంవత్సరం పూర్తిచెయ్యకపోతే, ఇహ తర్వాత వీలేదు కదూ ? శ్రమంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీరే !”

“అది నా దురదృష్టం. గుమాస్తాగిరి రాసిపెట్టి ఉంటే పై చదువు లెలా అబ్బుతాయి.”

“అడగవలసిన వాళ్ళందరినీ అడిగావా ?”

“ఒక్కసారికాదు.”

“నన్ను అడిగినట్టు జ్ఞాపకంలేదే.”

మూర్తి చకితుడై రంగనాథరావువైపు చూశాడు.
“మిమ్మల్నా ? మిమ్మల్ని... అడుగుదామనే అనుకున్నాను కాని... సాహసించలేదు.”

“ఎందుకూ ?” యథాలాపంగా అడిగినట్టు అడిగాడు రంగనాథరావు.

మూర్తి జవాబివ్వలేదు.

“ఇవ్వననుకొని ఉంటావు-ఏం ?”

ఏం సమాధానం చెప్పాలో మూర్తికి తెలియలేదు.
“పోనీ, ఇస్తే తీసుకుంటావా ?”

“ఎంతమాట !” అన్నాడు మూర్తి ఉక్కిరి బిక్కిరై.
“ఓ వెయ్యి రూపాయలు సరిపోతుందనుకొంటాను. నీ యిష్టంవచ్చినప్పుడు తీర్చుకోవచ్చులే.” ఈ బౌద్ధార్యం మూర్తిని సంతోషాశ్చర్యసాగరాలలో ముంచివేసింది.

కలలోకూడ అలా జరుగుతుందని తను అనుకోలేదు. రంగ నాథరావుగారు తనకి వెయ్యిరూపాయలు అప్పివ్వటం సంభవమౌతోంది. తను మొదట ఆయన దగ్గరికి ఎందుకు వెళ్ళలేక పోయాడు ! కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా అన్నాడు :

“మీ మేలు జన్మలో మర్చిపోలేను. పోయిందనుకున్న ఆనర్స్ డిగ్రీ మీరు ప్రదానం చేస్తున్నారు. రెండేళ్లు భుక్తి కోసం మీ పిల్లలకి చదువు చెప్పినంతమాత్రాన మీరు చూపించే ప్రేమవాత్సల్యాలు నాజీవితంలో ఎప్పుడూ మర్చిపోలేను...”

అతని వాక్ప్రవాహానికి మధ్యలోనే అడ్డొచ్చి “పరవా లేదులేవోయ్, దీనికింత బ్రహ్మాండంగా బ్రహ్మరథం పడతావేమిటి, ఇహచాల్లే”, అంటూ నీటుకి జేరగిలబడ్డాడు రంగ నాథరావు. శేఖరానికిమాత్రం ఇదంతా కలలా కనిపించింది. ఒక్క పదిరూపాయలు చందాఇవ్వటానికి వెనకాడి వెయ్యిరూపాయలు సునాయాసంగా ఇంచుమించు ఊరికే ఎవరికో ఇచ్చివెయ్యటం అతనికి అర్థంకాలేదు.

అత నా ఆలోచనలో ఉండగానే మూర్తి దిగిపోయి సెలవుపుచ్చుకోటం జరిగింది.

“ఏమోయ్, మనసు మార్చుకున్నావా ?” అన్నాడు రంగనాథరావు.

“క్షమించండి”, అన్నాడు శేఖరం.

“డ్రైవర్, పోలీసు స్టేషన్ కి పోనియ్యి”, అని ఆజ్ఞాపించి ఆస్రులించాడు పోలీస్ ఆఫీసర్. కొద్దిక్షణాలాగి, “రాయన

భాస్కరుడి తరువాత మీరేలా ఉండే", అని వ్యంగ్యంగా అన్నాడు శేఖరం.

రంగనాథరావు ఇంకోసారి ఆవులించి, జేబులోంచి సిగరెట్ కేస్ తీసి తెరిచి అందులో సిగరెట్లు కనిపించక పోయే సరికి కోపంగా రపీమని మూసేసి "ఎన్ని చెప్పినా ఇంతే," అని గొణుక్కుని శేఖరంవైపు తిరిగి "సిగరెట్ ఉందోయ్?" అని అడిగాడు. వెంటనే శేఖరం సిగరెట్ పాకెట్ తీసి ఇచ్చాడు. "థాంక్స్", అని సిగరెట్ తీసుకుని ముట్టించి పొగ గుప్పన వాదిలి శేఖరంతో "నువ్వుకూడా కానీ", అన్నాడు రంగనాథరావు. శేఖరం కొంచెం సిగ్గుగా "తమలాంటి పెద్దల దగ్గర ఆపని చెయ్యనులెండి", అనటంతో రంగనాథరావు కొంచెం విస్మయంగా అతనివైపు చూశాడు.

"మా డ్రైవర్ కి ఎన్నిసార్లు చెప్పినా బుద్ధిలేదు. తార తమ్యాలు పాటించక్కర్లేదూ, ఏమంటావ్?" అని చనువుగా అంటూ శేఖరం భుజంమీద చెయ్యేశాడు.

"అవునవును", అన్నాడు శేఖరం.

"ఉద్యోగం ఎన్నిసార్లు పీకేశానో! మళ్ళీ ఉద్యోగం దొరక్క బాధపడతాడని జాలిపుట్టి వేసుకుంటూనే ఉన్నా ననుకో. నాకు చక్రవర్తి కోపం వస్తుంది. కాని త్వరలోనే తగ్గుతుంది. ఆలోపం నాదేనంటావా? లేక నాకు కోపం తెప్పించే వాళ్ళదంటావా?"

"ఊ", అన్నాడు శేఖరం జవాబు అనవసరం అన్నట్టు.

“నేను బయటికి వెళ్ళేటప్పుడు నాసిగరెక్టరేట్ నిండా సిగరెట్లు పెటమని మా ఆవిడకి ఎన్నిసార్లు చెప్పానో! ఎప్పుడూ కొత్తే. ఇప్పుడు నువ్వే చూశావుగా. ఇదీ వరస. నాకు చక్రవర్తి మండుకొస్తుంది. వెంటనే ఏదో అనేస్తాను. నాకు ఓర్పులేదంటారు. నేనంటే లక్ష్యంఉండి, గౌరవం ఉంటే అటువంటి పొరపాట్లు ఆమె చెయ్యకుండానే ఉంటుంది. నేను కోప్పడకుండానే వుంటాను. నేననేవాడిని వున్నానని నేను జ్ఞాపకం చేసుకోటం తప్పంటావా?”

స్నేహితుడితో చెప్పకుంటునట్టుగా ఆయన అలా అంటుంటే శేఖరం విస్మితుడౌతూ వింటున్నాడు.

“నేనుమాత్రం కిరాతకుణ్ణా? ఓసారేమైందో తెలుసా? ముఖ్యమైన ఆఫీసుకాగితం మా ఆవిడ పక్రవర్తి చింపేసి నెయ్యి కరగ పెట్టింది. కాలిన ముక్కలు చూసిన తరువాత తెలుసు కున్నాను. ఆవిడ తెలియక చేసిందనుకో. కాని నేను ఆ సంవత్సరం రివర్తయాను. ఐనా మా ఆవిడని పల్లెత్తుమాట అనలేదనుకో. అసలా సంగతే ఆవిడకి తెలియదు. నాకు ఓర్పు లేదంటావా నువ్వుకూడా? చడామడా తిట్టేసి ఉండును. కాని ఆమె ఎవరు—నా భార్యకదా!” అంటూ రంగనాథరావు ఆకస్మికంగా ఏదో ఆలోచనల్లో పడిపోయాడు. కారు రంయి మని పరుగెడుతోంది.

“పోలీస్ స్టేషన్ సార్”, అని కేకేశాడు డ్రైవరు.

రంగనాథరావు ఉలిక్కిపడి శేఖరంవైపు జాలిగాచూచి “ఏమోయ్”, అని కొంచెం ప్రాధేయపూర్వకంగా అన్నాడు.

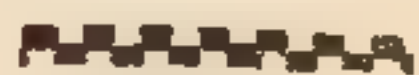
“నేను మనసు మార్చుకున్నానండీ” అన్నాడు శేఖరం చిరునవ్వుతో.

“గుడ్, వెరీ గుడ్”, అంటూ ఉత్సాహంగా రంగ నాథరావు అతని బుజంతట్టి జేబులోంచి ఉత్తరంతీసి పర్రున చింపేశాడు. “చెపితే నీకు సహాయంచేస్తాను. ఆ అమ్మాయి తండ్రి ఎవరు?” “పోలీస్ ఆఫీసర్ రంగనాథరావుగారు”, ఆయన కళ్ళలోకి సూటిగా చూస్తూ చెప్పాడు శేఖరం.

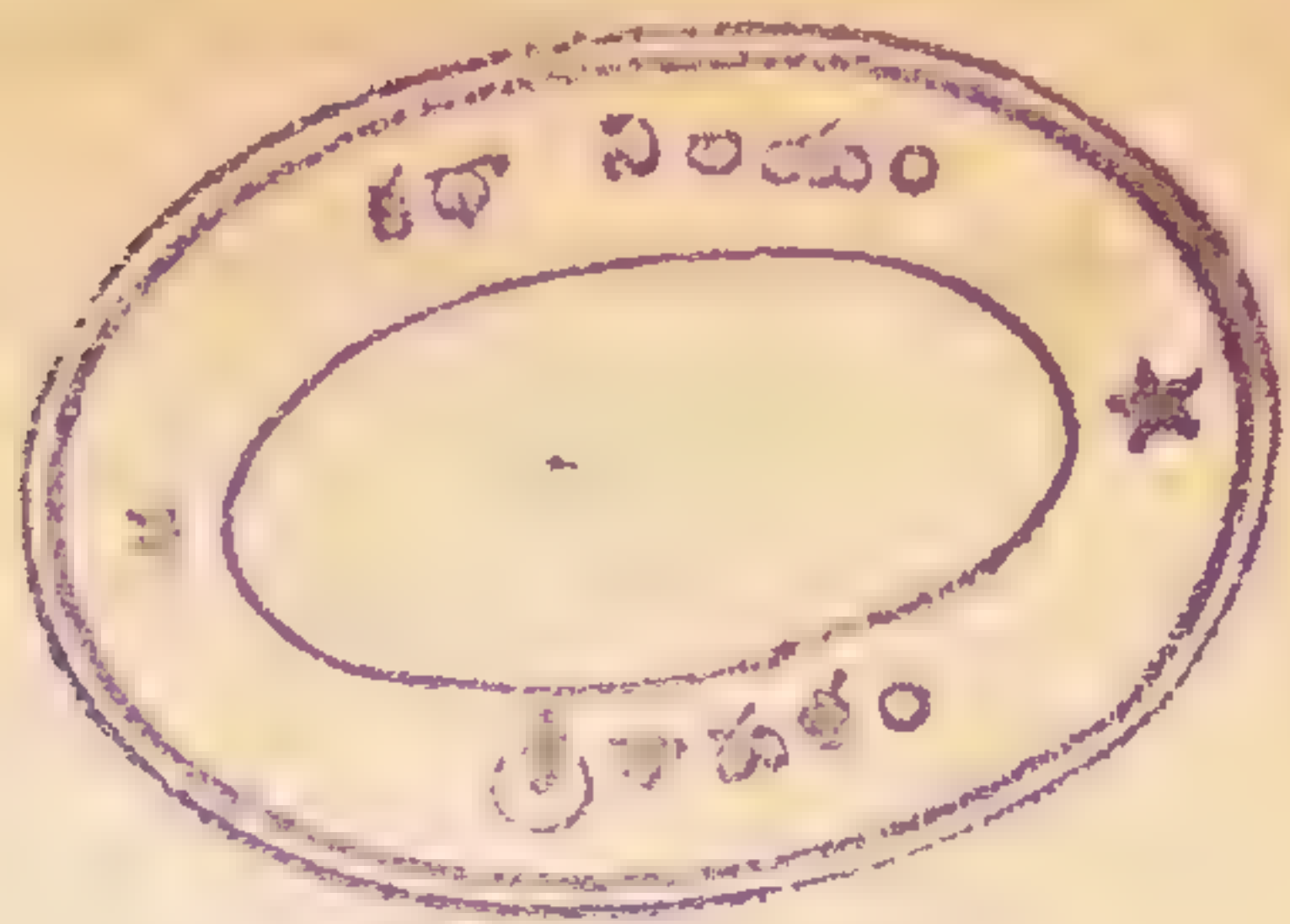
ఉలిక్కిపడి శేఖరంవైపు అయోమయంగా చూశాడు రంగనాథరావు. కొద్ది క్షణాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచిపోయాయి.

“ఇందుకా, నేను రైల్వే స్టేషన్ కి వెడుతున్నానంటే సరోజ అలా తెల్లబోయింది.”

రంగనాథరావు ముఖం కందగడ్డలా ఎరుపెక్కింది. కాని ఆయనతో ఆమాత్రం పరిచయం కలిగిన తరవాత పరిస్థితి ఎలా అదుపులోకి తెచ్చుకోవాలో తెలియనంత తెలివి తక్కువవాడు కాదు శేఖరం.

ఆలోచన - అనుభూతి

హాలంతా జనంతో క్రిక్కిరిసింది. కొత్త తెలుగు చిత్రం మొదటి రాత్రి మొదటి ఆట ఆడుతోంది. కథ చకచక సాగిపోతోంది. సన్నివేశాల్లో ప్రతిబింబించే వాస్తవికత కథా సంవిధానంలో ఆసక్తిని కలిగిస్తూండటంవల్ల ప్రేక్షకులు కథా గమనంలో లీనమౌతున్నారు.

యువతీ యువకులు - నాయికా నాయకులు - అన్యోన్యం ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకున్నారు. గృహప్రవేశం జరిగింది. రాత్రి. నాట్యరాణి నాట్యప్రదర్శనం. కలవాళ్లు మరి. అందులో, నాయకుడు స్థానిక ప్రముఖుడు. ఔచిత్య భంగం లేదు. నాట్యరాణిని దంపతులకి పరిచయం చేస్తున్నారు.

“ప్రసిద్ధ నర్తకి.....” వగైరా, వగైరా.

“పెళ్ళికుమారుడు-పురప్రముఖుడు”, వగైరా, వగైరా.

నాయకుడు చిన్నగా నవ్వాడు సవినయంగా.

రాణి—నాట్యరాణి—ఓరగా చూసింది. నవ్వింది.
అందులో కొంతెతనం ఉంది.

ఆ నవ్వు !

స్త్రీలకై ప్రత్యేకించిన స్థానంలో ఫస్టుక్లాస్ సోఫాలో కూచున్న మనోరమ గుండె గతక్కుమంది. ఆ నవ్వు ఆమెకి నచ్చలేదు. కొత్తగా పెళ్ళయిన యువతీ యువకులు. వాళ్ళ ముందర రాణి అలా నవ్వుటం—అన్యాయం.

మనోరమ ముఖం చిట్లించుకుంది.

పరిచయం అయింతరవాత నేపథ్యంలోకి వెళ్ళబోతూ రాణి మరోసారి వాలుగా నాయకుడివైపు చూసింది. అతనూ అదే సమయంలో చూశాడు. ఆమె చిన్నగా నవ్వింది. అత నామెవైపు అలాగే చూస్తున్నాడు.

నాయకు డలా చూడటం ఫస్టుక్లాసులో పురుషుల ప్రత్యేక స్థానంలో కూచున్న రంగారావుకి నచ్చలేదు.

పెళ్ళయి రెండు రోజులు కాలేదు.

అతనలా ఆమెవైపు చూస్తాడేం !

నాయిక నాయకుడిని నెమ్మదిగా తట్టింది. అతడు ఉలిక్కిపడి ఆమెవైపు చూసి చిన్నగా నవ్వి ఆమెచేతిని తన చేతిలో తీసుకున్నాడు.

రంగారావుకి తృప్తిగా ఉంది.

రంగారావుకి కూడా కొత్తగా పెళ్ళయింది. భార్య అందం చూసి మురిసిపోతాడు.

వెంటనే రంగారావుకి భార్య జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆమె మరెక్కడో లేదు. అదే చూల్లో స్త్రీల మొదటి తరగతిలో ముఖాసీనురాలై ఉంది. ఓసారి అటువైపు చూశాడు, ఆమె కనిపించటానికి వీలేదని తెలిసినా.

నాట్యం అద్భుతంగా ఉంది. అంటే రంగారావుకని గానీ, ప్రేక్షకులకనిగానీ అర్థం కాదు. నాయకుడు ఊరికే తల తిప్పుతున్నాడు. రాణి అతని వైపు మందహాసంతో చూస్తూ అభినయిస్తోంది.

అలా నాయకుడు తలతిప్పటం రంగారావు కేమాత్రం నచ్చలేదు. తన కంతగా నాట్యం విషయం తెలియకపోవటం వల్లగాని, ఎక్కువగా తెలియటం వల్లగాని రంగారావు కలా అనిపించిం దనుకోటం సరికాదు. నాయకు డలా తలతిప్పక పోతే ఆ వేషధారిస్థానే మరో వేషధారి బుక్ కాక తప్పదని తెలియనంత అమాయకుడుకాదు రంగారావు. అయినా నాయకు డలా తిప్పడం అతని కిష్టంలేదు.

రాణి అలా నాయకుడివైపు చిలిపిగా చూడటం మనోరమకి గుర్రుగా ఉంది.

నాట్యం విపోయింది. నాయకుడు తెగచప్పట్లు కొట్టే శాడు—అందరితోపాటు. నాయిక మర్యాదకోసం అర చేతులు రెండూ రెండుమూడుసార్లు కలిపింది.

గ్రీన్ రూమ్ లో నాయకుడు రాణిని అభినందిస్తున్నాడు—కాదు—పోగిడేస్తున్నాడు.

అది రంగారావు కిష్టంలేదని వేరే చెప్పక్కర్లేదు.
రాణి వయ్యారంగా, విలాసంగా అజంతా భంగిమలతో
ఆకరి సోంది.

ఆ అంగవిన్యాసం మనోరమకి కంటకంగా ఉంది.

నాయకుడిచూపులు రంగారావుకి అసహ్యంగా
ఉన్నాయి.

రాణి నాట్యం ఏమంత గొప్పతరగతికి చెందిందికాదు.
ఆ విషయం నాయకుడికి తెలుసు. అయినా ఆమెని పొగి
డేస్తున్నాడు. కాని పొరపాటున ఓ చిన్నమాట తూలాడు.
రాణి వెంటనే చిరు బుస్సుమంది. ముఖం ముకుళించుకుంది.

మనోరమ ముఖం విప్పింది.

రంగారావు సంతోషించాడు.

నాయకుడు పొరపాటుకి పశ్చాత్తాపపడ్డట్టుగా ముఖం
పెట్టాడు.

“మీరు సహృదయతతో స్వీకరిస్తారనుకున్నాను”,
అన్నాడు.

రాణి వేషం విప్పకుంటూ—

ఆమె నిర్లక్ష్యధోరణికి మనోరమకు ఏహ్యభావం
కలిగింది.

“అదేమిటి ? అత డలాగే నుంచుంటాడేం ?” అని
ముఖం చిట్లించుకున్నాడు రంగారావు.

రాణి వేషం విప్పకుంటూ నిర్లక్ష్యంగా నాయకుడి దగ్గరగా వచ్చి విచారకరంగా ముఖంపెట్టి, “మీది రసహృదయం అనుకున్నాను. కాని...” అని ఆగింది.

“క్షమించాలి”, అన్నాడు నాయకుడు.

“మగవాళ్ళంతా ఇంతే”, అంది రాణి.

విస్తుపోయాడు రంగారావు.

మనోరమ ఆశ్చర్యపోలేదు. ఆమెకి కొంచెం జాలి కలిగింది.

“నున్ని తహృదయాలని గాయపరచటానికి ఏమీ సంకోచించరు.”

“హూః”, అనుకున్నాడు రంగారావు.

“క్షమించాలి”, అన్నాడు నాయకుడు మళ్ళీ.

“మీరు తప్పుచేశారని ఒప్పుకుంటున్నారా?”

“నిస్సంకోచంగా,” అన్నాడు నాయకుడు, తనేమీ తప్పు చెయ్యలేదని లోపల అనుకున్నా.

“తప్పుచేసినవాళ్లు శిక్షకి లోబడటం సభ్యత,” నాయకుడు నవ్వాడు. “ఏమిటా శిక్ష?”

“రేపు మా ఇంటికి టీకి రావాలి”, నవ్వింది. నాయకుడూ నవ్వాడు.

ఆ నవ్వులు మనోరమ కేమీ నచ్చలేదు.

రంగారావు కంతకంటే బావుండలేదు.

నాయిక కాఫీత్రే తెస్తోంది.

నాయకుడు పేపరు చూస్తున్నాడు.

కాఫీ రెడీ.

నాయకుడు కప్పు అందుకోలేదు. తల నెమ్మదిగా
తిప్పి నాయికవైపు చూసి ఏదో సంజ్ఞ చేశాడు.

నాయిక చిరునవ్వు నవ్వింది. కాఫీ కప్పు నాయకుడి
నోటి కందిస్తుంటే చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

“ఇష్ట్ !”

కాఫీ కొంచెం రుచిచూసి—

నాయికవైపు కొంటెగాచూసి—

కాఫీ కప్పు ఆమె నోటిదాకా...

రంగారావుకి ఆనందంగా ఉంది.

దగ్గు—చిన్నది.

ద్వారంవైపుకి కళ్లు పరిగెత్తాయి.

“డౌన్ డౌన్”, అన్నట్టుగా ప్రేక్షకులు ఈలవేశారు.

ప్రవేశం రాణి!

మనోరమ హృదయం గతుక్కుమంది.

నాయిక కాఫీ రుచి చూడలేదు.

నాయకుడి చెయ్యి ఆగిపోయింది.

రంగారావుకి విచారం వేసింది.

టీ కప్పులో తుఫాను. “రావొచ్చునా?” అంది రాణి,
కొత్తగా పెళ్ళయిన యువతీ యువకుల్నీ, కప్పుల్నీ చూస్తూ.

“రండి”, అన్నాడు నాయకుడు.

“మీ ఆనందానికి అడ్డొచ్చినట్టున్నాను.”

“పరవాలేదులెండి.” అన్నాడు నాయకుడు కంగా
రుగా. దేనికి పరవా ? ఒళ్లు మండింది రంగారావుకి. అదేం
మాట !

రాణి వొచ్చినకారణం నాయకుడిని మళ్ళీ ఇంకోసారి
టీకి ఆహ్వానించటానికి—జ్ఞాపకం చెయ్యటానికి. ఆమె శ్రమకి
నాయకుడు నొచ్చుకున్నాడు.

“ఒకసారి పిలిస్తే మీలాంటివాళ్లు మా ఇళ్ళ కొస్తారా?”
అంది రాణి.

మనోరమ నిట్టూర్పు విడిచింది.

“అహఃహః...ఎంతమాట ! ఎందుకు రాను?” నాయ
కుడు సవినయంగా అన్నాడు.

“క్షమించాలి. తీరికలేదు,” అని నాయకుడు ఎందు
కనడు అని రంగారావుకి కోపం వొచ్చింది.

నాయకుడికీ, రాణికీ జోస్తీ ఎక్కువైతోంది.

రంగారావు దాన్ని ఏమాత్రమూ ఆమోదించలేదు.
ఈ విషయంలో రంగారావు ఏకాకి కాడు. తన చుట్టూఉన్న
జనం చిన్నగా చేస్తూన్న వ్యాభ్యానాలు—రాణీ ప్రవేశించి
నపుడల్లా చిత్ర విచిత్రమైన ధ్వనులూ రంగారావు వింటూనే
ఉన్నాడు.

నాయకుడిమీద చాలామందికి కోపం వస్తోంది.

మంచివాడల్లేనే కనిపిస్తాడే—

నువ్వు నా దగ్గరికి రావద్దని గట్టిగా చెప్పేయ్యడేం?

చెప్పేస్తే బాగుండును.

అలా చెప్పేస్తే కథ జరగటం కష్టమని రంగారావుకి తెలియకపోలేదు. కాని ఆ విషయం గురించి అత నేమీ ఆలోచించటంలేదు. ఆలోచించాలని తోచలేదు అతనికి.

టీ కోసం రాణి ఇంటికి నాయిక వెళ్ళదు. అది ఆమె కిష్టంలేదు. నాయకుడు వెడతాడు. అదీ ఆమె కిష్టంలేదు. కాని ఆమెకి భర్తమీద ఇష్టం. అందుకని అయిష్టం కనబడ నీయదు.

రాణితో కబుర్లు—నాయకుడు రాణి ఇంటిదగ్గర. అతడు గడియారం చూసుకుంటున్నాడు మాటిమాటికీ. అది రాణికి కోపకారణం.

రంగారావుకి సంతోష కారణం.

“ఆగిపోయిందా?” విసుగ్గా అడిగింది రాణి.

“ఎబ్బే, లేదు.”

“మరి అన్నిసార్లు చూస్తారేం?”

“ఔమెంతయిందో నని...”

ఏవో కబుర్లు.

మళ్ళీ గడియారం మీదికి నాయకుడి కళ్లు.

“గడియారం తప్పితే ఇక్కడచూసి ఆనందించ తగిన వింకేమీ లేవా?”

చటుక్కున తల పైకెత్తాడు నాయకుడు. ముఖంలో కొంత వింత కనిపించింది. ఆమె ముఖంలోకి చూశాడు. అదే కావాలిసింది—రాణికి.

“క్షమించాలి.”

రాణీ నవ్వింది.

“అన్ని సార్లు క్షమించమని అడక్కుడదు.”

నాయకుడి కేమనాలో తెలీలేదు. గడియారంవైపు చూడటం— పరాయింట్లో పరాయివాళ్ళ ఎదట ఎక్కువ సార్లు—మంచిది కాదేమోనని అతని కనిపించి ఉండవచ్చు; గడియారంవైపు మాత్రం చూడటంలేదు. బహుశా నిమిషాలు లెక్కపెట్టుకుంటున్నాడేమో. పరాగ్గా ఉన్నాడు. రాణి ఏదో అడిగితే జవాబివ్వలేదు. ఆమె దగ్గరగా వచ్చింది. ఆ అలికిడికి మేల్కొని గాభరాపడ్డాడు. తన చెయ్యిమీద అకస్మాత్తుగా రాణి చెయ్యి—

నాయకుడు తికమకపడ్డాడు.

మనోరమ నిరాశపడ్డది... ఈలలూ, కేకలూ !

నాయకుడు “షాక్”, తిన్నట్టు లేచి నుంచోడేం? రంగారావు మనసులో అదే ఆలోచన.

నాయకుడి పద్ధతి చెయ్యి తొలగించి చూసి “ఆరుకి ఆరు సెకండ్లు తక్కువ”, అంది. అతని కర్థం కాలేదు. తెల్లబోయి చూశాడు.

“మీరు నిమిషాలు లెక్కపెట్టుకుంటున్నట్టుగా ఉంటే, టైం చెప్పాను.”

తన పొరపాటు అర్థమైంది నాయకుడికి. తను పరాగ్గా ఉన్నట్టు కనిపెట్టింది. కనుబొమలు ఎగరేశాడు.

“క్షమించాలి”, అన్నాడు తన కర్థమైనట్టు చెప్పడానికి. రాణి నవ్వింది. “ఎన్నిసార్లు?”

నాయకుడికీ నవ్వాల్సింది.

నాయకుడికి అకస్మాత్ గా ఆమె స్వర్ణ జాపకం వచ్చినట్టుంది. చెయ్యివైపు చూసుకున్నాడు.

రాణి ఓరగా చూసింది.

ఆ చూపు!

ఆ వయ్యారం!

మనోరమకి అసహ్యం కలిగింది.

అలాగే రాణి చూస్తోంది—నాయకుడి కళ్ళూ తనవీ కలిసేదాకా, నాయకుడు తికమకపడ్డాడు. టైం ఐపోతోంది.

ఇంటిదగ్గర నాయిక చూస్తోంది గడియారం. టైం ఐపోతోంది. నాయకుడు గడియారం చూడకూడదు. షర్టు చెయ్యి గడియారం కప్పేసింది. బీచ్ కి పోయే టైం దాటి పోతోంది. నాయిక మేడమీదనించి చూస్తోంది...

అకస్మాత్ గా జాపకం వచ్చింది నాయకుడికి — బీచ్ ప్రాంతం. భార్య కళ్ళలో మెదిలింది — ఎదురు చూపులతో —

రంగారావు సంతోషించాడు.

నాయకుడు మొహమాటస్థుడు. వెళ్ళాలి. ఎలా? సందేహిస్తున్నాడు.

ఏమిటలా ఇదవుతాడేం? తక్కిమని లేచి వెళ్ళిపోలేడూ? రంగారావుకి కోపంగా ఉంది.

నాయిక ముఖం ముకుళించింది.

రంగారావుకి కూడా—

కాలెండర్ మీద తారీకులు మారిపోతున్నాయి.

అల్లుడికి, కూతురుకి పండగ ఆహ్వానం.

నాయకుడికి పనితొందర. తీరికలేదు

నాయిక ఒంటరిగానే వెళ్ళింది.

ఆ విషయం రాణికి తెలిసింది.

ఆహ్వానం...పండక్కి. టీ మాత్రమే కాదు. డిన్నర్.

నాయకుడికి అంత ఇష్టంగాలేదు.

మొహమాటస్థుడు.

ఆ విషయం రాణికి తెలుసు—మొదటినించీకూడా.

ఆ దౌర్బల్యం—

రంగారావుకి కోపకారణం.

ఆ దౌర్బల్యవినియోగం రాణికి తెలుసు. ఉపయోగించింది.

అన్యాయం అనుకుంది మనోరమ.

ఆ రాత్రి...

మనోహరమైన వెన్నెల.

మేడమీద భాళీ డాబాలో ఈజ్ ఛైర్ లో నాయకుడు.

రాణితో కబుర్లు.

డిన్నర్ గురించి పొగిడేస్తున్నాడు.

తాంబూలం ఇచ్చింది రాణి.

సిగరెట్ స్వయంగా వెలిగించటానికి సిద్ధపడ్డది.

మొహమాట పడ్డాడు—తికమకపడ్డాడు—నాయకుడు.

“అతిథులకి ఆమాత్రం సేవచేస్తే తప్పేంతేదు”, అంది రాణి.

ఈజీప్షియన్ లో పడుకున్న నాయకుడు ముందుకి వంగాడు మర్యాదగా. రాణీకూడా వంగింది.

“అబ్బా”, అంది రాణి.

రెండు తలలూ ఢీకొన్నాయి. ఈలలూ, చప్పట్లూ.

“క్షమించాలి.”

నవ్విందామె.

అతనూ నవ్వాడు. “దేబ్బ తగిలిందా?”

“ఉహూం.”

మనోరమకి వొళ్లు మండింది.

ఎందుకు తగులుంది.

అన్యాయం.

రాణిమీద మనోరమకి అసహ్యం ఎక్కువైంది. రాణి సిగరెట్ వెలిగిస్తోంది నాయకుడికి.

నాయకు డామెవైపు తేరిపారచూస్తున్నాడు.

నిప్పుపుల్లలు ఆరిపోతున్నాయి.

అని అలా ఆరిపోతూనే ఉంటాయని మనోరమకి తెలుసు. చాలామందికి వెలియకపోవచ్చు.

నాయకుడు రాణివైపు చూస్తూనే ఉన్నాడు.

వెన్నెల పడి తెల్లచీర మెరుస్తోంది.

వెన్నెల పడి ముఖపద్మం ఆకర్షణీయంగా ఉంది.

ఆమె అందాలన్నీ చూస్తున్నాడు నాయకుడు.

ఆ నల్లటి శిరోజాలూ, ఆ నున్నటి బుగ్గలూ...

సిగరెట్టు వెలిగింది.

రాణీ తల పైకెత్తింది.

పట్టుబడ్డాడు నాయకుడు.

“ఏమిటలా చూస్తున్నారు?” చిరునవ్వుతో అడిగింది.

తొట్టుపడ్డాడు.

“చెప్పండి, పరవాలేదు.”

తల తమాషాగా తిప్పతూ అంది. ఆ తిప్పటంలో తలలో గులాబీ పువ్వు కింద పడ్డది. పువ్వువైపు చూసింది రాణి. తీసుకోలేదు. నాయకుడుకూడా చూశాడు. తీశాడు. చెయ్యి చాపలేదు రాణి. ఈజీజ్చైర్ లోంచి లేచాడు. ఓరగా చూసి వెనక్కి తిరిగింది రాణి. తలలో పెట్టాడు.

ఉన్నట్టుండి గిర్రున తిరుగుతూ నృత్యం ప్రారంభించింది రాణి. తన్మయుడై చూస్తున్నాడు నాయకుడు ఆ భంగిమలు...!

మనోరమ ముఖం చిట్టించుకుంది.

రంగారావు పూర్తిగా ఆశలు ఒదులుకున్నాడు.

అలిసిపోయి గిర్రున తిరుగుతూ సోఫాలో పడి పోయింది రాణి. నాయకుడు సమీపిస్తున్నాడు.

“ఏదైనా, అకస్మాత్ గా జరగకూడదూ?” అనుకున్నాడు రంగారావు, జరగదని తెలిసి.

“టెలిగ్రాం రాకూడదూ?” అనుకుంది మనోరమ. నాయకుడు దగ్గరికి వచ్చేస్తున్నాడు.

అకస్మాత్ గా ఏ తీవ్రమైన తలనొప్పి—
మరేదో, ఇంకేదో, ఏదో వస్తే...
ఏదీ ఎవరికీ రాలేదు.

దగ్గరగా వచ్చి నుంచున్నాడు నాయకుడు.

రాణి అతనివైపు తమాషాగా చూసింది.

సంకోచిస్తున్నాడు నాయకుడు.

తలలో గులాబీపువ్వు తీసింది రాణి.

నాయకుడు తొట్టుపాటు పడ్డాడు.

రంగారావు ఆశపడ్డాడు.

గులాబీపువ్వు మంచంమీదికి విసిరింది రాణి.

రంగారావు విషాదంగా ముఖం పెట్టాడు.

మనోరమ తల పక్కకి తిప్పుకుంది. ఆమెకి బాధగా ఉంది. ఆమెకి మొదటినించీ రాణినిచూస్తే అలాగే ఉంది. కోపం, చిరాకు, అసహ్యం. కోపం వచ్చినప్పుడల్లా, చిరాకు పడ్డప్పుడల్లా, అసహ్యం వేసినప్పుడల్లా హృదయంలో ఏదో ఆవేదన... ఏదో బాధ. ఏదో జరగాలని కోరిక. కాని మనసులో—నేపథ్యంలో సన్నని స్వరంలా—అప్పుడప్పుడు ఏదో అకస్మాత్ గా జ్ఞాపకం వస్తుంది. అయితే ఆ జ్ఞాపకాలు

పైకిరావు. ఆమెకి తీరికలేదు—రాణిని చూస్తున్నంతసేపూ.
హృదయంలో ఏదోలోటు. అందుకే మనసు ఆలోచించదు.
అనుకోకుండా గట్టిగా నిట్టూర్పు విడిచింది మనోరమ. అక
స్మాత్ గా మళ్ళీ గతించిన దృశ్యాల జ్ఞాపకం. కాని ఆమె
అలిసిపోయింది. ఆలోచించేస్థితిలో లేదు.

రాణినిచూస్తే ఆమెకి ఏవగింపు.

ఆమె జయించటం మనోరమ కిష్టంగాలేదు.

ఆమె ఓటమి—నాయకు డామెని తిరస్కరిస్తే...

అదే మనోరమ లోలోపలి కోరిక.

రాణి ఓ కల్పితపాత్ర. ఆవిషయం మనోరమ, హృద
యంలో ఏదో బాధగా కదిలినప్పుడల్లా జ్ఞాపకం చేసు
కుంటూనే ఉంది. అయినా—

రాణి ఒక వేశ్య.

మనోరమకూడా.

మనోరమ ఇంత స్పష్టంగా ఆలోచించలేదు. అయినా
ఆ విషయం ఆమెకి మనసులో మారుమూల అడుగడుగునా
అడ్డు తగులుతూనే ఉంది.

తెరమీదరాణి—

మనోరమకళ్లు చూస్తున్నాయి.

మనసుకి పనిలేదు. హృదయంలో అనుభూతులు.

మనోరమ వేశ్య. చిన్నప్పుడు నాట్యం నేర్చింది. ఇంతవరకూ
సర్తకిగా అంత పేరేమీలేదు. రంగస్థలంమీదచేసిన కొద్ది
నాట్యప్రదర్శనలూ ఎక్స్ట్రా హోదాలోనే—ఎవరిట్రూపు

లోనో. ఓ శ్రీమంతుడి వివాహ సందర్భంలో నాట్య ప్రదర్శన ఏర్పాటయింది. తమదే ట్రూపు. పరిచయంచేశారు ట్రూపులో అందర్నీ. ఫలానా...ఫలానా—“మనోరమ” ఆ శ్రీమంతుడు ఓ చూపు గిరవాటేసి తల పక్కకి తిప్పాడు. ఆమెకి కష్టంవేసింది. ప్రదర్శనలో అందరికంటే ఎక్కువగా ఆకర్షించాలని చూసింది. ఎవరూ తనవైపే చూస్తున్నట్లు లేదు. తనకి సామర్థ్యంలేక కాదు. డబ్బులేక సొంత ట్రూపు ఏర్పాటు చేసుకోలేకపోయింది. ఆమెకి ఉక్రోశం వచ్చింది. ఎల్లాగైనా పైకిరావాలి. సాధించాలి. ఈ శ్రీమంతుడికి నాటకాలూ ఇత్యాదులంటే అభిమానం అని వినిపిడి. వొంటరిగా కలుసుకుని సహాయం అడిగింది. అంత మొత్తం సహాయంకాని—పెట్టుబడికాని—ఇవ్వటం అతని కిష్టంలేదు. అదే నసిగాడు. తళుకుబెళుకులతో ఆకర్షించటానికి ప్రయత్నించింది. కాని కొంతగా పెళ్ళయిన మోజులో ఉండటంవల్ల నేమో తన వలలో పడలేదు. తనకే పేరుంటే—

ఈ విషయమంతా మనోరమ మర్చిపోయిందనికాదు. రాణిని చూస్తున్నంతసేపూ తను మనోరమకాక మరో స్త్రీ అనీ ఆమె అనుకోలేదు. అసలామె ఆలోచించే దేమిలేదు. ఆలోచించే స్థితిలోలేదు. అన్నీ ఏమేమిటో అనుభూతులు.

మనోరమ రాణిని అసహ్యించుకుంటూ ఉంది.

రంగారావు నాయకుడిమీద ఆశలు వొడులూ కున్నాడు.

కథ సాగిపోతోంది. సంఘటనలు జరిగిపోతున్నాయి. నాయిక అశాంతితో కుంగిపోతోంది. ఘర్షణ జరగక తప్ప

లేదు. నాయకుడు ఏదో అన్నాడు. నాయికకి అభిమానం ముంచుకొచ్చింది. పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయింది. నాయకుడు పట్టించుకోలేదు. నెలలు గడిచిపోయాయి. అభిమానం విడిచి నాయిక సొంత ఇంటికి బయల్దేరింది. ఇల్లు తాళం వేసి ఉంది. చుట్టప్రక్కలవాళ్లు — రాణీతో ఊళ్లు తిరుగుతున్నాడనీ, ప్రస్తుతం వాళ్ళటూపు ఫలానా ఊళ్లో ఉందని—అన్నారు. తను ఎప్పుడూ వెళ్ళి ఎరగని ఊరు. అయినా పట్టుదలతో వెళ్ళింది. సేషన్ దాటగానే ఎలా వెళ్ళాలో, వాళ్లు ఎక్కడున్నారో అనే అద్దెర్యం లోపల పీకుతూనే ఉన్నా సైకిల్ రిక్నా ఎక్కితే అతనే తీసుకువెడతాడనే ధైర్యంతో ఓ సైకిల్ రిక్నావాలాని కేకేసి అడిగింది. అతను నాయికవంక కొంచెం అనుమానంగా చూశాడు—ఆమె ధోరణినిబట్టి, ఆదుర్దానిబట్టి. “నిమిషంలో తీసుకెడతాను ఎక్కండి”, అన్నాడు. నాయిక రిక్నా ఎక్కి కూచుంది. జనసమ్మర్దం ఎక్కువగా ఉన్న రోడ్లన్నీ దాటిపోతోంది రిక్నా. రాను రాను ఇళ్లుకూడా కనిపించటం లేదు. దారి తప్పినట్టు నాయికకి అనుమానం వేసింది. అడిగింది. ఓ వెకిలినవ్వు నవ్వి లేదులెండన్నాడు రిక్నావాలా.

ఆ నవ్వు—ఆ ధోరణి—ఆ వేగం !

నేల తరగతిలో కూర్చున్న ఓ రిక్నావాలాకి గుండెల్లో గుచ్చుకుంది. కొత్త తెలుగుచిత్రం చూడాలని—రిక్నా అద్దె మూడున్నర గంటలు దండగైనా, సాహసించి హాల్ దగ్గర ఓ కిల్లీకొట్టు యజమానిని చూచూండమని—హాల్ లో కూర్చుని బీడీ కాల్చుకుంటూ వినోదిస్తున్న ఆ ఒకానొక రిక్నావాలా ఏమేమిటో జరగాలనుకున్నాడు.

రిక్నా ఆగింది.

“ఏం ?” అంది నాయిక.

శకిలిగా నవ్వి దిగమని డబాయించాడు — ఆమె
వెలగల సగలవైపు చూస్తూ.

అన్యాయం.

అసలే కష్టాలు. పైపెచ్చు ఇదోటి —

హల్లో రిక్నావాలా బాధపడ్డాడు.

ఏదైనా జరిగి —

తెర నాలుగువైపులూ చూశాడు.

రిక్నావాలా దౌర్జన్యం చేసేట్టున్నాడు. ఏంచేస్తాడో !
పాపం నమ్మి వచ్చింది.

బీడీ కాల్చటం మానేశాడు రిక్నావాలా.

శల తరగతి ప్రేక్షకులు — తన చుట్టూ ఉన్నవాళ్లు —
తిడుతున్నారు. తనూ తిడుతున్నాడు.

ఎదురుగా టాక్సీ —

శలలు, చప్పట్లు — నేల తరగతి ప్రేక్షకుల్నించి.
ఉద్రేకం తిప్పుకోలేక చిరునవ్వుల రూపంలో వొదిలేస్తున్నారు
పై తరగతి ప్రేక్షకులు. ఆనందబాష్పాలు తుడుచుకుంటు
న్నారు కొంతమంది జేబురుమాళ్ళతో.

టాక్సీ — రిక్నా.

హరిహరయాడు రిక్నావాలా.

బీడీ జ్ఞాపకం వచ్చింది హల్లో రిక్నావాలాకి.

టాక్సీలో — నాయకుడూ, రాణి.

నాయకుడూ, నాయికా పరస్పరం చూసుకున్నారు. పలకరించుకోలేదు. కారు తలుపు తీశాడు నాయకుడు. నాయిక లోపల కూర్చుంది...

కథ జరిగిపోతుంది. నాయికా, నాయకుడూ, రాణి ఒక్క ఇంట్లోనే ఉంటున్నారు. లేక, నాయకుడూ, రాణి ఉన్న ఇంట్లోనే నాయికకూడా ఉంటోందనటం సమంజసం. ప్రస్తుతం నాయిక హోదా అటువంటిది. ఇదే ఇంట్లో రాణి తాలూకు వరస సోదరుడు — ట్రూప్ వ్యవహారాల్లో జోక్యం కల్పించుకుంటూ ఉండే వ్యక్తికూడా ఉంటున్నాడు.

నాయిక కష్టాలు పడుతోంది మానసికంగా. ఆమెకి అనేక అన్యాయాలు జరుగుతున్నాయి.

జనం — హాల్లో ప్రేక్షకులు — సానుభూతి చూపిస్తున్నారు. అన్యాయానికి బాధపడుతున్నారు. అన్యాయాన్ని ఖండిస్తున్నారు.

నాయిక కష్టాలుచూసి రాణి సోదరుడు, ఓ ఉపన్యాసం ఇచ్చేశాడు నాయికకి. ఆమె స్థితిచూస్తే తనకి మనసూ, హృదయమూ ద్రవించి ఏకమయాయన్నాడు. ఇహ కష్టాలు పడక్కర్లేదన్నాడు. భారతనారి తిరుగుబాటు చెయ్యాలన్నాడు. నాయికలాంటి చదువుకున్న యువతి — నవీన విద్యాప్రవీణురాలు — ప్రవర్తించే విధం అది కాదన్నాడు. కుక్కకాటుకి చెప్పుదెబ్బే నన్నాడు.

నాయిక వింటోంది.

రెండోతరగతి ప్రేక్షకుడైన రామ్మూర్తికి ఈ ఉపన్యాసం ప్రమాదకరంగా కనిపించింది. ఆమె దౌర్బల్యాల మీద వొత్తిడి తేస్తున్నాడు—దుర్మార్గుడు, విలన్.

రామ్మూర్తికి వొళ్లుమండుతోంది.

తనామెని ప్రేమించానన్నాడు విలన్. బాగా ఆలోచించుకునే సమాధానం ఇవ్వమన్నాడు. అక్కర్లే దంది నాయిక.

రామ్మూర్తి సంతోషించాడు.

తనని నాయిక అర్థంచేసుకోవాలని ప్రాధేయపడి, అది ఆమెకే మంచిదని సలహాఇచ్చి వెళ్లాడు విలన్.

బెదిరిస్తున్నాడు రాస్కెల్ — అనుకున్నాడు రామ్మూర్తి. అలా అనుకోటం రామ్మూర్తి కొంచెం భయంభయంగా అనుకున్నాడు.

నాయిక జీవితం పాడైపోతుందేమోనని భయం. అలా అనిపించగానే హృదయంలో బెరుకుతోపాటు మనసులో లీలగా తన గత జీవితంలో ఓ సంఘటన మెదిలింది. కాని రామ్మూర్తి ఆలోచించటానికి సాహసించలేదు.

రామ్మూర్తి ఆ ఊరికి కొత్తగా వచ్చిన బి. ఇడి. అసిస్టెంట్. అంతకి ముందున్న ఊరినించి ఓ చిన్న ఉపద్రవం తప్పించుకోటానికి ఈ ఊరు వొచ్చేశాడు. మరేంలేదు. ఏదో బుద్ధిచాంచల్యంవల్ల ఎదురింటి స్ట్రీడర్ గుమాస్తాగారి రెండో భార్యతో వ్యవహారం జరపటానికి ప్రయత్నిస్తే ఆయన తన్నించినంత పనిచేశాడు. ఆ హడావిడికి బతుకుజీవుడా అని ఇలా వొచ్చేశాడు.

విలన్ ప్రయత్నాలు మానలేదు.

ఆ సాయంత్రం నాయకుడితో చెప్పింది — విలన్ ఇలా బాధిస్తున్నాడని. “మహా పతివ్రతలా నన్ను పట్టుకొని వేళ్లాడమని ఎవడేడిశాడు. కాపలా కూచోమంటావా?” అన్నాడు. అభిమానం ఘోరంగా దెబ్బతింది నాయికకి.

నాయకుడూ, రాణీ సినిమాకి వెళ్లారు.

నాయిక ఆలోచిస్తూ కూర్చుంది.

నాయిక తిరుగుబాటు చేయాలని వాదిస్తుంటే—

అంతరాత్మ సహనం కావాలంటోంది.

ఆ సమయంలో విలన్ దగ్గరగా వచ్చాడు. కాళ్ళ మీద పడ్డాడు దాదాపు.

రామ్మూర్తి ఊపిరి విగబట్టాడు.

నాయిక భవిష్యత్తు?

ఆమె దౌర్బల్యం అన్యాయంగా వినియోగించు కుంటున్నాడు విలన్. ఆమె జీవితం!

విలన్ ఆమెని దగ్గరికి తీసుకోబోయాడు— “డౌన్ డౌన్”.

బలంగా తోసేసింది నాయిక.

భేష్—రామ్మూర్తి గట్టిగా ఊపిరివొదిలి తీరిగ్గా కూచున్నాడు.

దౌర్జన్యం చేస్తున్నాడు విలన్—

బుద్ధిచెప్పింది నాయిక.

రామ్మూర్తికి సంతోషంగా ఉంది.

కథ చకచక సాగిపోతోంది.

అన్యాయాలు—అధర్మం—నైచ్యాలు—ఘోరాలు.
ఎన్నెన్నో జరుగుతున్నాయి.

ప్రేక్షకులు సానుభూతి చూపిస్తున్నారు. అన్యాయం,
అధర్మం జరిగినప్పుడెల్లా నిరసిస్తున్నారు. ఏదైనా అడ్డు
రావాలని కోరుకుంటున్నారు.

న్యాయం, ధర్మం జయించినప్పుడెల్లా— సంతోషం
తెలియచేస్తున్నారు.

చప్పట్లూ ఈలలూ,

జేబు రుమాళ్లూ, చిరునవ్వులు.

కోపగిస్తున్నారు.

కళ్లు తుడుచుకుంటున్నారు.

నాయక కష్టాలు చిత్రం ఆఖరుకి తుదముట్టాయనీ
చెప్పనక్కర్లేదు. నాయకుడు పశ్చాత్తాప పడ్డాడని చెప్పాలి
సిన అవసరంలేదు.

చిత్రం పూర్తి కావస్తోంది.

రంగారావు లేచాడు. మళ్ళీ జనం మూగితే పోవటం
కష్టం—అందులో ఆడవాళ్ళతో. కారుడ్రైవర్ నిద్రపోతూ
ఉంటాడేమో. గబగబా హాల్లోంచి బయటికొచ్చాడు
రంగారావు. మూరాన కారుంది. డ్రైవర్ కూడా అక్కడే
ఉన్నాడు. స్త్రీల గేటుదగ్గర నుంచున్నాడు. ఎంతసేపటికీ
రారేం? పూర్తిగా చూడటాని కేముంటుందనో. కామెడీ

యేగా. అన్ని చిత్రాల్లోకిమల్లేనే, వొచ్చేయ్యకూడదూ,
త్వరగా. ఆడవాళ్ళతోవస్తే ఇదే తంటా.

ఒక్కొక్కరే వొస్తున్నాడు.

ఆ వొచ్చే దెవకు, తన భార్యనా? కాదు—ఎవ
రీమె? ఎక్కడో చూసినట్టుందే! ఎక్కడబాబ్బ? ఎప్పుడు?

ఆమెవైపు జ్ఞాపకం తెచ్చుకోటానికి తదేకంగా
చూస్తున్నాడు రంగారావు. ఆమె తలెత్తి చూసింది.
ఎందుకు అలా చూస్తున్నాడు తనవైపు రంగారావు?
రంగారావు! దగ్గరగా వొచ్చింది. రంగారావు పరధ్యానంగా
ఆమెవైపు అలా చూస్తూనే ఉన్నాడు.

ఆమె ముందు కొచ్చింది. రంగారావుకి దగ్గరగా
నిలబడ్డది.

“ఏమిటలా చూస్తున్నాడు? మర్చిపోయారా?”

రంగారావు బిత్తరగా చూసి, పరధ్యానంనించి
మేల్కొని తొట్రుపాటు పడసాగాడు.

“నేనండీ, మనోరమని. మర్చిపోయారల్లేవుంది.
మాలాంటివాళ్ళ మీకు జ్ఞాపకం ఉంటారా ఏమిటి గాని—”

“ఎబ్బెబ్బె...జ్ఞాపకమే.” ఇప్పుడు తెలిసింది రంగ
రావుకి. ఆమె నర్తకి మనోరమ. తన జ్ఞాపకశక్తి హీనతకి
కొంచెం చింతించాడు.

మనోరమ మాటలు కలిపింది.

“ఇలా నిలబడ్డారేం. మీ వాళ్ళకోసమా?”

“అవునండీ.”

ఎల్లక్రికలైటు నెలుతుకులో క్రేప్ సిల్క్ చీర మెరుస్తోంది. అలాంటి చీర తన భార్యకి కూడా కొనాలని పించింది రంగారావుకి. తన కిలాంటి విషయాలు పట్టవు. కాని ఆ సమయంలో అది చాలా బావుందనిపించి కొనాలని పిస్తోంది. ఆ మాటకొస్తే ఆ వల్వెట్ చోళీ మాత్రం ! నిగనిగలాడుతూ — ఎర్రగా — కళ్లు జిగేల్ మన్నాయి రంగారావుకి.

మనోరమకి ఆ సంగతి తెలుసు. వయ్యారాలు వొలకబోస్తూ అందాలు విరజిమ్ముతోంది.

ఇదేమి టివాళ అనుకోకుండా రంగారావు తనవైపు అలా చూస్తున్నాడేం ? అతన్ని ఆకర్షించటానికి తను ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసింది ! అప్పుడేమీ తొణకని మనిషి—!

మనోరమ నిజంగా అందంగల మనిషే ననిపించింది రంగారావుకి. నిజానికి తన భార్యకంటే కూడా. నర్తనలో కృషిచేసినమనిషి కాబట్టి శరీరం తీగలా ఉంది—నాజూకుగా. ముఖంలో మంచి కళ కనిపిస్తోంది. లావణ్యవతి.

మనోరమ చేతిగడియారం చూసుకుంది. అది గమనించాడు రంగారావు. అప్రయత్నంగా గేటువైపు చూశాడు—తన భార్య వొస్తోందేమోనని. ఇంకా రావటం లేదు. ‘పోనీలే నెమ్మదిగా వస్తుంది.’ అనుకున్నా డతడు.

“ఎక్కడా ప్రదర్శన లివ్వటంలేదా?” అడిగాడు, ఏదో అడగాలి కనుకా.

“ఏదీ, మీలాంటి గొప్పవాళ్లు ఏర్పాటు చేయిస్తేగా.” నవ్వాడు రంగారావు.

“అయినా, మాలాంటి చిన్నచిన్నవాళ్లమీద ఉంటుందా ఏమిటిలేండి మీ చూపు.”

కొంచెం చివుక్కుమంది మనస్సు రంగారావుకి. “పాపం,” అనుకున్నాడు. బయటికి “అదేంమాట,” అన్నాడు. మనోరమ ప్రత్యుత్తరంగా నవ్వింది, కావాలని కొంచెం కులుకుతూ. క్రేప్ సిల్కు బుజంమీద సరిగా ఆనటంలేదు. ఆమె సరిచేసుకుంది. అంటే బుజంపైకి లాక్కొని రెండో కొన చుట్టూ తిప్పి చేతో పట్టుకుంది. కాని...విద్యుద్దీపకాంతిలో వల్వెట్ చోళీ మెరుస్తోంది. వల్వెట్ చోళీమీదికి మనసుపోయిన రంగారావుకి అది ఆహ్లాదకరంగా ఉంది...

మనోరమ సవరించుకుంది—సరిగా.

సిగ్గుపడ్డాడు రంగారావు.

గేటువైపు చూశాడు, కొంచెం భయంగా—అయిష్టంగా.

“కారు తెమ్మన్నారా, సార్.”

డ్రైవర్ అడుగుతున్నాడు. అటుచూశాడు.

“అమ్మగారు కొంచెంసేపటికిందే వెళ్ళిపోయారు. తలనొప్పిగా ఉందని.”

“ఓ”, రంగారావుకి ఎందుకో కొంచెంతేలికగా ఉంది.

“రండి. లిఫ్ట్ ఇస్తాను.”

“థాంక్స్.”

చీకట్లో దూసుకుంటూ పోతోంది కారు...

జనం కిటకిటలాడిపోతున్నాడు, హాలుముందు.

రిక్తాలు, బళ్ళూ, జనం...

బేలగాచూస్తోంది ఒక అమ్మాయి, పల్లెటూరి
మనిషిలా కనిపిస్తోంది, చిన్నవయస్సు. ఏదో పోగొట్టుకున్న
ట్టుగా చూస్తోంది.

“రిక్తా అమ్మగారూ.” “రిక్తా” “రిక్తా”.
కేకలు.

“సేషన్ కి వస్తావా?”

ఒంటరిగా సేషన్ కి—ఆ అమావాస్యరాత్రి. ఏవూరి
నించి, ఎక్కడికి...

రిక్తావాలాకి సందేహం కలిగింది.

“ఎక్కండి”, అన్నాడు.

“ఎంత...?”

మాటవరసకి అడిగినట్టుగా అడిగింది. ఆ అమ్మాయి
ఎక్కడో, ఏదో ఆలోచిస్తోంది.

“మీ చిత్తం”, బేరంలో అతని కిషంలేదు. పోటీ.
పైగా సినిమాకెళ్ళి మూడున్నరగంటలబేరం పోగొట్టు
కున్నాడు. ఏదోవిధంగా కూడదియ్యాలి...

ఆ అమ్మాయి రిక్తా ఎక్కింది.

రిక్తావాలా హుషారుగా ఉన్నాడు. సినిమా మాంచి
హుషారిచ్చింది. బాగా తీశారనుకుంటూ, సినిమాలో
ఘట్టాలు జ్ఞాపకం చేసుకుంటున్నాడు.

“ఇతేనా సేషన్?”

అకస్మాత్ గా వినిపించింది అతనికి. ఊహలోకంనించి తిరిగి “ఇదేనండి”, అన్నాడు. ఆ అమ్మాయిని గురించి ఆలోచిస్తున్నాడు. చెప్పకుండా ఇంటినించి వచ్చిన రకం అని తెలుస్తూనే ఉంది. ఏ రెండో పెళ్ళి సంబంధం వాద్దనో— లేక ఏ పోట్లాటవల్లో, నగలతో ఒంటరిగా—

“ఇటేనా స్టేషన్ ?”

మళ్ళీ అడిగింది. రిక్తావాలా ‘అవు’ నన్నాడు. వెంటనే అతనికో కొత్త ఆలోచన కలిగింది. అటువెడితే స్టేషన్ వాస్తూంది—మరోపక్కకి వెడతే—నిరసం. నగలు! ఒక్క నగచాలు—జీవితం హాయిగా కొన్నాళ్లు... ఒక్కటిచాలు... అవన్నీ ఎంత ఖరీదు చేస్తాయో!

రిక్తా పోతోంది.

ఆ అమ్మాయికి అనుమానం వేస్తోంది.

జనం కనిపించరేం? ఎవరైనా జనం తిరుగుతూ ఉంటే బావుండును. ఎదురుగా ఎవరన్నా వస్తే ఆపి, ‘స్టేషన్ ఇటేనా?’ అని అడిగితే—

“నేను వచ్చిన దోవ ఇదికాదే”, అనుమానంగా అంది.

“అది వచ్చేదారి, ఇది వెళ్లేదారి.”

కొంత తృప్తిపడ్డది...కాని...

రిక్తా పోతూనే ఉంది.

ఎవరూ జనంగాని — బండీగాని ... టాక్సీగాని, టాక్సీ!—

ఏమీ ఎదురురాకుండా ఉంటే...

రిక్తావాలా ఆలోచిస్తున్నాడు...

రంగారావుగారి కారు పరుగెత్తుతోంది.

చీకటి. రంయిమని చలిగాలి కొడుతోంది కారు
కిటికీల్లోంచి. గతుకుల రోడ్డు.

బ్యాక్ సీటులో కూర్చున్నాడు రంగారావు,
మనోరమా.

మనోరమ అలా నిర్లక్ష్యంగా సీటుకి జేరగిలబడి
కూచుంటుందేం?

రంగారావుకి ఏమిటోగా ఉంది.

మల్లెపూల వాసన.

మనోరమ మాట్లాడుతుంటే రంగారావు వింటు
న్నాడు—అర్థంగురించి అంతగా అతడు పట్టించుకోటంలేదు.
ఆమె ఏదో చెబుతోంది. అతడు వింటున్నాడు. ఆమె గొంతు
సన్నగా బావుంది. వినా లనిపిస్తోంది.

గాలికి చీరచెంగు రిప్ మని రంగారావు ముఖానికి
కొట్టుకొంది.

“సారీ”, అంది.

“పరవాలేదు,” అన్నాడు.

కారు కేదో అడ్డుచ్చింది. సడెన్ బ్రేక్.

రంగారావు తూలాడు. మెత్తగా.....భయపడ్డాడు
రంగారావు.

“సారీ”,

“పరవా లేదు”, మనోరమ నవ్వింది.

పరవా లేదు ! దూరంగా జరగదేం ?

దొంగతనంగా మనోరమవైపు చూడాలనిపించింది.
చూశాడు. ఆమెకూడా చూసింది.

చిన్న చిన్న కుదుపులకే రంగారావు చెయ్యి తన
చేతికి తగుల్తోంది. మనోరమ చిరునవ్వు నవ్వుకుంది. ఈ
రంగారావేనా.....తనవైపు సరిగా చూడనుకూడా చూడ
లేదు ఆరోజు ! తన తలుపుబెళుకులకి చలించలేదు !

రంగారావుకి మనసులో ఏదో మెదుల్తోంది.

మనోరమ దగ్గరికి జరగాలనిపిస్తోంది.

ఆమె కలలు కంటోంది—సొంత ట్రూపుతో జేగీయ
మానంగా—రంగారావు డబ్బుతో...

రంగారావు, పాపం.

కాని పెట్టుబడికావాలి తనకి.

మనోరమ వేశ్య—ఆ విషయం తెలుసు రంగారావుకి.
కాని అతడు ఆలోచించటం మానేశాడు. పరిస్థితుల్ని అతడు
అతిక్రమించదలచుకోలేదు. విసుగ్గా ఉన్నాడు. సినిమాచూసి
అలిసిపోయాడు. మత్తు మత్తుగా...చీకటీ, గాలీ...మనోరమ
ఉపిరి వెచ్చగా తగుల్తోంది...

రంయిమని కోశాడు డ్రైవర్, సందు తిరగటానికి.

ఆ వాలుకి తూలింది మనోరమ !

రంగారావు ఆపాడు—ఆమె జబ్బలు పట్టుకుని.

మనోరమ వెంటనే నవ్వుకోలేదు.

“సారీ”, అనలేదు.

“పరవాలేదు”, అనే అవకాశమే లేదు.

మనోరమ నవ్వింది. రంగారావు నవ్వాడు. ఆమె లేవలేదు. రంగారావు ఆమెచేతులు పదలేదు.

కారు దూసుకుపోతోంది—నడిచేవాళ్ళని కవ్వస్తూ...

నడుస్తున్నాడు రామ్మూర్తి.

ఎవరో జనం ఎదురుగా వస్తున్నాడు.

పరకాయించిచూశాడు—ఎలిక్ట్రిక్ లైట్ వెలుగులో.

ఎదురింటివాళ్ళు—వాళ్ళలో ఆ అమ్మాయిలేదే !

ఎందుకో ! వాళ్ళఅమ్మా, తమ్ముడూ, ఇంకా ఎవరో — చుట్టుపక్కలవాళ్ళూ... ఆ అమ్మాయి ఎందుకు రాలేదు ! అసలే సినిమాపిచ్చి. మరి... ఆలోచిస్తున్నాడు రామ్మూర్తి.

ఆ పిల్ల ఉత్త వెర్రిబాగులదల్లే ఉంది. ఎప్పుడూ అలా ఆ మేడగది కిటికీదగ్గర నిలబడి పాడుతూ ఉంటుంది—సినిమా పాటలూ, ప్రేమగీతాలు. ఈ ఊరు వచ్చినప్పటినించీ చూస్తున్నాడు. కథల పత్రికలు చదువుతూ, డాబామీద తిరుగుతూ, కూనిరాగాలు తీస్తూ, రోడ్డుమీద వచ్చేపోయే జనం చూస్తూ—అప్పుడప్పుడు తనవైపు అలా చూస్తుందేం? తనూ పాడతాడు. తను పాడుతుంటే అలా నిలబడి చూస్తూ...

రామ్మూర్తికి ఏవేవో ఆలోచనలు సాగుతున్నాయి. ఫూలిష్ గరల్.

చెప్పేవాళ్ళెవరూ లేనట్టున్నారు.

ఎప్పుడో సినిమా ఫీల్డులోకి ఉరుకుతుంది. చూడటానికి బాగానే ఉంటుంది. ఏ చిత్రంలోనో బుక్ అయితే...

అతనికి నవ్వాల్సింది. చిత్రంలో బుక్ కావటం మూటలా ?

రామ్మూర్తి ఆలోచిస్తూ, గది చేరుకుని లైటు వెలిగించాడు. బ్రహ్మచారి కొంప. అంటే రామ్మూర్తికి పెళ్ళి కాలేదనికాదు. రెండు సంవత్సరాల కిందటే వింది. భార్య ప్రస్తుతం పుట్టింట్లో ఉంది — కాన్పుకి. ఇప్పట్లో వచ్చే అవకాశంలేదు. అందువల్ల ఓ గది అద్దెకి తీసుకుని ఉంటున్నాడు — ఆ కొత్త ఊరికి వచ్చినప్పటినించీ. గది చిందరవందరగా ఉంది. విసుగ్గా కుర్చీలో కూలబడి మేడవైపు యథాలాపంగా చూశాడు.

ఆ గదిలో లైటు వెలిగింది.

కిటికీలోంచి...

ఫూలిష్ గరల్. తనవైపు చూస్తున్నట్టుగా ఉంది. బహుశా, ప్రేమపిచ్చి! రామ్మూర్తి నవ్వుకున్నాడు.

రామ్మూర్తి బావుంటాడు. ఆ విషయం అతనికి తెలుసు. ఏదో పాట అందుకున్నాడు. జంట పాట. విరహ గీతం, అందుకొంటూ, రామ్మూర్తి మనసులోకి దొంగతనంగా తొంగిచూశాడు.

తనా పాట ఎందు కందుకున్నాడు !

ఆమె నిలబడి వింటున్నది.

వింటుందని తనకి తెలుసు. పిచ్చిపిల్ల !

ఆమె ఒక్కక్షణం అదృశ్యమైంది. తరవాత మళ్ళీ ప్రత్యక్షమైంది.

ఆమె ఏదో సంజ్ఞ చేస్తున్నట్టుంది... తనకే !

రామ్మూర్తి కొంచెం చలించాడు. అందుకనేనా ఆమె సినిమాకి వెళ్ళలేదు !

కిటికీలోంచి ఏదో కాగితం ఉండచుట్టి గది ముందు పడేలా విసిరింది.

సాహసం ! కాసేపు అలాగే కూచుని తరవాత తెలివి తెచ్చుకుని రామ్మూర్తి అప్రయత్నంగా గదితలుపుదగ్గరికి వెళ్ళాడు, కాగితం తీసుకోవాలని.

ఎవరో కాలేజీ కుర్రాళ్ళల్లే ఉన్నారు... ఇద్దరు అప్పడే గది దాటి పోతున్నారు—మాట్లాడుకుంటూ.

రామ్మూర్తి ఆగాడు వాళ్లు వెళ్ళేదాకా.

వాళ్లు సినిమాగురించే మాట్లాడుకుంటున్నారు.

రామ్మూర్తి గుండె కదుటబడ్డది. వాళ్లు చూళ్ళేదన్న మాట. వాళ్లు గది దాటగానే కాగితం విప్పిచూశాడు. రేండే ముక్కలు. తనని ప్రేమిస్తోందిట !

ఫూలిష్ గరల్. ప్రేమపిచ్చి. తను ఒంటరిగాడు కాడని తెలియదు.

ఆ అమ్మాయి అక్కడే నిలబడి ఉంది.

రామ్మూర్తికూడా అక్కడే నిలబడ్డాడు.

అతడు సంకోచిస్తున్నాడు—లాంఛనప్రాయంగా.

తను పాట ఎందుకు పాడాడు! ఎందుకో రామ్మూర్తికి మనసు జ్ఞాపకం చెయ్యబోగా అతడు విననట్లు నటించాడు. ఆమెకి పాట ఇష్టం.....ఆ దౌర్బల్యం ... రామ్మూర్తి విసుక్కున్నాడు తన మీద. ఎలాగైనా ఆమె సినిమాలో తప్పక చేరుతుంది. ఆమె తత్త్వం అటువంటిది.

“ఆధారా లేమి”, టని నిలదీసి అడిగితే రామ్మూర్తి కోపం వొస్తుందని అతనికి తెలుసు. అందుకే అడగలేదు.

ఆమె సినిమాలో చేరిపోతుంది.

చేరింతరవాత ఎలాగో...ఎలాగో...తప్పదు.

అప్పు డామెకి మంచి భవిష్యత్తే ఉంటుంది.

ఏమేమిటో ఆలోచించాడు రామ్మూర్తి. అతనికి విసుగుపుడుతోంది.

ఎదురెదురుగా—

రామ్మూర్తి మేడవైపు నడిచాడు...

ఇంకా సినిమాగురించే మాట్లాడుకుంటున్నారు ఆ కాలేజీ కుత్రాల్పిద్రరూ—

“అందరూ ఆమోదించేదీ, ఇంచుమించు ఎవ్వరూ ఆచరించనిదీ ఏమిటో చెప్పగలవా?” స్నేహితుణ్ణి అడిగాడు కాలేజీ కుత్రాడు.

“ఏమిటి?”

“పోనీ, ఇంచుమించు ఎవ్వరూ ఆమోదించనిదీ, అందరూ ఆచరించేదీ ఏమిటో చెప్పు.”

“నువ్వే చెప్పేసెయ్యి.”

“మొదటిది ధర్మం, రెండోది అధర్మం.”

రెండో కుర్రాడు నవ్వాడు.

“నువ్వు కొంచెం తమాషాగా అన్నా అది నిజమే. వేశ్యకూడా వేశ్యని అసహ్యించుకొంటుంది. కాని...”

“ఏంలాభం?” మొదటి కుర్రాడు పెదవి విరిచాడు.

“అందుకే మానవుడి భవిష్యత్తుమీద ఇంకా నాకు నమ్మకముంది,” అన్నాడు రెండో కుర్రాడు. మొదటివాడు మానంగా ఆలోచిస్తున్నాడు...

మనోరమ నడుంచుట్టు చెయ్యి వేశాడు రంగారావు.

నిర్జన ప్రదేశంలో రిక్తా ఆగింది.

మేడగది సమీపించాడు రామ్మూర్తి.

—అది వర్తమానం.

స్త్రీ

రాత్రి ఏడుగంటల పదినిమిషా లయింది. శేషాద్రి “జూట్ విలాస్”, లో మూడో అంతస్తుమీదికి చేరు కున్నాడు. ఆ అంతస్తులో రెండే గదులున్నాయి. ఓ తలుపు గడియ వేసుంది. రెండో గదిలో ఎవరో స్త్రీ టైపు చేసు కుంటోంది. ఆమెని పలకరించటానికి సాహసంలేక అతడు ఆ గది ముందుగా రెండు మూడుసార్లు పచార్లు చేశాడు. టైప్ రైటర్ లోంచి కాగితాలు తీసేసి, సర్దుతూ ఆమె యథా లాపంగా తలుపువైపు చూసింది.

“ఎవరు ?”

శేషాద్రి ఆమె వైపు చూడటానికి బిడియపడి నేలమీద చూస్తూ అన్నాడు.

“నేను టాక్సీ డ్రైవర్ నండి. చంద్రారెడ్డిగా రిక్కడేనా ఉండేది?”

అతని ఆకృతివైపు వింతగా చూస్తూ ఆమె తల నిలుపుగా ఆడించింది.

“టాక్సీ తెచ్చానండి.”

“ఇప్పుడు టైమెంతయింది?” ఆమె మాటల్లో విసుగు దల స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది.

“ఏడూ పది”

“ఎన్నింటికి రమ్మన్నారు?”

“ఏడున్నరకి”

“మరి అప్పుడే ఎందుకొచ్చావు?” అతడు కొంచెం తడుముకుని.

“ఈ రోడ్డు జనసమ్మర్దంగా ఉంటుందని టాక్సీ పక్క వీధిలో ఆపి, ఆ సంగతి చెబుదామని వొచ్చాను... బాబు గారు లేరా?” అన్నాడు.

“కనిపించటం లేదా?”

శేషాద్రి చిన్నబుచ్చుకున్నాడు. అత నలా తలదించు కోటంచూసి ఆమెకి జాలి వేసి అంది.

“ఎవరో పిలిస్తే వెళ్ళాను. టైంకే వస్తారే.”

“సరేనండి,” అనేసి అతను వెనక్కి తిరిగాడు.

ఆమె టైప్ రైటర్ మూతవేసి, ఓసారి ఆవులించి, టైం చూసుకుని, చెయ్యాలిసిన పనేమీ లేకపోవటంవల్ల,

కాలక్షేపం ఎలా చెయ్యటమా అని ఆలోచించి, వెడుతున్న శేషాద్రిని కేకేసింది.

“చూడు. నీ పేరేమిటి ?”

“శేషాద్రుండీ.”

ఆమెకి నవ్వాల్సింది. ఇరవైవేళ్లు నిండినా బాల్య చాపల్యం వొదలక పైకి నవ్వేసింది.

“అదేదో కొండపేరు కదూ ?”

“ఊహ.”

“చూస్తే, నువ్వు కొండలతో పోటీ చేసేట్టున్నావే!”

శేషాద్రికి వొళ్లు మండింది. తనని చూస్తే ప్రతివాళ్ళకీ ఇలా ఏడిపించాలనే బుద్ధి ఏందుకు పుడుతుంది? తన రూపానికి తను కర్తా? కొంచెం లావుగా, అసహ్యంగా ఉంటే ఉండవచ్చు. కాని తనేం చేస్తాడు? ఆమాత్రం ఎదుటివాళ్లు గ్రహించరేం? తను ఎంత బాధపడేదీ వాళ్ళకి తెలియదా? కాని...కాని...తను తొందరపడకూడదు.

మాట మారుస్తూ అన్నా డతను. “బాబుగారు మీ కేమవుతారు?”

ఆమె ఏ కళనుందో గాని వెంటనే సూటిగా జవాబిచ్చింది.

“యజమాని. నేనాయన ఆంతరంగిక కార్యదర్శినిని.”

“అలాగా! తమరి పేరు?...”

“విశాల.”

“చాలా బావుంది.”

“థాంక్స్. నీకూడా బావుందన్నమాట.”

“నాకుమటుకు ఎందుకు బావుండదు ?”

“నీకు కొండల పేర్లు తప్ప ఇంకేవీ ఇష్టం ఉండదేమో ననుకున్నానే.”

అతనికి కొంచెం రోషం వచ్చింది.

“ఇది కొండలపట్టణమేనండి.”

“అందుకే ఇక్కడినించి వెళ్ళిపోతున్నాంగా”

“మీకు తెలియదేమో గాని, మాది చాలా అందమైన పట్నంగా పేరుమోగింది.”

“అవునవును. పాపం, రెడ్డిగారుకూడా తెగమెచ్చుకునేవారులే.”

“ఆయన కీ ఊరు తెలుసా ?” కొంచెం కాతుకంతో అడిగాడు, శేషాద్రి.

“ఆయనకి తెలీకపోవటం మేమిటి ? ఇక్కడ మూడే ఘడ్డోగం చేశారుగా.”

“ఏం ఉడ్డోగం ?”

“ఏడో పోలీస్ ఆఫీసర్. పాపం, సాయంత్రం పాత బంగళా మీదికి మనసుమళ్ళి చూసివస్తానని వెళ్లారు. వెనకటి జీవితంఅంతా జ్ఞాపకం వచ్చింది గావున అక్కడికి వెళ్లేసరికి; తిరిగొచ్చినప్పటినించి అదోరకంగా ఉన్నాను.”

శేషాద్రి ముఖకవళికలు మారాయి.

“అవును. నాకు తెలుసు”, అన్నా డతను.

“ఎలా తెలుసు ?” ఆమె ఆశ్చర్యంగా అడిగింది.

“బంగళానించి నా టాక్సీలోనే ఆయన ఇక్కడికి వచ్చారు. ఆ బంగళాపక్కన ఉన్న పెంకుటిల్లేలండి, మాది.”

“ఓహో” అందామె.

“వారు ఇప్పుడు ద్యోగంలో లేరా?”

“రిటైరయ్యారుగా. అందుకే ఈ మిలిటరీ కంట్రాక్టుల వ్యవహారాలు.”

“ఓహో” అన్నాడు శేషాద్రి, ముభావంగా. కాసేపాగి చేతిగడియారం చూసుకొని “పదిహేను నిమిషాలు” అనుకుంది బయటికి, విశాల.

“పదిహేను నిమిషాలు!” గొణుక్కు న్నాడు, శేషాద్రి.

“నీకు విసుగు పుడుతున్నట్టుంది.”

“లేదండి.”

ఆమెకో చిలిపి ఊహ తట్టింది.

“ఊరికే ఎంతసేపు కూచుంటావు? కాసేపు ఈ ప్రతిక చదువుకుంటూ, కూర్చో,” అని ఓ ఇంగ్లీషు ప్రతిక అతని మీదికి గిరవాటేసింది. అతడు అది అందుకొని పేజీలు తిప్ప సాగాడు. ఆమె ఓనవ్వు నవ్వి అంది.

“బొమ్మలు చూస్తున్నావా?”

“చదువుతున్నాను,” నిర్లక్ష్యంగా అన్నాడతను.

“చూస్తే, నువ్వు బాగా చదువుకున్నట్టున్నావే!”

ఆ అనటంలోని ఎత్తిపొడుపుని గ్రహించా డతను. అతనికి వెనకటి స్కూలుజీవితం జ్ఞప్తికొచ్చింది. అందరూ

తనని చీడపురుగునిగా చూసేవాళ్ళు. తనకి దగ్గరగా ఎవరూ కూర్చునేవాళ్ళు కాదు. వ్యంగ్యంగా ఆమాటా ఈమాటా అని ఏడిపించేవాళ్ళు. పోనీ, కుర్రాళ్ళు ఎలా ప్రవర్తించినా, ఆడ పిల్లలు తనని చూసి అపహాస్యంగా నవ్వకపోతే తనంతగా బాధపడేవాడు కాదు. తను చేసిన నేరమేమిటి? ఎందుకు తన కా శిక్ష? వాళ్ళంతా చేరి బలవంతంగా తనని స్కూల్ మాని పించారు. స్కూల్ కి వెళ్ళటమంటేనే తనకి భయంగా ఉండేది. ఎలాగో ఇంట్లోనే చదివి మెట్రిక్యులేషన్ కి కూర్చున్నాడు. కాని మొదటినించీ సొంత చదువే ఐతే ఏం ప్యాసవుతాడు?

“ఏం?” ఆమె మళ్ళీ అడిగింది, జవాబు లేకపోవటం వల్ల.

“లేదండి,” అతను తేరుకుని అన్నాడు.

“ఏం, పాపం?”

అతనికి వాళ్ళు మండింది. ఆమె కా ఎత్తిపొడు పెందుకు?

“ఎంతవరకు చదివా వేమిటి?”

“మెట్రిక్యులేషన్.”

“ప్యాసయ్యావా?” ఆమె విస్మయ పూర్వకంగా అడిగింది.

“లేదు.”

ఇంటి పైకప్పు లేచేట్లు నవ్విందామె. తన తప్పు అతని కర్థమైంది. మెట్రిక్యులేషన్ పరీక్ష కెవరైనా వెళ్ళొచ్చు.

దబ్బుకడితే సరి. ప్యాసవకుండా ఆ మాటన్నందుకు అతడు కొంచెం చింతించాడు.

“ఎందుకు ప్యాసవలేదు?” అర్థంలేని ప్రశ్న అడిగింది.

“మాక్కులు రాలేదు,” అన్నాడు కసిగా.

“ఎందుకు రాలేదు. పెళ్ళిగాని చేసుకోలేదు గదా!” పకపక నవ్వుతూ అంది.

మళ్ళీ ఎత్తిపొడుస్తోంది !

“నన్నెవరూ చేసుకోరని నాకు తెలుసు,” అన్నాడు కటువుగా.

“అదేమిటి ? నీకేం తక్కువ ? నిక్షేపంగా సంపాదిస్తున్నావుగా”, ఆమె నవ్వుతూ అంది.

“నా సంగతి నాకు తెలుసు.”

“నిన్నెవరూ ప్రేమించలేదా ?”

ఈసారి అతడు జవాబు చెప్పలేదు. అతని సహనం చచ్చిపోతోంది. ఆమెకి ఆటగానే ఉంది, కాని తనకి...

“పోనీ, నువ్వెవరినైనా ప్రేమించావా ?”

అత నామెనై పు చూశాడు. ఆమె అందంగా, సుకుమారంగా ఉంది. తను... ! దేవు డిలాంటి తేడాలతో మనుషుల్ని ఎందుకు సృష్టిస్తాడు? అందంగా ఉన్నవాళ్ళ నందరూ ప్రేమిస్తారు. అసహ్యంగా ఉంటే అందరూ అసహ్యించుకుంటారు. మనుషుల మనసుల పరిధు లింతేనా ?

అతను ఆలోచనూ పత్రిక పేజీలు తిప్పతున్నాడు. ఏదో బొమ్మ కనిపించింది. అలాగే చూస్తూ ఉండిపోయాడు. అతడు జపాబివ్యకపోటం చూసి అందామె:

“తీక్షణంగా చదువుతున్నట్టున్నావు!”

“లేదు. బొమ్మ చూస్తున్నాను,” ఉద్రేకంగా అన్నాడు.

“ఏమిటా బొమ్మ?”

అతను పత్రిక ఆమెవైపు తిప్పి చూపటానికి సాహసించ గలిగాడు. స్త్రీ పురుషులు ముద్దు పెట్టుకుంటున్న వర్ణచిత్రం అది. ఆమె తారాపథానికి లేచింది.

“బుద్ధిలేదూ? మర్యాదగా మసలుకో. స్కాండల్.”

మొట్టమొదటిసారిగా అత నామె కళ్ళలోకి తీక్షణంగా చూశాడు. ఆ కళ్ళు...! ఆమె చలించింది. క్రూర్యం తాండవించే ఆ కళ్ళు!

అతడు వికటంగా నవ్వి, పత్రిక నేలకేసి విసరికొట్టాడు. ఆమె లోలోపల బెదరిపోయినా, ధైర్యం నటిస్తూ అరిచింది.

“గెటాట్.”

“నువ్వు అందగా ఉన్నావని అహంకారంకదూ? హుః అందం. అంత అందంగా ఉన్నందుకు ఇదే శిక్ష...”

తటాలున శేషాద్రి ఆమెమీదికి ఉరికి గట్టిగా కాగి లింఛుకుని ఆమె పెదవుల్ని చుంబించాడు. ఆమె అనుకోని ఈ సంఘటనకి బిత్తరపోయింది. నోట మాట రాలేదు. ఏం జరిగేదీ ఆమె గ్రహించేలోపుగానే అత నామెని వశ పర్చుకున్నాడు. అసహాయంగా హీనస్వరంతో కేకేసింది.

కాని, కింద హోటల్ ప్లేట్ల చప్పుడులో, బయట బజారు రోడ్లో ఆ కేక గదిగోడలు దాటలేదు. అతడు మరోసారి ఆమె పెదవుల్ని చుంబించి వొదిలేశాడు. ఆమె ఉక్రోశంతో, అవమానంతో, దుఃఖంతో రొప్పుతూ అతనివైపు నిప్పులు కక్కి కళ్ళతో చూస్తూ “దుర్మార్గుడా!” అంది.

ఆమెవైపు నఖశిఖపర్యంతం చూశాడు శేషాద్రి.

“ఈ శిక్ష చాలు,” అనుకుని వొదిలాడు. కాని...కాని అతనిలోని పురుషత్వం తిరగబడ్డది. తలుపు మూసేశాడు. ఆమె భీతహరిణంలా చూసింది. జాలిగా ముఖం పెట్టింది. నేడుకుంది. ఊమించమంది, చేతులు జోడించింది. కాని అతడు లక్ష్యపెట్టలేదు. ఆమె నిస్సహాయంగా కన్నీరు కార్చింది. అతడు లెక్క చెయ్యలేదు. అందమైన వాళ్ళందరి మీదా కసితీర్చుకుంటున్నట్టుగా అతడు అనుభూతి పొందాడు. ఆమెని బలవంతంగా ఆక్రమించుకుంటున్నకొద్దీ, ఇన్నాళ్ళూ బలవంతాన మనసులోనే అణిచిపెట్టుకుంటున్న పరాభవాన్ని చల్లారుతున్నట్టుగా అనుభూతి పొందాడు...

ఆ ఆవేశం, ఆ ఉద్రేకం, ఆ కోపం అన్నీ చల్లారాయి. శేషాద్రి గదిమధ్యన చేష్టారహితంగా నుంచుని తన అన్యాయానికి గురైన విశాలవైపు చూస్తున్నాడు. ఆమె ఏడుస్తోంది. ఆమె పూర్వపురూపం స్ఫురణకు వచ్చిందతనికి. ఆకాంఠతనం, ఆ చిలిపినవ్వు, ఆ వయ్యారపు ఆంగికవిన్యాసం, తళుకు బెగుకు లాలికే ఆ అమాయకపు కులుకుచూపులు, ఆ తియ్యని కంఠం, ఆ యవ్వన గర్వం, పడుచుదనపు బింకం, పలికించే

ఆ అహంభావోక్తులు, ఆ బిరుసు మాటలు, ఆ తాడుణ్యపు
లావణ్యం—అవన్నీ ఏమయాయి? సర్వస్వం కోల్పోయి
మూర్తీభవించిన శోకదేవతలా ఆమె పడిఉంది. కన్నీటి
కెరటాలు ఆమె చెంపలమీదనించి జారుతున్నాయి. శేషాద్రి
హృదయం ద్రవించింది. అతని మనసు చలించింది. కేవలం
కొన్ని నిమిషాల వ్యవధిలోనే ఆమె ఏ స్థితినించి ఏ స్థితికి
మారిపోయింది! కొన్ని నిమిషాలు, అంతే! శేషాద్రికి కన్నీళ్లు
తిరిగాయి. ఎంత ఘోరకృత్యం చేశాడు! అంత ఘాతుకం
ఎలా చెయ్యగలిగాడు? తను మనిషేనా? అయితే, అంత
త్వరలో జ్ఞానం ఎలా పోగొట్టుకోగలిగాడు?

ఏం లాభం? ఇప్పుడు తనెంత విచారిస్తే ఏం
ప్రయోజనం? ఏవిధంగా ప్రవర్తిస్తే తన తప్పుని సరిదిద్ద
గలడు? తనేమీ చెయ్యలేడు. జరిగిన ఊణాలు తిరిగిరావు.
తిరిగిరావు! శేషాద్రి తల పట్టుకున్నాడు. అదేస్థితిలో కొంచెం
సేపుండి గద్గదస్వరంతో అన్నాడు :

“మిమ్మల్ని ఊమించమని కోరలేను. నా నేరం—
కాదు—ఘోరం అటువంటిది. సరకం అనేది ఉంటే నే
నక్కడికి పోతాను. పోయేముందు ఒక్క కోరిక. శేషాద్రి
అనే ఈ మూర్ఖుణి జీవితంలో ఎప్పుడూ ఒక్కసారికూడా
జ్ఞాపకం చేసుకోకండి.”

ఆ కంఠంలోని ఆవేదన విశాల గమనించకపోలేదు.
కాని ఆమె ఏమీ ఆలోచించేస్థితిలో లేదు. ముఖం చేతుల్లో
కప్పకుని ఏడుస్తూనేఉంది.

శేషాద్రి తలుపువైపు రెండడుగులు వేశాడు. బయట వించి ఎవరో తలుపుతట్టటం వినిపించింది.

“ట్రెయిన్ అరగంట లేటుట. ఫోన్ చేసి కనుక్కున్నాను. అందువల్లే ఆలస్యంగా వచ్చాను. రెడీగా ఉండండి, పోదాం. అన్నట్లు టాకీస్ డ్రైవర్ ఇంకా రాలేదా?”

ఆ కంతం గుర్తుపట్టాడు శేషాద్రి. చంద్రారెడ్డి! అతని గుండె అతివేగంగా కొట్టుకుంది. తలుపు తీశాడు. లోపలికి ప్రవేశించి ప్రవేశించగానే కంటబడిన ఆ దృశ్యం చంద్రారెడ్డిని స్తంభీభూతుడిని చేసింది. గది బీభత్సంగా ఉంది. ఆ స్థితిలో ఉన్న విశాలనీ శేషాద్రినీ చూడగానే అతనికి పరిస్థితి అర్థమైంది.

“ఏం చేశావు?” భీకరంగా శేషాద్రివైపు చూసి దబాయించాడు రెడ్డి.

శేషాద్రి ముఖం జేవురించింది. అతడు తటాలున కత్తి తీశాడు.

అకస్మాత్తుగా అతడు కత్తితియ్యటంచూసి, నిరాయుధుడైన రెడ్డి కొంచెం వెనక్కితగ్గాడు. కాని మరుక్షణంలోనే శేషాద్రిముఖం నల్లబడ్డది. రెడ్డి అడిగిన ప్రశ్న అతని మనసులో బాణంలా గుచ్చుకుంది. ఏంచేశాడు? తను ఏం చెయ్యదలచుకుని అక్కడికి వచ్చాడు? ఏంచేశాడు? అయ్యో...అయ్యో...ఇహ తను ఏమీ చెయ్యలేడు... ఏమీ చెయ్యలేడు. అతని చేతిలోంచి కత్తి జారిపడ్డది.

రెడ్డి ధైర్యం తెచ్చుకొని “ఏమిటిదంతా?” అని అడిగాడు. అతని కళ్ళలోకి కొన్నిక్షణాలు స్థిరంగా

చూశాడు, శేషాద్రి. అతని మనసులో ఏవేవో భావాలు ముప్పిరిగొన్నాయి. దీర్ఘంగా నిట్టూర్చాడు. రెడ్డి ముఖం చిట్లించి శేషాద్రివైపు అర్థంకాని చూపులు చూశాడు. అదే పరిస్థితిలో కొంతసేపు గడిచాక అకస్మాత్తుగా శేషాద్రి జేబులోంచి ఓ ఫోటోతీసి రెడ్డి ముఖానికి ఎదురుగుండా, దగ్గరగా పెట్టి కర్కశంగా అడిగాడు.

“ఈ ఫోటో ఎవరిది?”

రెడ్డి ముఖం తెల్లబోయింది.

“ఇది నీ కెక్కడిది?” నెమ్మదిగా అడిగాడు.

“ఫోటోలో ఉన్న దెవరు? మీరేనా?” మళ్ళీ అడిగాడు శేషాద్రి. రెడ్డి నిరుత్తుడయ్యాడు.

“పాతికేళ్లకిందటి ఫోటో గుర్తుపట్టగలిగినందుకు మిమ్మల్ని అభినందిస్తున్నాను. ఈ అక్షరాలు కూడా గుర్తుపట్టగలరేమో, చూడండి.” ఫోటో అడుగున ఉన్న అక్షరాలమీదనుంచి అతడు చెయ్యి తీశాడు. రెడ్డి వాటివైపు ఊణమాత్రం చూసి తల దించుకున్నాడు.

“సరిగా కనపడటంలేదా? పోనీ నేను చదువుతాను. వినండి. ‘శ్రీమతి రాజమ్మకి, ప్రేమపురస్సరంగా, చంద్రా రెడ్డి.’” చివరి అక్షరాలు గట్టిగా నొక్కి పలికాడు, శేషాద్రి.

విశాల కిదంతా అగమ్యగోచరంగా ఉంది. ఆమె చంద్రారెడ్డివైపు ఆశ్చర్యంగా చూడసాగింది.

రెడ్డి తల దించుకున్నాడు.

“ఆమె ఎవరో జాపకం రావటంలేదు కాబోలు. ఈ ఊళ్లో మీ పాతబంగళాపక్కన ఉన్న పెంకుటింటిని జాపకం తెచ్చుకోండి. అందులో ఏకాకిగా నివసించే వితంతువుని, నిస్సహాయురాలిని, చతుర్విధోపాయాలలో, మొదటిది సామం ఉపయోగించి, వశపరచుకోవాలని మీరు చేసిన ప్రయత్నానికి నిదర్శనమే ఈ చిహ్నం. మిమ్మల్ని గుర్తు పట్టటాని కీ ఆధారంతో ఎంతో గాలించాను. రిఫైరై ఎక్కడో ఉంటున్నారన్నారు. చివరికి ఈ ఊళ్లోనే, ఈ ఫోటో సహాయం లేకుండానే, మిమ్మల్ని చూశాను. లేదు. ఆమె మిమ్మల్ని అల్లంతదూరంలో చూసి గుర్తు పట్టింది. ‘ఆయనే, ఆయనే’, అని నన్ను పిల్చి చూపించింది. ఆమె ముఖంలో నెతురు చిమ్మింది. ఏదో పిచ్చిసంతోషం ఉప్పొంగింది. ఆవేశంతో పెదవులు వొణికాయి. నేను తలుపు తీసుకుని బయటికి వచ్చేశాను. రోడ్డుమీద నుంచుని, ఆ ఇంటివైపు గతానుభవస్మరణతో చూస్తున్నారని మీ ముఖంలో చూస్తే స్పష్టంగా తెలిసింది. ఎలా పలకరించాలో తెలీక తికమక పడ్డారు. టాక్సీనంక దొరికింది. పాపం ఆమెనిగురించి తెలిసుకోవాలనిపించిందా? హు...”

రెడ్డిముఖం వివరమైంది.

“మూర్తి భవించిన శోక దేవతలా ఆమె జీవితం గడుపుతోంది. కాని...కాని...నేనేం నేరం చేశాను? నన్ను చూసినప్పుడల్లా మా అమ్మకి కన్నీరు మున్నీరవుతుంది. ఎప్పుడైనా ప్రేమగా ఒక్కమాట అనబోయి మళ్ళీ బాధగా ఆపుకుంటుంది. నన్ను చూడటానికే ఇష్టపడదు.

ఎదురుగా ఉంటే కనుకుకుంటుంది. చాటుగాపోతే ఏడుసుంది. ఆమె నవ్వుగా నేను ఒక్కసారికూడా చూడలేదు. నా జీవితంలో ఒక్క మంచి నిమిషం ఇంతవరకు చూడలేదు. ఒక మంచిమాట వినలేదు. ఒక్క మంచి పని చెయ్యలేదు ”

అతనికి కన్నీళ్ళు తిరిగాయి. విశాల కాసేపు తన స్థితిని మర్చిపోయి అతనిమాటలు వింటోంది.

“ఒక్క మంచిపనిచేసి జీవితం ముగించేయూ లనుకున్నాను. కాని ఇహ ఆపని చెయ్యలేను. ఎలా చెయ్యగలను? అయ్యో! ఎంత పొరపాటు జరిగింది! ఎంత అనాలోచితంగా ప్రవర్తించాను. నే నిక్కడికి అంత త్వరగా ఎందుకు రావాలి? ఆమె అంత అందంగా ఎందుకుండాలి? ఉన్నా, అందరిలాగే నన్నలా ఎందుకు బాధించాలి? నొట్టి మూఢుణ్ణి. పాతికేళ్ళనుంచీ దహిస్తున్న పరాభవాగ్ని చిల్లార్చేస్తూ రకోసం మా అమ్మ నిరీక్షిస్తూ ఉంటుంది. అందుకోసమే, ఆ ఊణంకోసమే జీవచ్ఛవంలా బతుకుతోంది. చివరికి...చివరికి ఆ ఊణం ఎప్పుడూ రాకుండా చేశాను. ఇన్నేళ్ళ ఆశా నిష్ఫలం. మళ్ళీ ఆమె ముఖం ఎలా చూడగలను? ఇహ ఆమెకి మనశ్శాంతి లభించదు. మనోవేదనతోనే ఆమె చచ్చిపోవాలి. తీరని అవమానంతో ప్రతీకారం లేకుండా, నిస్సహాయంగా, అలాగే చచ్చిపోవాలి. నేనూ అంతే. బతికినంతకాలం మనశ్శాంతి లేక పోయినా, చచ్చిపోయేముందయినా, హాయిగా పోవాలనుకున్నాను! ఇహ అది గగనకుసుమం. కేవలం గగనకుసుమం. దేవుడా!”

శేషాద్రి తల పట్టుకుని విచారంగా గది గుమ్మందాటి వెళ్ళిపోతూ, ఓసారి ఆగి, వెనక్కితిరిగి విశాలవైపు వేదనతో, జాలిగాచూస్తూ, “ఒక్క మంచిపని చెయ్యగల నని ఇప్పుడు తడుతోంది”, అనేసి చరచర వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ తరవాత రెడ్డి బరువుగా ఓ నిట్టూర్పు విడిచాడు. చాలా ఊణాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచాయి. ఆ నిశ్శబ్దం భరించలేకపోయాడు రెడ్డి. విశాలవైపు చూడటానికి అతనికి ధైర్యం చాలలేదు.

ఇంతలో బజారులో ఏదో కలకలం వినిపించింది. ఏదో హడావిడి జరుగుతోంది. రెడ్డి కిటికీదగ్గరికి ఒక్క అడుగులో వెళ్ళి తెర తొలగించి చూశాడు. హోటల్ కి దగ్గరలో జన సమూహం కనిపించింది.

చంద్రారెడ్డి హోటల్ కిందికి వెళ్ళి, మూనవదనంతో తిరిగొచ్చాడు.

“అతడు కారుకింద పడ్డాడుట. హాస్పిటల్ కి తీసికెళ్లారు. చాలా బలంగా గాయాలు తగిలాయట.” ఓచేత్తో నుదురు పట్టుకుని కుర్చీలో కూలబట్టాడు రెడ్డి.

“అయ్యో, పాపం”.

ఆమె కంఠంలోని కంపనం విని అత డాశ్చర్యపోయి ఆమె వైపు చూశాడు.

విశాల గబగబ డ్రైస్ సరిచేసుకుని “పదండి,” అంది.

“ఎక్కడికి?” రెడ్డి విస్మయంతో ప్రశ్నించాడు.

“ఎక్కడికేమిటి? హాస్పిటల్ కి.”

“ఎందుకు ?”

ఈసారి ఆశ్చర్యపడటం విశాల వొంతయింద.

“ఎందుకేమిటి ?” ఆమె కంతకంటే ఏమనాలో తెలి
లేదు.

“అతడు బతకడు.”

ఆమె నిశ్చలంగా అతనిముఖంలోకి చూసింది. ఆ
ముఖంలో దుఃఖిచ్చాయలు లేకపోలేదు. కాని ఆ ఛాయల్లో
ఏదో ఉపశమనం—ఏదో విమోచన అణగి ఉన్నట్టు ఆమెకి
తోచింది.

“మరి ఇంకా అలా కూర్చుంటారేం ?”

“నేనేం చెయ్యగలను ?”

“అక్కడికి వెళ్లింతరవాత ఆలోచించుకోవొచ్చు.”

రెడ్డి కదలలేదు. అతని మాటలకి ఎదురుచూడకుండానే
ఆమె వెళ్ళిపోబోయింది. రెడ్డి పరిస్థితి గ్రహించి తటాలున
తలుపుకి అడ్డంగా నిలబడ్డాడు. అతనివైపు ఏహ్యభావంతో,
కోపంతో, చూసిం దామె. అతడు బతిమాలుతున్నట్టుగా
అన్నాడు :

“విశాలా. మనం వెంటనే ఇక్కడినించి వెళ్లి పోవటం
మంచిది.”

అతని తాపత్రయం చూసి ఆమెకి చీదరింపు కలిగింది.
శేషాద్రి నిస్సహాయంగా చచ్చిపోతున్న దృశ్యం ఆమెకి కని
పించింది. ఆమె అనుకుంటూనే ఉంది. ఆ ఒక్కపనీ అదే.
ఆ “ఒక్కమంచిపనీ”, అంతకంటే ఇంకేమిటి ? మంచిపని !

విశాలకి కన్నీళ్లు తిరిగాయి. శేషాద్రి పశ్చాత్తాప పడుతున్న దృశ్యం ఆమెకి కనిపించింది. పాపం, చివరి నిమిషంలో కూడా మనశ్శాంతి లేకుండా చచ్చిపోతున్నాడు. తను అతనితో ఒక్కమాట చెప్పాలి.

“నేను వెళ్లితీరాలి. వెళ్ళనియ్యండి.”

ఆ క్షణంలో రెడ్డికి తటాలున ఓ విషయం జ్ఞాపకం వచ్చింది. తనఫోటో—తన సంతకంతో ఉన్న తనఫోటో శేషాద్రిదగ్గర ఉంది. అది బయటపడితే !

అతనికి ముచ్చెమటలు పోశాయి.

“నువ్వు వెళ్ళొచ్చు, విశాలా.”

“అడ్డు లేవండి.”

“కాని ఓ చిన్న ప్రార్థన. అతని జేబులోని ఫోటో ఎలాగైనా సరే సంపాదించి తేవాలి. ఆమాత్రం సహాయం చెయ్యవా?” అతడు జాలిగా, ప్రాధేయపూర్వకంగా అడిగాడు.

ఆమాటలు వినీ వినటంతోనే విశాల కేదో అర్థమై పిచ్చి ఆవేశం కలిగింది. ఏదో భావం ఉత్తేజితమైంది. ఆ క్షణంలో ఆమె తనని తానే మర్చిపోయింది. రెడ్డి, శేషాద్రి ఆమె మనసులో ఒకరి తరవాత ఒకరు మెదిలారు. చివరి విమిషాల్లో ఉన్న శేషాద్రి దీనంగా చూస్తున్నాడు—తన వైపు !

కన్నుమూసి తెరిచేలోగా ఆమె నేలమీద పడిఉన్న కత్తితీసి రెడ్డిని పొడిచింది. రక్తం చిమ్మింది. కొద్దిగా మీదికి

కూడా చిందింది. ఓక్షణం ఆమెకి మతిపోయింది. కాని, వెంటనే తేరుకుని ఓ దుప్పటి కప్పుకుని బాణంలా బయటికి దూసుకుపోయింది.

శేషాద్రి బతకడని చెప్పేవాడు డాక్టర్, కాని చచ్చిపోయేలోపుగా ఓ అయిదు నిమిషాలు స్వప్నహలోకి రావటానికి వీలుందన్నాడు. గంటనించీ కనిపెట్టుకుకూచుంది విశాల. అడుగుల చప్పుడు వినిపించినప్పుడల్లా ఆమె భయపడి చూసేది, పోలీసులేమోనని. తను శేషాద్రితో మాట్లాడేదాకా పోలీసులు రాకపోతే...

ఆమె ఎదురుచూసిన నిమిషం వచ్చింది. శేషాద్రి కళ్లు కొద్దికొద్దిగా తెరిచాడు.

“నేను...నేను...విశాలని”, ఆత్మతగా అందామె.

అతడు గ్రహించినట్టుగా కళ్లారాడు. ఆమె కాలం వృధా పోనీయకుండా, అతని చెవిదగ్గరగా నోరుపెట్టి అంది.

“మీ అమ్మకి జరిగిన పరాభవానికి నేను ప్రతిక్రియ చేశాను,” ఆమె ఆదుర్దాగా అతని కళ్ళలోకి చూసింది. అతని పెదవులు వొణకటం మొదలుపెట్టాయి. కళ్ళలోకి ఎర్రజీర వచ్చింది. అతి కష్టమీద మాట్లాడటానికి ప్రయత్నించాడు. విశాల అతనివైపు జాలిగా చూస్తోంది. పాపం, కృతజ్ఞత చెప్పాలని ప్రయత్నిస్తున్నట్టున్నాడు. ఆమె అతని నోటిదగ్గర చెవిపెట్టింది.

“హ...త్య...”

విశాల అదిరిపడ్డది. ఎవరో ఘెల్లున చెంపదెబ్బ కొట్టి నట్టయింది.

శేషాద్రీ ఆమెముఖం చూడటాని కిష్టంలేనట్టుగా కళ్ళుమూసుకున్నాడు.

ఇంతేనా శేషాద్రీ ఆలోచనాశక్తి! ఇదేనా అతడు గ్రహించింది! ఈ వ్యవహారంలో తనెందుకు అనవసరంగా జోక్యం కలిగించుకుంది? తనకి వాళ్ళతో ఏం సంబంధం? అంత అనాలోచితంగా, మూర్ఖంగా ఎలా ప్రవర్తించింది!

“విశాలగారంటే మీరేనా?”

ఆమె తలెత్తి చూసింది. హాస్పిటల్ నర్స్. విశాల తలూపింది. తనవెంట రమ్మన్నట్టుగా నర్స్ సంజ్ఞచేసింది. విశాల ఆమె ననుసరించి వెడుతూ అడిగింది.

“ఎందుకు? ఏం కావాలి!”

“మిమ్మల్ని పిలుస్తున్నారు.”

“ఎవరు?”

నర్స్ జ్ఞాపకం చేసుకుంటున్నట్టు ఓక్షణం ఆగి అంది :

“చంద్రారెడ్డిగారు”

“ఇక్కడి కెలా వచ్చారు?”

“ఆయన్ని ఎవరో కత్తితో పొడిచారు. హాస్పిటల్ కి తీసుకొచ్చారు. ఆయనకి తెలివిరాగానే తన సెక్రటరీ విశాల అనే ఆమె ఇక్కడే ఉంటారు. కబురు చెయ్యమన్నారు.”

“ఎక్కడున్నావు?”

“స్పెషల్ రూమ్ లో... అదిగో, అదే.”

రూమ్ లో రెడ్డి కళ్లు మూసుకుని పడుకుని ఉన్నాడు. పక్కన ఎవరూ లేరు. అలికిడివిని కళ్లు తెరిచాడు. అతనిని ఆస్థితిలో చూడగానే విశాలకి కొంచెం జాలికలిగింది. దగ్గరగా రమ్మని రెడ్డి సంజ్ఞ చేశాడు. వెళ్ళింది.

“నేను బతుకుతానని డాక్టర్ చెప్పాడు, విశాలా.”
హీనస్వరంతో అన్నాడు రెడ్డి.

“మంచిదే,” కొంచెం నిర్లక్ష్యంగానే అందామె.

“కాని నువ్వలా ఎందుకు చేశావో నే నిప్పటికీ అర్థం చేసుకోలేకుండా ఉన్నాను.”

విశాల మాటతప్పించి అంది.

“నన్నెందుకు పిలిపించారు?”

“శేషాద్రి కెలా ఉంది?”

“లాభంలేదు,” నిర్వికారంగా జవాబిచ్చింది.

రెడ్డి కొన్ని ఊణాలాగి అన్నాడు.

“నన్ను పొడిచింది నువ్వేనని, నే నెవరితో చెప్పలేదు, విశాలా.”

ఆమె తల వంచుకుంది.

“ఇహముందు ఎవరితో చెప్పదలచుకోలేదు కూడా.”

విశాల అతని కళ్ళలోకి ఓసారి చూసి, పొడిగా నవ్వింది.

“ఆ ఫోటో కావాలి, అంతేనా?”

“అవును, విశాలా, ఈ సహాయం చెయ్యలేవా?”

కొంచెం విసుగ్గా ముఖం చిట్టించి “అలాగే”, అంది విశాల.

రెడ్డి లోలోపల ముసిముసిగా నవ్వుకున్నాడు.

“తరవాత, ఈ కథంతా నువ్వు ఎవరితో చెప్పవు కదూ?”

“స-రే.”

ఆమె ఒప్పుకుంటుందని తనికి తెలుసు. రెడ్డి మళ్ళీ లోలోపల నవ్వుకున్నాడు.

విశాల లేచిపోబోతూ, అంది:

“రహస్యానికి బదులు రహస్యం అనే దృష్టితో ఈ షరతులకి నేను ఒప్పుకుంటున్నానని మీ రనుకుంటున్నారు. నాకు తెలుసు. కాని అటువంటి పొరపాటేమీ పడకండి.

రెడ్డి చకితుడై ఆమె పోయినవైపే అలాగే చూడ సాగాడు. వార్డ్ బాయివల్ల విశాల నేర్పుగా శేషాద్రి దుస్తులు ఎక్కడ ఉన్నాయో తెలుసుకుని వెతికింది. అతని బ్రాజర్ జేబులో ఆ ఫోటో ఉంది. తీసి దాచింది. తరవాత అతని దగ్గరికి వెళ్ళి తలదగ్గర నిలబడి, శ్వాస చూసింది. ఇంకా శ్వాస ఆడుతూనే ఉంది. అతని చెవిదగ్గర నోరుపెట్టి నెమ్మదిగా ఆంది.

“రెడ్డిగారు చచ్చిపోలేదు. బతుకుతారు.”

శేషాద్రి నెమ్మదిగా కళ్లు విప్పాడు. విశాలముఖం వికసించింది.

“అవును. రెడ్డిగారు చచ్చిపోలేదు. బతుకుతారు, డాక్టర్ చెప్పాడు.”

అతడు మళ్ళీ ఆవేదన పడుతున్నాడు. ఏదో అనాలని నోరు కదుపుతున్నాడు. అతని నోటిదగ్గర చెవి పెట్టింది.

“అ...బ...ద్ధం.”

అతడు కషంగా అనేసి, బాధగా కళ్లు మూసుకున్నాడు. ఆమె అసహ్యంతో అతని ముఖంవైపు చూసింది. మరే భావమూ ఆమె ముఖంలో ప్రస్ఫుటం కాలేదు. కొంచెం సేపయాక డాక్టర్ వచ్చి శేషాద్రిని పరీక్షించాడు. విశాల వైపు చూసి, పెదవి విరిచి కొంచెం జాలిగా అన్నాడు :

“ఎక్కువ వ్యవధి లేదమ్మా.”

“క్షమించండి, డాక్టర్ గారూ, నే నిందాకటినించీ పొరబడ్డాను. ఇతను మా సంబంధం కాదు.”

అలా అని విశాల వెళ్ళిపోయింది. ఆమెవైపు కొంచెం ఆశ్చర్యంగా చూసి డాక్టర్ అన్నాడు.

“పోనీ, ఇతనివల్లెవరై నా మీకు తెలుసా?”

“తెలియదు.”

విశాల గబగబా రెడ్డిదగ్గరికెళ్ళి అతని మంచంమీదకి ఫోటో గిరవాటువేసి హాస్పిటల్ బయటికి వచ్చింది. హాస్పిటల్ ఆవరణ దాటి పోబోతుండగా ఓ నడివయసులో ఉన్న స్త్రీ ఆమెని ఆపింది.

“చూడండి. మీరీ హాస్పిటల్ తాలూకా?”

“కాదు. ఎందుకు?”

ఆమె ఓ క్షణం తటపటాయించి అంది.

“మీకు తెలుసా? ఇందాక ఎవరినో కత్తితో పొడిచారుట. హాస్పిటలుకి తీసుకొచ్చారన్నాడు.”

“చంద్రారెడ్డిగారి సంగతేనా?”

“ఆ...ఆ అవును. ఆయన ఇప్పుడెలా ఉన్నాడు?”

ఆమె ఆదుర్దాగా అడిగింది.

విశాల ఆమెని పరకాయించి చూసింది.

“పరవాలేదు. ప్రాణభయం లేదని డాక్టర్ చెప్పాడు.”

ఆ స్త్రీ ఏమీ అనలేదు.

“ఆయన మీ బంధువా?”

ఆమె జవాబివ్వలేదు. మళ్ళీ విశాలే అడిగింది.

“లోపలికి వెళ్లాలా?”

ఆమె తల అడ్డంగా తిప్పింది.

“మీ పేరు...”

“రాజమ్మ.”

విశాల ఆమెవైపు జాలిగా చూసింది.

“ఆయనని పొడిచిన వాళ్ళని పట్టుకున్నారా?”

“లేదు.”

“ఎవరో తెలియదా?”

“రెడ్డిగారికి, పొడిచినవాళ్ళకి తప్ప ఇంకెవరికి తెలియదు.”

ఆమె విషాదంగా, ముభావంగా, పొడిగా నవ్వింది. అది గ్రహించి అంది విశాల :

“నిజంగా తెలియదు.”

“అతనెవరో తనకి తెలుసని రెడ్డిగారు చెప్పారా?”

“అతను కాదు—ఆమె.”

ఆవిడ ఉలిక్కిపడ్డది.

“ఏమిటి... ఏమిటి?”

“అవును, ఆమె!”

“ఎవరు? ఎవరామె?”

ఆమె కళ్ళలోకి చూసింది విశాల. తరవాత ఉద్రేకాన్ని ఆపుకుంటూ దృఢంగా, నెమ్మదిగా అంది.

“ఎవరో కాదు. నేనే.”

“నువ్వు నువ్వు? ఎందుకు?”

ఎందుకు?

ఎందుకు?

తుపానులా విశాలమనసులో భావసంచలనం రేగింది. ఎందుకు, ఎలా సాహసించగలిగింది? తనలో అణగిఉన్న ఏశక్తి, ఎందుకు విజృంభించింది? తనలోని ఏభావం, ఏ ప్రేరేపణకి ఉద్రిక్తమైంది?

తనెందుకు తేనిపోనివాటిని గురించి ఆలోచిస్తోంది. సందేహంలేదు. ఆ ఊణాన తనంతగా ఉత్తేజతురాలు కావ

టానికి కారణం - మూర్తిభవించిన నిస్సహలా అయిపోయిన శేషాద్రి; తను చేయదలుచుకుంది చెయ్యగలిగే, చెయ్యలేని నిస్సహాయ స్థితిలో మానసిక సంక్షోభం పొందుతున్న శేషాద్రి; పశ్చాత్తప్తడై ప్రాణత్యాగానికి సిద్ధపడ శేషాద్రి; మనోవేదనతో మరణిస్తున్న శేషాద్రి. ఆ నానుభూతితోనే తను... కాని... కాని...

విశాల మనసులో ఏదో వెలితిగానే ఉంది. హఠాతుగా ఆమె విద్యుద్భూతం తగిలినట్టుగా నిలువునా వొణికింది. కాని మరుక్షణంలో తననిచూసి తనే నవ్వుకుంది. తను అంత మూర్ఖురాలవుతోందే? ఈ ఆలోచనల వేడికి తన బుర్రచెడిపోతోంది. ఆమె కళ్ళముందు హేయమైన, దుర్భరమైన క్రూరమైన ఆకృతితో శేషాద్రి తాండవించాడు. ఆమె వాళ్ళు జలదరించింది. ఆక్షణంలో ఆమెకి శేషాద్రిమీద అసహ్యంతో పాటు తీవ్రమైన క్రోధం కలిగింది. జరిగిందంతా మళ్ళీ ఆమె కళ్ళముందు కనిపిస్తోంది. ఆమె కళ్ళలో నీళ్లు తిరిగాయి. తానిక అనాఘాత శుష్పం కాదు. యవ్వన మధువు నాస్వాదించిన మొరలు పుష్పమొదలా శేషాద్రి ఆమెముందు తాండవించాడు. తననించి ఏదో వేరయిపోయింది. ఆమె గుండె గతుక్కుమంది. శేషాద్రి తననించి ఏదో... ఏదో దొంగిలించుకు పారిపోతున్నాడు.

శేషాద్రి! ఈ రెండు మూడు గంటల్లో తన జీవితంమీద అత నెంత ప్రభావం చూపించాడు. ఎంతగా తనభావాల్ని కదిపాడు! తృణప్రాయంగా చూసి ఏడిపించింది; నవ్వుకుంది; కసుకుకుంది; చీదరించుకుంది; ఏవగించుకుంది; భయపడ్డది; బతిమాలుకుంది; జాలిపడ్డది; నివ్వెరపడ్డది; అసహ్యించుకుంది.

తనలో ఏ దౌర్బల్యంనల్లో ప్రేరేపించబడి ఆ అపా
త్రుడి కోసం, ఆ అనర్హుడికోసం, అనాలోచితంగా, అనవస
రంగా తనకి ప్రమాదం తెచ్చిపెట్టుకోటానికి కూడా సాహ
సించింది. ఇదంతా ఆ స్వార్థపరుడికోసం, తననిగురించి ఆలో
చించటానికి కూడా తాహతులేని ఆ కృతఘ్నుడికోసం, అర్థం
చేసుకోగల పటిమలేని ఆ సామాన్య మానవుడికోసం, తనపై
దౌర్జన్యంచేసిన ఆ దుర్మార్గుడికోసం ... విశాల మనసులో
అస్పష్టభావం ఏదో మళ్ళీ మెరుపులా మెరిసి అదృశ్యమైంది.

శేషాద్రి దౌర్జన్యం, కృతఘ్నుతా, సంకుచితత్వం
విశ్వరూపాలు ధరించి విశాలమనసులో భీకరనృత్యం చేస్తు
న్నాయి. ఆమె హృదయాన్నీ, అహాన్నీ గాయపరుస్తు
న్నాయి. హృదయంలో మినుకు మినుకుమనే అస్పష్ట
కాంతితో ఏదో గుర్తించటానికి ప్రయత్నిస్తున్న విశాల
మనోనేత్రాల్ని ఆ నల్లటి ఆకృతుల నీడలు అడ్డగిస్తున్నాయి.

అలా ఆలోచనల్లో తేలిపోతున్న విశాల మనసుని
అకస్మాత్తుగా, భయంకరమైన ఓ కొత్త ఆలోచన బాకు
పోటులా పొడిచింది. “తనకి శేషాద్రిలాంటి కొడుకు
వుడితే...” ఆమె నిలువునా వాణికింది. ఆమె కళ్ళముందు
మనుషుల ప్రపంచం గిరగిర తిరగసాగింది. పడిపోతున్న
విశాలని రాజమ్మ గభాలున పట్టుకుని కొగిలించుకుంది.

గిరగిర తిరిగే ఆ మనుషుల ప్రపంచంలో ఎవరో
వ్యక్తి తనవైపు చూస్తున్నాడు. ఎవరు? ఎక్కడ చూసింద
తన్ని? ఓ శేషాద్రి! శేషాద్రి! అతనే! అదేమిటి, అలా ఉన్నా
డేం? ఆ అసహ్యకరమైన రూపం ఏదీ? ఆ క్రూరమైన చూపు,

ఆ స్వాగతం, ఆ దుర్వార్తం, అవన్నీ ఏమయాయి ? తన వైపు చూస్తున్నాడు. మందహాసం చేస్తున్నాడు.

ఆ అన్యక్తావస్థలో విశాల పెదవులు మందమందంగా హాసించాయి.

అయ్యో, అదేమిటి ? ఆ నల్లటి ఆకృతులేవో అతన్ని చుట్టుకుంటున్నాయి. అలా అయిపోతున్నాడేం, శేషాద్రి ?

అదే ఊణాన ఆమె కళ్ళముందు గిరగిర తిరిగే ఆ మనుషుల ప్రపంచం అదృశ్యమైంది. విశాల గభాలున కళ్లు తెరిచింది. తను రాజమ్మ కొగిటిలోఉంది. తనలా ఎందుకుందో నెంటనే ఆమెకి అర్థంకాలేదు. నమ్మదిగా విడిపించుకుంది. ఊణాంక్రితం తనకి కలిగిన అనుభూతి ఆమెకి అస్పష్టంగా జ్ఞాపకం రాసాగింది. ఆలోచించే కళ్ళతో ఆమె యధాలాపంగా రాజమ్మ వైపు చూసింది. ఏదో జవాబుకోసం నిరీక్షిస్తున్నట్టుగా ఉన్న ఆమెముఖం చూడగానే అకస్మాత్తుగా విశాలకి ఆమె ప్రశ్న జ్ఞాపకం వచ్చింది.

“ఎందుకు...?”

ఏదో సూచన చటుక్కున మనసుకి తట్టింది. అలా తట్టి తట్టగానే చప్పున ఆలోచించటం మానేసిందామె. వెర్రి మొర్ర ఆలోచనలు ! ఇలా తన మనసు తన నెందుకుమోసం చేస్తోంది ? ఎవరో పకాలున నవ్వి నట్టనిపించింది, దొంగ తనంగా రాజమ్మవైపు ఓసారిచూసి, చివాలున అక్కణ్ణించి కనిలి చకచక హాస్పిటల్ బయటికి నడిచిపోయింది, విశాల.

రాజమ్మ నిర్ఘాంతపోయింది.

నీళ్లధార

ఎక్స్ప్రెస్ అరగంట లేటు అని తెలుసుకుని, ఏమీ తోచక ప్లాట్ ఫారం ఆమూలనించి, ఈమూలదాకా రెండు సార్లు తిరిగి, చివరికి హిగిన్ బాదమ్స్ బుక్ స్టాల్ దగ్గర నిలబడ్డాడు పున్నారావు. రకరకాల పుస్తకాలు అనేకానేక ఆకర్షణలతో అరల్లోంచి తొంగిచూస్తూ కొనేవాడికోసం కాచుకు కూచున్నట్టుగా ఉన్నాయి. అవన్నీ సింహావలోకనం చేస్తున్న పున్నారావుకి తనకొట్లో అమ్ముడుపోని ఫాన్సీ స్టాకు జ్ఞప్తికొచ్చింది. ఎన్ని పుస్తకాలు! ఇవన్నీ ఎవరు కొంటారో! పున్నారావుకి అమిత ఆశ్చర్యం వేసింది. ఈ పుస్తకాల షాపుల్ని గురించి తనెప్పుడూ అంతగా ఆలోచించలేదు. బహుశా తన కొట్లో ఫాన్సీ సామాన్లని చూసికూడా జనం అలాగే ఆశ్చర్యపోతారేమోననే ఊహ వెంటనే

పున్నారావుకి తట్టింది. తనలాంటి వ్యాపారికూడా ఒక్క ఊణం మూడు పోయినందుకు పున్నారావు కాస్త చింతించాడు. అన్నట్టు, తను పుస్తకం - ఏదైనా-కొని ఎన్నాళ్ళయింది! ఈ మధ్యగావును ఒకటో క్లాసు పుస్తకం కొన్నాడు కొడుక్కి. అప్పుడప్పుడు ఏవో పత్రికలు చదవాలని ఉబలాటం కలిగితే ఏ లైబ్రరీకో వెళ్ళి చదివేవాడు.

అవును, మరి. పుస్తకం కొనటమంటే మాటలా? అయినా తనకంత అభిరుచి లేదు-ఈ పుస్తకాల్లో రాసే విషయాలమీద. జీవితం అంతా డబ్బుతో కూడుకుని ఉంది. సంపాదించాలి. రెండుచేతుల్లో సంపాదిస్తేగాని వ్యవహారాలు కుదటబడవు. పున్నారావు కొంచెం నవ్వుకున్నాడు. వ్యవహారాలు కుదుటబడాలిసినవి తన కేమున్నాయిగనుక. ఏమీ లేవు. నిజమే.

కాని అన్నప్పడల్లా వ్యాపారం లాభించదు. జాగ్రత్తగా నిర్వహించుకుంటూ రావాలి. తనకి ఇరవైనాలుగ్గంటలూ ఈ వ్యాపారంతోనే సరిపోతుంది. ఏమిటో, ఇప్పుడు తన ప్రయాణంకూడా వ్యాపార సంబంధమైందే. సరదాగా ప్రయాణంచేసి ఎన్నాళ్ళయింది! ఎప్పుడూ ధరలూ, వస్తువులూ, మార్కెట్లూ, పున్నారావుకి కొంచెం విసుగు పుట్టింది. పుస్తకాలవైపు చూస్తున్న కొద్దీ అతనికి విసుగు మరింత ఎక్కువ కాసాగింది. ఈ పుస్తకాల్లో ఏమేం విషయాలు రాసుంటాయో! వీటిల్లో ఎంత విజ్ఞానంఉందో! ఒక్క ఊణం పున్నారావు తను కాలేజీచదువు చదవనందుకు

విచారించాడు. తను చదవగలిగితే ఎంత బావుండేది. ఫిప్పు
ఫారం మధ్యలోనే మా నెయ్యాలనే దుబ్బది తనకెందుకు
కలగాలి! పున్నారావు మనసులో అశాంతి బయలుదేరింది.

విసుగూ, అశాంతితో ఆలోచనలు సాగక ఉబుసు
పోకకి పున్నారావు బుక్ స్టాల్ లోని ఓ సినిమాపత్రిక తీసుకుని
పేజీలు తిప్పసాగాడు. అందులోని అందమైన బొమ్మలూ,
కొత్తకొత్త సినిమాలు వివరాలూ, అవీ చూస్తుంటే కోల్పో
యిన ఉత్సాహం తిరిగొస్తోంది అతనికి. ఇంతలోనే స్టాల్
యజమాని పున్నారావువైపు చురచుర చూసి “ఏమండీ, అది
మీరు కొంటారా?” అని అడిగాడు. పున్నారావు కొంచెం
తటపటాయించాడు. నెలచూశాడు. అర్థరూపాయి. అబ్బో!
అర్థరూపాయ్! వెధవది, చదవటానికి— లేక చూడటానికి—
అర్థగంట కూడా పట్టదు. తరవాత ఎందుకు పనికొస్తుందీ!
శుద్ధ దండగ. పొట్లాలు కట్టటానికూడా పనికిరావు ఆ
పేజీలు—చిన్నచిన్నవి. పున్నారావుకి కొనటానికి అంత
ఇష్టం కలగలేదు. మిగతా పేజీలు గబగబా తిప్పతూ :
“చూస్తున్నానండీ, బావుంటే తీసుకుంటాను”, అన్నాడు
కొంచెం గొప్పగా. అయితే ఆ షాపుయజమాని పున్నా
రావు గొప్పతనం ఇత్యాదులు ఏమీ లెక్కచెయ్యకుండా,
అతడు ఏమనుకుంటాడోనని ఆలోచించనుకూడా ఆలోచించ
కుండా కాస్త కటువుగా కూడా అన్నాడు: “అలా చూడ
డానికి వీలేదండీ.” పున్నారావుకి అభిమానం ముంచు
కొచ్చింది. ఎంతమాటన్నాడు. తన కొట్లో కాతాదార్లతో
ఇలాగే ప్రవర్తిస్తున్నాడా? నొచ్చినవాళ్ళందరినీ మర్యాదగా

పరామర్శించి, ఏంకావాలో కనుక్కుని, వాళ్ళు వొద్దన్న కొద్దీ బలవంతాన వస్తువుల రకాలన్నీ చూపించి ఎంత మర్యాదగా ప్రవర్తిస్తాడు ! మీరు కొంటేనే చూడండి, లేక పోతే వస్తువు ముట్టుకోటానికికూడా వీలేదని తను ఎప్పుడైనా అన్నాడా ? వ్యాపారానికి కావలిసింది ముఖ్యంగా వినయ విధేయతలని ఈ పెద్దనునిషికి తెలియదేం ! ఎంతమాట అనే శాడు. తన ముప్పైపళ్ళ జీవితంలో ఎప్పుడూ, ఎవరిచేతా పడనిమాట ! రోషం ముఖంలోకి చిమ్మింది. అర్ధరూపాయి వినరి అతని ముఖాన కొట్టాలనిపించింది. కాని పున్నారావుకి మొదటిసించీ లభించిన తరిఫీదు అందుకు భిన్నప్రకృతి గలది. తమాయించుకున్నాడు. దర్జాగా జేబులోంచి అర్ధరూపాయి తీసి అతనివైపుకూడా చూపకుండా అన్నట్టు అర్ధరూపాయి తనదగ్గరలేదు. రూపాయిలోటు తీసి అతనివైపుకి నిర్లక్ష్యంగా గిరవాటు వేసి పుస్తకం పేజీలు తిప్పుతుంటే ఆ పాపు యజమానికి తలకొట్టేసినట్టుండదూ ? పున్నారావు ఇంచుమించు అలాగే చెయ్యబోయాడు కాని చివరిక్షణంలో అతనిబుద్ధి మళ్ళింది. అర్ధరూపాయి ! పుస్తకం చదివేసంతరవాత— అంటే ఓ అరగంట తరవాత—అప్పుడుగాని తనకి తెలియదు, తను చెయ్యబోయే తెలివితక్కువ పనిలోని తొందరపాటు. ఆ అర్ధరూపాయే ఉంటే జట్కాబండి కిరాయికైనా అక్కర కొస్తుంది. పుస్తకం ఏం ఉద్ధరించను !

పున్నారావు ముఖించిట్లించి—పూర్తిగా ఇష్టంలేక పోయినా, ఆ బొమ్మల్ని ఇంకా చాలాసేపు చూడాలని పిస్తున్నా, ముందు పేజీలో ఏలాంటి బొమ్మలూ, విషయాలూ

ఉన్నాయో చూడాలనిపిస్తున్నా — బలవంతంగా, వెధవ
పుస్తకం, ఇందులో ఏముంది. అన్నట్టుగా అలా చేతుల్లోంచి
వదిలేశాడు.

అంత అనమానం పొందిన తరవాత, అది దిగమింగు
కుని ఇంకా ఆ పుస్తకాల కొట్టుముందు నిలబడటం సబబు
కాదు గనుక పున్నారావు వెంటనే అక్కణ్ణించి కదిలి అడుగు
వేశాడు. జరిగింది తలుచుకుని దాన్ని గురించి ఆలోచించ
టం మనసుకి ఆరోగ్యకరం కాదుగనుక పున్నారావు ఆ విష
యం వెంటనే మర్చిపోయేందుకు వీలుగా మరోసంగతి
మీదికి మనసు తిప్పాడు. ఇందాక జేబులో చెయ్యిపెట్టి
చూసుకుంటే చిల్లర తగల్గేదు. లేదన్నమాట. పోర్టర్ కి
డబ్బివ్వాలని ఉంటుంది తరవాత. అతని దగ్గర ఉంటుందో
ఉండదో చిల్లర. లేకపోతే ఇబ్బంది. ఇప్పుడే మార్పుకుని
దగ్గరుంచుకోటం ఉత్తమం. టీ షాపులో చిల్లర అడిగాడు.
“తక్కువగా ఉందండీ”, అని ఆముదం తాగిన ముఖం పెట్టా
డతడు. మిఠాయి, పళ్ళు, కీళ్ళీలు వగైరా సరుకులమ్మే
స్టాల్ లో అడిగాడు. అతడు, పనిపెట్టుకు ఊరికే చిల్లర
ఇవ్వటం వ్యాపార లక్షణం కాదన్నట్టుగా “ఏమైనా తీసు
కోండి,” అన్నాడు నిర్మోహమాటంగా. ఓ అణా పెట్టి కీళ్ళీ
వేసుకోవచ్చు ననిపించింది పున్నారావుకి. కాని అదేమంత
అవసరం లేదు. రెండు వక్కపొడి పొట్లాలు కొనొచ్చు.
కాని ఎందుకీ అక్కలేని కొనుగోలు ! అణా ఉంటే పేపరు
కొనుక్కోవచ్చు, రేపుపొద్దున. లేకపోతే, ఇంకో అణా
వేసుకుంటే బెజవాడలో కాఫీ తాగొచ్చు, లేకపోతే పోర్టర్

కివ్వటానికి సరిపోతుంది. ఎలాగో ఆ పోర్ట్ రే సంపాదించు కొస్తాడేలే చిల్లర — అనుకుని పున్నారావు “అక్కర్లేదులే” అనేసి ఆ కొట్టు దగ్గర్నించి వొచ్చేశాడు.

ఎన్స్పెన్ వాయిదాపైంకి వొచ్చేసింది. పున్నారావుని ‘జనతా, ఇంటరా, బాబు?’ అని అడిగి మూడో తరగతేనని సమాధానం పొంది పోర్ట్ పున్నారావు తాలూకు బరువు నెత్తిమీద పెట్టుకుని పరుగుతీశాడు. అతని అడుగుజాడల్లో పున్నారావు బయలుదేరి ఎలాగో ఓ కంపార్ట్ మెంట్ లో సామాన్ల తో సహా తన శరీరాన్ని తోసేసి, ఒక ఊణం గట్టిగా ఊపిరితీసుకుంటున్న సమయంలో “పైమైంది బాబూ, బిగిల్ ఊదారు”, అని హెచ్చరించాడు పోర్ట్. పున్నారావు జేబులోంచి రూపాయనోటు తీసి పట్టుకుని, “చిల్లరియ్యి” అన్నాడు. పోర్ట్ కొంచెం గాభరాపడి ‘లేదు బాబూ—’ అని, ఐనా నమ్మకం కలగటానికి జేబులో చిల్లరతీసి అరచేతిలో పరిచి లెక్కపెట్టి “ఆరణాలే ఉంది బాబూ”, అన్నాడు.

పున్నారావు అతని మెత్తదనం చూసి ఇద్దరూ మెత్తగా ఉండటం వ్యవహార పరిష్కార సాధనకి పనికిరాదని “ఎలామరి, ఎలాగోచూడు, త్వరగా”, అన్నాడు. పోర్ట్ హడావిడిగా నలుగురైదుగుర్ని అడిగాడు. పైం ఐపోతోంది. చిల్లర దొరకలేదు. అతని ఆదుర్దా చూస్తే పున్నారావుకి జాలేసింది.

కాని ఏంచేయాలి? జండా ఊపాడు గార్డు. ఇంజన్ అరిచింది. ఇప్పుడు పున్నారావుకి గాభరా పుట్టింది. అతనికి

పోర్బర్ కివ్వాలిసిన రెండణాలు ఎగ్గొట్టాలని ఏకోశానా లేదు. అలాంటి అన్యాయాలు తను ఇంతవరకూ ఎరగడు. ఇంతలో పత్రికల కుత్రాడు 'ఇలస్ట్రేటెడ్ వీక్లీ', సార్ అని కేకేశాడు. పోర్బరు ఆకుత్రాడిని అడిగాడు. అతనిదగ్గర నాలుగణాలు మాత్రం ఉన్నాయి. పున్నారావుకి ఆలోచించటానికి వ్యవధి లేదు. రైలు కదిలింది. వెంటనే అతడు వీక్లీ తీసుకుని, మిగతా చిలరలో రెండణాలు పోర్బరు కిచ్చేశాడు. పోర్బర్ కృతజ్ఞతతో ఊరికే ధర్మం తీసుకున్నట్టుగా ఫీలయినట్టు ముఖంపెట్టి వెళ్ళిపోయాడు.

పున్నారావు చేతుల్లో "వీక్లీ" చూసి ఇద్దరు కావేజ్ నూడెంట్లు తమదగ్గర అతనికి స్థానం ఇవ్వటానికి అభ్యంతరం పెట్టకపోవటంవల్ల, సులభంగానే కూచోటానికి స్థలం దొరకటంచేత పున్నారావు కుదురుగా కూచుని పత్రిక అట్టమీద తన పేరు ఇంగ్లీషులో దర్జాగా రాసి, పేజీలు తిప్పసాగాడు. బొమ్మలైతే ఏవేవో పెద్దపెద్దవీ, రంగు రంగులవీ ఉన్నాయి గాని వాటికింద రాసిన అక్షరాలు పున్నారావుకి అంతగా కొరుకుడుపడలేదు. తన ఫిఫ్తఫారం ప్రమాణం చదువు ఈ విషయంలో ఎందుకూ కొరగాదని పున్నారావు తెలుసుకున్నాడు. ముప్పావలా పెట్టి కొన్నాడు. అతని గుండెలు గభేలుమంది. ఆ పత్రిక పట్టుకున్న చేతులు వొణకసాగాయి. ఏం చేసుకునేటా ! అందులోని ఒక్క మాటా తనకి అర్థం కాదు. పదిహేనేళ్ళకిందట ఇంగ్లీషుపుస్తకం పట్టుకుంటే మామూలుగా వొచ్చే తలనొప్పి యిప్పుడు తిరగబెడుతోంది. బుద్ధిపూర్వకంగా కొన్నాడు. కొనేప్పుడు తనకి స్పష్టంగా

తెలుసు—అది ఇంగ్లీషు పత్రిక అనీ, అది తనకి పరాయిభాష అనీ. అయినా కొన్నాడు. అవసరం అలాంటిది. సరే. ఇప్పుడేమనుకునీ చేసేదిలేదు. కాని—ఆ సినిమా పత్రికకొన్నా బాగుండిపోయేది. అది ఈ కుర్రాడు ఎందుకు అమ్మకూడదు ! ఆ సినిమా పత్రికే కొంటే—అటు ఆ షాపులోని పెద్ద మనిషికి బుద్ధి చెప్పినట్టూ ఉండేది, తన కోరికా తీరేది ! పొరపాటయిపోయింది. పోనీ, తను ఒక్క అణాకోసం లోభించాడుగానీ, ఓ కిల్లీ కొంటే సరిపోయేది గాదూ ? తను ఇంత తెలివితక్కువగా ఎలా ప్రవర్తించాడు ?

పున్నారావు గతాన్ని గురించి ఇలా విచారిస్తూండటంతో ప్రస్తుతం తన చేతిలోని పుస్తకం సంగతి మర్చిపోయి, అప్రయత్నంగా దాన్ని మూసేశాడు. ఆ సమయంలో సమీకనిపెట్టుకు కూచున్న కాలేజీ కుర్రాళ్లు పున్నారావుపట్ల చాలా గౌరవం చూపిస్తూ, ఓసారి ఆ పత్రిక తాము చూడటానికి వీలవుతుందా అని అడిగారు. పున్నారావు వెంటనే ఇచ్చేశాడు ఉదారంగా—తన కిప్పుడు చదవటానికి ఎలాగూ తీరిక లేదన్నట్టుగా.

పున్నారావుకి ఆ పత్రిక రాను రాను ఓ సమస్య ఏర్పోయింది. దాన్ని చూస్తుంటే అతనికి భయంకూడా వెయ్యసాగింది. కొంపదీసి, తనని ఎరిగున్నవాళ్లు తన దగ్గర ఆ పత్రిక ఉండటం చూస్తే...

“ఏరోయ్, పున్నారావ్—ఇంగ్లీషుపత్రిక కొన్నావే !” అని ఎవరూ అనలేదుగాని—అన్నట్టే పున్నారావు ఉలిక్కి పడ్డాడు. పెటెలంతా కలయచూశాడు. ఎవరూ తనకి

తెలిసినవాళ్లు లేదు. రక్షించారు. కాని రైలు దిగగానే ఎవరో తారసపడక మానరు. ఈ కాలేజీకు గ్రాంథముందే అలా ఎవరైనా తనని ప్రశ్నిస్తే... ఆ క్షణంలో పున్నారావు అనుకున్నాడు—ఈ కుగ్రాంథు ఈ ప్రతిక కొట్టేస్తే బావుండునని. ఇంతలో నవ్వులు గలగలా వినిపిస్తే తలెత్తిచూశాడు. ఆ కుగ్రాంథిద్దరూ నవ్వుతున్నారు. తనని చూసి కాదుగదా అనుకున్నాడు పున్నారావు. కాదు. వాళ్ళు అందులోని హాస్యాన్ని దేన్ని గురించో నవ్వుతున్నారు. వాళ్ళలోవాళ్లు మెచ్చుకుంటున్నారు. తను ఆనందించగల పరిస్థితిలో లేనందుకు విచారించాడు. న్యాయంగా అలా ఆనందించగల హక్కు మొదట తనది. తనకి ఆ భాష వచ్చిపడవదు. పోనీ, వాళ్ళని కనుక్కుంటే—కొంతైనా తృప్తి. కాని అలా అడగటానికి మనస్కరించలేదు పున్నారావుకి. వాళ్ళ నవ్వులు ఎక్కువ అవుతున్నకొద్దీ పున్నారావుకి వాళ్లు మండిపోయింది. తనకేదో దురన్యాయం జరుగుతూన్నట్టుగా అతడు భావపడసాగాడు. తన డబ్బుతో వాళ్లు అన్యాయంగా తనకి దక్కనియ్యకుండా తన హక్కుల్ని భంగపరిచి ఆనందిస్తున్నారు. వాళ్ళ సౌఖ్యానికి, వాళ్ళ సంతోషానికి తను డబ్బు పెట్టుబడి పెట్టాడు. వాళ్ళకి రైల్వో ఏమీ తోచదని తను వాళ్ళకి ప్రతిక కొనిపెట్టినట్టుగా—తను కావలసింది కొనుక్కోకుండా—ఫీలయాడు. పున్నారావులో ఏవో భావాలు పుట్టిపెరిగాయి. తను ఇక్కడ నానాభావపడుతూ, వాళ్ళని తన ఖర్చుతో ఎందుకు సంతోషపెట్టాలో అతనికి అర్థంకాలేదు. ఆ కోప తాపావేశాల్లో కొంచెం కలుపుగా అడిగాడు: “ఆ ప్రతిక

చూడటం అయితే ఇస్తారా ఓసారి?" ఆ కుర్రాళ్ళిద్దరూ కొంచెంసేపు ఆశ్చర్యపోయి, తరవాత కాసేపు పశ్చాత్తాప పడి, తరవాత కాసేపు కోపం తెచ్చుకుని ఇచ్చేశారు పున్నారావుకి పత్రికని. అయితే పున్నారావుకి వెంటనే ఓ సమస్య ఎదురయింది. కొంచెం అనాలోచితంగానే ప్రవర్తించాడని చెప్పాలి. వాళ్ళు చదువుతున్న పత్రికని అలా అర్థంతరంగా అడిగి పుచ్చుకున్నప్పుడు దానిభావం ఆ పత్రిక తను చదవాలోని ఉంటుందని ఆ పరిస్థితుల్లో అర్థమవుతుంది అందరికీ. అయినప్పుడు తను చదవకపోతే మహా మోటుగా ఉండక తప్పదు. పున్నారావు చచ్చినట్టు పేజీలు తిరగెయ్య సాగాడు. పేజీలు తిరగేస్తుంటే అతనికి కడుపులో దేవినట్టువుతోంది. ముప్పావలా దీనికి తగలేసే బదులు ఆ పోర్టర్ కి రూపాయించి ఆరణాలు తీసుకుంటే ఎంత బావుండేది. ఏదో బీదవాడికి సహాయం చేసినట్టుండేది. పాపం, అతనెంత మంచివాడు, రైలు కదిలిపోతున్నా ఆదుర్దాపడ్డాడేగాని, విదిలించి ఒక్కమాటకూడా అనలేదు. అతన్ని చూస్తే తనకి జాలేసింది. తనకి అప్పుడెందుకు తోచలేదు! తనెందుకు అన్ని పొరపాట్లు చేశాడు. తనకి బుర్ర పనిచెయ్యటంలేదు. తనలో ధార్మికగుణం నశించిందా? లేక అసలే లేదా? ఉంటే పోర్టర్ కి ఎక్కువ డబ్బివ్వటానికి తనెందుకు సందేహించాలిసిన అవసరం కలుగుతుంది. సందేహమేమిటి? అసలా ఆలోచనే కలగలేదు తనకి. చూస్తూచూస్తూ ఎవరూ ఎవరికి ఊరికే డబ్బివ్వరు. నిజం—కాని ఇంచుమించు ఊరికే పారెయ్యటంకంటే పోర్టర్ కిస్తే ధర్మంచేసిన తృప్తి తనకి.

నాలుగు డబ్బులుదక్కిన సంతోషం అతనికి ఉండేవి. డబ్బు
గల ఈ కాలేజీకుర్రాళ్ళ సంతోషానికి పెట్టుబడి పెట్టటంకంటే
ఆ బీదవాడికన్నే తనకి తృప్తిగా ఉండేది.

పున్నారావు ఆలోచనలకి అంతరాయం కలిగింది.
ఊరికే ప్రతికరేజీలు తిప్పుతున్న అతన్ని చూసి కుర్రాళ్ళలో
ఒకడు అడిగాడు “వీక్లీ ఫీచర్స్ లో ముందు మీరేం చదువు
తారండి?”

యథాలాపంగా, ఏదో అభిరుచి కొద్ది ఆప్రశ్న వెయ్య
బడ్డా, పున్నారావుకిమటుకు గాలంగుచ్చుకున్నట్టయింది.
ఆ ప్రశ్నలోని ఇంగ్లీషుమాట—ఫీచర్స్—అంటే ఏమిటో
పున్నారావుకి తెలియలేదు. ముప్పావలా పోయిందని అసలే
తను దిగులుగా ఉంటే ఈ కుర్రాళ్లు తన మనసుని మరింత
పాడుచేస్తున్నారు. పున్నారావు కొంచెం విసుగ్గా ఉన్నట్టు
తెలియచేస్తూ అన్నాడు. “ఆ.. ఏదో—అన్నీ ఒకటేలెండి...
ఏదో తోచక చదవటమే.” తరవాత ఆ కుర్రాళ్లు వాళ్ళలో
వాళ్ళే ప్రతికలోని ‘ఫీచర్స్’ గురించి మాట్లాడుకో
సాగారు.

పున్నారావు పరిస్థితిమాత్రం దుర్భరంగా ఉంది.
చేతిలో ప్రతికవైపు చూస్తే అతనికేదో బరువుగా ఉంది.
ఎప్పుడూ కానీ దుబారాచేసే ఎరగడు. ఒక్కసారిగా దెబ్బ
తిన్నాడు. ముప్పావలా డబ్బులు ఎక్కడోపోతే అతని కంత
కష్టం ఉండేది కాదు. ఆమాటకొనే తను ఓసారి ఒక
రూపాయి—లాగుజేబుకి చిల్లుండటం వల్ల—మరోసారి
టోకరాలో అర్ధరూపాయి, రెండు మూడుసార్లు చిల్లర

మార్పిడిలో, కాతాదార్లకి ఎక్కువగా పొరపాటున ఇవ్వటం వల్ల సుమారు రూపాయన్నరా పోగొట్టుకోవటం జరిగింది. అప్పుడు తాత్కాలికంగా విచారించకపోతేమగాని ఎక్కువ సేపు మధనపడలేదు. మర్చిపోయి ఊరుకున్నాడు. కాని ఈసారి, ఆ ప్రతిక అంటగట్టుకున్న బరువులా, తనని చూసి నవ్వుతున్నట్టుగా ఉంది. అది తన కళ్ళెదుట లేకపోతే బాగుండు ననిపించింది పున్నారావుకి. ఈ ఊహ కలిగేసరికి ఎక్స్ప్రెస్ కృష్ణాబిడ్డిమీదికి చేరుకుని హడావిడి చేస్తూ పోతోంది. పున్నారావుకి ఓ దివ్యమైన ఆలోచన కలిగింది. తల కిటికీలోంచి దూర్చి కృష్ణలోకి చూస్తూ ఆ ప్రతిక నీళ్ళలోకి సూటిగా, ప్రమాదవశాత్తు జరిగినట్టుగా, వొదలేశాడు. “కృష్ణార్పణం”, అనుకుని మనసులో ఓ దణ్ణంకూడా పెట్టేశాడు. పీడ వొదిలిందని అనుకుంటూ పెట్టెలోవాళ్ళ కోసం అన్నట్టుగా, “అరెరె, ప్రతిక కిందపడిపోయిందే!” అని కొద్దిగా, చాలా దూరబంధువు పోయినసంగతి తెలిసికొన్నవాడిలా, విచారించాడు. ఈ విషయం విని కాలేజీ కుర్రాళ్లు మాత్రం “ఎంతపని జరిగింది!” అన్నట్టుగా ముఖం పెట్టారు.

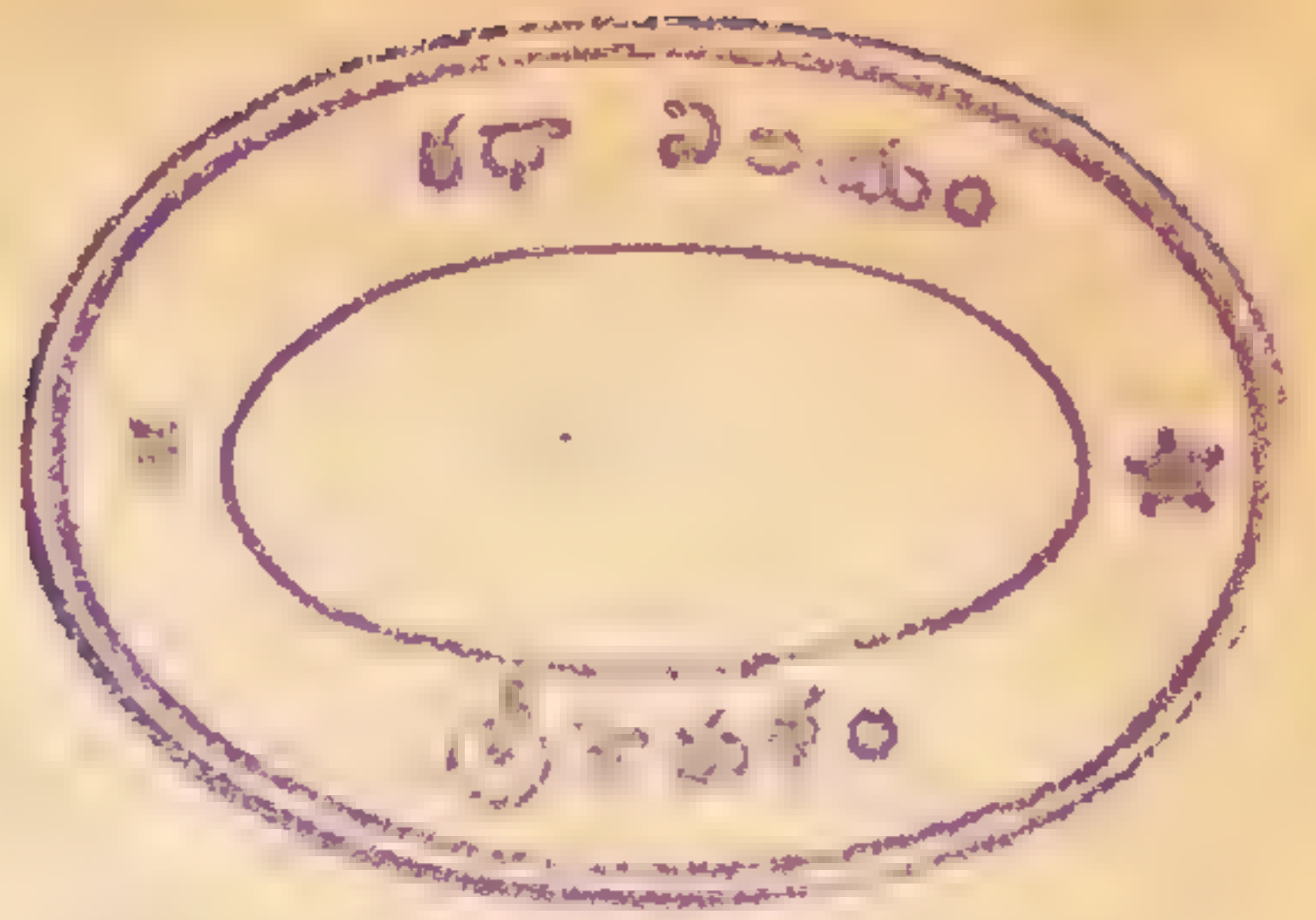
“పోతే పోయిందిలెండి, ఏదో ఉబుసుపోకకి కొన్నాను. అది వారం వారం తెప్పిస్తూనే ఉంటానుగనుక, ఇంటిదగ్గర ఇంకో కాపీ ఎలాగా ఉంటుంది.” అనుకోకుండా పున్నారావు అద్భుతంగా కోసేశాడు. ఆ కుర్రవాళ్లు మాత్రం బతే మంచి అవకాశం పోగొట్టుకున్నట్టుగా బాధపడి, “అరె,

అయితే మాకిచ్చేసినా బాగుండి పోయేదికదండీ. మీ పేరు చెప్పుకుని కాసేపు చదువుకునేవాళ్ళం. వాల్తేరుదాకా పోవాలి", అన్నారు.

తనపేరు చెప్పుకొని...ఎంత మంచివాళ్లు! తన కా మాటే తోచలేదు. పున్నారావు దిగులుగా నీళ్ళల్లో పట్టిలు కొడుతున్న ప్రతికవైపు చూశాడు.

నిలువుటద్దం

తను వొచ్చి అరగంట కావొస్తోంది.

వసంత ఇంకా రాదేం? చిరాకు పడసాగాడు మూర్తి. నిమిషం గడవటం యుగంగా కనిపిస్తోందతనికి. ఫానుకింద కూర్చున్నా స్వేదబిందువులు అదృశ్యం కావటంలేదు. ముఖం తుడుచుకున్నాడు. అసలే ఎండగా వుంది. దానికితోడు ఊపిరి బిగపట్టుకు కూచున్నాడు. జీవితం అంతకీ సంబంధించిన సమస్య! నిరణయం కావాలి. ఏమవుతుందో!

లోపల ఏదో చప్పుడైంది. వసంత వస్తున్నట్టుంది. ముప్ప ఓసారి ముఖం తుడుచుకుని ఎదురుగావున్న నిలువుటద్దంలో చూసుకున్నాడు. క్రాపు నద్దుకున్నాడు. పక్కా కాలిప సరిచేసుకున్నాడు. చిరునవ్వు అభినయించాడు. పోఫాతో చేరగిలబడి కాలుమీదకాలేసుకు కూచుని పోజు

అద్దంలో చూసుకున్నాడు. “బాగానే ఉన్నావులే, ఫరవాలేదు”, అని అద్దం అభయహస్తం ఇచ్చింది.

వసంత ఇంకారాలేదు. విసుగుపుట్టింది అతనికి. ఎంతసేపు అలా కూచోటం? లేచాడు. ఏంచేయాలో తోచలేదు. గదినించి బయట మేడమీదకి వచ్చాడు. అంతగా జనసంచారం వుండే వీధి కాదది. ఏమీ తోచలేదు. మళ్ళీ గదిలోకి వచ్చాడు. పచారుచెయ్యటం ప్రారంభించాడు. కాని చప్పుడుకి వసంత ఏమైనా అనుకుంటుందేమోనని చప్పున ఆగాడు. పెల్లులోనించి ఓ పుస్తకం తీసుకుని మళ్ళీ సోఫాలో కూలబడ్డాడు. చదవ బుద్ధిపుట్టలేదు. ఉబుసుపోకకి పేజీలు తిప్పాడు. ఏదో కాగితం కిందపడ్డది, తీశాడు. ఉత్తరంలా వుంది. తనకెందు కనుకుంటూనే అదేమిటో చూశాడు. ముచ్చెమటలు పోశాయి. ప్రేమలేఖ. ఎవరో? ఒకక్షణం అతనికి కళ్ళు తిరిగాయి. భవిష్యత్తు చీకటిగా కనిపించింది. మరికాసేపటికి అతనికి పరిస్థితి కొద్దిగా అవగతమయింది. వసంతని తనుకాక ఇంకెవరో ప్రేమిస్తున్నారనేది రూఢి. తన కావిషయంగురించి పూర్వంపున్న అనుమానం ఇప్పుడు బలపడ్డది. అతని ముఖం ఎర్రబడ్డది. వసంత ఆ ఉత్తరాన్ని చింపి పారేయకుండా అలా పుస్తకంలో దాచి వుంచటం అతనికి గుండెల్లో కైదు పడుగె త్తించింది. అంకే ఆమె ఆప్రేమికుడు ఎవరినో నిర్లక్ష్యం చెయ్యటంలేదని స్పష్టం. మూర్తికి ముఖం జేవురించింది. కొంపతీసి వాడే ఆమె ప్రేమకి పాత్రుడు కాడుకదా! అతని ముఖంలో ఈర్ష్య తాండవించింది. దైన్యం మూర్తిభవించింది. నిస్పృహ

ఆవరించింది. సర్వస్వం పోగొట్టుకున్నవాడిలాగా సోఫాకి చేరగిలబడ్డాడు.

ఎదురుగా వున్న నిలువుటద్దంలోకి శూన్యంగా చూశాడు. తటాలున అతడు ముందుకు వంగాడు.

“ఎందుకా వెధవ ఏడుపు?”

ఈ మాటలు ఎవరూ అనలేదు. కాని ఎవరో అన్నటుగా అతనికి అనుభూతి కలిగింది. తనమీద తనకే ఏవగింపు కలిగింది. ‘ఛీ’, అనుకున్నాడు. ఒకక్షణంలో అతనిలో అంతకిపూర్వం కలిగిన భావసంచలనం అదృశ్యమైంది.

ఆ ఉత్తరాన్ని మామూలు తెల్లకాగితంగా చూశాడు. మళ్ళీ దానిని పుస్తకంలో పెట్టేశాడు. ఒకవేళ వసంత ఆ ఉత్తరం రాసిన అతన్నే ప్రేమించేట్టయితే తను చేసేదేమీ లేదు. అదృష్టం అతన్ని వరించిందన్నమాట. ఈర్ష్యపడటం తెలివితక్కువ. కాని అలా జరక్కుండా తనేమైనా చెయ్యగలడా? అంటే అతనికంటే తన ఆధిక్యత రుజువుచేసుకోగలడా? మూర్తి ఆలోచించాడు. వసంతకి చెప్పాలి. ఎంతో నైపుణ్యంతో అనుభూతి అందిస్తున్నట్టుగా చెప్పాలి. నిజాయితీ వుట్టిపడేలా చెప్పాలి. తను ఆమెని హృదయ నైర్మల్యంతో ప్రేమిస్తున్నాడు. హృదయాధిదేవతగా ఆరాధిస్తున్నాడు. “ఇది నిజం”, అని ఆమె నమ్మాలి. నమ్మితీరాలి. అలా తను చెప్పగలగాలి. ఆమె లేకపోతే తన జీవితం అంధకారసదృశం అని ఆమె తెలుసుకోగలగాలి. ఎలా! మాటలతో ఏమీ లాభంలేదు. ముఖంలో ఈ

భావాలు ప్రస్ఫుటంకావాలి. దైన్యం, అరహాయత, ప్రేమ, ఆశ, నిరాశ ఇవన్నీ తాండవించాలి.

మూర్తి ముఖం అద్దంలో చూసుకున్నాడు. మళ్ళీ, మళ్ళీ చూసుకున్నాడు. మూర్తిభవించిన దీనత్వంలా ఉంట్టే గాని ఆమె కరుణించదు. అలా...మధ్య యుగంలోని ఇంగ్లీషు ఘోరోలు మోకాళ్ళమీద నుంచుని ప్రాధేయపడటం అతనికి జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇంచుమించు అలా—అంతే...

“ఏమిటా వెధవమొహం ?

మూర్తికి వీపుమీద కొరడాతో కొట్టినట్టయింది. తటాలున ముఖభంగిమలు అదృశ్యమయ్యాయి. సోఫాలో మామూలుగా కూర్చున్నాడు.

తలుపు చప్పుడైంది. అతృతగా అటువైపు చూశాడు. కర్టన్ తొలగింది.”

“చాలాసేపైనట్టుంది, వచ్చి ?”

అంత ఎక్కువసేపు కాలేదని మాట వరసగా అనాలని అస్పష్టంగా గొణిగాడు మూర్తి. కనీసం ఇప్పటికైనా దర్శనం కలిగింది ! ఒకక్షణం అటూ ఇటూ చూసి ఆమె ముఖంలోకి చూశాడతను. కొంపకూలింది ! ఆమె తన చేతిలో పుస్తకంవైపు చూస్తోంది. ఎంత మతిమాలిన పని చేశాడు ! అతడు తనవైపు చూడటంతో వసంత దృష్టి మళ్ళించింది. ఆమెకు కోపం తెప్పించానని అతడు మధనపడటం ప్రారంభించాడు. ఇవాళ అన్నీ తెలివితక్కువపనులే చేస్తున్నాడు.

వసంత తాపీగా కుర్చీలో కూర్చుని అంది. “పుస్తకం తిరగేస్తూ కూర్చున్నట్టున్నాడు!”

అసలు పుస్తకం పేజీలు తిప్పలేదని అందామనుకున్నాడు. కాని అనలేకపోయాడు. అంటేమట్టుకు ఆమె నమ్ముదూ? పైగా అబద్ధాలకోరనే వాడు కొనితెచ్చుకోటం అవుతుంది. “ఊ,” నసిగాడు.

కొన్ని ఊణాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచిపోయాయి. వసంత ఏదో పత్రిక పేజీలు తిప్పతోంది. ఆమె వెళ్ళిచూస్తే ఇహ ఆశ పెట్టుకోటం అనవసరం అనుకోవొచ్చులేనే వుంది! తనంటే ఏమాత్రం లక్ష్యం వున్నట్టు ప్రవర్తించటంలేదు. అయినా చివరిదాకా ప్రయత్నం చెయ్యకతప్పదు.

“నేను వొచ్చినపని మీకు తెలుసనుకుంటాను.”

“చెప్పందే ఎలా తెలుస్తుంది?”

“ఊహించివుంటా రనుకుంటాను.”

“ఏదో ముఖ్యవిషయం మాట్లాడా లన్నారు.”

మూర్తి ఉపోద్ఘాతం విరమించాడు. సూటిగా చెప్పాడు రెండుముక్కల్లో. తమ పరిచయంవల్ల తనకి ఆమె మీద ప్రేమ కలిగిందనీ, ఆమె ఒప్పుకుంటుందని ఆశిస్తున్నాననీ.

వసంత ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఆమె ముఖంలో ఎటువీ అతనికి కొంచెం ఆశ్చర్యం కనిపించింది. అదే అతనికి అంగం కాలేదు. ఈ పరిస్థితి వొస్తుందని ఆమె ఊహించలేదనుకోటం కల్ల. అతనామెవైపు ఆదుర్దాగా చూశాడు. వసంత

మూర్తివైపు ఓసారిచూసి తరవాత అతనిచేతిలో పుస్తకం వైపు చూసింది. ఎంతసేపటికీ ఆమె మాట్లాడలేదు. ఆ పుస్తకం అలా చూడటంతో మూర్తికి ఒళ్లుమండింది. అతన్ని అపహాస్యం చేస్తూన్నట్టుగా ఫీలయ్యాడు. ఏమిటి ఆమె అభిప్రాయం?

“మీ అభిప్రాయం నిర్మోహమాటంగా చెప్పొచ్చు.”

అయినా ఆమె మాట్లాడలేదు. దిక్కులు చూడటం మళ్ళీ ఆ పుస్తకంవైపు చూడటం—మూర్తి ఉండబట్టలేక పోయాడు. కసిగా అన్నాడు :

“ఈ పుస్తకంలో ఉత్తరం నేను చూశాను. త్షమిం చాలి, యథాలాపంగా చూశాను. రహస్యం అనుకోలేదు.”
వసంత ఒక్కక్షణం ఆగి అంది.

“అయితే, సరే.”

ఏమిటామె పుద్దేశం? మూర్తి యిహ ప్రశ్న లేమీ అడగదలుచుకోలేదు. అతనిలో సహనం చచ్చిపోయింది. ఆమె ప్రవర్తన నిర్లక్ష్యభావం చూసి అతనికి అరికాలిమంట నెత్తికెక్కింది. పుస్తకం ఆమె ముఖంమీద విసిరికొట్టాలని బలీయంగా అనిపించింది. కాని తమాయించుకున్నాడు. వెంటనే అక్కడినించి వెళ్ళిపోటం శ్రేయస్కరం అనుకుని లేచాడు.

“వెడుతున్నారా?”

“ఊఁ”

“ఉండండి. కొంచెం షర్బత్ తీసుకుని వెడుదురుగాని.”

ఆమె ఆమాటలు మామూలుగానే అంది. కాని మూర్తికి వెటకారంగా వినిపించాయి. వసంతలో యింత నైచ్యం, ఇంత దురహంకారం ఉన్నాయని తనెప్పుడూ అనుకోలేదు. తనని కీలుబొమ్మని ఆడించినట్లు ఆడిస్తోంది. మోస పోయాడు. అహంభావంతో యిన్నాళ్ళూ తనచుట్టూ తిప్పించుకుంది. తను మహా అందగత్తె అని గర్వం. అందం వుంటే వుండొచ్చు. కాని అంత మిడిసిపాటు దేనికి? అందంతో తనలాంటివాళ్ళని ఉసిగొలిపి చివరికి ఎందుకూ పనికిరాని వాళ్ళనిగా, భగ్నహృదయులుగా చేస్తే ఆమెకి ఒరిగేదేమిటి? తనలాంటివాళ్లు తలుచుకుంటే... మూర్తి తనని తను మర్చిపోయాడు. ఉక్రోశంతో సర్వం మర్చి పోయాడు. వసంత షర్బత్తు కలపటంలో నిమగ్నురాలయింది. ఆమెవైపు మత్తెక్కిన కళ్ళతో చూశాడు. నఖశిఖిపర్యంతం చూశాడు. ఒక అడుగు ముందుకు వేశాడు... సమీపిస్తున్నాడు... ఒక్కసారి చుట్టూ చూశాడు. అరే! ఎవరిదా ముఖం? భీకరంగా, పైశాచికంగా, నెత్తురులా ఎర్రగా... మూర్తి అదిరి పడ్డాడు. ఆ ముఖం. ఒకక్షణం గుండె ఆగిపోయినట్లు నిపించింది దతనికి. ఆ పైశాచిక వదనం! ... కాదు, కాదు... మనిషే! అమ్మయ్య. మూర్తికి మనసు మనసులో లేదు. తటాలున అతనికి పరిస్థితి అర్థమైంది. గిరిక్కున వెనక్కి తిరిగాడు.

వసంత షర్బత్తు కలిపి వెనక్కి తిరిగి చూసింది. మూర్తి లేడు. ఎదురుగా నిలువుటద్దంలో కనిపించింది— మూర్తి గబగబా వెళ్ళిపోతున్నాడు.

“జంగమా హేమవత్సరి”

బొటానిస్టు ఆర్. ఆర్. మర్లా ఉన్నట్టుండి ఒక్కసారి గట్టిగా నవ్వేశాడు, విజయసూచకంగా.

“ప్రకృతిమీద మొదటి విజయం సాధించాను, లతా.” నవ్వుకు కారణం తెలుసుకోవడానికి తలెత్తించాసిన లత కారణం తెలుసుకునికూడా, ఏమీ అర్థం కానట్టుగానో, అర్థమైనాకూడా తెలుసుకున్న విషయంలో అభిరుచి లేనట్టుగానో చూస్తూనే ఉంది అతనివైపు.

“పట్టుదల ఉండా లేగాని ప్రకృతి రహస్యాలు మనుషులకి పట్టుబడకపోవు. ఏమంటావు, లతా?” తల నిలువుగా ఆడించింది లత కళ్ళప్పగించి చూస్తూనే.

“రెండు సంవత్సరాలనించీ చేస్తున్న పరిశోధన ఇవాళ ఫలించింది.”

ఆర్. ఆర్. మర్లా ఉత్సాహంతో చేతుల్లోని నెగటివ్ రీలువైపు తృప్తిగా చూస్తూ అన్నాడు.

ఈ విషయంలో లత ఏమీ ఉత్సాహం చూపించలేదు. ఆ విషయం బొటానిస్తు గమనించే పరిస్థితిలో లేదు.

“ఈ పరిశోధనల గొడవ అయినట్టేనా ఇవాల్టితో?”

“మొక్కల పెరుగుదలని గురించి అమూల్యమైన విషయాలు కనిపెట్టబోతున్నాను. ఇంకా కొన్ని ఫోటోలు తీస్తే ఒక అధ్యాయం ముగిసినట్టే.”

సరిగా ఊహించినట్టే వచ్చింది జవాబు. ఒక అధ్యాయమట!

“సాయంత్రంలోపల ఇంకా కొన్ని ఫోటోలు తయారు కావాలి. అవి ఐతే కాని నా పరిశోధనలో మొదటిభాగం పూర్తికాదు. ఇంతవరకు ఫలితాలు నాకు అనుగుణంగానే ఉన్నాయి. పరిశోధన తప్పక అనుకూలంగానే పరిణమిస్తుందని నాకు గట్టి నమ్మకం ఉంది.”

కేమెరా సర్దుతూ తన ధోరణిలో చెప్పుకుపోతున్నాడు బొటానిస్తు. ఆ మాటలు ఎవరూ వినటంలేదని అతనికే తెలుసు!

“జీవితమంతా ఈ లేబరేటరీలోనేనా గడపటం?” చిరాకు, కోపం, అసహనం, నిస్పృహ అన్నీ ప్రతిబింబించేలా అంది లత.

సమాధానం చెప్పటం అనవసరం అనుకొని బొటానిస్తు చిన్నగా నవ్వాడు.

“పెళ్ళి కాగానే ఇంగ్లండు ప్రయాణం, ఇంగ్లండు నించి రాగానే ఈ లేబరేటరీ—బాగానే ఉంది. తిండి, ఉద్యోగం, పడకా అన్నీ ఇక్కడే. ఇంట్లో మనుషులున్నా రనిగాని, కాస్త మాటామంచీ అడగాలనిగానీ ఏమైనా ఉంటేనా? ఈ మొక్కల్లో ఒక మొక్కలే బతకటం నాచేత కాదు”, తీక్షణంగా అంది లత.

“లతా, నీపేరులో మొదటి రెండు అక్షరాలు ఎందుకు కొట్టేశానని నీ అభిప్రాయం?”

ఆమె చిరాగ్గా చూసిం దతనివైపు.

“భూమినించి పైకి వచ్చింది మొదలు సుకుమార మైన లత చిన్నచిన్న ఆకులు తొడుగుతూ అందంగా మనోహరంగా ప్రతినిత్యమూ పెరుగుతూ చక్కని పూలు పూస్తుంది. ఈ క్రమవికాసం లత కెలా వస్తుందో అలా నా ‘స్వరలత’కీ రావాలి. స్వరలత పెరగదు. అందుకనే మొదటి రెండక్షరాలూ తీసేశాను.”

ఆర్. ఆర్. మర్లా ప్రతిభావంతమైన తన ఉపన్యాసానికి తనలోనే గర్వపడి మళ్ళీ కొనసాగించాడు.

“అసలు విజ్ఞానం అంటే ఏమిటి? ప్రకృతి రహస్యాలు తెలుసుకోటం. అలా తెలుసుకునేలా చేయగలిగిందే విద్య. ప్రకృతి రహస్యాలు తెలుసుకోటానికి నేను ప్రకృతిలో లీనమైపోతున్నాను. ప్రకృతిలో సంపూర్ణంగా లీనం కాగలిగిననాడే ప్రకృతిని నేను అర్థం చేసుకోగలను. ఉన్న ఆస్తంతా అమ్మి ఈ బాటానికల్ గార్డెన్స్ వేసింది, ఈ లేబరేటరీ

కట్టిందీ పిచ్చిపట్టే అనుకున్నావా? అతా, నీ చుట్టూవున్న ప్రకృతిలో నువ్వుకూడా ఐక్యమై ప్రకృతిని ఆరాధించకలిగితే నువ్వు నన్ను అర్థంచేసుకోగలవు. నిన్ను నువ్వు అర్థంచేసుకోగలవు. నాకు సహాయం చెయ్యగలవు. విలువైనకాలాన్ని సరిగా వినియోగించుకోగలవు. నీకు లభ్యం కావలసిన మానసిక క్రమవికాసం ఇదే. నువ్వు చదువుకున్నదానివే. ఇంతగా నీకు విప్పి చెప్పాలిసిన అనవసరంలేదు. నువ్వు దారిలోనే ఉన్నావని నే నిన్నాళ్ళూ అనుకుంటున్నాను. మొక్కలలో మొక్కల్లే బతకటం నీ కిష్టం లేదన్నావు. ఈ ఒక్కొక్క మొక్క నాకెంత ప్రీయతమో నువ్వు అంతే. నీతో సరిగా మాట్లాడటంలేదని కదూ నువ్వనటం? ఈ మొక్కలతో నే నెప్పుడూ మాట్లాడలేకపోయినా, ప్రతిక్షణం మాట్లాడుతూనే ఉంటాను. ఈ వాక్యం బాగా అర్థంచేసుకో. నామీద నీకున్న కోపం అంతా ఎగిరిపోతుంది.”

ఆమె కోపమంతా ఎగిరిపోక తప్పదనే దృఢవిశ్వాసం వల్ల, తన ఉపన్యాసం ఆమెలో కలిగించిన మాధుర్య తెలుసుకోటంకోసం ఆమె ముఖభంగిమలు కనిపెట్టటం అనవసరమనుకుని బొటానిస్టు మైక్రోస్కోపుమీదికి వంగి దృష్టిసారిం చాడు. ఉపన్యాసం కలిగించిన నిస్పృహకి అతని నిర్లక్ష్యం తోడైనందువల్ల లత ముఖం కోపంతో మరింత ఎర్రబడ్డది.

మరికాసేపటకీ పని ముగించుకుని చేతులు కడుక్కుంటూ అన్నాడు బొటానిస్టు.

“అలా బొటానికల్ జర్నల్ ఎడిటర్ దగ్గరి కెళ్లొస్తాను. ఈ పరిశోధన పూర్తికాగానే వ్యాసం రాసి ప్రకటించాలి.

అంతరాతీయకీర్తికి ఇదే మొదటి మొట్ట. బహుశా సాయంత్రం ఆలస్యంగా వస్తానేమో. ఈ విషయం ఎడిటర్ తో బాగా చర్చించాలి.”

మాట్లాడటం సరిగా పూర్తి కాకుండానే గుమ్మందాటి వెళ్లాడు, ఆర్. ఆర్. మల్లా. అతడు వెళ్ళినవైపే అలానే కాసేపు చూసింది లత, అంతరాతీయ కీర్తి! మొక్కలూ, వ్యాసాలూ, కీర్తి! ఇంతకంటే ఈయనకేం అక్కర్లేదల్లా ఉంది. రాత్రింబగళ్ళూ ఇదే భ్యాస. మనిషిలో ఇంత స్వార్థం ఎలా కదుడు గట్టుకు పోతుంది! విసుగ్గా చుట్టూ చూసింది లత ఎమిటోచక. చుట్టూరకరకాల చిన్నచిన్న మొక్కలు. వాటి పెరుగుదల గురించి పరిశోధనలు! అవి ఎలా పెరిగితే ఎవడిక్కావాలి? పైగా పెద్ద పెద్ద మాటలు. ప్రకృతి, ఐక్యం! ఆ మొక్కల్ని చూస్తే ఎక్కడలేని అసహ్యం వేసిందామెకి. తల తిప్పింది. కేమెరా, మైక్రో స్కోపు, ట్యూబులూ, మట్టి, మశానం. వాళ్ళు మండింది లతకి. వాటిల్లో ఏ ఒక్క వస్తువూ ఉపయోగంచటం తనకి చేతకాదు. అవన్నీ తనని వెక్కిరిస్తున్నాయి. వాటిమీద తన భర్తకి ఎంత అధికారముందో తనకీ అంత ఉంది. అవి ఆయనకి లోకువ. తనకికాదు.

లతకి తటాలున ఓ వింత తలపు కలిగింది. తన భర్తకి తనకంటే అవే ఎక్కువ ప్రియమైనవి. ఆ కేమెరా, ఆ మైక్రో స్కోపు, ప్రాణంలేని ఆ పదార్థాలు తనవైపు చూసి హేళనగా, ఈసడింపుగా నవ్వుతున్నాయి. దుర్భరం. సహించ లేని ఆ మానసిక వేదనతో లత తటాలున సోఫానించి లేచి

కోపావేశంతో స్టాండుతోనహా ఆ కేమెరాని ఎత్తి కిందపడ వేయబోయింది. కాని ఆ చర్యలోని బుద్ధిమాంద్యం వెంటనే గ్రహింపుకే రావటంవల్ల తన ప్రవర్తనకి సిగ్గుపడి కేమెరా దించేసింది. ఏదో నిస్సహాయత, ఏదో అశాంతి, అర్థంకాని అలజడితో మల్లీసోఫాలో చతికిలబడి కళ్లుమూసు కుందామె.

తల ఎవరో నిమిరారు.

కళ్లు తెరిచి చూసింది లత. అప్రతిభురాలైంది. ఎదురుగా రంగారావు చిరునవ్వు నవ్వుతూ నుంచున్నాడు. తన భర్త ప్రియన్నేహితుడు. ఎంత ధైర్యం చేశాడు ! ఏమనాలో, ఏం చెయ్యాలో ఆమెకి చప్పన తోచలేదు.

“నాకు తెలుసు స్వర్ణలతాదేవీ, మీ మానసిక బాధ నా కర్థమవుతుంది. నేను సైకో ఎనలిసుని. సైంటిస్ట్ మర్లాకి సున్నితమైన మానవహృదయమేం కోరుతుందో తెలీదు... ఏమిటో అంటున్నాడు రంగారావు.

పరాయి వ్యక్తి అచుకోకుండా తన తల నిమరటం, తన ప్రవర్తన చూడటం - ఈరెండు సంఘటనలూ ఒక్కొక్క డిగా లత మానసికశక్తులపై విజృంభించి ఆమెని మాట్లాడ కుండా చేశాయి, కొద్దిసేపటివరకూ.

రంగారావు ఆమెవైపు పరకాయించి చూసి తటాలున ఆమెని కాగలించుకున్నాడు. పోయిన మానసిక శక్తులన్నీ వెంటనే తిరిగి రాగా లత రంగారావుని శక్తి కొద్దీ వెనక్కి తోసేసి, లేచి నుంచుంది. ఆమె నిలువెల్లా కంపింపసాగింది.

కాని ఒక్కమాటకూడా ఆమె పెదవులుదాటి బయటికి రాలేదు.

తన సైకో ఎనాలిసిస్ ఎక్కడ దెబ్బతిందో రంగారావుకి సరిగా బోధపడలేదు.

“క్షమించండి”, గొణిగాడు.

లత తెలివితేటలన్నీ ఏమయాయోగాని, అతనివైపు చురచుర చూడటం తప్ప ఆమె ఏమీ అనలేదు. అంచేత ఆమె ప్రవర్తన బెట్టుగా భావించి రంగారావు ఆమెని మళ్ళీ చేరబోటం, అతనిచేంప చెళ్ళుమనటం ఒకేసారి జరిగాయి.

మన స్తత్యశాస్త్రమీద మరో కొత్త పుస్తకం తాజాగా నెలువడిందేమో ననిపించింది రంగారావుకి.

“పొరపాటు...నాఉద్దేశం...క్షమించండి, అదికాదు”, నత్తిగా ఏదో గొణిగి వెనక్కిపోయాడు అతడు.

జరిగిన పరాభవం తలుచుకున్న లతకి కళ్ళవెంబడి నీళ్లు తిరిగాయి. అలా ఎంతసేపు కూచుందో ఆమెకి తెలియలేదు.

“ఎడిటర్ అదిరిపోయాడంటే నమ్ము, లతా!” అకస్మాత్తుగా వినవచ్చిన ఈ మాటలకు లత తలెత్తి చూసింది. బోటానిస్టు, ఆర్. ఆర్. మర్లా అత్యుత్సాహంగా ఉన్నాడు.

“‘బోటానికల్ వరల్డులో మీపేరు చిరస్థాయిగా ఉంటుందండీ’, అన్నాడు ఎడిటర్. చిత్తయిపోయినాడు పాపం.”
లత అతని మాటలు విన్నది. కాని ఆమె ఏమీ ఉత్సాహం చూపించలేదు. మాటలు చెప్పుకుపోవటమే అతని వంతు

గాని అవి ఎవరైనా వింటున్నారో లేదో, ఆ బొటానిస్టు కనవసరం.

“ఈ ఫోటోగ్రాఫుల గొడవ అయిపోయిందంటే ఒక అధ్యాయం అయిపోయినట్టే. కాస్త ఊపిరి పీల్చుకోటానికి వ్యవధానం దొరుకుతూంది.”

లత అతనివైపు ఏమీ మాట్లాడకుండా చూస్తూ కూర్చుంది. మళ్ళీ మొదలు... అదుగో ఆ కేమేరా ముందు. అంత సంతోషంలో ఉండికూడా కులాసాగా తనతో నాలుగు మాటలు మాట్లాడటానికి విశ్రాంతి లేదు! ఏమిటో ఈయన స్టడీ! మొక్కలూ, పాడూ, అంతకంటే ప్రపంచంలో ఇంకేంలేనట్లు.

డాక్యురూమ్ లోనించి బయటికొచ్చాడు బొటానిస్టు చేతిలో నెగటివ్ ఫిల్ముతో.

“ఇవన్నీ పరిశోధన ఆఖరి దశలో తీసిన ఫోటోలు. పరిశోధన మొత్తం ఫలితం దీనిమీద ఆధారపడి ఉంది. ఫలితం నాకు ముందే తెలుసనుకో. లతా, ఒకసారి ఇలా చూడు. రెండేళ్ళ తపస్సూ ఫలించినపుడు సైంటిస్టు ముఖ భంగిమ ఎలా ఉంటుందో గమనించు. ఇదిగో నెగటివ్ ఫిల్ము చూస్తున్నాను.”

లత కేవలం రాతి బొమ్మలా అతనివైపు చూడ సాగింది. అదేమిటి? విజయం సాధించిన సైంటిస్టు ముఖం అలాగేనా ఉండేది? ఏమిటది? అలా తన భర్త ముఖం వివరమయిందేం? ఒక్కసారిగా లత హృదయం ముకుళించుకుపోయింది. పరిశోధన ఫలించలేదు కాబోలు, పాపం!

రెండేళ్ళ శ్రమ ! అయ్యో ! దిగ్భ్రమతో బొటానిస్తు లత ముఖంవైపు చూశాడు. తరవాత త్వరితంగా మళ్ళీ డాక్కు రూంలోకి వెళ్లి పోయాడు. అతని ముఖం పూర్తిగా వాడి పోయింది.

మరో గంటకి ఆగదినించి బయటి కొచ్చాడు అతడు. చేతిలో కొన్ని ఫోటోలున్నాయి.

“సరిగా రాలేదా ?” సానుభూతితో అడిగింది లత. అతనేమీ మాట్లాడకుండా ఆమె దగ్గరికి వచ్చి ఓ ఫోటో అందించాడు.

“బావుంది కదూ ?”

ఫోటో చూసి లత స్తంభిభూతురాలైంది. ఆ ఫోటోలో ఉన్నది లత కాదు—స్వర్ణలత !

“ఇదెక్కడిది ?”

బొటానిస్తు మాట్లాడకుండా కేమెరావైపు సంజ్ఞ చేశాడు. ఆమె కేదేమీ అర్థంకాలేదు.

“ఎప్పుడు తీశారు ?”

“నేను తియ్యలేదు.”

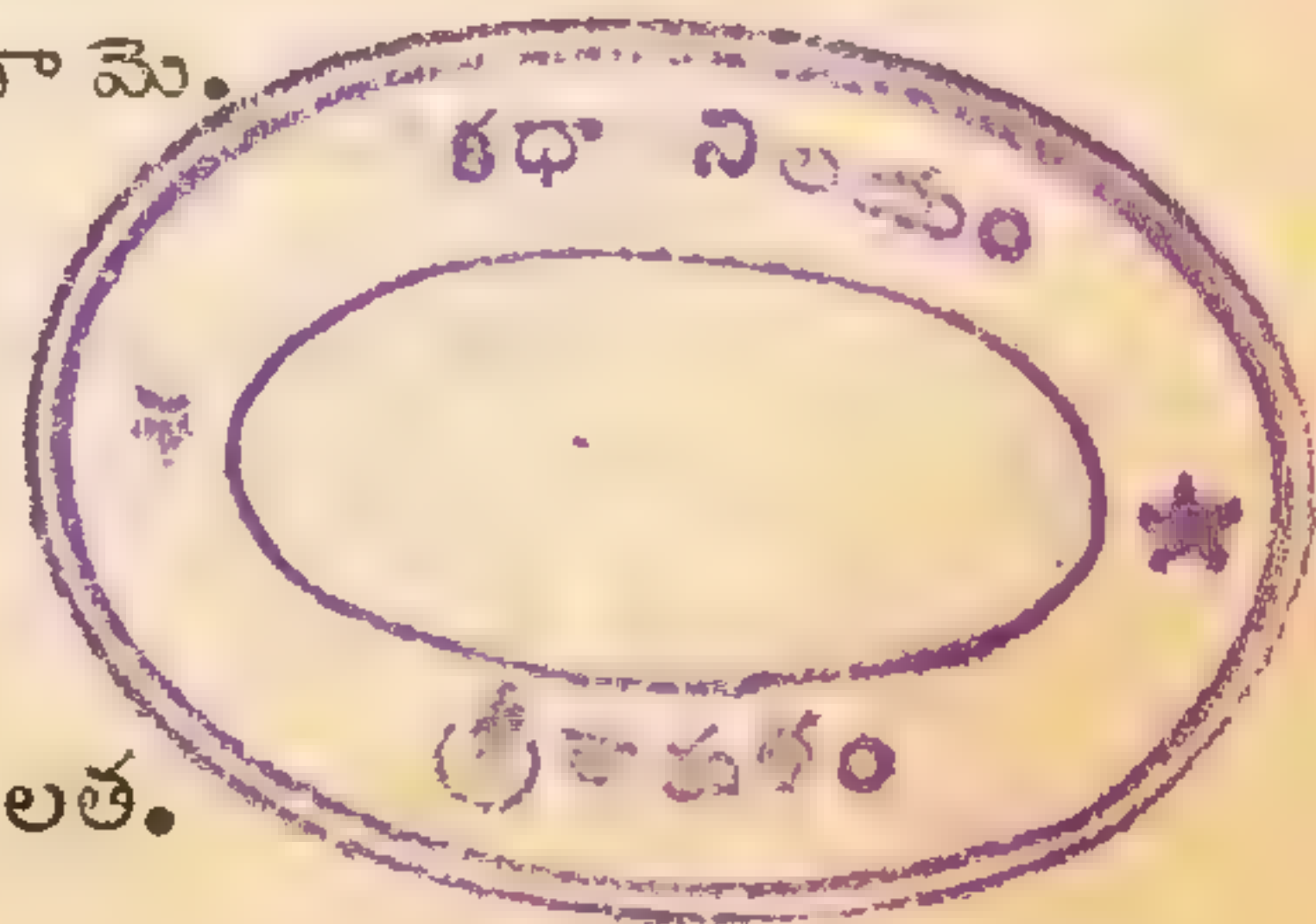
అయోమయంగా చూసిందామె.

“మరి ?”

“నువ్వే తీసుకున్నావు.”

“నేనా ?”

ఆలోచించటం మానేసింది లత.

“అవును. కేమెరా నీవైపు ఎందుకు తిప్పుకున్నావు?”
 లత మాట్లాడలేదు. ఏదో నేరం తనమీద రుజువు కాబో
 తున్నట్టుగా ఫీలయింది.

“దీన్ని గురించేనా నీ ఆలోచన?” బొటానిస్టు ఆమె
 చేతికో ఫోటో ఇచ్చాడు. అప్రయత్నంగా అందుకుం దామె.
 ఆ ఫోటోవైపోసారి చూచి చివాలున దానిని నేలమీద
 పారేసింది. తనతల నిముర్తూ రంగారావు. నీళ్ళతో ఆమె
 కళ్ళు నిండాాయి. అతనివైపు చూడటాని కామె సాహసించ
 లేదు. ఆమె మనసులో తుపాను చెలరేగింది. ప్రత్యక్షసాక్ష్యం
 కనపడుతుంటే తను ఏం చెబితే ఏంలాభం? అతనెలా
 నమ్మగలడు? ఇంతకీ అది ఆటోమాటిక్ కేమెరా అని తనకి
 ముందే తెలిసి ఉంటే! తనెందుకు కేమెరా పగలకొట్టలేదు?
 పగలకొట్టే ధైర్యం లేనప్పుడు దాన్ని గురించి తనెందుకు
 జోక్యం కలిగించుకుంది?

“ఈ ఆటోమాటిక్ కేమెరా ఐదునిమిషాల కోసారి
 తనంతట తనే ఫోటోలు తీస్తుంది.”

తను చేసిన అపరాధం ఏమిలేదని చెప్పాలనుకుంది
 లత. చెప్పటం చేతకాలేదు.

“ఈ కేమెరా నాకు మహోపకారం చేసింది.”

“నేనేమీ తప్పు చెయ్యలేదు,” అంది లత, ప్రయత్న
 పూర్వకంగా ధైర్యంచేసి అతనివైపు చూస్తూ. అతడు ఆమె
 వైపు తడేక దీక్షతో చూశాడు. ఏమీ అనలేదు. మరో
 ఫోటో ఆమె చేతికిచ్చాడు. అది గోడమీద ఎత్తుగా తగిలించి

ఉన్న ఒక ఛాప్తు ఫోటో. లత కిదేమీ అర్థం కావటంలేదు. అడగటానికి సాహసం చాలటంలేదు.

“కేమెరా పగలకొట్ట దలచుకుని మళ్ళీ ఎందుకు మానేశావు?”

ఈ మాటలకి పరమాశ్చర్యంతో ఆమె అతని ముఖం వైపు చూసింది. జరిగిందంతా తన భర్త చూశాడా? అలా అయితే తను బయటపడినట్టే.

“మీకెలా తెలుసు”, హీనస్వరంతో అడిగింది.

“ఈ ఫోటోలే సాక్ష్యం.”

మళ్ళీ ఆమె ముఖం ముకుళించింది.

“నేనేమీ తప్పు చెయ్యలేదు,” మళ్ళీ అందామె.

“ఈ ఫోటోలు చెబుతూనే ఉన్నాయిగా.”

ఆమె ముఖం ఎర్రబడ్డది. వ్యంగ్యం! చెయ్యని తప్పుకు శిక్ష! ఆమె కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి.

మరుక్షణంలో లత ఊహించలేని, ఏ కోశానా ఆశించని సంఘటన జరిగింది. బొటానిస్టు లత చుబుకాన్ని ఎత్తి ఆమె పెదవులని గాఢంగా ముద్దుపెట్టుకున్నాడు.

“కేమెరాకి నువ్వంటే చాలా ప్రీతి. నీకు ఎన్ని ఫోటోలు తీసిందో చూడు”, సోఫామీద చేతిలోని ఫోటో లన్నీ గిరవాటువేశాడు. ప్రతి ఫోటోలో దీనత్వం మూ భవించిన లతే ఉంది.

తన భర్త తనని అనుమానించకపోవటానికి కారణం ఆమెకి తెలీలేదు. అడిగింది నూచనగా.

“ఈ ఆటోమాటిక్ కేమెరా ప్రతి ఐదు నిమిషాలకో
ఫోటో తీస్తుందనే విషయం జ్ఞాపకంలేదా?” అన్నాడతను.
ఒక ఊణం కనుబొమలు చిట్టించిన లత మరు ఊణం
దరహాసం చేసింది.

“కేమెరా పగలగొట్ట బోయానని ఎలా తెలిసింది.”

“ఫోటోలు చూశావుగా, ఆ ఛార్జ్ ఫోటో-నేను సైంటి
స్టుని. ఎనలైజ్ చెయ్యటం నా కలవాటు. అంతకుముందు
నీ ఫిర్యాదుకీ దీనికీ అవినాభావ సంబంధం ఉందని ఏ మూఢు
డైనా గ్రహిస్తాడు.”

అతని తెలివికి ప్రప్రథమంగా మనసారా సంతో
షించింది స్వరలత-ఆ లేబరేటరీలో సడిచే బంగారు తీగ.

“సడి చేయాలిసిందెవరినో నాకంటే నా కేమెరాకే
బాగా తెలుసు”, అని నిగర్వంగా ఒప్పుకున్నాడు బొటానిస్టు
రామచంద్రరావు మర్గా యం. యస్. సి., (లండన్).

గాలిలో దీపాలు

బాగులు తీర్చిన దీపాలు అమావాస్య రాత్రిని చూసి పరిహాసంగా నవ్వుతున్నాయి. చీకటి మూలమూలలకి జారిపోతోంది. ఊరిచివర రాతిగోడల పూరిఇంటిబయట గుమ్మం దగ్గరకూడా నాలుగు ప్రమిదలు వెలుగు తున్నాయి. అరుగుమీద కూర్చుని వసుంధర ఎదుటి మేడలో ధగధగాయ మానంగా వెలుగుతున్న విద్యుద్దీపాల వరుసలు తేరిపార చూస్తోంది. పాలరంగులో ఉన్న కిటికీ అద్దాలలోంచి దీప కాంతులు ప్రసరిస్తున్నాయి. గది కిటికీ అద్దంమీద ఒక నీడ—ఎదురుగా మరో నీడ సమీపిస్తోంది...తరవాత ఒకటే నీడ. వసుంధర శరీరం జలదరించింది.

ప్రియంవద ఎంత అదృష్టవంతురాలు! తనతోపాటే స్కూల్ ఛైన్ ల చదువుతోంది. తనకంటే అందమైందికాదు.

కాని తనకంటే అదృష్టవంతురాలు, పెట్టిపుట్టింది. అన్ని విధాలా ఆదర్శవంతుడైన భర్తని సంపాదించుకుంది. విద్యాధికుడు, రూపసి, చాలా మంచివాడని కూడా ఆమె చెప్పింది. సుఖమయజీవితానికిహా ఆమెకి లోతుముంది? తనకికూడా...

రయ్మని గాలిపీచింది. కిటికీ తలుపులు కొట్టుకున్నాయి. చప్పుడువిని వసుంధర ఆలోచనల్ని అరికట్టి, యథాలాపంగా దీపాలవైపు చూసింది. ప్రమిదల్లో జ్యోతులు ఆరిపోయాయి. వసుంధర మళ్ళీ దీపాలు వెలిగించి తిరిగి అరుగుమీద కూచుంది. మళ్ళీ ఆలోచనలు...

తనకికూడా ప్రియంవదకి కలిగిన అదృష్టం కలిగితే! వసుంధర నిమిలితనేత్రాలతో ఊహప్రపంచంలో విహరిస్తోంది.

“వసుంధరా!”

వసుంధర ఆ మృదువైన పిలుపు విన్నది. కాని పలకకూడదు. కొంచెం బెట్టు అవసరం.

“వసుంధరా!”

అప్పుడే వినిపించుకో కూడదు. వెనక్కి చూడకుండా, చూసినట్టు కనపడకుండా క్రీగంట చూస్తే...

“రాణీ”

ముసిముసిగా నవ్వుకుంది.

“వసూ.”

చిరునవ్వు వొలకబోస్తూ నాజుకుగా, ప్రబంధ నాయికలా కొద్దిగా పక్కకి తిరిగి కళ్ళెత్తి చూసింది. అతడు

సమీపించి చుబుకం స్పృశించాడు. అలా ఎన్ని ఊణాలైతే నేం! మేఘాల్లో పావురంలా—పావురాల జంటలా—తేలిపోతూ సాగిపోతుంటే...

టపటప కిటికీ తలుపులు కొట్టుకున్నాయి. వసుంధర ఉలిక్కిపడి చూసింది. ప్రమిదల్లో దీపాలు ఆరిపోయాయి. మధురభావనలు చెదిరిపోయాయి. ప్రబంధనాయిక వసుంధర తేజోవిహీనంగా దీపాలవంక చూసింది. బద్ధకంగా లేచి వాటిని మళ్ళీ వెలిగించే ప్రయత్నంలో నిమగ్న అయింది. సుఖస్వప్నంచెదరి నిజం కఠినంగా, కర్కశంగా సాక్షాత్కరించింది. నిజం కాలేని కలలు! కొద్దిరోజుల క్రితం జరిగిన సంఘటన ఒకటి ఆమెకి జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఎవరో సంబంధం వాళ్ళు వచ్చారు. అతనికి రెండో పెళ్ళి కావాలిట. మనిషికి నడివయసుకి కొంచెం తక్కువే ఉంటుందేమో. వాళ్ళు వెళ్లి తరువాత తండ్రి అడిగాడు, “ఏమమ్మా?” అని, ఆ స్వరం! తను కళ్ళెత్తి తండ్రివైపు చూడగానే తల పక్కకి తిప్పుకున్నాడు. అంతే, ఇహ తను ఏమీ ఆలోచించలేదు. “సరే”, అంది. ఆయన మాట్లాడకుండా వెళ్ళిపోయాడు. ఆయన నుంచున్న స్థానంలోని కన్నీటి బిందువులు తన మనోఫలకం మీద ఎప్పుడూ ఆరిపోవు. దేవుడు తనపక్షం ఉన్నాడు, తన పురాకృత పుణ్యంవల్ల ఆ సంబంధం తప్పిపోయింది. “మరీ కూటికిలేనివాళ్ళపిల్లని చూస్తూచూస్తూ ఎలా చేసుకోను?” అన్నట్టే వరుడు. శతసహస్ర వందనాలు!

దీపాలు వెలిగాయి. వసుంధర మళ్ళీ అరుగుమీద కూచుంది. ఆలోచనాప్రవాహం పల్లమెరిగి ప్రవహిస్తోంది.

తను గొప్ప అందకత్తె కాకపోయినా అందగత్తే అని నలుగురూ పొగడటం తనకి తెలియకపోలేదు. దానికితోడు సరైన విద్య ఉంటే...ధనంలేని లోపం తీరుతుంది. విద్యావతికి డబ్బు లేకపోయినా ఆదరం ఉంటుంది. తను ఎలాగో కష్టపడి బి. ఏ., చదివితే...బి. ఏ., చదువుతూంటే...

“మిస్ వసుంధరా.”

పిలిచిందెవరో తనకి తెలుసు. తనంత అమాయకురాలు కాదు. ఆమె ఆగింది.

“ఏంకావాలి?”

అతడు తొట్టుపడుతున్నాడు. వసుంధర నవ్వింది. ఎందుకంత గాభరా?

“నేను మన డ్రమెటిక్ అసోసియేషన్ సెక్రెటరీని”, తన కామాత్రం తెలుసు.

“మీరు నాటకంలో వేషం వెయ్యటానికి వొప్పు కుంటారని ఆశిస్తున్నాను.”

కొంచెం తటపటాయించాలి.

అతడు బతిమాలుతున్నాడు. ఇష్టం లేనట్టుగా “సరే”, అంది....నాటకంలో వేసింది.

“గొప్పగా వేశారు.”

అంతా అలాగే అంటున్నారని తనకి తెలియకపోలేదు.

“మిస్ వసుంధరా.”

చిన్న గానవ్యక్తుందామె.

“ఒక విషయం చెప్పనా?”

అదేమిటో తనకి తెలుసు. కిన్నెర స్వరంతో, వీణ మీటినట్టుగా అంది. “ఊం...”

“నేను... నేను... ప్రేమిస్తున్నాను.”

“ఎవర్నీ? తమాషాగా, ఏమీ తెలియనట్టుగా అంది.

“మిస్ వసుంధరా...”

బాధపడుతున్నాడు. భయపడుతున్నాడు.

“తెలీదా?” ఏడిపిస్తోంది కావాలని.

అతను చిరునవ్వుతో తన కళ్ళలోకి చూశాడు.

“నాకు డబ్బులేదు.”

“అక్కర్లేదు”, భర్తృహరి పడ్యం చదివాడు, విద్యను గురించి.

ఆమె అరమోడ్ను కన్నులతో ఆలకిస్తోంది.

దభాలున కిటికీ తలుపులు కొట్టుకున్నాయి. దీపాలు ఆరిపోయాయి. చెదిరిన మనసుతో వసుంధర లేచి దీపాల దగ్గరికి వెళ్ళింది. కల నెమరువేసుకుంటోంది. ఎందుకీ అసంభవమైన ఆశలు! బి. ఏ, ఎలా చదువుతుంది తను? ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. పరీక్ష ఫీజు ఇంతవరకు కట్టలేదు. కట్టే ఆశ కూడా అంతగా లేదనే అనాలి. ముకుళించిన ముఖంతో వసుంధర దీపాలు వెలిగించి మళ్ళీ అరుగుమీద కూచుంది.

గాలికి తేలిపోయే మేఘాల్లా ఆలోచనలు మళ్ళీ మానసాకాశంలో తేలిపోతున్నాయి.

వనంలో పువ్వులు కోసుకుంటూ, చెట్టు చెట్టు దగ్గరికి వయ్యారంగా హంసనడకలతో పరిగెత్తుతూ ప్రేమగీతం - వసంతకాలంలోని కోయిలలా వసంతాగమనాన్ని సూచించే ప్రేమగీతం పాడుకుంటోంది. గభాలున ఆగిపోయింది. ఎవరతడు? ఎంత ధైర్యం? చరణం అందుకున్నాడు... కాని బాగానే పాడుతున్నాడు. చేతులో పిట్టల్ని కొట్టే తుపాకీ ఉంది. విద్యాధికుడులా ఉన్నాడు.

“ఎవరు మీరు?” కోపం నటిస్తూ అంది.

“నువ్వెవరు?”

అతనివైపు చురచుర చూసింది. అతడు నవ్వుతున్నాడు. కోపంతో గిరుక్కున తిరిగింది.

“ఆగు”.

వెనక్కి తిరిగింది అప్రయత్నంగా. తుపాకి బారు చేశాడు. ముచ్చెమటలు పోశాయి. తటాలున తుపాకి కింద పారేసి అతడు ఏమాత్రం సంకోచం లేకుండా దగ్గరగావచ్చి అన్నాడు.

“ఎందుకంత భయం?”

మూతి తమాషాగా తిప్పింది. ఏదో పాడాడతను. తన కోపం తమాషాగా పోయింది. కోపం నటిస్తూనే ఉంది.

“కోపమా?” అతడు చుబుకాన్ని పట్టుకొని తనవైపు ముఖం తిప్పుకున్నాడు...

హృదయం అనురాగంతో నిండింది.

“నా జీవనరాణి!”

తను అనర్హురాలనీ, దరిద్రులకీ, ధనవంతులకీ చుట్టరికం కూడదనీ ఏవేవో అంది.

“నీముందు ధనం నాకు గడ్డితో సమానం”, అతడు మోకరిస్తున్నాడు-పవిత్ర ప్రేమికుడు.

రంయి మని గాలి వీచింది. జోరుగా తలుపులు తటతట కొట్టుకున్నాయి. ప్రమిదల్లో దీపాలు ఆరిపోయాయి. వసుంధర శూన్యంగా చూసింది. మళ్ళీ మామూలు ప్రపంచంలోకి తప్పనిసరిగా వచ్చింది. అవన్నీ సినిమాల్లో జరిగే కథలూ, పుస్తకాల్లో రాసేవీ, పనిలేని రసికులు ఉబుసుపోకకి రాసుకునేవీ. ఆ ఆదర్శవంతు డేవరో మారుమూల ఉన్న తనని వెదుక్కుంటూ వస్తాడా! నిస్పృహగా, యాంత్రికంగా వసుంధర దీపాలు వెలిగించింది.

పగలెక్కడెక్కడ తిరిగినా రాత్రికి గూటికి చేరుకునే విహంగాల్లా, ఆమె మనసు ఏ ఏ విషయాలమీదికి తిరిగినా అసలు విషయానికే మళ్ళీ త్వరలో మరలింది.

ఎక్కడ చూసినా వీరేశలింగాలూ, అప్పారావులూ. భువనం కోలాహలంతో మారుమోగింది. “చిరకాలం జరిగిన”, అన్యాయాలు ఇహ జరగవు. యువకులు నడుంకట్టారు. ముందుకు ఉరుకుతున్నారు. జనం సౌఖ్యం ఇహ మీదట ధనంమీద ఆధారపడడు. తను కోరిన కోరికలు, కలలు నిజంకాగల తరుణం...

టపటపమని తలుపులు కొట్టుకున్నాయి. గాలి హోరున వీస్తోంది. దీపాలు ఆరిపోయాయి. వసుంధర మరో

ప్రపంచంనుంచి మనుషుల ప్రస్తుత ప్రపంచంలోకి బలవంతాన
విసరి వేయబడ్డది. అరుగుమీదినుంచి లేచి దీపాల దగ్గరికి
నడిచింది బరువుగా.

“ఎందుకు తల్లీ వృథా శ్రమ? గాలిలో దీపాలు
వెలుగుతాయా?”

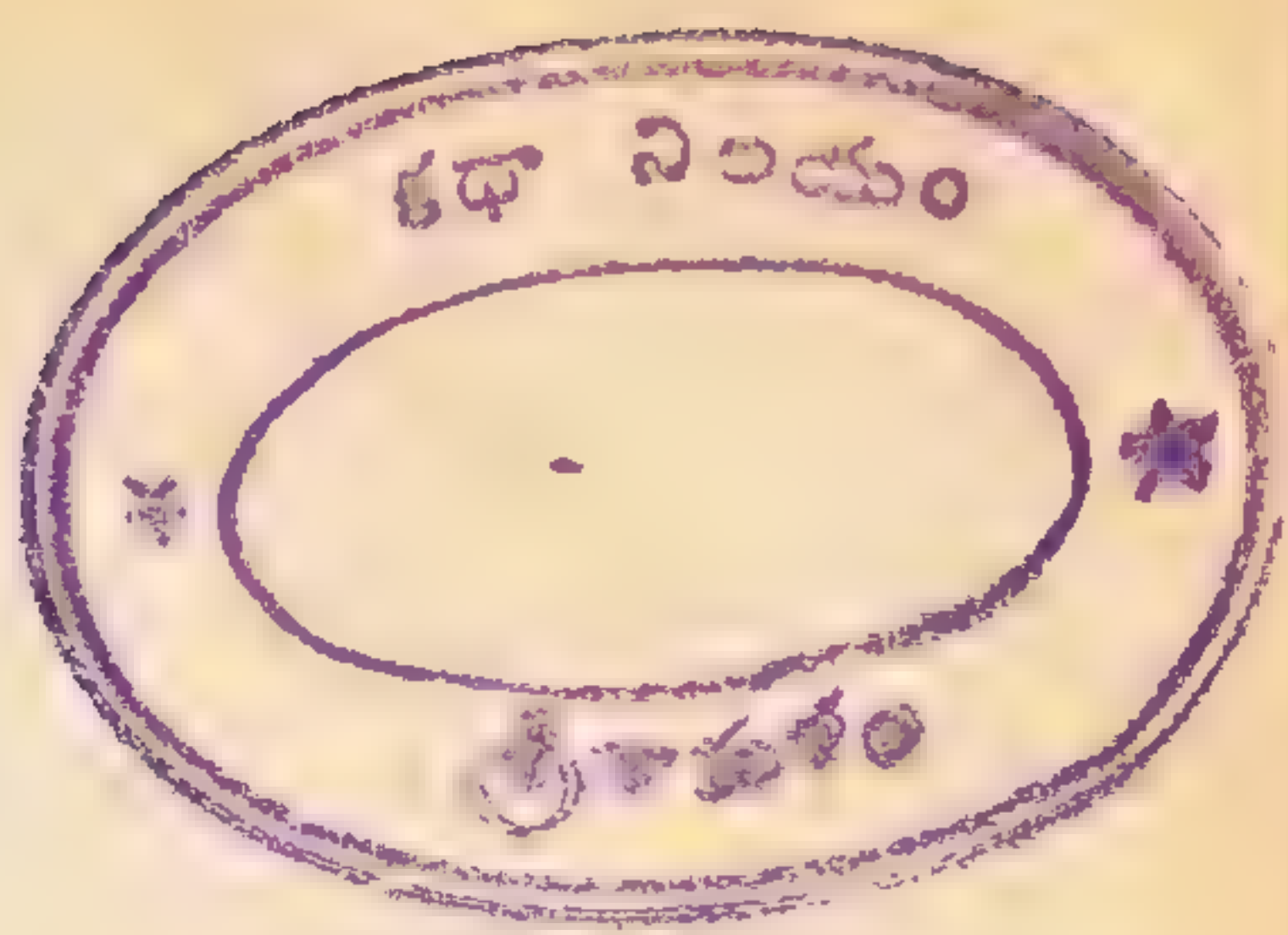
కూతురి వ్యర్థప్రయత్నాల్ని గుమ్మం దగ్గర కూచుని
చూస్తున్న తండ్రి లాలనగా అన్నాడు. వసుంధర శూన్యంగా
తండ్రి ముఖంలోకి చూసింది విషణ్ణవదనంతో.

అవును. గాలిలో దీపాలు వెలుగుతాయా? తను
వొడ్డి పిచ్చిది. దారిద్ర్యపు పెనుతుపానులో ఆశాజ్యోతులు
అస్తిత్వానికి ఎంతకాలం గిజగిజ కొట్టుకోగలవు!

పదహారేళ్ళ ముగ్ధ, సుకుమారి, అమాయిక వసుంధర
చెంపలమీద కన్నీటి బిందువులు జారాయి. కాటుక కన్నీళ్లు
విషాదగీతం ఆలపిస్తూ మానసందేశం ఏదో అంటస్తూ బరు
వుగా వసుంధరలో అదృశ్యమయాయి. ఆ ఇంటి వాకిట
ప్రమిదల్లో దీపాలు ఆరాతి ఇహ మళ్ళీ వెలగలేదు.

డవాలి

కుడిచేత్తో ఆఫీసు ఫైల్స్ను భద్రంగా పట్టుకుని, ఎడం చేత్తో ముఖంమీంచి కారే చెమట తుడుచుకుంటూ పరిగెత్తుతున్నాడు బంట్లోతు కోటయ్య, ముందుపోయే ఆఫీసర్ సైకిల్ వెనకాలే. రోడ్డుమీద ఎదురుగా వొచ్చేజనం, తన ముఖంలోకి ఎగతాళిగా చూసి నవ్వుటానికి పరిగెత్తుతూ మీదిమీది కొస్తున్నట్టనిపించిం దతనికి. నవజవాన్ కోటయ్య ఆరోజే కొత్తగా జమానుగిరిలో ప్రవేశించాడు. సైకిల్ వెంట పరిగెత్తటం అతనికి కొత్తగా, వింతగా, అవమాన కరంగా ఉంది. 'జట్కాఎంబడి లగెత్తే పిల్లోడిలాగా, ఏంటిది?' అనుకున్నాడు. ఈ ఆలోచన రాగానే అతనికి తన చిన్నతనపు రోజులు జ్ఞాపకానికొచ్చాయి. ఏదైనా జట్కా తనముందుగా పోతూంటే ఆటకోడితనంగా దాని

వెంట పరిగెత్తేవాడు, అలుపువోచ్చేదాకా. అప్పుడు గనక అలుపురాగానే ఆగేవాడు. కాని ఇప్పుడో! ఆ రోజుల్లో తనని శాసించేవాడెవడూలేదు. కాని ఆ రోజులు గిరున తిరిగి పోయాయి. ఇప్పుడు తను పోషించేవాడు. తన రెక్కలమీద తనేకాక ఇంకా ముగ్గురు ఆధారపడి ఉన్నారు—తల్లి, తమ్ముడూ, భార్య. కుర్చీలో కూచుని పనిచేసేటంత చదువు లేదు తనకి. అయినప్పుడు అలుపుని గురించి ఆలోచన అనవసరం. అయినా తను ఒళ్లు దాచుకునేరకంకాదు. కష్టపడ గలడు. కాని ఈ జమానుపనికాక మరోటయితే బాగుండును. పోనీ ఈ పనే అయినా, ఈ సైకిల్ వెంట పరిగెత్తడం లేకపోతే...

పరాకుగా ఆలోచిస్తూ పరిగెత్తుతున్న కోటయ్యకి తపీమని ఎదురుదెబ్బ తగిలింది. వొంగి నెత్తురు కారుతున్న వేలిని పట్టుకుని తలెత్తి ముందుకు చూశాడు. ఆఫీసర్ సైకిల్ క్రమంగా దూరమవుతోంది. అలాగే బాధతో మళ్ళీ పరిగెత్తటం మొదలుపెట్టేడు కోటయ్య. సైకిల్ సమీపిస్తుండగా 'కోటాయ్', అనే కేక రాద్రంగా వినబడ్డది. కోటయ్య మనస్సు చివుక్కుమంది. తను కోటి, కోటప్ప, కోటయ్య అనే పేర్లకే అలవాటుపడ్డాడు. ఎవరూ కూడా ఇంతకుముందు తనని కోటాయ్ అని పిలవటానికి సాహసించలేదు. హు...కోటాయ్ట !

“ఏరా, చెవుడా ఏం ?”

కోటయ్య ముఖం జేవరించింది. వొస్తున్న కోపాన్ని అణచుకుని “ఏంటండీ?” అనబోయి, మళ్ళీ ఆగి “అయ్యా”, అన్నాడు.

“కలం తీసుకురావటం మర్చిపోయాను. అమ్మగారి నడిగి తీసుకురా. పరిగెత్తు. ఇక్కడున్నట్టు రావాలి.”

అసలే ఎదురుదెబ్బ తగిలి బాధపడుతుంటే మళ్ళీ నడిచినంత దూరం వెనక్కి వెళ్ళి తిరిగి రావటం— మామూలుగా కాదు— పరిగెత్తుకు రావటం! సైకిల్ ఉన్నాయనకే వెళ్ళటానికి బద్ధకమయితే...పోనీ ఆ సైకిలిచ్చి వెళ్ళిరమ్మన మాడదూ! మనిషి ఉన్నాడు గదా అని...

“మాట్లాడవేం?”

“చిత్రం”, అన్నాడు కోటయ్య. అంతకంటే ఏమన గలడు గనక!

గాయం బాధని అలాగే ఓర్చుకుంటూ ఆఫీసర్ ఇంటికెళ్ళాడు కోటయ్య. తీరా ఇంటికెళ్ళిం తరవాత, “బజారుకెళ్ళిరావాలిరా కోటాయ్”, అంది అమ్మగారు.

“అయ్యగారు అర్జంటుగా రమ్మన్నారండి,” తప్పించు కోటానికి ప్రయత్నించాడు కోటయ్య.

“ఫరవాలేదులే. నేను పంపించానంటే ఏమనరులే.” మళ్ళీ బజారుకెళ్ళి రావాలనేసరికి కోటయ్యకి గుండెల్లో రాయిపడ్డది. ఎదురుదెబ్బ తగిలి కాలు నెప్పిపుడుతోందని చెబుదామనుకున్నాడు. “ఎలా అంటావో చూస్తానుగా”, అని సవాలుచేసింది డవాలు.

“మధ్యాహ్నం ఉప్పాలోకి నిమ్మకాయలు కావాలి, ఓ అణాకి తీసుకురా”, అమ్మగారు ఆర్డరు వేసింది. అయిష్టంగా కాళ్ళీడ్చుకుంటూ బజారు చేరుకున్నాడు కోటయ్య. నిమ్మకాయలుకొని తిరిగి వెడుతూంటే వీరయ్య కనిపించాడు. వీరయ్యకీ, కోటయ్యకీ చిన్నప్పటినించీ స్నేహం. పొలాలకి గొడ్డని తోలుకుంటూ ఇద్దరూ కలిసి వెళ్ళేవాళ్ళు.

“ఈ డవాలేంటిరో?” అన్నాడు ఆశ్చర్యంగా వీరయ్య. కోటయ్యకి చిన్నతనం వేసింది.

“నాకరీకి కుదిరాలే”, అన్నాడు తలదించుకొని.

“మా గొప్పనాకరీలే. గొడ్డుకి వాతేసినట్టు ఈ డవాలేంటి? ఇంతకంటే మంచి ఉద్యోగమేం దొరకలే?”

“ఏదో ఓటి”, కోటయ్య అనమానంతో, పైకి ఏదో అనేసి చరచర నడిచిపోయాడు. వీరయ్యకేం, కాస్త పొలం పుట్రా ఉన్నవాడు. వాడు ఏపనిచేసినా చెల్లుతుంది. తను వాడితో వంతు పెట్టుకుంటే ఏంలాభం?

దెబ్బతిన్న అభిమానంతో కోటయ్య ఎలాగో ఆఫీసర్ గారి ఇల్లు చేరుకుని నిమ్మకాయలు ఇంట్లో ఇచ్చి వెళ్ళబోయే సరికి అమ్మగారంది :

“ఒరే కోటాయ్, కాస్త పిల్లాణి ఎత్తుకుని ఆడించు, ఇంట్లో కాస్త పనుంది.”

కోటయ్యకి ఒళ్లు మండింది.

“అయ్యగారు ఆలస్యమైతే కోపం చేస్తారమ్మా”, అన్నాడు.

“ఊరికే కూచుంటేగా కోపం, ఇదికూడా పనేలే”, అని అమ్మగారు పిల్లాణ్ణి కోటయ్యదగ్గర వదిలి లోపలి కెళ్ళింది.

“ఛీ ఈ అబ్బాయి నెట్టనబ్బ ఎత్తుకోటం, ఒళ్ళంతా కుదుపులే”, చీదరించుకున్నాడు కోటయ్య. అసలే అతనికి చంటి పిల్లలంటే అసహ్యం. అందులో పగ్గాయివాళ్ళ పిల్లలయి-ఆఫీసర్ గారి అబ్బాయిలాంటి వాడయితే ఇహ చెప్పటమెందుకు!

తనని ఎత్తుకోకపోవటం చూసి ఆకుక్రూడు ఒక్క పెట్టున కొట్టినట్టుగా ఏడ్చాడు. లోపలినించి అమ్మగారు పరిగెత్తుకుంటూవచ్చి కోటయ్యని చీవాట్లు పెట్టింది. కోటయ్య ఆడవాళ్ళచేత (తల్లిని మినహాయించి) ఎప్పుడూ చీవాట్లు తినలేదు. ఇదే ప్రధమం. “ఛీ” అనుకున్నా డతడు.

కుక్రూడిని బుజ్జగించి, కాసేపటిలో అతన్ని వాడి లించుకుని బయట పడ్డాడు కోటయ్య. ఆఫీసులో అడుగు పెట్టగానే ఆఫీసర్ మండిపడ్డాడు.

“ఇంటిదగ్గర పనులు చెప్పారండి” అన్నాడు కోటయ్య.

“చెబితేమాత్రం, నేనంటే అంత నిర్లక్ష్యమా. నేను మాత్రం పనిమీదకాదా నిన్ను పంపింది?” అన్నాడు ఆఫీసర్.

“అమ్మగారు పనిచెబితే మీరేమీ అనరన్నారండి అమ్మగారు” అన్నాడు అమాయకంగా కోటయ్య.

“నోరుముయ్యి” అరిచాడు ఆఫీసర్. “బయట కూచుని గంట కొట్టినప్పుడు వెంటనే రా.”

కోటయ్య బయట కూర్చున్నాడు. ప్రతి అయిదు నిమిషాలకీ, పదినిమిషాలకీ గంట కొట్టి ఏవో పనులు పురమాయించాడు ఆఫీసర్. గంట విన్నప్పుడల్లా కోటయ్యకి ఆత్మాభిమానం దెబ్బతినేది. “పేరు పెట్టి పిలవలేడూ, ఈ గంట కొట్టటమేమిటి? ఇంతకంటే కోటాయ్ అన్న పేరే నయం” అనుకున్నాడు కోటయ్య. ఆ గంట కొట్టటంలో ఆఫీసర్ పొందే ఆత్మత్వప్తి, ఆనందం, స్వాతిశయం కోటయ్య కేంతెలుసు !

మధ్యాహ్నం వయింది. కోటయ్య భోజనానికి ఇంటి కొచ్చాడు. ఇంటికి రాగానే ఏమిటో, అంతా కొత్తగా ఉందతనికి. తను మునుపటి కోటయ్యకాదు. జమాను కోటయ్య! ఇంట్లోని ప్రతివస్తువూ అతన్ని గేలిచేస్తున్నట్టుంది; ప్రతిదీ చులకనగా తనవైపు చూస్తున్నట్టుంది.

“వేణ్ణీళ్ళు ఉన్నయ్యా?” స్నానంచేసి బడలిక తీర్చుకుందామని అడిగాడు కోటయ్య.

లేవని బుర్ర తిప్పింది రత్తమ్మ.

“ఏం?” అన్నాడు కోటయ్య కొంచెం కోపంతో.

“పుల్లలేవు” అంది రత్తమ్మ మామూలు ధోరణిలో.

“ఏరుకురాలే?”

“యాడేరుకొచ్చేది?”

“రోజూ యాడేరుకొస్తుండవు?”

ర త్తమ్మ మాట్లాడలేదు. కోటయ్యకి కోపంవచ్చింది. ర త్తమ్మకి తనంటే బొత్తిగా నిర్లక్ష్యం. గబగబ నోటికి వచ్చినట్లు నాలుగు చీవాట్లు పెడదామనుకున్నాడు గాని, మళ్ళీ తమాయించుకున్నాడు. ఇంతకీ ర త్తమ్మ ఏమన్నదని? అమ్మ గారు, ఆఫీసరుగారు తననిపెట్టిన చీవాట్లు తలపుకొచ్చాయి అతనికి. వాళ్ళంతంతలేసి మాటలంటూంటే ఏమీ అనలేని తను ర త్తమ్మ మీద మాత్రం ఎందుకు కలుగజేసుకోవాలి? అయినా తను ఒక సామాన్య బంట్లాడు. కోపం, గీపం తన దగ్గరికి రావటానికి వీలేదు. ఒకళ్లు తనని ఏమైనా అనాలిసిందే గాని, తను ఎవరినీ ఏమీ అనకూడదు. ర త్తమ్మ మాత్రం తను చేసే మహాఘనమైన ఉద్యోగానికి ఏమంత గౌరవం చూపిస్తుంది. అయితే, తను ఈ ఉద్యోగం చెయ్యటం వాళ్ళ కోసమేగా. వాళ్ళకోసం తను అవమానం సహిస్తున్నాడు. సహించాలి. కేవలం అందుకోసమైనా తనవాళ్లు తనమీద గౌరవాదరాలు చూపించొద్దూ?

“ఏండా ఆలోచన?” అంది ర త్తమ్మ, కోటయ్య వైఖరి చూసి.

“ఏం లేదు.”

“నే నెంత చెప్పినా ఇనక ఆ నౌకరిలో చేరితివి. ఆళ్లేమైనా అన్నారేంటి?”

“ఎహే, లేదులే” అన్నాడు కోటయ్య కోపంగా.

“బువ్వ తాగుదుగాని పద, మళ్ళా నౌకరి కెళ్ళాలి గామాలె” అంది ర త్తమ్మ కొంచెం ఈసడింపుగా.

“నేను జమాను నొకరి చేస్తే నీకేం కట్టం?” అన్నాడు కోటయ్య చిరాగా.

“కట్టంటేదు. నట్టంటేదులే పా” అంది రత్తమ్మ.

“మరి బువ్వెట్టా వొచ్చుద్ది?” అన్నాడు కోటయ్య, రత్తమ్మ గొంతులోని వ్యంగ్యం పెడుతున్న బాధని అణచుకుంటూ. రత్తమ్మ మాట్లాడలేదు. తను బంట్లోతుగా పని చెయ్యటం రత్తమ్మకీ, ఇంట్లో అందరికీ కూడా అవమాన కరంగా ఉందని కోటయ్య గ్రహించాడు. కాని, తనేం చెయ్యగలడు? పోషించాల్సిన బాధ్యత తనది.

భోంచేసి ఆఫీసరుగారి ఇంటికి వెళ్ళాడు. ఇంటినించి ఆయనకి కాఫీ, టిఫిన్ తీసుకెళ్ళాలి. అక్కడ కాసేపు పిల్లవాణ్ణి ఎత్తుకునే డ్యూటీ తగిలింది. వెళ్ళబోతుండగా అమ్మగారు పిలిచి, “ఈ పూట పనిమనిషి రాలేదు, పైకిపోయి గది చిమ్మిరా” అంది. సొంత ఇల్లు కూడా ఎప్పుడూ చిమ్మలేదు. కోటయ్య “చిమ్మను” అనబోయి డవాలాచూసి “చిత్తం” అని పైకివెళ్ళాడు.

ఆ పూర్తిచేసి వొచ్చేసరికి అమ్మగారు మళ్ళీ ఇంకో పని పురమాయించింది.

“రాత్రి మొదటి ఆటకే సినిమాకి వెళ్లాలిగాని, పైన పక్క వేసిరా! మళ్ళీ సాయంత్రం ఏవేళప్పుడు వస్తావో, అయ్యగారు ఏం పనులు పురమాయిస్తారో.”

కోటయ్యకి అరికాలిమంట నెత్తి కెక్కింది. రాత్రల్లా పడుకునేవాళ్లు, పడుకునే పక్క వేసుకోలేరా? దానికి వేరే మనిషి కావాలా? చేసేవాడు తేరగా ఉన్నాడని.

మనసులో కాసేపు బాధపడి, ఎదురు చెప్పటానికి ధైర్యంలేక ఆ పని కూడా పూర్తిచేసుకుని ఆఫీసుకి వెళ్లాడు కోటయ్య.

“ఏరా ! నువ్వేం పనిచెయ్య దలుచుకోలేదా ? ఇప్పుడా కాఫీ తీసుకురావటం ?” గదిమాడు ఆఫీసర్.

“అమ్మగారు...”

“నోరుముయ్యి.”

“ఎందుకయ్యా నోరు ముయ్యటం ?” అనేమాటలు అతని నోటి చివరిదాకా వొచ్చాయి, కాని డవాలు “తగ్గరా, కోటాయ్” అంటంచేత మాట్లాడకుండా ఊరుకున్నాడు. ఎందుకు మాట మాటకీ అభిమానపడటం, సాగనప్పుడు. ఈ ఉద్యోగంలో ఆత్మాభిమానం ఉంటే కుదరదు. తను ఈ వాతావరణానికి అలవాటుపడక తప్పదు. అయినా ఈ ఆఫీసర్లకి ఇంత అహం ఎందుకో ? అసలు ఒక మనిషికి ఇంకో మనిషిమీద ఏం అధికారముంది ? కేవలం తను డబ్బు లేకపోవటంవల్ల అన్నిమాటలు పడాలిసాచ్చింది గాని, తనకే తిండి జరిగే సదుపాయం ఉంటే ఆ ఆఫీసర్ని గడ్డిపోచగా చూసి ఉండేవాడు. ఏ మనిషిపని ఆ మనిషి చేసుకోలేదా ? తన ప్రతి పనీ మరోమనిషిచేత చేయించు కునే అవసరం ఎందుకు కలగాలి ? ప్రతివాడూ, ముఖ్యంగా ప్రతిఆఫీసరూ కొంతకాలం తప్పనిసరిగా బంట్రోతు ఉద్యోగం చెయ్యాలనే రూలు పెడితే ! బంట్రోతులమీద అధికారం చెలాయించే ప్రతి ఆఫీసరూ, తనుకూడా ఒక బంట్రోతు మాత్రమే అని గ్రహిస్తే !

గంట గణగణ మోగింది. అదిరిపడి లేచాడు కోటయ్య. భయపడుతూ లోపలికి వెళ్ళాడు. ఆఫీసర్ అతనివైపు శాస్త్రంగా చూసి “గాడిదలు కాస్తున్నావా? ఫైల్స్ తీసుకు పద.” అన్నాడు. కోటయ్య మాట్లాడకుండా ఫైల్స్ తీసుకున్నాడు. ఆఫీసర్ సైకిల్ కి పోతున్నాడు. అప్రయత్నంగా కోటయ్య సైకిల్ వెనకాలే పరిగెత్తాడు. “హుఁ జట్కా వెంబడి లగెత్తే పిల్లోడిలాగా...” అనుకున్నాడు కోటయ్య. అతని మనసులో ఏవేవో ఆలోచనలు వస్తున్నాయి. రఫీ మని ఎదురుదెబ్బ తగిలింది కాలి వేలుకి. కోటయ్య వొంగి వేలు పట్టుకున్నాడు, తగిలిన వేలుకే మళ్ళీ తగిలింది. నెత్తురు కాదుతోంది. నరాలు జివ్వన లాగుతున్నాయి.

“కోటాయ్..”

తలెత్తి చూశాడు. ఆఫీసర్ సైకిల్ దూరమయింది. ఆఫీసర్ వెనక్కి తిరిగి మండిపడుతు కేకేశాడు. యాంత్రికంగా వేలువిడిచి పరిగెత్తాడు కోటయ్య-కాదు కోటాయ్, డవాలా జవాను.

దీర్ఘసుమంగళీభవ

వాక్కిట్లో బండి ఆగిన చప్పుడు విని పద్మ బయటికి
కొచ్చింది. సత్యనారాయణ అప్పుడే బండి దిగుతున్నాడు.

“పరీక్షలు బాగా రాశావా, బావా?”

అతను తలెత్తి చూశాడు. మాసిన గడ్డం, లోతుకు
పోయిన కళ్ళూ, మ్లానవదనం చూసి పద్మ హృదయం
కలుక్కుమంది.

“ఆఁ”

“బాగా చదివినట్టున్నావు.”

“బాగానే చదివాను” అతను నిరుత్సాహంగా జవా
బిచ్చాడు.

“సరిగ్గా ఈ బండికే వస్తావనుకున్నాను. అలాగే
వచ్చావు. చూశావా, ఎంత సరిగా ఊహించానో!” |

అతను తలెత్తి పద్మవైపు చూశాడు. మిలమిలా మెరిసే ఆమె కళ్ళలోకి ఒక్కసారి చూసి తటాలున కిందికి చూపుల్ని మరలించాడు. పద్మ ఊహించినట్టుగా అతను చిరునవ్వు నవ్వలేదు.

“ఊఁ” అని మాత్రం అన్నాడు. పద్మ అతనివైపు కాస్త వింతగా చూసింది.

“అత్తయ్య దొడ్లో పూజచేసుకుంటున్నట్టుంది పిలుస్తానుండు.”

“ఒద్దులే పద్మా, మా అమ్మకి ఆ పూజలోనే శాంతి దొరుకుతుంది. ఈ చౌర్యాగ్యుడు ఆమెకి అశాంతి తప్ప ఇంకేమీ ఇవ్వలేడు.

పద్మ అతనివైపు విస్మయంగా చూసింది. ఒక క్షణం ఆగి, అతని కళ్ళలోకి చూస్తూ “పరీక్ష ఏమైనా చెడగొట్టావా, బావా?” అంది నెమ్మదిగా.

సత్యనారాయణ ఆమె మాటలకి సమాధానంగా “వ్చ” అని మాత్రం అని ఇంట్లోకి నడిచాడు. పద్మకి ఆ సమాధానం సరిగా అర్థంకాలేదు. “వ్చ” అనటం ఆమెకి సమాధానంగానో లేక అతని మానసిక వేదనతోనో ఆమెకి సరిగా తెలియలేదు. ఆమెకి తెలిసినంతలో సత్యనారాయణ పరీక్ష బాగా రాయకపోవటానికి కారణం ఏమీలేదు. సత్యనారాయణ తెలివితేటల్ని గురించిగాని, అతనికి చదువు పట్ల గల శ్రద్ధాసక్తుల విషయంలోగాని ఎవరికీ ఏవిధమైన అనుమానాలూలేవు.

పద్మ అతని వెనకనే ఇంట్లోకి వెళ్ళింది. తల్లీ, కొడుకూ మాట్లాడుకుంటూ ఉండటం చూసి మళ్ళీ వెనక్కి వెళ్ళిపోబోతుండగా సత్యనారాయణతల్లి చూసి కేకేసింది.

“అదేమిటే పద్మా, కొత్తదానివల్లే అలా వెనక్కి వెళ్ళిపోతా వేమిటి? వాడు వొచ్చేదాకా బావో, బావో అని కలవరించి తీరా వాడు వొచ్చింతరవాత పారిపోతే ఏం లాభం?”

పద్మ సిగ్గుపడ్డది. వెనక్కి ముందుకీ వెళ్ళకుండా అక్కడే నిలబడ్డది.

“పూజ మధ్యలో లేచి వొచ్చాను. అది ముగించుకు వస్తూ, మాట్లాడుకుంటూ ఉండండి సరదాగా. వొచ్చే నెలలో ఆ అడ్డంకికూడా తీరితే...” మాట పూర్తిచేయ కుండానే సత్యనారాయణతల్లిలోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

సత్యనారాయణ పడకకుర్చీలో పడుకుని అలంకారంగా చేతిలో ఓపుస్తకం పట్టుకున్నాడు.

“ఎంత ఇంజనీరింగు చదువయితేమాత్రం అంతగా ఆరోగ్యం పాడయేట్టు చదువుతారా, ఎవరయినా?” పద్మ అతనికి దగ్గరగా వొచ్చి అంది.

“చదవకుండా ప్యాసవుతారా, ఎవరయినా?”

“నిజంగా తగ్గిపోయావు సత్యం బావా.”

అతను జవాబివ్వకుండా పుస్తకం పేజీలు తిప్పాడు. పద్మ అతనివైపు రెప్పవాల్చుకుండా చూడసాగింది. అలాగే కొన్ని నిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచాయి.

“మద్రాసు కబుర్లు చెప్పవేం బావా? చదివి చదివి ఇవ్వాలేగా వాసివి, అప్పుడే ఆ పుస్తకమేదో ముందరేసుకు కూచున్నావేం?”

అతను తలెత్తి పద్మవైపు ఓసారి చూసి వెంటనే పక్కకి తిప్పాడు దృష్టుల్ని.

“ఏమున్నాయి, కబుర్లు?”

మళ్ళీ నిశ్శబ్దం ఆవరించింది గదిలో. అతని వైఖరి ఆమెకేమీ అర్థం కాలేదు.

“చూస్తే నువ్వు నాతో మాట్లాడ దలుచుకోలేదల్లా ఉంది”, అతను పుస్తకం మూసేశాడు.

“ఏం మాట్లాడను?”

పద్మ అతనివైపు “నీకేం జరిగింది?”, అనే భావంతో చూసింది.

“ఏం మాట్లాడను?” ఇంత చచ్చు ప్రశ్న అత నెప్పుడూ అడగలేదు.

“ఇదివరకల్లా ఏంమాట్లాడావు?...?”

ఈ మాటలు విని సత్యనారాయణ ఓసారి గట్టిగా గాలి పీల్చి కిటికీలోంచి ఆకాశంలోకి చూశాడు. అతని నుదురుపైన ముడతలు అతను ఏదో ఆలోచనలో పడ్డాడని చెప్పకనే చెబుతున్నాయి. అతని ముఖంలో కాంతి తగ్గింది. ఉండి ఉండి గట్టిగా నిట్టూర్పు వొదలసాగాడు. పద్మ కిదంతా అయోమయంగా ఉంది.

“ఏమయింది బావా నీకు? ఇలా అయిపోయావు.”

అత నీమాటలు వినలేదు. ఆమె మళ్ళీ అడిగింది. కాని ఈసారికూడా అతనికి వినబడలేదు. పద్మకి కాస్త కోపం వచ్చింది. కొంచెం తీక్షణంగా అంది.

“నేను వెడుతున్నా.”

ఈ మాటలు కాస్త గట్టిగా అంటంవల్ల అస్పష్టంగా సత్యనారాయణ వినగలిగాడు. పద్మ లేచి నుంచుని మళ్ళీ అంది కోపంగా.

“నీ కంత ఇష్టంలేకపోతే, నేను వెడతాలే.”

సత్యనారాయణ ఊహాప్రపంచంనుంచి తిరిగొచ్చి “ఆ?” అన్నాడు.

“నేను వెడుతున్నా.”

అతను పద్మ వైపు చూశాడు. “వెళ్ళమన్నావా?” అన్నట్టుగా ఆమె అతనివైపు చూసింది. ఆమె వెళ్ళి పోతుందికాబోలన్నట్టుగా అతనికి తోచింది.

“వెడుతున్నావా?”

“ఊ ఎన్నిసార్లు చెప్పాలి?”

“ఊ” అతను తల కిందికి దించేశాడు. పద్మ రోషంతో చరచర వెళ్ళిపోయింది. ఆమె వెళ్ళిపోయింతర్వాత అటు వైపే స్థిరంగా చూశాడు సత్యనారాయణ. అతని మెదడులో ఏవేవో భావాలు కదిలాయి. శూన్యంలోకి చూస్తున్న అతని కళ్ళనుండి అశ్రుబిందువులు నేలమీద రాలాయి. వణకుతున్న అతని పెదవులనుంచి “పద్మ” అనే మాటలు నెలువడ్డాయి.

“ఇప్పుడేగదురా పద్మ వాళ్ళింటి కెళ్లింది,” అంది సత్యనారాయణతల్లి అప్పుడే వొస్తూ. అతడు తటాలున పక్కకి తిరిగి కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు.

“చదువు అయిపోయింది. ఇహ పెళ్ళే ఉంది. అది కూడా అయితే”_

సత్యనారాయణ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

“పిచ్చిపిల్ల, నువ్వంటే ప్రాణం ! ఎప్పుడూ నిన్ను గురించే, నీ తెలివితేటల్ని గురించే మాట్లాడుతుంది. నిజంగా పద్మలాంటివాళ్ళు అగుదురా, సత్యం.”

అతను లేచి నిలబడ్డాడు.

“ఇప్పుడే వొస్తానమ్మా, అలా బయటికెళ్ళొస్తా.”

“ఎంత సిగ్గురా నాయనా ! ఆడవాళ్ళే నయం” అనుకుంది అతని తల్లి. సత్యనారాయణ దుస్తులు కూడా మార్చుకోకుండా, అలాగే బయలుదేరాడు. అతని ముఖంలో కళలేదు. కిటికీలోంచి పద్మ అతనివైపు అర్థంకాని చూపులు చూసింది. ఏమిటిలా అయిపోయాడు? పరీక్ష దిగులు అయి వుండదు. ఒకవేళ పరీక్ష చెడగొట్టినా అంత బేజారయే తత్వంకాదు అతనిది. ఏదో మానసికబాధ అతన్ని పీడిస్తోంది. ఇరవై రెండేళ్ళ సత్యానికి, ఒక స్త్రీని ప్రేమించి ఆమెని వినాహం చేసుకోబోతున్న సత్యానికి మానసిక బాధలు ఏం ఉంటాయో ఆమె కర్థం కాలేదు. బయటికి వెడుతూ సత్యం అతనికి తెలియకుండానే పద్మవాళ్ళ ఇంటి వైపు చూశాడు. కిటికీలోంచి తనవైపే చూస్తున్న పద్మని

గమనించాడు. ఒక్క ఊణం అలాగే ఆమెవైపు చూసి గిరుక్కున చూపు మరలించి చకచక నడిచిపోయాడు. కాంతి హీనమైన ముఖంతో పద్మ అతను వెళ్లిన దారివైపు అతను కనిపించేదాకా చూసి తరవాత ఆకాశంలోకి నీళ్లు నిండిన కళ్లని తిప్పింది.

రోజు లిలా గడిచిపోతున్నాయి. సత్యనారాయణ వైఖరిలో మార్పేమీలేదు. పద్మతో అతను సరిగా మనసిచ్చి మాట్లాడలేదు. ఎప్పుడూ దేనినిగురించో దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తుంటాడు. రానురాను పద్మకి ఈ పరిస్థితి దుర్భరం కాసాగింది. అతని బాధేమిటో ఖండితంగా అడిగి తేల్చేసుకుని దానికి తగినమందు వెయ్యకపోతే సత్యం తనకి దూరమయిపోతాడని ఆమెకి అద్భుతం కలిగింది. ఇది ఇలా ఉండగా సత్యం పరీక్షాఫలితాలు వచ్చాయి. అతను సెకండ్ క్లాసులో అనుకున్నట్టుగానే ప్యాసయ్యాడు. అయినా అతనిలో కలిగిన మార్పేమీలేదు. దీంతో పద్మకి పూర్తిగా గాభరా పుట్టింది.

ఓరోజు మాటల సందర్భంలో అన్నాడు సత్యనారాయణ-

“నాకు మా చెర్ల దగ్గర ఉద్యోగం అయింది పద్మా. రెండుమూడు రోజుల్లో వెడతాను.”

ఈ వార్త పద్మకి అశనిపాతంలా అయింది. అసలే ఇలా ఉన్నాడు. ఇహ పరాయిచోటికి కూడా వెడితే... అయినా లేని ఉత్సాహం తెచ్చుకుని అంది.

“ఎప్పుడు జాయిన్ కావాలి ఉద్యోగంలో?”

“సాధ్యమయినంత త్వరలో.”

“బావా, కొన్నాళ్లు ఉద్యోగం లేకపోతేనేం ? బి. ఇ. ప్యాసైనావు. నువ్వు కావాలన్నప్పుడు పిలిచి ఉద్యోగం ఇస్తారాయె. ఇప్పుడు వెళ్లకపోతేనేం ?”

“వెళ్లాళి పద్మా” అన్నాడు ముక్త సరిగా అతను.

“మళ్ళీ ఎప్పుడు రావటం, అయితే!”

“నీ పెళ్లికే” అతను విషాదంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు. అది చిరునవ్వు అని ఎవరూ అనలేదు, దానికి భాషలో నిర్వచనం లేదు.

పద్మ సిగ్గుగా పక్కకి తలతిప్పి చిన్నగా నవ్వింది.

“గొప్పవాడివేలే, పెళ్లికి ఎలాగూవొస్తావు. ఈమధ్య.”

“ఈమధ్యరానేమో ! నీపెళ్ళి చూసి మళ్ళీ ఆ రోజే వెళ్ళిపోతాను. నాకు జీవితంలో మిగిలినకోరిక అది ఒక్కటే.”

పద్మ అకస్మాత్తుగా అతని కళ్ళలోకి చూసింది.

“ఏమిటి?”

సత్యనారాయణ మాట్లాడలేదు.

“ఏమిటి బావా, అసందర్భంగా మాట్లాడుతున్నావు?”

“అసందర్భం ఏముంది? సరేకాని వివాహప్రయత్నంలో ఉన్నారనుకుంటాను మీవాళ్లు.”

“ఏమో” తనలోతానుగా అనుకున్నట్లు అంది పద్మ.

“సంబంధాలు ఆలోచించటం లేదా?”

పద్మ సత్యంవైపు వింతగా, విసుగ్గా చూసింది.

“ఏమిటీ పిచ్చిమాటలు?”

“పెళ్ళిమాటలు పిచ్చిమాటలని ఎవరంటారు?”

“ఈసారి ఇటువంటి మాటలు రానీయకు.”

“పద్మా, మనం దురదృష్టవశాత్తూ స్నేహితుల మయాం. అలా జరగకుండా ఉండాలిసింది.”

పద్మ భీతితో అతనివైపు కల్లార్పకుండా చూసింది.

“నా మీద నీకు చాలా దయఉంది. నేను నీకు ఏమీకాను, కనీసం మనిద్దరం చుట్టాలంకూడా కాదు. అయినా నువ్వు నన్ను చాలా దయతో చూస్తున్నావు. నేను దానికి తగను. మనిద్దరం చిన్నప్పటినించీ ఒకచోట పెరిగాం, చుట్టుపక్కలవాళ్లు కావటంవల్ల మన స్నేహం ప్రగాఢమయింది. స్నేహాన్ని నేను ఒకప్పుడు ప్రేమగా భావించాను.” అతను ఆగాడు. పద్మ అధఃపాతాళం లోకి పోతున్నట్టుగా అనుభూతి పొందింది.

“ఏమిటి బావా, ఇది?”

“పద్మా, నన్ను తీమించు. నేను భగ్నహృదయుణ్ణి.”

“అంటే...”

“వివరా లడగకు, పద్మా!”

“అయితే, నువ్వు నన్ను ప్రేమించలేదా?”

సత్యనారాయణ ఒక్క తీణం ఆగాడు. తరవాత గట్టిగా గాలిపీల్చి దృఢంగా అన్నాడు.

“లేదు.”

“అయితే, నన్ను కావాలని మోసగించావా?”

“నిన్ను ప్రేమించటంలేదనిమాత్రమే నేను చెప్ప
దలచుకున్నాను.”

పద్మ పెదవులు వొణికాయి.

“నువ్వేనా ఇలా మాట్లాడుతున్నది?”

“నన్ను తుమించు.”

“నువ్వే నా సర్వస్వ మనుకున్నాను.”

“ఏం చెయ్యను?”

“నా ప్రాణంకంటె అధికంగా ప్రేమించాను. ఇంత
అన్యాయం చేస్తావా?”

“నేను నిన్ను ప్రేమించలేకపోయాను. నన్నేం
చెయ్యమంటావు?”

— “నువ్వు చెప్పినమాటలన్నీ మర్చిపోయావా?”

“నిన్ను వివాహం చేసుకుంటానని ఎప్పుడూ చెప్ప
లేదు నీకు.”

పద్మ రోషంగా అతనివైపు చూసింది.

“ఇంత నికృష్టంగా మాట్లాడగలుగుతానని నే
నెప్పుడూ అనుకోలేదు.”

సత్యనారాయణ నిశ్చలంగా కిటికీలోంచి దూరంలోకి
చూడసాగాడు.

కాసేపటి నిశ్శబ్దం తరవాత పద్మ నెమ్మదిగా అంది.

“కాని నిన్ను ప్రేమించటం నేను మానలేను.
బావా, నా హృదయంలోని ఆరాటం నీకు తెలిస్తే...”
అతనేమీ మాట్లాడలేదు.

“బావా!”

“నువ్వు ఇహ వెళ్ళు పద్మా. మనసుని కలవర పెట్టుకోకు.”

“కాని...”

“నువ్వు ఎంత చెప్పినా నా మనస్సు మార్చుకోలేను. బాగా ఆలోచించే నీతో ఈ విధంగా మాట్లాడాను.”

కోపంతో ఆమె అతనివైపు చూసింది. తరవాత వెళ్ళిపోవటానికి లేచింది.

“ఒక్క మాట ఇయ్యి పద్మా, ఆ త్మహత్య చేసుకోనని.”

“ఆత్మహత్య! నేనంత మూర్ఖురాలిని కాను. కాని ఇంత నీచంగా ప్రవర్తించిన నువ్వు ఆ మాట అన నవసరం లేదు. ఆత్మహత్య చేసుకుని నీ అహంకారాన్ని ఇంకా వృద్ధి చెయ్యను. సెలవు”, తిరస్కార సూచకంగా అతని వైపు చూసి గబగబ నడిచిపోయింది పద్మ.

అకస్మాత్తుగా గుండెలో ఏదో బాధ కలిగింది సత్యనారాయణరావుకి. గట్టిగా గుండెమీద చెయ్యి వేసి అదమి పద్మ పోయినవైపు చూసి, బరువు తీరినట్టు ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచాడు. తరవాత ఒక క్షణం ఆగి అశ్రువులు కారుతుండగా చేతుల్లో తల దూర్చి బల్లమీద వాలాడు.

ఇది జరిగిన రెండు రోజులకి సత్యనారాయణరావు సూపర్ వైజర్ ఉద్యోగంలో జాయిన్ కావటానికి వెళ్ళి పోయాడు. అక్కడికి వెళ్ళిన తరవాత అతను తల్లికి ఓ

ఉత్తరం రాస్తూ పద్మని పెళ్ళిచేసుకోటం తనకి ఇష్టం లేదని రాసేశాడు. ఆమె కిది ఎంతమాత్రమూ అర్థంకాక పద్మని రహస్యంగా పిలిచి అడిగింది- “ఏమైనా పోట్లాడుకున్నారా?” అని. పద్మ లేదంది. తరవాత ఇహ ఆ విషయం ఆమె మళ్ళీ ఎత్తలేదు. ఇదిలా ఉండగా మాటల సందర్భంలో పద్మకూడా తన తలిదండ్రులతో సత్యనారాయణని వివాహం చేసుకోటం తనకిష్టం లేదని చెప్పేసింది.

పద్మకి పరాయి సంబంధం ఓటి స్థిరపరిచారు. అన్ని విధాలా పద్మకి తగిన సంబంధమే. ఆమె కూడా ఒప్పుకుంది. అందరితోబాటు సత్యనారాయణకి కూడా ఆహ్వానం అందింది.

పద్మ వివాహం జరుగుతోంది. “బావ” కోసం ఆమె చూసింది కాని అతను లగ్నంవేళ కూడా ఎక్కడా కనబడలేదు. అతనిపట్ల ఎంత కోపంఉన్నా పద్మకి సత్యం రానిలోటు చాలా పూర్తిగా కనుపించింది. ఆశీర్వాచనాలు మిన్ను ముట్టుతున్నాయి. బ్రాహ్మణులు, చుట్టపక్కాలు అక్షింతలు చల్లుతున్నారు. ఇదే సమయంలో అంతా “సత్యనారాయణ నొచ్చా” డన్నారు. పద్మ తలెత్తి చూసింది. మనిషి మునుపటికంటే తగ్గిపోయాడు. కళ్ళలో కాంతి లేదు. పద్మకి అతన్ని చూడగానే ఏడుపొచ్చింది. ఎలాగో తమాయించుకుంది.

సత్యనారాయణ ఒక నిమిషం అనిమేషంగా పడ్డ వైపు చూశాడు. అతని గుండెలో ఏదో బాధ అకస్మాత్తుగా

కలిగింది. చెయ్యి హృదయంమీద అదిమాడు. తర్వాత మంటపం దగ్గరికివెళ్ళి అక్షింతలుతీసుకుని పద్మకి దగ్గరగా వచ్చి ఉచ్చైస్వనంతో “దీర్ఘ సుమంగళీ భవ!” అన్నాడు. పద్మ తలెత్తి అతనివైపు చూసింది. చప్పున అతను కళ్ళని పక్కకి తిప్పేశాడు— అశ్రువులు సభాసదులకోసం వేసిన ఈతాకులచాపమీద “టప్ టప్” మని రాలాయి.

సత్యనారాయణ మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగి చూడలేదు. వెళ్ళిభోజనం కూడా చెయ్యకుండా వెళ్లిపోయాడు సరాసరి తను ఉద్యోగంచేసే ఊరుకి. ఆ వెళ్ళిన సత్యనారాయణ మళ్ళీ దాదాపు సంవత్సరందాకా ఇంటిముఖం చూడలేదు. ఇంటికి రావటం కూడా పుట్టెడు జ్వరంతో వచ్చాడు. అది టైఫాయిడ్ అన్నాడు డాక్టరు.

ఇరవైఒకటోరోజు గడవాలి. కావలసిన వాళ్ళంతా వచ్చారు. ఓసారి కళ్ళువిప్పి అడిగాడు సత్యనారాయణ “పద్మ వచ్చిందా?”

“ఔలిగ్రాం ఇచ్చాం బాబూ, ఈపాటికి వస్తూ ఉంటుంది.” అంది అతని తల్లి చీదుతూ.

కాసేపటి తర్వాత సత్యనారాయణ తల్లిని ఏకాంతంగా పిలిచి తన డైరీని తెప్పించాడు. తరవాత దాంట్లో ఒక పేజీ గుర్తుగా మడిచి ఆమెతో అన్నాడు:

“అమ్మా” నేను ఒక వేళ బతకకపోతే, ఈ కాగితంలో రాసిఉన్నది చదువు. చదవంగానే ఆ పేజీ చింపి తగులబెట్టి వెయ్యి. దాంట్లోని విషయం మాత్రం ఎవరికీ చెప్పకు.

ఎంతమాత్రం చెప్పకూడదు. ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి సత్యనారాయణ మళ్ళీ అన్నాడు. “మనసులోని రహస్యం ఎవరితోనైనా చెప్పివేస్తేగాని మనసుకి ఉపశాంతి ఉండదు. ఇప్పుడు నా మనసులోని బరువుతీరింది. కాని ఈ విషయం నువ్వు ఎవరికీ చెప్పొద్దమ్మా.”

“చెప్పను బాబూ” అందామె జలజలరాలే కన్నీళ్ళను తుడుచుకుంటూ.

సాయంత్రానికి పద్మ వచ్చింది. సత్యాన్ని చూడగానే ఆమె ఆవురుమంది.

“బావా!”

సత్యనారాయణ కళ్ళు విప్పాడు.

“ఎవరు, పద్మా! నా పద్మా! దీర్ఘ సుమంగళీ భవ!” సత్యనారాయణ మాట్లాడిన ఆఖరు మాటలు ఇవే; ప్రశాంతంగా కళ్ళుమూశాడు; మళ్ళీ తెరవలేదు.

“దీర్ఘ సుమంగళీ భవ!”— ఈ ఆశీర్వాచనం వెనక దాగిన కథ పద్మకి తెలిస్తే ఆమె ఆక్షణంలో అక్కడే గుండెపగిలి మరణించి ఉండేది. కాని ఆ విషయం ఆమెకి తెలియదు, తెలియబోదు. తెలియరాదని సత్యనారాయణ అనుశాసనం. కాగా హృదయం పగిలి వచ్చిన “బావా!” అనే ఒక్కమాట, ప్రేమపూర్వకమైన అశ్రువులు మాత్రం పద్మ సమర్పించగలిగింది సత్యానికి.

తన డైరీలో సత్యం గుర్తుపెట్టిన పేజీలో ఇలా రాసి ఉంది.

“ఇవాళ జ్యోతిష్కుడు నా జాతకం చూడటం సంభవించింది. ఇరవై మూడో ఏటితో నా జీవితం ఆఖరని సూచనగా చెప్పాడాయన. ఇంకో విషయం నా కిప్పుడు స్ఫురణకి వస్తోంది. మా తండ్రి, తాత, ముత్తాతలు ఎవరూ కూడా 30 ఏళ్ళు దాటి బతకలేదట. మా ముత్తాత, తాత, తండ్రి వరసగా ఇరవై తొమ్మిది, ఇరవై ఏడు, ఇరవై అయిదో ఏట చచ్చిపోయారట.

జ్యోతిషంలో నాకంత నమ్మకం లేకపోయినా ఈ పై విషయాల ప్రకారం నా జీవితం 23 వ పడితో ఆఖరనే దృఢవిశ్వాసం నాకు కలిగింది.

“అయితే, నా ప్రాణంలో ప్రాణమైన నా పద్మ సంగతేమిటి?” పద్దెనిమిదో ఏట ఆమె వైధవ్యం అనుభవించాటా? దుస్సహం. అసంభవం. ఏమైనా సరే ఇలా జరగటం నేను సహించలేను. కాని నేనామెను ప్రేమించినంతగా పద్మకూడా నన్ను ప్రేమిస్తోంది. ఆమెకి నచ్చ చెప్పటంలో ఫలితం ఉంటుందా అనేది సందేహస్పదం. ఏమైనా సరే, నా పద్మకి ఈ ఉపద్రవం రాకూడదు. ఏ విధానంవల్లనైనా సరే ఆమె రక్షించబడాలి. నా ప్రాణాధికమైన నా పద్మా! దీర్ఘ సుమంగళీభవ !”

మలిన వజ్రాలు

పొద్దున నిద్రలేచినప్పటినించీ రాసిరాసి ప్రాణం విసిగి కాగితాలన్నీ షెల్ఫ్ లో తోసేసి ఆఫీసునించి బయటపడి పార్కువైపు నడిచాడు, తాలూకా ఆఫీసు యువక గుమాస్తా రామమూర్తి. అప్పుడే మసకచీకటి పడ్డది, చల్లగా వీచే పిల్లగాలులు మొద్దుబారిన అతని మనస్సుని మళ్ళీ యథా స్థితికి తేవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాయి. పార్కులో సిమెంటు బెంచీమీద శరీరాన్ని చేరవేసి తీరికగా, దీర్ఘంగా ఒకసారి గాలిపీల్చి, వొదిలేస్తూ తలెత్తి పక్కనకూచున్న ఒకాయన వైపు పరాకుగాచూసి, మనసుకి ఏదో స్ఫురించగా మళ్ళీ అతనివైపు దృష్టి సారించి “ఏరోయ్ సుబ్బారావ్!” అన్నాడు రామమూర్తి, అతని భుజంమీద చెయ్యి వేస్తూ. అతను అదరిపడి రామమూర్తివైపు తిరిగి చూసి, “ఓరి, నువ్వేనా, ఎవరో అనుకున్నాను” అన్నాడు.

“ఏం చేస్తున్నావు?”

“చూస్తూనే ఉంటివిగా, ప్రస్తుతం కూర్చునే ఉన్నాను.”

“సంతోషించాలే తెలివికి, చదువుతున్నావా, ఉద్యోగం చేస్తున్నావా?”

“ఇంజనీరింగు చదువుతున్నాను. రెండోసంవత్సరం.”

రామమూర్తి ఆశ్చర్యంగా అతనివైపు చూశాడు. సుబ్బారావు ఇంత ప్రయోజకుడవుతాడని తనెన్నడూ అనుకోలేదు. స్కూల్ ఫైనల్ దాకా ప్రతి లెక్కా తన పుస్తకంలో కాపీకొట్టిన సుబ్బారావు ఈరోజు ఇంజనీరింగు కాలేజీలో చదువుతున్నాడు! రామమూర్తి నమ్మలేకపోయాడు.

“ఇంటర్మీడియేట్ లో క్లాసు వచ్చిందా!”

“ఊ హూ... పెద్ద రికమెండేషన్ ఉందిలే. అంచేత సులభంగానే స్టీటు దొరికింది.”

“అదృష్టవంతుడివే.”

“నువ్వేం చేస్తున్నావు?”

రామమూర్తి మనస్సు చివుక్కుమంది. ఏం చేస్తున్నాడు తను! ఏమని చెప్పకుంటాడు! అధోముఖంగా చూస్తూ అన్నాడు.

“తాలూకాఫీసులో...”

“ఏం? చదువు మానివేశావా?”

“ఊ” రామమూర్తి గడిచిపోయిన రోజులు జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ నెమ్మదిగా అన్నాడు.

“ఎందుకు?”

“ఎందుకేమిటి ? డబ్బులేక. లేకపోతే ఎందుకు మానేస్తాను?” కఠినంగా, విచారంగా అన్నాడు రామమూర్తి. స్కూల్ ఫైనల్ లో హైస్కూల్ అంతటికీ ప్రథముడుగా వొచ్చాడతడు. పైకి చదవాలని ఎంతో ప్రయత్నించాడుగాని అది సాగలేదు. ఆ సంవత్సరమే అతని తండ్రికూడా చనిపోయాడు. అంచేత తప్పనిసరిగా ప్రభుత్వోద్యోగంలో చేరాడు. ఉద్యోగంలో చేరిన రెండో సంవత్సరమే అతనికి పెళ్ళికూడా అయింది. ఆ రోజులన్నీ అతనికి కళ్ళకి కట్టినట్టుగా కన్పిస్తున్నాయి.

“మనతో వాడెందుకు మాట్లాడతాడురా, ఉద్యోగి అయినాడాయెను.” అనే మాటలు విని రామమూర్తి తలెత్తి చూశాడు. ఎదురుగా అతని క్లాస్ మేటు విశ్వనాథం నుంచుని ఉన్నాడు. సుబ్బారావు రామమూర్తి వీపుతట్టి అన్నాడు: “విశ్వనాథం జ్ఞాపకం ఉన్నాడా?” రామమూర్తికి నవ్వాల్సింది. ఎందుకు జ్ఞాపకం ఉండదు? తనేమైనా ఆఫీసరా ఏమిటి జ్ఞాపకం ఉండకపోవటానికి? చిరునవ్వు ముఖంమీదికి తెచ్చుకుంటూ అన్నాడు.

“ఏరా, విశ్వనాథం, ఏం చేస్తున్నావు!”

“ఎం. బి. బి. యస్. చదువుతున్నాను.”

ఎం. బి. బి. యస్! కొన్నాళ్ళకి డాక్టరవుతాడన్న మాట. తన స్నేహితుల్లో పైకి చదవనివా డెవడూ లేడల్లా ఉంది. ఒకడు ఇంజనీరు, ఒకడు డాక్టరు - మిగతావాళ్లు

ఏమేం చదువుతున్నారో! తనుమాత్రం ఎప్పటి ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. రామమూర్తి.

“తాలూకాఫీసులో గుమాస్తాగా చేరావుటగా?”
రామమూర్తితో కలిసి చదువుకునే రోజుల్లో అతనిమీద తనకి ఏర్పడ్డ అసూయ అంతా తీర్చుకుంటూ అన్నాడు విశ్వనాథం.

రామమూర్తి ముఖం ఎర్రబడ్డది. తన పుస్తకంలో లెక్కలన్నీ మక్కికిమక్కి కాపీకొట్టిన వీళ్ళు ఈరోజు తన నెంత చులకనగా చూస్తున్నారు! తెలివిలోగాని, పట్టుదలలో గాని గుణంలోగాని తనకంటే వీళ్ళ ఆధిక్యత ఏమిటి? తనతో చదరంగం ఆడి ఒక్క ఆటైనా ఎప్పుడైనా గెలవ గలిగారా వీళ్ళు? గంటల తరబడి బెంచీలమీద నుంచున్న వీళ్ళ ఇప్పుడు ఇంజనీర్లు, డాక్టర్లు. తనుమాత్రం ఓ తాలూకాఫీసు గుమాస్తా! తనకంటే వీళ్ళ ఒక విషయంలోమాత్రం అధికులు—డబ్బులో, ఆ ఒక్క అధిక్యతతో తనని నోరెత్తకుండా అణగగొట్టగల అవకాశం వీళ్ళకి లభించడం ఘోరం, దురన్యాయం. తనకి కూడా కాలేజీలో చదువగల అవకాశమే లభిస్తే...! ఎందుకు అనుకోటం? గాలిలోమేడల ఆకారాలు ఊహించుకుని చేసే దేముంది? ఉన్నదాంతో తృప్తిపడకతప్పదు.

“ఏమిటోయ్ మీ మాటలూ, నాకుకూడా చెప్పండి కాస్త” అన్నాడు రామమూర్తి కాసేపైనా స్నేహితులతో కులాసాగా గడుపుదామని తీర్మానించుకుని.

“హీ...హీ...హీ...నీకేం అర్థమవుతాయి కాలేజీ గొడవలు.” పళ్ళికిలించాడు విశ్వనాథం.

“హీ...హీ...హీ...” అన్నాడు సుబ్బారావు కూడా.

ఆఫీసులో ఆఫీసర్ మీద వచ్చిన కోపాన్ని ఎలాగో దిగమింగుకుని పార్కుకివచ్చిన రామమూర్తి తనకి తన స్నేహితులవల్ల జరిగిన అవమానాన్ని సహించలేక చివాలున లేచి ఇంటికి బయలు దేరాడు, “వాస్తా” అని మాటమాత్రం అంటూ.

* * *

రామమూర్తి ఇంట్లో అడుగు పెట్టేసరికి ఇల్లంతా చీకటిగా ఉంది.

“లాంతరు వెలిగించలేదేం?” అన్నాడు అతను చిరాకుగా.

“గ్లాసు పగిలిపోయింది.”

“ఎందుకు పగిలింది?”

“చేతిలోంచి జారింది.”

“ఎందుకు జారింది?” కోపంతో ప్రశ్నించాడు రామమూర్తి.

“పగిలిపోయిన గ్లాసు ముక్కల్ని అడగండి.” జానకి నిర్లక్ష్యంగా జవాబిచ్చింది.

“చిమ్నా వెలిగించకపోయావు అయితే?” ముఖం చిట్టించుకుని అన్నాడు రామమూర్తి.

“దాంట్లో కిరసనాయిలు లేదు.”

“లేకపోతే పొయ్యిక్కరే!”

“కిరసనాయిలు అయిపోయిం దింట్లో.”

“ఏడ్చినట్టే ఉంది. ఆ బుడ్డి అయినా వెలిగించు.”

“నిప్పుపెట్టె లేదు.”

జేబులోంచి నిప్పుపెట్టె తీసి విసురుగా ఆమెవైపు విసిరేశాడు రామమూర్తి.

“ఎవరిమీద ఆ కోపం !”

“నోరు ముయ్యి.”

“అదే అనవద్దని లక్షసార్లు చెప్పాను. నే నలా మాటలు పడేదాన్ని కాను”

“ఇహ చాలించు.”

“అనవసరంగా అలా కలగ చేసుకుంటారెందుకు ? ఆఫీసర్ మీద కోపం అంతా ఇంట్లో చూపిస్తే ఏం లాభం ?”
“ఇక్కడినించి కాసేపు అవతలికిపో.”

“అవతలికి పోవటానికి ఉన్నది ఒకటే గది.”

“నాకు శాంతిలేకుండా చేస్తున్నావు ఛీ” చీదరించు కున్నాడు రామమూర్తి జానకి అతనివైపు కోపంగా, ఏవ గింపుగా చూసింది. ఆమెకి అప్రయత్నంగా కళ్ళవెంబడి నీళ్లు కారాయి. ఆమె కలలోకూడా అనుకోలేదు తన జీవితం ఇలా గడుస్తుందని నాలుగేళ్ళకిందట తన ఆశలు, ఆశయాలు కఠినంగా, నిర్దాక్షిణ్యంగా తోసివేయబడ్డాయి. తనేం చదువులేనిది కాదు. పూర్తి చేయలేదు కాని ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి దాకా చదివింది. ఆరోజుల్లో తన భావాలు, మధుర భావనలు తలచుకుని ఆమె ఆవేదన పడసాగింది. రూపం,

విద్య చక్కని ఆశయాలుగల తను కేవలం ధనవంతురాలు కానంత మాత్రాన తనతో సమానంగా చదువుకున్న అతనిని సామాన్య గుమాస్తాని, తన ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా, బలవంతంగా పెళ్లి చేసుకోవాలి సాచ్చింది. ఒక్క క్షణంలో ఆమె కోరికలన్నీ గగనకుసుమా లయాయి. కష్టాలతో. అర్థాకలితో, భర్త చీవాట్లతో రోజులు గడపాలి సొస్తుందని తను కల్లోకూడా అనుకోలేదు. తతిమా సంగతు లేలా ఉన్నా, పోసీ భర్తయినా తనని సరిగా ఆదరిస్తే అంత బాధ ఉండకపోను. కాని ఆయ నెప్పుడూ మనసులో ఏదో పెట్టు కొని బాధ పడుతూ చిరు బుస్సులాడుతూ ఉంటాడు. నిజానికి పాపం. పని ఎక్కువే ఐనా అంతా అలాగే ఉంటున్నారా ఏమిటి? ఎవరిమీదో కోపం ఇక్కడ ప్రదర్శించు కోటం ఎందుకు? అయినా మనస్సులో ఉంటుంది కాని-ప్ప ఆ మాత్రం సంస్కారం యెక్కణ్ణుంచొస్తుంది, విద్య లేకపోతే! కనీసం బి. ఏ. ప్యాసయిన వాడిని పెళ్లి చేసుకోవాలని తను ఉబలాట పడ్డది. కాని-అయినా ఇప్పు డవన్నీ తవ్వకుని విచారిస్తే ఏం లాభం? ఐపోయిందేదో ఐపోయింది. అనవసరంగా ఈ వెధన ఆలోచన ఏమిటి తనకి?

“అన్నంపెట్ట దల్చుకోలేదా?”

జానకి రామమూర్తి ప్రశ్నవిని ఊహ ప్రపంచం లోంచి తిరిగి వచ్చింది. అదేం అడగటం? రాజీకొచ్చిన ఆమెభావాలు మళ్ళీ తిరగబడ్డాయి. యాంత్రికంగాలేచి వడ్డించింది.

“నెయ్యి?”

“లేదు, ఐపోయింది.”

రామమూర్తి విసుగ్గా ఆమెవైపు చూసి నెయ్యి లేకుండానే తినటం ప్రారంభించాడు.

“ఇంకేం లేదా?”

“లేదు.”

“సరే, మజ్జిగపొయ్యి.”

“లేదు.”

“ఏం?”

“పిల్లి పారబోసింది.”

“నువ్వేం చేస్తున్నావు?”

“ఒక పన్నె తేగా, పిల్లికి కాపలా కూర్చోటానికి.”

“మరయితే ఎలా ఇప్పుడు?”

“ఏం చేయను?”

“ఏం చేస్తావు? నూతిలో దూకు.” మండిపడి

అన్నాడు రామమూర్తి.

“గుమస్తా అధికారం ఇంట్లోనే అని బాగా రుజువు చేసుకుంటున్నారు.”

“ఏమిటీ, వాగుతున్నావ్?” ఉద్రేకంతోలేచి చేత్తో ఫెడేమని జానకి చెంపమీద బలంకొద్దీ కొట్టాడు రామమూర్తి.

ఇదివరకల్లా అభిమానమూ, హృదయమూ మాత్రమే అయితే ఈసారి శరీరం కూడా దెబ్బతిన్నది జానకికి. ఆమె

కళ్ళవెంబడి అశ్రువులు బొటబొట కారాయి. తుదకంతంతో
అంది:

“తిండి తిన్నా తినకపోయినా, తిట్లూ, దెబ్బలూ
మాత్రం దండిగానే తింటున్నాను.

ఆమె నున్నటి చెంపమీద తన ఐదువేళ్ళూ ఎర్రసిరా
ముద్రలాగా పడటం ఆ గుడ్డి వెలుతురులో కూడా స్పష్టంగా
చూసి “ఓరి పశునా, ఏంచేశావురా ?” అని తనని తానే
స్వగతంలో ప్రశ్నించాడు రామమూర్తి.

“జానకీ.” జానకి కన్నీళ్ళను అణచుకుంటూ తల
వక్కి తిప్పుకుంది.

“నిన్నే జానకీ! నెలకి అరవైపైదు రూపాయలకి
ప్రభుత్వానికి అమ్ముడుపోయిన ఈ చెయ్యికి నిన్ను కొట్ట
టానికి అధికారం ఎవరిచ్చారో అడుగు.”

జానకి పమిటచెంగుతో కళ్లు తుడుచుకుంది.

“అడగవేం, నిన్నే!” గట్టిగా అరిచాడు రామమూర్తి.
జవాబు రాలేదు.

“అద్దెకి పోయిన ఈ శరీరానికి నిన్ను స్పృశించటానికి
కూడా అధికారం లేదు. తిండిపెట్టే శక్తి లేకపోయినప్పుడు
నీవైపు చూడటానికి కూడా అధికారం లేదు, ఈ గుమాస్తాకి.
అధికారంలేని పని చేసినందుకు దీనికిదే శిక్ష.”

స్టేట్ మెంట్లు గియ్యడానికి తెచ్చుకున్న రూళ్ళ
కర్రతో, అరచెయ్యి బల్లమీద పెట్టి ఫెడీమని ఉన్న బలం
అంతా ఉపయోగించి చేతివేళ్ళమీద కొట్టాడు. చప్పుడు

విని జానకి తలెత్తి కమిలిపోయిన రామమూర్తి అరచెయ్యి చూసి కెప్పున కేకేసింది. రామమూర్తి చెయ్యివైపు చూసి పిచ్చివాడిలా నవ్వాడు.

“రెండో చెయ్యి ఇహ బుద్ధిగా ఉంటుందిలే.” అపు కున్నా ఆగని కన్నీళ్ళతో జానకి అతనివైపు చూసి గబగబ తడిగుడ్డ తెచ్చి అతని చేతికి కడుతూ కంపితస్వరంతో అంది.

“ఏమిటండీ ఇది ? మీ కేమైనా మతిపోయిందా ?”

“జానకీ, పెళ్ళి కాకముందు నన్ను చూసి నేనే జాలి పడేవాణ్ణి. ఇప్పుడు నిన్ను చూసి కూడా నేను జాలిపడాలి సోచింది. ఇద్దరి ప్రాణుల నిరాశ, తీరని కోరికలుపెట్టే బాధానాకు విశ్రాంతిలేకుండాచేశాయి. కేవలం డబ్బు లేక పోవటంచేత నా తెలివితేటలూ, జీవితం వ్యర్థమైపోతున్నాయి. అలాగే కేవలం ధనాభావంచేతే నీ కోరికలు, అంద చందాల వ్యర్థమైపోయాయి. నాకు తెలుసు. నువ్వు కలలో కూడా నాలాంటివాడు నీకు భర్త అవుతాడని ఊహించు కోలేదు. నేను నీకు తగినవి నాకు తెలుసు. నాలో ప్రత్యేకత ఏమీలేదు. నేను చదివింది నువ్వు చదివావు. నాకున్న గూఢపాపంకంటే నీకు యెక్కువే ఉంది. అయితే మాత్రం ఏం, నీకు డబ్బులేదు. అంచేత నీకు సౌఖ్యంలేదు. నాకూ అంతే. డబ్బులేదు కనుక చదువులేదు. చదువులేదు కనుక సౌఖ్యం లేదు. ఈ రెండులేవు కనుక మనసుకి విశ్రాంతి లేదు.

“మనసుకి విశ్రాంతి లేకపోబట్టే ప్రపంచంమీద వచ్చిన కోపాన్ని మరోవిధంగా తీర్చుకునే అవకాశం లేక

పోబట్టే నీమీద అలా అప్పుడప్పుడు విరుచుకుపడడం. అంచేతే గుమాస్తా అధికారం ఇంట్లోనే అని రుజువు...”

“ఇంకెప్పుడూ అనను” అని జాలిగ అంది జానకి.

“నువ్వనే దేమిటి? నాకు తెలియదా! నీకు తిండి పెట్టినా పెట్టకపోయినా, తిట్లు, దెబ్బలూ మాత్రం...”

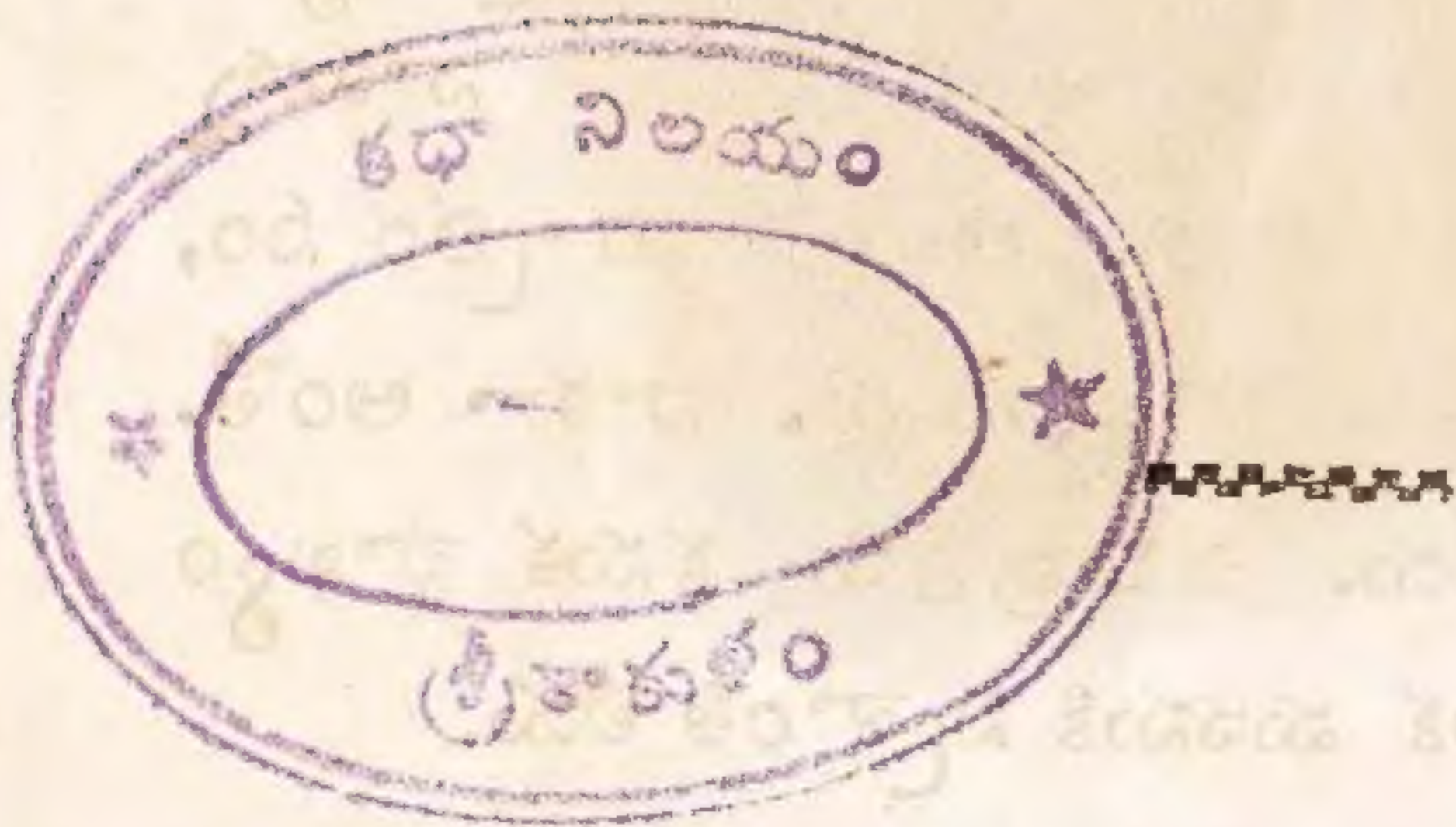
“ఏమిటీ గొడవమీరింత బాధపడుతున్నారని నే ననుకోలేదు.” అంది జానకి సానుభూతిగా.

“నేను పైకి చదవడం అసంభవం. నీకు మళ్ళీ పెళ్ళి కావటం అసంభవం, కనుక”,

“ఛీ, ఏమిటా మాటలు.” జానకి రామమూర్తి నోరు మూసింది తన కరపల్లవంతో. దగ్గరికివచ్చిన జానకి చెంప మీది ఎర్రని గుర్తుచూసి హృదయంలోని బాధను అణుస్తూ లేని నవ్వు తెచ్చుకుని అన్నాడు అతడు:

“దెబ్బకి దయ్యం పారిపోయిందా?”

“దయ్యం పట్టింది మీకే” అంది జానకి.

ప్రభాత్ సజ్జషింగ్ వోస్
-తెనాలి. 1